

ਕਲਾਮ
ਮੇਲਾ ਰਾਮ ਤਾਇਰ

ਇਸੇ ਕਲਮ ਤੋਂ :

- ਡਾ. ਕਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ : ਚਿੰਤਨ ਤੇ ਸਿਰਜਣਾ (2006)
- ਮਾਰਕਸਵਾਦੀ ਸਾਹਿਤ ਚਿੰਤਨ (2012)

ਸੰਪਾਦਨ :

- ਕੁਸੈਲਾ ਸੱਚ (ਸ਼ਾਇਰੀ ਉਗਰਸੈਨ ਹੁਸੈਨੀ) (2015)
- ਅਮਲਤਾਸ (ਪਰਮਿੰਦਰ ਸੋਢੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅੰਕ) (2015)
- ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ ਸੜਕਨਾਮਾ ਦੀ ਨਾਵਲਕਾਰੀ: ਪ੍ਰਵਚਨ ਦੇ ਪ੍ਰਸੰਗ (2015)
- ਜਗਦੀਸ਼ ਸਚਦੇਵਾ ਦਾ ਰੰਗਮੰਚ ਸੰਸਾਰ (2019)

ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ ਅਧੀਨ :

- ਕੁੰਭ, ਕੁਭਕਾਰ ਤੇ ਕੁੰਭਕਾਰੀ

ਕਲਾਮ ਮੇਲਾ ਰਾਮ ਤਾਇਰ

ਸੰਪਾਦਕ :

ਡਾ. ਨਰੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ

ਪੰਜਾਬ ਸੰਗੀਤ ਨਾਟਕ ਅਕਾਦਮੀ

ਰਵੀ ਸਾਹਿਤ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ
ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ - 143 002

KLAAM MELA RAM TAYYAR

edited by

DR. NARESH KUMAR

Post Graduate Punjabi Department,
Baring Union Christian College, Batala
(M) 098788-89269

E-mail : nareshaman2002@yahoo.co.in

Punjab Sangeet Natak Academy

Punjab Arts Council, Punjab Kala Bhawan,
Sector-16, Rose Garden, Chandigarh.
Ph.: 0172-2771472

E-mail : punjabsna@gmail.com, punarts29@gmail.com

Published By :

Ravi Sahit Parkashan

Shop No.: 11, G.N.D.U. Shopping Complex,
P.O. Khalsa College, G.T. Road, AMRITSAR - 143 002
E-mail : ravisahitparkashan@yahoo.co.in

ISBN 978-81-941864-2-7

© ਡਾ. ਨਰੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ

ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ 2019

ਪੰਜਾਬ ਸੰਗੀਤ ਨਾਟਕ ਅਕਾਦਮੀ

ਪੰਜਾਬ ਕਲਾ ਪ੍ਰੀਸ਼ਦ, ਪੰਜਾਬ ਕਲਾ ਭਵਨ,
ਸੈਕਟਰ-16, ਰੋਜ਼ ਗਾਰਡਨ, ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ
ਫੋਨ : 0172-2771472

ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕ :

ਰਵੀ ਸਾਹਿਤ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ

ਸ਼ਾਪ ਨੰ : 11, ਗੁ. ਨਾ. ਦੇ. ਯੂ. ਸ਼ਾਪਿੰਗ ਕੰਪਲੈਕਸ,
ਡਾਕ ਘਰ : ਖ਼ਾਲਸਾ ਕਾਲਜ, ਜੀ. ਟੀ. ਰੋਡ,
ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ - 143 002

ਛਾਪਕ :

ਪ੍ਰਿੰਟਵੈੱਲ, 146 ਇੰਡਸਟ੍ਰੀਅਲ ਫੋਕਲ ਪੁਆਇੰਟ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ

- ਸਮਰਪਣ -

ਮੇਲਾ ਰਾਮ ਤਾਇਰ
ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਪਤਨੀ
ਸ਼ੀਲਾ ਰਾਣੀ
ਦੀ ਦੇਸ਼ ਭਗਤੀ ਨੂੰ!

ਅਕਾਦਮੀ ਦੀਆਂ ਹੋਰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨਾਵਾਂ

- ਰੰਗਕਰਮੀਆਂ ਨਾਲ ਸੰਵਾਦ (ਡਾ. ਸਤੀਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਵਰਮਾ)
- ਤੂੰਬੇ ਨਾਲ ਜੋੜੀ ਵੱਜਦੀ (ਹਰਦਿਆਲ ਬੂਹੀ)
- ਲੋਕ ਗਾਇਕੀ ਦਾ ਸਫਰ (ਹਰਦਿਆਲ ਬੂਹੀ)
- ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਲੋਕ ਕਲਾ : ਨਕਲਾਂ ਤੇ ਨਕਲੀਏ (ਹਰਦਿਆਲ ਬੂਹੀ)
- ਪੰਜਾਬੀ ਨਾਟ ਰੰਗ ਦਾ ਸਫਰ (ਸੰਪਾ. ਕੇਵਲ ਧਾਲੀਵਾਲ)
- ਇਪਟਾ ਲਹਿਰ ਦੀ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਦਸਤਕ (ਸੰਪਾ. ਕੇਵਲ ਧਾਲੀਵਾਲ)
- ਸਿਰਨਾਵੇਂ (ਡਾਇਰੈਕਟਰੀ - ਸੰਪਾ. ਕੇਵਲ ਧਾਲੀਵਾਲ)
- ਸ਼ੀਹਣੀਆਂ ਦਾ ਰੰਗਮੰਚ (ਸੰਪਾ. ਕੇਵਲ ਧਾਲੀਵਾਲ)
- ਰੰਗਮੰਚ ਦਾ ਮੁੱਢਲਾ ਸਫਰ (ਸੰਪਾ. ਕੇਵਲ ਧਾਲੀਵਾਲ)
- ਦਵਿੰਦਰ ਦਮਨ : ਸਿਰਜਣਾ ਦਾ ਸਫਰ (ਸੰਪਾ. ਕੇਵਲ ਧਾਲੀਵਾਲ)
- ਸਤਰੰਗੀ ਸਿਰਜਣਾ ਦਾ ਸੁਰੀਲਾ ਸਫਰ : ਸਤੀਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਵਰਮਾ (ਕੇਵਲ ਧਾਲੀਵਾਲ)
- ਰੰਗਮੰਚ ਪੰਜਾਬ : ਇਤਿਹਾਸ ਦੀਆਂ ਪੈੜਾਂ (ਕੇਵਲ ਧਾਲੀਵਾਲ)
- ਨਵਰੰਗ : ਨਵੇਂ ਨਾਟਕਕਾਰਾਂ ਦੇ ਨਾਟਕ (ਸੰਪਾ. ਡਾ. ਨਿਰਮਲ ਜੌੜਾ)
- ਮਰਦਾਂ ਦਾ ਗਿੱਧਾ (ਦਲਬਾਰ ਸਿੰਘ)
- ਨੌਰਾ : ਨਾਟਕ (ਡਾ. ਨਵਨਿੰਦਰਾ ਬਹਿਲ)
- ਸਤਵਿੰਦਰ ਸੋਨੀ ਦੇ ਨਾਟਕ (ਸਤਵਿੰਦਰ ਸੋਨੀ)
- ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਜੁਗਤਾਂ : ਭਲੇ ਵੇਲੇ (ਜਗਰਾਜ ਧੌਲਾ)
- ਕਲਾਮ ਮੇਲਾ ਰਾਮ ਤਾਇਰ (ਸੰਪਾ. ਡਾ. ਨਰੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ)

ਤਤਕਰਾ

ਮੇਲਾ ਰਾਮ ਤਾਇਰ ਦੀ ਗੀਤਕਾਰੀ ਨੂੰ ਸਲਾਮ	—ਕੇਵਲ ਧਾਲੀਵਾਲ	13
ਭੂਮਿਕਾ : ਮੇਲਾ ਰਾਮ ਤਾਇਰ : ਜੀਵਨ ਤੇ ਰਚਨਾ	—ਡਾ. ਨਰੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ	14
ਮਸਲਾ ਸ਼ਹੀਦ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਘੋੜੀ ਦਾ	—ਡਾ. ਨਰੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ	17
ਬੀਤੇ ਯੁੱਗ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਕਾਵਿ-ਹਸਤਾਖਰ :		
ਮੇਲਾ ਰਾਮ ਤਾਇਰ	—ਡਾ. ਰਵਿੰਦਰ	24
ਮੈਂ ਪਿਛਲੇ 50 ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਮੇਲਾ ਰਾਮ ਤਾਇਰ ਦੀ		
ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਘੋੜੀ ਗਾ ਰਹੀ ਹਾਂ	—ਗੁਰਮੀਤ ਬਾਵਾ	28
ਦੇਸ਼ ਭਗਤ ਸ਼ਾਇਰ ਮੇਲਾ ਰਾਮ ਤਾਇਰ	—ਅਮਰਜੀਤ ਗੁਰਦਾਸਪੁਰੀ	29
ਫੱਕਰ ਸ਼ਾਇਰ : ਮੇਲਾ ਰਾਮ ਤਾਇਰ	—ਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਭਾਗੋਵਾਲੀਆ	30
ਫਕੀਰ ਸ਼ਾਇਰ : ਮੇਲਾ ਰਾਮ ਤਾਇਰ	—ਮਨਮੋਹਨ ਕਪੂਰ	33
• ਰੁਬਾਈਆਂ		43-69
• ਗਜ਼ਲਾਂ/ਗੀਤ/ਕਵਿਤਾਵਾਂ		71-172
—ਕੋਈ ਤੇ ਨੇਕੀ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰ ਲੈ		73
—ਅਜ਼ਲ ਠਹਿਰ ਜਾ		74
—ਕਦੇ ਗ਼ਮ ਉਠਾ ਕੇ ਹੱਸੇ		75
—ਮੇਰੇ ਵਾਂਗੂੰ ਮੇਰਾ ਉਸ ਨੂੰ ਖ਼ਿਆਲ ਆਉਂਦਾ		76
—ਸੋਹਣੀਏ ਨੀ ਸੱਕ ਕਾਹਨੂੰ		77
—ਆਕਾਸ਼ ਦੇ ਸਹਾਰੇ		78
—ਤੇਰੇ ਹਰੇ ਖੇਤ ਤੇਰੇ ਭਰੇ ਖੇਤ		79

—ਜਦ ਕਿਤਾਬੇ ਇਸ਼ਕ ਦੇ	80
—ਜੇ ਇਸ ਧਰਤੀ ਦੇ ਪੁੜ ਥੱਲੇ	81
—ਕਿੱਸਾ ਕਿਸੇ ਦਾ...	82
—ਕਲੀਆਂ ਨੇ ਅੱਜ	83
—ਉਹ ਤਾਂ ਹਾਰੀਆਂ...	84
—ਗਜ਼ਲ	86
—ਗਜ਼ਲ	87
—ਸ਼ੇਅਰ	88
—ਗਜ਼ਲ	89
—ਪੱਥਰਾਂ ਦੇ ਸੀਨੇ	90
—ਜੰਮ ਜੰਮ ਤੁਸੀਂ ਆਵੋ	92
—ਕਰਨ ਮਰਨ ਦੀ ਜਿੰਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਹੁੰ ਖਾਧੀ	94
—ਮੈਨੂੰ ਇਤਬਾਰ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ	96
—ਸੋਚ ਫਿਕਰ ਇਨਸਾਨ ਦੇ ਦੋ ਮਿੱਤਰ	100
—ਸਾਡੇ ਵਿੰਹਦਿਆਂ ਵਿੰਹਦਿਆਂ ਕੀ ਹੋਇਆ	103
—ਜੇ ਮੈਂ ਸੂਫੀ ਦੇ ਐਬ ਨਾ ਤਾਰਦਾ	105
—ਦਮ ਦਮ ਹਮ ਦਮ ਬੁਰਾ ਬੀਤਦਾ ਏ	106
—ਕੌਮ ਦੀ ਇਹ ਕੌਮ ਸਭ ਬੀਮਾਰ ਏ	107
—ਕਿਹੜੇ ਸਾਜੇ ਦਿਲ ਤੇ ਮੈਂ ਨਗਮੇ ਨੂੰ ਛੇੜਾਂ	108
—ਜ਼ਮਾਨਾ ਆ ਗਿਆ ਹੁਣ	109
—ਓ ਵਤਨ ਦੇ ਜਵਾਨਾ	110
—ਨਾ ਡਰ ਬਿਜਲੀਆਂ ਤੋਂ	112

—ਜਿਹੜੇ ਚਮਕਣ ਜ਼ਮੀਨ ਉੱਤੇ	113
—ਇਰਾਦੇ ਪੂਰੇ ਹੋਵਣਗੇ	114
—ਬੋਲੀਆਂ - ਦੇਸ਼ ਭਗਤੀ	116
—ਕੋਈ ਫੁੱਟਪਾਥ 'ਤੇ ਮਰ ਜਾਏ	118
—ਐਤਕੀ ਵਣਜਾਰਿਆ	119
—ਫੁੱਲ ਫੁੱਲ ਨੀ ਉਮੀਦਾਂ ਦੀਏ ਕਲੀਏ	120
—ਕੋਈ ਤੇ ਕਹਿ ਦਏ	121
—ਇਹਨਾਂ ਟੁੱਟੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਕਬਰਾਂ 'ਤੇ	122
—ਬੱਲੇ ਕੁੜੀਏ ਸਿਲਾਈਆਂ ਵਾਲੀਏ	123
—ਬੱਲੇ ਮੁੰਡਿਆ ਤਵੀਤਾਂ ਵਾਲਿਆ	125
—ਇਕ ਵਾਰ ਜੇ ਹਿੰਮਤ ਕਰ ਲਏਂ	127
—ਭਾਰਤ ਮਾਂ ਦੀ ਛਾਤੀ ਉੱਤੇ	128
—ਵੱਸੇ ਵੱਸੇ ਮੇਰਾ ਦੇਸ਼	129
—ਇਸ ਧਰਤੀ ਦੇ ਭਾਗ ਖੁੱਲਣਗੇ	130
—ਖਬਰੇ ਕੀ ਹੋ ਗਿਆ	131
—ਤੂੰ ਇਕ ਮੰਨੀ ਮੇਰੀ	132
—ਅਜੇ ਇਹ ਜੰਗ...	134
—ਪੱਤਝੜ ਗਏ	139
—ਉਹ ਤਾਂ ਹਾਰੀਆਂ...	136
—ਲੋਕ ਗੀਤ	138
—ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਮਾਤਾ ਤੇ ਭੈਣ ਦਾ ਵਿਰਲਾਪ	139
—ਭੈਣੇ ਹਿੰਦੀਏ ਰਾਜ ਦੀਏ ਮਾਲਕੇ ਨੀ	141

—ਲਿੱਖੀ ਹੋਈ ਇੰਜ ਮੇਰੇ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਕਹਾਣੀ	144
—ਆਉ ਜੀ! ਆਜ਼ਾਦੀ ਉੱਤੇ ਤਨ-ਮਨ ਵਾਰ ਲਉ	145
—ਵਾਰਾਂ ਤੈਥੋਂ ਤਨ-ਮਨ	147
—ਚੜ੍ਹ ਚੜ੍ਹ ਜਾਵੀਂ ਤਿਰੰਗਿਆ	148
—ਉਹਦੇ ਨਾਲ ਪਿਆਰ ਹੁੰਦਾ ਏ	149
—ਵੱਸੇ ਵੱਸੇ ਮੇਰਾ ਦੇਸ਼	150
—ਪਿਆਰ ਕਰੋ ਸੌ ਵਾਰ ਕਰੋ	151
—ਹਿੰਦੀ ਕਹਿਲਾਵਣ ਵਾਲਿਉ	152
—ਜੰਗੀ ਗੀਤ	153
—ਘੋੜੀ - ਭਗਤ ਸਿੰਘ	155
—ਤੜਕੇ ਫੜਕ ਜਹੇ	156
—ਜੇ ਕੋਈ ਤੋਲੇ	157
—ਬਹੁਤ ਬੁਰਾ ਭਾਈ ਬਹੁਤ ਬੁਰਾ	160
—ਜੇ ਕਰ ਇਸ਼ਕ ਦੇ...	162
—ਓਦੋਂ ਸਮਝੋ ਸ਼ਨਿਚਰ...	164
—ਰਹੀਆਂ ਰੋਣਕਾਂ	166
—ਬੋਝ ਚੁੱਕ ਕੇ	167
—ਆਇਆ ਸਾਵਨ	169
—ਫਿਰਕਾਦਾਰੀ	170
—ਜੂਠ ਬੁਰੀ	171
—ਮੋਤੀ ਲੱਭਦੇ...	172

• हिन्दी और उर्दू की रचनाएँ	173-224
—वो बच्चे बाप से पूछें	175
—इस शहर में सब कुछ जायज़ है	177
—अब न प्यारी बटन लगेंगे	179
—दिल को बदलो	180
—कहते हैं भारत के नेता	182
—सुनो कहानी दुनिया वालो	183
—आगे बढ़ते जाएं	185
—तूफानों में है करती	186
—वो आने लगे और जाने लगे	187
—दुनिया-ए मुहब्बत में	188
—ओ संतरी सिपाही	189
—हम देश को स्वर्ग बनाएंगे	191
—आगे कदम बढ़ाओ साथी	192
—ये उजले उजले लोग हैं जो	193
—तुमने किसी की याद में	194
—इस भारत का तारा हूँ	195
—कोई दिल में हसरत	196
—कुछ दीये और जलाए हैं	197
—मैं जब रौशन सितारों में	198
—वो सर ही क्या	199
—हुई जा रही हैं नज़दीक राहें	200
—यह आज़ादी की देवी	201

—तूफान उठ रहा है	202
—चंपत हो गई निद्रा रानी	203
—दीप जगाना दीप जगाना	204
—यह दिल कांटों को बिस्तर है	205
—ये बंधे नोटों का बंडल	206
—जिगर है चाक धरती का	207
—अब उठो उठो इक बार	208
—यह दुनिया बुरी है	209
—ग़ज़ल	211
—ग़ज़ल	212
—ग़ज़ल	213
—ग़ज़ल	214
—ग़ज़ल	215
—ग़ज़ल	216
—ग़ज़ल	217
—ग़ज़ल	218
—ग़ज़ल	219
—ग़ज़ल	220
—ग़ज़ल	221
—ग़ज़ल	222
—ग़ज़ल	223
—तायर जी की अंतिम ग़ज़ल	224

ਮੇਲਾ ਰਾਮ ਤਾਇਰ ਦੀ ਗੀਤਕਾਰੀ ਨੂੰ ਸਲਾਮ

ਪੰਜਾਬ ਸੰਗੀਤ ਨਾਟਕ ਅਕਾਦਮੀ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਲੋਕ-ਨਾਟਕ, ਨ੍ਰਿਤ ਅਤੇ ਲੋਕ-ਸੰਗੀਤ ਨੂੰ ਪ੍ਰਫੁਲਿਤ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਆਸ਼ੇ ਦੇ ਤਹਿਤ ਹੀ ਵਿਸਰ ਰਹੀ ਲੋਕ-ਗੀਤ ਅਤੇ ਸ਼ਾਇਰੀ ਦੀ ਸਾਂਭ-ਸੰਭਾਲ ਲਈ ਵੀ ਯੋਜਨਾਵਾਂ ਬਣਾਈਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਤੇ ਕਾਰਜ ਵੀ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਲੋਕ-ਨਾਟਕ ਤੇ ਲੋਕ-ਸੰਗੀਤ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਪਏ ਅਣਗੌਲੇ ਸਫ਼ਿਆਂ ਦੀ ਸ਼ਨਾਖ਼ਤ ਕਰ ਲੋਕਾਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਡਾ. ਨਰੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਦੀ ਪੁਸਤਕ **ਕਲਾਮ ਮੇਲਾ ਰਾਮ ਤਾਇਰ** ਵੀ ਇਸੇ ਲੜੀ ਵਿਚ ਹੀ ਅਕਾਦਮੀ ਵੱਲੋਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਮੇਲਾ ਰਾਮ ਤਾਇਰ ਇਕ ਲੋਕ ਕਵੀ ਸੀ। ਜਿਸ ਦੀਆਂ ਰਚਨਾਵਾਂ ਮਾਝੇ ਦੇ ਲੋਕ ਗਾਇਕ ਅੱਜ ਤੱਕ ਗਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਸ ਦੀ ਸ਼ਾਇਰੀ ਸਾਫ਼-ਸੁਥਰੀ ਤੇ ਆਮ ਮਨੁੱਖ ਦੀਆਂ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਹੈ। ਮੇਲਾ ਰਾਮ ਤਾਇਰ ਦੀ ਸ਼ਹੀਦ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਘੋੜੀ ਵਿਸ਼ਵ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਹੈ। ਇਹ ਘੋੜੀ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਨਾਟਕਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਪੇਸ਼ ਹੁੰਦੀ ਰਹੀ ਹੈ ਤੇ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਘੋੜੀ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਮੇਲਾ ਰਾਮ ਤਾਇਰ ਦੇ ਬਾਕੀ ਕਲਾਮ ਦਾ ਸਾਹਿਤਕ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਕੋਈ ਜ਼ਿਕਰ ਅਜੇ ਤੱਕ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੋਇਆ। ਡਾ. ਨਰੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਦੀ ਮਿਹਨਤ ਤੇ ਸਿਰਝ ਨਾਲ ਮੇਲਾ ਰਾਮ ਤਾਇਰ ਦਾ ਕਲਾਮ ਜਿਥੇ ਸਾਂਭਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਉਸ ਦੇ ਨਾਲ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਵਿਚ ਵੀ ਨਵਾਂ ਸੰਵਾਦ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ ਦੀ ਆਸ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਮੈਂ ਡਾ. ਨਰੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਇਸ ਨਿਰਸਵਾਰਥ ਕਾਰਜ ਲਈ ਵਧਾਈ ਦਿੰਦਾ ਹਾਂ ਅਤੇ ਆਸ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਉਹ ਅਗਾਂਹ ਵੀ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਲੁਪਤ ਹਸਤਾਖਰਾਂ ਦੀ ਸ਼ਨਾਖ਼ਤ ਕਰ ਪੰਜਾਬੀ ਲੋਕ ਕਲਾ, ਸੰਗੀਤ ਤੇ ਸਾਹਿਤ ਵਿਚ ਵਾਧਾ ਕਰੇਗਾ।

ਕੇਵਲ ਧਾਲੀਵਾਲ

ਪ੍ਰਧਾਨ,

ਪੰਜਾਬ ਸੰਗੀਤ ਨਾਟਕ ਅਕਾਦਮੀ

ਮੇਲਾ ਰਾਮ ਤਾਇਰ : ਜੀਵਨ ਤੇ ਰਚਨਾ

(2 ਜਨਵਰੀ, 1901 ਈ. ਤੋਂ 5 ਮਈ, 1976 ਈ.)

ਮੇਲਾ ਰਾਮ ਤਾਇਰ ਦਾ ਜਨਮ 2 ਜਨਵਰੀ, 1901 ਈ. ਨੂੰ ਮਾਤਾ ਮਲਾਵੀ ਦੇਵੀ ਤੇ ਪਿਤਾ ਦੌਲਤ ਰਾਮ ਦੇ ਘਰ ਬਟਾਲਾ ਵਿਖੇ ਹੋਇਆ। ਮੇਲਾ ਰਾਮ ਤਾਇਰ ਦੇ ਦਾਦਾ ਦਾ ਨਾਮ ਸਾਂਈ ਦਾਸ ਸੀ। ਸਾਂਈ ਦਾਸ ਦੇ ਦੋ ਪੁੱਤਰ ਸਨ—ਵੱਡਾ ਮੇਲਾ ਰਾਮ ਤਾਇਰ ਤੇ ਛੋਟਾ ਹਰੀਸ਼ਰਣ। ਮੇਲਾ ਰਾਮ ਤਾਇਰ ਦਾ ਸਾਰਾ ਜੀਵਨ ਬਟਾਲਾ ਵਿਖੇ ਹੀ ਗੁਜ਼ਰਿਆ। ਉਹਦਾ ਵਿਆਹ ਨਚੋਨ (ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼) ਦੀ ਸ਼ੀਲਾ ਰਾਣੀ ਨਾਲ ਹੋਇਆ। ਸ਼ੀਲਾ ਰਾਣੀ ਆਪ ਤੇ ਉਸ ਦਾ ਭਰਾ ਕਿਸ਼ਨ ਚੰਦ ਵੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਲੜਾਈ ਵਿਚ ਸਰਗਰਮ ਸਨ। ਇਹ ਵੀ ਗੱਲ ਪ੍ਰਚਲਿਤ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ੀਲਾ ਰਾਣੀ ਮੇਲਾ ਰਾਮ ਤਾਇਰ ਨੂੰ ਲਾਹੌਰ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਹੀ ਮਿਲੀ ਸੀ। ਮੇਲਾ ਰਾਮ ਤਾਇਰ, ਸ਼ੀਲਾ ਰਾਣੀ ਤੇ ਕਿਸ਼ਨ ਚੰਦ ਨੂੰ 'ਤਾਮਰ ਪੱਤਰਾਂ' ਨਾਲ ਸਨਮਾਨਿਤ ਵੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਮੇਲਾ ਰਾਮ ਤਾਇਰ ਤੇ ਉਸ ਦੀ ਪਤਨੀ ਸ਼ੀਲਾ ਰਾਣੀ ਸਵਤੰਤਰਤਾ ਸੰਗਰਾਮੀ ਸਨ। ਉਹ ਦੋਵੇਂ ਲਾਹੌਰ, ਗੁਜਰਾਤ ਅਤੇ ਮੁਲਤਾਨ ਵਿਚ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਰਹੇ। 29 ਅਗਸਤ, 1942 ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨ ਤੇ ਇਸੇ ਅਖ਼ਬਾਰ ਦੀ 13 ਸਤੰਬਰ, 1942 ਦੀਆਂ ਖ਼ਬਰਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਮੇਲਾ ਰਾਮ ਤਾਇਰ ਨੂੰ 27 ਅਗਸਤ, 1942 ਨੂੰ ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਕੈਦ ਕਰ ਲਿਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਫਿਰ 11 ਸਤੰਬਰ, 1942 ਨੂੰ ਮੁਲਤਾਨ ਜੇਲ੍ਹ ਤੋਂ ਰਿਹਾਅ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਮੇਲਾ ਰਾਮ ਤਾਇਰ ਤੇ ਉਸ ਦੀ ਪਤਨੀ ਸ਼ੀਲਾ ਰਾਣੀ ਦੋਵੇਂ ਹੀ ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਦੁਆਰਾ ਚਲਾਏ ਗਏ ਭਾਰਤ ਛੱਡੋ ਅੰਦੋਲਨ ਵਿਚ ਵੀ ਕਾਰਜਸ਼ੀਲ ਰਹੇ, ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਉਹ ਇਨ੍ਹਾਂ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਰਹੇ। ਮੇਲਾ ਰਾਮ ਤਾਇਰ ਦੀਆਂ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਦੀਆਂ ਖ਼ਬਰਾਂ ਤਾਂ ਅਖ਼ਬਾਰਾਂ ਵਿਚ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ, ਪਰ ਅੱਜ ਤੀਕ ਕੋਈ ਵਿਸਤ੍ਰਿਤ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਜੀਵਨ ਅਤੇ ਸਾਹਿਤ ਸੰਬੰਧੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ।

1947 ਦੀ ਦੇਸ਼ ਵੰਡ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਹ ਬਟਾਲਾ ਤਹਿਸੀਲ ਦੇ ਸਬ-ਰਜਿਸਟਰਾਰ ਵੀ ਰਹੇ। ਪੰਜਾਬ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ਦੇ ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ ਵੀ ਰਹੇ ਤੇ 1969 ਵਿਚ ਗਿਆਨੀ ਜ਼ੈਲ ਸਿੰਘ ਹੁਰਾਂ ਨੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ਦਾ ਪੰਜਾਬ ਕਾਂਗਰਸ ਦਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ। ਉਹ ਸਵਤੰਤਰਤਾ ਸੰਗਰਾਮੀਆਂ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਵੀ ਰਹੇ। ਮੇਲਾ ਰਾਮ ਤਾਇਰ ਦਾ ਇਕ ਬੇਟਾ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਕੁਮਾਰ ਰਾਂਝਾ ਹੈ। ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਕੁਮਾਰ ਰਾਂਝਾ ਤੇ ਉਸ ਦੀ ਪਤਨੀ ਰਮਾ ਦੇਵੀ ਅੱਜ-ਕੱਲ੍ਹ ਨਗਰੋਟਾ (ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼) ਹਨ। ਉਸ ਦੇ ਦੋ ਬੇਟੇ ਅਨਿਲ ਕੁਮਾਰ ਤੇ ਨੀਰਜ ਕੁਮਾਰ ਤੇ ਬੇਟੀ ਰੇਨੂੰ ਹੈ। ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ

ਕੁਮਾਰ ਆਪਣੇ ਵੱਡੇ ਬੇਟੇ ਅਨਿਲ ਕੁਮਾਰ ਨਾਲ ਨਗਰੋਟਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਉਸ ਦਾ ਛੋਟਾ ਬੇਟਾ ਨੀਰਜ ਕੁਮਾਰ ਦਿੱਲੀ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਕੁਮਾਰ ਰਾਂਝਾ 1990 'ਚ ਬਟਾਲਾ ਛੱਡ ਦਿੱਲੀ ਚਲਾ ਗਿਆ ਸੀ ਤੇ ਫਿਰ 2001 ਵਿਚ ਨਗਰੋਟਾ ਆ ਗਿਆ। ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਕੁਮਾਰ ਰਾਂਝਾ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ 13 ਅਪ੍ਰੈਲ, 1919 'ਚ ਹੋਏ ਜਲ੍ਹਿਆਂਵਾਲੇ ਬਾਗ ਦੇ ਸਾਕੇ ਸਮੇਂ ਮੇਲਾ ਰਾਮ ਤਾਇਰ ਵੀ ਉਥੇ ਸੀ ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਗੋਲੀਆਂ ਦੇ ਸ਼ਰਲੇ ਵੀ ਲੱਗੇ। ਮੇਲਾ ਰਾਮ ਤਾਇਰ ਦੀ ਪਤਨੀ ਦਾ ਦੇਹਾਂਤ 8 ਜੂਨ, 1968 ਨੂੰ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। 1972 ਵਿਚ ਮੇਲਾ ਰਾਮ ਤਾਇਰ ਨੂੰ ਵੀ ਟੀ.ਬੀ. ਹੋ ਗਈ ਤੇ 5 ਮਈ, 1976 ਨੂੰ ਉਹ ਇਸ ਦੁਨੀਆਂ ਨੂੰ ਅਲਵਿਦਾ ਕਹਿ ਗਏ। ਮੇਲਾ ਰਾਮ ਤਾਇਰ 23 ਮਾਰਚ ਨੂੰ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿਚ ਤਾ-ਉਮਰ ਕਵੀ ਦਰਬਾਰ ਵੀ ਕਰਵਾਉਂਦੇ ਰਹੇ। ਮੇਲਾ ਰਾਮ ਤਾਇਰ ਤੇ ਉਸ ਦੀ ਪਤਨੀ ਨੇ ਆਪਣੀ ਸਵਤੰਤਰਤਾ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਦੀ ਪੈਨਸ਼ਨ ਲੈਣ ਤੋਂ ਵੀ ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ ਨਾਂਹ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਅਸੀਂ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਸੇਵਾ ਪੈਸਿਆਂ ਲਈ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕੀਤੀ। ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਕੁਮਾਰ ਰਾਂਝਾ ਦੱਸਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੇਲਾ ਰਾਮ ਫਕੀਰ ਫਿਤਰਤ ਦਾ ਇਨਸਾਨ ਸੀ। ਉਸ ਦੇ ਘਰ ਆਉਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦਾ ਮੇਲਾ ਲੱਗਾ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ। ਵੱਡੇ-ਵੱਡੇ ਲੇਖਕ ਤੇ ਕਾਂਗਰਸੀ ਨੇਤਾ ਉਹਨਾਂ ਘਰ ਆਮ ਆਉਂਦੇ ਸਨ। ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਕੈਰੋਂ ਹੁਰਾਂ ਮੇਲਾ ਰਾਮ ਤਾਇਰ ਦੀ ਪਤਨੀ ਸ਼ੀਲਾ ਰਾਣੀ ਨੂੰ ਭੈਣ ਬਣਾਇਆ ਸੀ।

ਇਥੇ ਇਹ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਨਾ ਵੀ ਬਣਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੇਲਾ ਰਾਮ ਤਾਇਰ ਦੀ ਰਚਨਾ ਮੇਰੇ ਤੀਕ ਕਿਵੇਂ ਪਹੁੰਚੀ? ਮੇਲਾ ਰਾਮ ਤਾਇਰ ਇਕ ਉਸਤਾਦ ਸ਼ਾਇਰ ਵੀ ਸਨ ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਉਸ ਦੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਸ਼ਾਗਿਰਦ ਸਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਾਦੀਆਂ (ਮਿਰਜੇ ਦੀਆਂ) ਦੇ ਬਲਦੇਵ ਰਾਜ ਤੂਤੀ ਵੀ ਇਕ ਸਨ। ਬਲਦੇਵ ਰਾਜ ਤੂਤੀ ਸੰਗੀਤ ਦੇ ਮਾਹਿਰ ਸਨ ਤੇ ਸੁਰੀਲੇ ਗਾਇਕ ਵੀ। ਉਹ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਮੇਲਾ ਰਾਮ ਤਾਇਰ ਦੀਆਂ ਰਚਨਾਵਾਂ ਹੀ ਗਾਇਆ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਉਹਨਾਂ ਤੋਂ ਸੰਗੀਤ ਸਿੱਖਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਬਥੇਰੀ ਸੀ। ਮੈਂ ਵੀ ਉਹਨਾਂ ਕੋਲੋਂ ਕੁਝ ਸਮਾਂ ਸੰਗੀਤ ਦੀ ਵਿੱਦਿਆ ਹਾਸਲ ਕੀਤੀ। ਉਹ ਆਪਣੇ ਸ਼ਾਗਿਰਦਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਹੱਥੀਂ ਲਿਖੀਆਂ ਮੇਲਾ ਰਾਮ ਤਾਇਰ ਦੀਆਂ ਰਚਨਾਵਾਂ ਦੀਆਂ ਕਾਪੀਆਂ/ਪੋਥੀਆਂ ਦਿਆਂ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਇਹ ਪੋਥੀਆਂ ਦੇਵਨਾਗਰੀ ਤੇ ਸ਼ਾਹਮੁਖੀ ਵਿਚ ਹੁੰਦੀਆਂ ਸਨ। ਇਹ ਮੇਰੇ ਹਿੱਸੇ ਵੀ ਆਈਆਂ। ਬਲਦੇਵ ਰਾਜ ਤੂਤੀ ਹੁਰਾਂ 2006 'ਚ ਆਪਣੀ ਇੱਛਾ ਮੈਨੂੰ ਦੱਸੀ ਕਿ ਮੇਲਾ ਰਾਮ ਤਾਇਰ ਦੀਆਂ ਰਚਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਕਿਤੇ ਪੁਸਤਕ ਰੂਪ ਵਿਚ ਸਾਂਭਿਆਂ ਜਾਵੇ, ਪਰ ਉਹ ਵੀ ਉਸੇ ਸਾਲ ਹੀ ਇਸ ਜਹਾਨ ਨੂੰ ਅਲਵਿਦਾ ਕਹਿ ਗਏ। ਜਦ ਮੈਂ ਡਾ. ਰਵਿੰਦਰ, ਗੁਰਮੀਤ ਬਾਵਾ (ਲੋਕ ਗਾਇਕਾ), ਅਮਰਜੀਤ ਗੁਰਦਾਸਪੁਰੀ (ਲੋਕ ਗਾਇਕ), ਸਵਿੰਦਰ ਭਾਰੋਵਾਲੀਆ (ਲੋਕ ਗਾਇਕ), ਮਨਮੋਹਨ ਕਪੂਰ ਹੁਰਾਂ ਨੂੰ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਇਸ ਕਾਰਜ ਲਈ ਮਿਲਿਆ ਤਾਂ ਉਹ ਸਾਰੇ ਮੇਲਾ ਰਾਮ ਤਾਇਰ ਦੇ ਕਰੀਬੀਆਂ 'ਚੋਂ ਨਿਕਲੇ ਤੇ 2018 ਵਿਚ ਮੈਨੂੰ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਕੁਮਾਰ ਰਾਂਝਾ ਦਾ ਟਿਕਾਣਾ ਨਗਰੋਟਾ ਵੀ ਲੱਭ ਪਿਆ। ਉਹਨਾਂ ਮੈਨੂੰ ਇਕ ਮੇਲਾ ਰਾਮ ਤਾਇਰ ਦੀਆਂ ਰੁਬਾਈਆਂ ਦੀ ਕਾਪੀ ਦਿੱਤੀ, ਜੋ ਹੱਥਲੀ ਪੁਸਤਕ ਵਿਚ

ਦਰਜ ਹਨ। ਪ੍ਰੋ. ਬਲਦੇਵ ਰਾਜ ਤੂਤੀ ਹੁਰਾਂ ਦੇ ਸ਼ਾਗਿਰਦ ਲਲਿਤ ਕੁਮਾਰ ਅਤੇ ਸੂਰਜ ਦੀਆਂ ਕਾਪੀਆਂ ਤੋਂ ਵੀ ਕਾਫੀ ਮਦਦ ਮਿਲੀ ਹੈ, ਮੈਨੂੰ ਇਹ ਪੁਸਤਕ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਵਿਚ। ਮੇਰੇ ਮਿੱਤਰ ਅਮਿਤ ਸ਼ਰਮਾ ਨੇ ਪ੍ਰੋ. ਬਲਦੇਵ ਰਾਜ ਤੂਤੀ ਹੁਰਾਂ ਦੀਆਂ ਦੇਵਨਾਗਰੀ ਵਿਚ ਹੱਥ-ਲਿਖਤਾਂ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਨ ਵਿਚ ਮੇਰੀ ਬਹੁਤ ਮਦਦ ਕੀਤੀ ਹੈ ਤੇ ਖਾਸ ਧੰਨਵਾਦ ਨਾਟ-ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕੇਵਲ ਧਾਲੀਵਾਲ (ਪ੍ਰਧਾਨ, ਪੰਜਾਬੀ ਸੰਗੀਤ ਨਾਟਕ ਅਕਾਦਮੀ) ਹੁਰਾਂ ਦਾ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕਰਕੇ ਇਹ ਪੁਸਤਕ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਤ ਹੋਣ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ।

ਮੇਲਾ ਰਾਮ ਤਾਇਰ ਹੁਰਾਂ ਪੰਜਾਬੀ, ਹਿੰਦੀ ਤੇ ਉਰਦੂ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਚ ਗੀਤ, ਗਜ਼ਲ, ਰੁਬਾਈਆਂ ਅਤੇ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਰਚੀਆਂ ਹਨ। ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਰਚਨਾ ਕਈ ਰੰਗਾਂ ਨੂੰ ਸਾਂਭੀ ਬੈਠੀ ਹੈ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਉਹ ਇਕ ਸਟੇਜੀ ਕਵੀ ਸਨ। ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਤਮਾ ਦੇਸ਼ ਭਗਤੀ ਨਾਲ ਪ੍ਰਣਾਈ ਹੋਈ ਸੀ। ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਅਜੇ ਵੀ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤਕ ਜਗਤ ਵਿਚ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਇਕ 'ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਘੋੜੀ' ਤੀਕ ਹੀ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਕੋਈ ਵੀ ਰਚਨਾ ਅਜੇ ਤੀਕ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਤ ਨਹੀਂ ਹੋਈ। ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਲਿਖਿਆ ਹੈ। ਰਾਮ ਲੀਲਾ ਦੇ ਗੀਤ, ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਦੇ ਜੀਵਨ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਰਚਨਾਵਾਂ, ਭਜਨ, ਮਾਤਾ ਦੀਆਂ ਭੋਟਾਂ, ਦੇਸ਼ ਪ੍ਰੇਮ ਦੀਆਂ ਰਚਨਾਵਾਂ, ਮਨੁੱਖ ਤੇ ਸਮਾਜ ਦੇ ਹਰ ਰੰਗ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ਕਰਦੀਆਂ ਰਚਨਾਵਾਂ। ਮੇਲਾ ਰਾਮ ਤਾਇਰ ਉਹਨਾਂ ਲੋਕਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਹੈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਸਵਤੰਤਰਤਾ ਲਈ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਸਨ ਤੇ ਇਕ ਸਵਤੰਤਰ ਦੇਸ਼, ਖੁਸ਼ਹਾਲ ਸਮਾਜ ਦਾ ਸੁਪਨਾ ਲਿਆ ਸੀ, ਪਰ 1947 ਦੀ ਵੰਡ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕ੍ਰਿਸ਼ਟ ਨੇਤਾਵਾਂ ਨੇ ਕੀ ਕੀਤਾ, ਇਹ ਸਾਰੀ ਗਾਥਾ ਤੇ ਹਾਲਾਤ ਮੇਲਾ ਰਾਮ ਤਾਇਰ ਦੀਆਂ ਰਚਨਾਵਾਂ ਬਿਆਨ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਮੇਲਾ ਰਾਮ ਤਾਇਰ ਨੇ ਆਪਣੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਅਨੁਭਵ ਨੂੰ ਹੀ ਆਪਣੀਆਂ ਰਚਨਾਵਾਂ ਵਿਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਉਸ ਦੀਆਂ ਰਚਨਾਵਾਂ ਖਾਸ ਕਰ ਗਜ਼ਲਾਂ ਉਸ ਦੀ ਨਿਪੁੰਨਤਾ ਦਾ ਸਾਬੂਤ ਹਨ। ਹਾਂ, ਜੇ ਕਿਧਰੇ ਵਜ਼ਨ ਬਹਿਰ ਦੀ ਕਮੀ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਹੈ। ਮੇਲਾ ਰਾਮ ਤਾਇਰ ਤਿੰਨ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਪੰਜਾਬੀ, ਹਿੰਦੀ ਤੇ ਉਰਦੂ ਦਾ ਮਾਹਿਰ ਸੀ। ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਪੰਜਾਬੀ ਦੀਆਂ ਰਚਨਾਵਾਂ ਵਿਚ ਉਰਦੂ/ਫ਼ਾਰਸੀ ਦੇ ਸ਼ਬਦ ਵੀ ਆਮ ਹੀ ਮਿਲਦੇ ਹਨ। ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਤੇ ਮੁਹਾਵਰਾ ਸਰੋਤਾਮੁਖੀ ਸੰਬੋਧਨੀ ਸ਼ੈਲੀ ਵਿਚ ਹੈ ਤੇ ਉਹ ਸਿੱਧਾ ਪਾਠਕ/ਸਰੋਤੇ ਨੂੰ ਮੁਸ਼ਾਤਿਬ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਹਥਲੀ ਪੁਸਤਕ ਵਿਚ ਮੇਲਾ ਰਾਮ ਤਾਇਰ ਦਾ ਸਾਰਾ ਕਲਾਮ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ, ਸਿਰਫ਼ ਕੁਝ ਕੁ ਰਚਨਾਵਾਂ ਹੀ ਹਨ। ਬਾਕੀ ਅਗਾਂਹ ਪੰਜਾਬੀ ਦੇ ਖੋਜਾਰਥੀਆਂ ਤੇ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਕਲਾਮ ਨਾਲ ਜ਼ਰੂਰ ਕੁਝ ਵੱਖਰਾ ਪੜ੍ਹਨ ਸੋਚਣ ਲਈ ਮਿਲੇਗਾ।

ਨਰੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ (ਡਾ.)

ਅਸਿਸਟੈਂਟ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ

ਪੋਸਟ ਗ੍ਰੈਜੂਏਸ਼ਨ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਭਾਗ,

ਬੇਰਿੰਗ ਯੂਨੀਅਨ ਕ੍ਰਿਸਚੀਅਨ ਕਾਲਜ, ਬਟਾਲਾ

ਮਸਲਾ ਸ਼ਹੀਦ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਘੋੜੀ ਦਾ

ਮੇਲਾ ਰਾਮ ਤਾਇਰ ਨੂੰ ਸਾਹਿਤਕ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਸਿਰਫ਼ ਸ਼ਹੀਦ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਘੋੜੀ ਲਿਖਣ ਕਰਕੇ ਹੀ ਜਾਣਿਆ/ਪਛਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਰਚਨਾ ਕਈ ਨਾਟਕਕਾਰ ਆਪਣੇ ਨਾਟਕਾਂ ਵਿਚ ਪੇਸ਼ ਕਰਦੇ ਰਹੇ ਹਨ। ਗੁਰਸ਼ਰਨ ਸਿੰਘ (ਭਾਈ ਮੰਨਾ ਸਿੰਘ) ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਕੇਵਲ ਧਾਲੀਵਾਲ ਨੇ ਵੀ ਇਸ ਰਚਨਾ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਆਪਣੇ ਨਾਟਕਾਂ ਵਿਚ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਲੋਕ ਗਾਇਕਾ ਗੁਰਮੀਤ ਬਾਵਾ ਅਤੇ ਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਭਾਗੋਵਾਲੀਆ ਤੇ ਕਈ ਕਾਦੀਆਂ/ਬਟਾਲਾ ਦੇ ਨਜ਼ਦੀਕੀ ਖੇਤਰ ਦੇ ਲੋਕ ਇਸ ਰਚਨਾ ਨੂੰ ਗਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਘੋੜੀ ਬਾਰੇ ਪ੍ਰਚਲਿਤ ਹੈ ਕਿ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਸ਼ਹੀਦੀ (23 ਮਾਰਚ, 1931) ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਲਾਹੌਰ ਵਿਚ ਇਕ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਇਕੱਠ ਹੋਇਆ, ਜਿਥੇ ਇਹ ਮੇਲਾ ਰਾਮ ਤਾਇਰ ਨੇ ਆਪ ਇਕ ਟਾਂਗੇ 'ਤੇ ਖਲੋ ਕੇ ਗਾਈ ਸੀ। ਇਸ ਘੋੜੀ ਦੇ ਵੇਰਵੇ ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਸਿੱਧੂ (ਸੰਪਾ.) ਦੀ ਪੁਸਤਕ **ਘੋੜੀਆਂ ਸ਼ਹੀਦ ਭਗਤ ਸਿੰਘ** ਵਿਚ ਤੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਾ ਪ੍ਰੀਤਮ ਦੀ ਪੱਤ੍ਰਿਕਾ **ਨਾਗਮਣੀ** ਵਿਚ ਮਿਲਦੇ ਹਨ। ਇਥੇ ਮੈਂ ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਦੀ ਪੁਸਤਕ ਵਿਚ ਦਰਜ ਦੋਵੇਂ ਘੋੜੀਆਂ ਤੇ ਹਵਾਲੇ ਵੀ ਦੇ ਰਿਹਾ ਹਾਂ ਤੇ **ਨਾਗਮਣੀ** ਵਿਚਲੀ ਘੋੜੀ ਤੇ ਹਵਾਲਾ ਵੀ।

.....

44.

1931 ਈਸਵੀ

ਸ਼ਹੀਦ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਘੋੜੀ

—ਤਾਹਿਰ

ਆਓ ਨੀ ਭੈਣੋਂ ਰਲ-ਮਿਲ ਗਾਵੀਏ ਘੋੜੀਆਂ,
ਜੰਵ ਤਾਂ ਹੋਈ ਏ ਤਈਆਰ ਵੇ ਹਾਂ।
ਮੌਤ ਕੁੜੀ ਨੂੰ ਪਰਣਾਵਣ ਚੱਲਿਆ,
ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਸਰਦਾਰ ਵੇ ਹਾਂ।
ਫਾਂਸੀ ਦੀ ਟੋਪੀ ਵਾਲਾ ਮੁਕਟ ਬਣਾ ਕੇ,
ਸਿਹਰਾ ਤਾਂ ਬੱਧਾ ਝਾਲਰਦਾਰ ਵੇ ਹਾਂ।
ਭਾਰਤ ਦੀ ਮਾਤਾ ਉੱਤੋਂ ਛੰਦਾਂ 'ਚ ਕੀਤਾ,
ਪਾਣੀ ਤਾਂ ਪੀਤਾ ਉੱਤੋਂ ਵਾਰ ਵੇ ਹਾਂ।

ਹੰਝੂਆਂ ਦੇ ਪਾਣੀ ਨਾਲ ਭਰ ਕੇ ਘੜੋਲੀ,
 ਲਹੂ ਦੀ ਰਾਖੀ ਏ ਮੌਲੀ ਤਾਰ ਵੇ ਹਾਂ।
 ਖੂਨੀ ਮਹਿੰਦੀ ਚਾ ਤੈਨੂੰ ਲਾਈ ਫਿਰੰਗੀਆਂ,
 ਹੱਥਕੜੀਆਂ ਦਾ ਗਾਨਾ ਤਈਆਰ ਵੇ ਹਾਂ।
 ਫਾਂਸੀ ਦੇ ਤਖ਼ਤ ਨੂੰ ਖਾਰਾ ਬਣਾ ਕੇ,
 ਬੈਠਾ ਤਾਂ ਚੌਕੜੀ ਮਾਰ ਵੇ ਹਾਂ।
 ਵਾਗ ਪਕੜਾਈ ਵੇ ਤੈਥੋਂ ਭੈਣਾਂ ਨੇ,
 ਮੰਗਣੀ ਭੈਣਾਂ ਦਾ ਰੱਖੀਂ ਵੀਰਾ ਭਾਰ ਵੇ ਹਾਂ।
 ਮਾਤਮੀ ਵਾਜੇ ਵਜਦੇ ਬੂਹੇ ਭਾਰਤ ਦੇ,
 ਮਾਰੂ ਦਾ ਰਾਗ ਉਚਾਰ ਵੇ ਹਾਂ।
 ਬਾਬਲ ਗਾਂਧੀ ਧਰਮੀ ਕਾਜ ਰਚਾਇਆ,
 ਲਗਨ ਮਹੂਰਤ ਵਿਚਾਰ ਵੇ ਹਾਂ।
 ਹਰੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਵੀ ਤੇਰਾ ਬਣਿਆ ਹੈ ਸਾਂਝੂ,
 ਢੁੱਕੇ ਤੁਸੀਂ ਇਕੇ ਵਾਰ ਵੇ ਹਾਂ।
 ਰਾਜਗੁਰੂ ਤੇ ਸੁਖਦੇਵ ਸਹਿਬਾਲੜੇ,
 ਤੁਰਿਆ ਏ ਤੂੰ ਤਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਵੇ ਹਾਂ।
 ਪੈਂਤੀ ਕਰੋੜ ਤੇਰੇ ਜਾਂਵੀ ਵੇ ਲਾੜਿਆ,
 ਪੈਦਲ ਤੇ ਕਈ ਅਸਵਾਰ ਵੇ ਹਾਂ।
 ਕਾਲੀਆਂ ਪੁਸ਼ਾਕਾਂ ਪਾ ਕੇ ਜੰਝ ਹੈ ਤੁਰ ਪਈ,
 'ਤਾਹਿਰ' ਵੀ ਹੋਏ ਤਈਆਰ ਵੇ ਹਾਂ।

ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਸਿੱਧੂ (ਸੰਪਾ.) **ਘੋੜੀਆਂ ਸ਼ਹੀਦ ਭਗਤ ਸਿੰਘ**, ਪੰਨਾ 134 ਇਸ
 ਰਚਨਾ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਸਿੱਧੂ ਨੇ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ 44. ਸ਼ਹੀਦ ਭਗਤ
 ਦੀ ਘੋੜੀ : ਇਸ ਰਚਨਾ ਦੇ ਲੇਖਕ ਨਾਉਂ ਬਾਰੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਨਹੀਂ। ਇਸ ਘੋੜੀ ਨੂੰ ਕਵੀ
 ਤੋਂ ਜ਼ੁਬਾਨੀ ਸੁਣ ਕੇ ਲਿਪੀਬੱਧ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸ਼੍ਰੀ ਗੌਤਮ ਸੱਚਦੇਵ ਨੇ ਕਵੀ ਦਾ ਨਾਉਂ
 ਰਾਮ ਲੁਭਾਇਆ 'ਤਾਹਿਰ' ਦੱਸਿਆ ਹੈ, ਪਰ ਕਵੀ ਨਾਲ ਘਰੋਗੀ ਸਾਂਝ ਦਾ ਦਾਅਵਾ
 ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤਕਾਰ ਸ੍ਰੀ ਚਰਨ ਸਿੰਘ ਸਿੰਧਰਾ ਨੇ 20 ਮਾਰਚ, 2006
 ਦੇ **ਪੰਜਾਬੀ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨ** ਵਿਚ 'ਤੁਹਾਡੀ ਚਿੱਠੀ ਮਿਲੀ' ਕਾਲਮ ਵਿਚ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਤ ਚਿੱਠੀ
 ਵਿਚ ਕਵੀ ਦਾ ਨਾਉਂ 'ਮੇਲਾ ਰਾਮ ਤਾਇਰ' ਲਿਖਿਆ ਹੈ।

(ਘੋੜੀਆਂ ਸ਼ਹੀਦ ਭਗਤ ਸਿੰਘ, ਪੰਨਾ 163)

.....

ਸਰਦਾਰ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਘੋੜੀ

ਆਓ ਨੀ ਸਈਓ ਰਲ ਗਾਵੇ ਘੋੜੀਆਂ,
ਜੰਵ ਤੇ ਹੋਈ ਹੈ ਤਿਆਰ ਵੇ ਹਾਂ।

ਬਾਬਲ ਧਰਮੀ ਗਾਂਧੀ ਕਾਜ ਰਚਾਇਆ,
ਸ਼ੁਭ ਮਹੂਰਤ ਸੋਹਣੇ ਵਾਰ ਵੇ ਹਾਂ।
ਮੌਤ ਕੁੜੀ ਨੂੰ ਵਿਆਹੁਣ ਚਲਿਆ,
ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਸਰਦਾਰ ਵੇ ਹਾਂ।
ਆਵੇ ਨੀ ਸਈਓ... ..।

ਹੱਥਕੜੀ ਦਾ ਗਾਨਾ ਫ਼ਰੰਗੀਆਂ ਬੱਧਾ,
ਲਾੜੇ ਨੂੰ ਸ਼ਿੰਗਾਰ ਵੇ ਹਾਂ।
ਘੋੜੀ ਤੇ ਮਹਿੰਦੀ ਤੈਨੂੰ ਲਾਈ ਫ਼ਰੰਗੀਆਂ,
ਗਲ ਫਾਂਸੀ ਦਾ ਸੋਹਣਾ ਹਾਰ ਵੇ ਹਾਂ।
ਆਵੇ ਨੀ ਸਈਓ... ..।

ਮਾਤਾ ਪਿਆਰੀ ਅੱਜ ਹੰਝੂਆਂ ਦਾ ਪਾਣੀ ਪੀਤਾ,
ਤੇਰੇ ਉੱਤਾਂ ਵਾਰ ਵੇ ਹਾਂ।
ਭੈਣ ਪਿਆਰੀ ਦੀਆਂ ਭਰੀਆਂ ਨੇ ਅੱਖਾਂ,
ਡੁੱਲ ਡੁੱਲ ਪੈਂਦਾ ਵਿੱਚੋਂ ਨੀਰ ਵੇ ਹਾਂ।
ਆਵੇ ਨੀ ਸਈਓ... ..।

ਰਾਜਗੁਰੂ ਸੁਖਦੇਵ ਵੀ ਤੁਰ ਪਏ,
ਯਾਰਾਂ ਦੇ ਜਿਹੜੇ ਯਾਰ ਵੇ ਹਾਂ।
ਸ਼ਮੂ ਵਤਨ ਦੇ ਤਿੰਨ ਪਰਵਾਨੇ,
ਚੱਲੇ ਸੱਦਣ ਡੋਲਾ ਮਾਰ ਵੇ ਹਾਂ।
ਆਵੇ ਨੀ ਸਈਓ... ..।

ਸਤਲੁਜ ਦੇ ਕੰਢੇ ਤੇਰੀ ਵੇਦੀ ਬਣਾਈ,
ਲਹਿਰਾਂ ਨੇ ਕੀਤਾ ਹੈ ਸ਼ਿੰਗਾਰ ਵੇ ਹਾਂ।
ਚਾਲੀ ਕਰੋੜ ਤੇਰੀ ਜੰਵ ਵੇ ਲਾੜਿਆ,
ਕਈ ਪੈਦਲ ਤੇ ਕਈ ਅਸਵਾਰ ਵੇ ਹਾਂ।
ਆਵੇ ਨੀ ਸਈਓ... ..।

ਖੜ੍ਹ ਖੜ੍ਹ ਸੋਹਦੇ ਗ਼ਮ ਨਾ ਕੋਈ ਮੱਥੇ 'ਤੇ,
ਲਾਲੀ ਬੇਸ਼ੁਮਾਰ ਵੇ ਹਾਂ।

ਕੌਮ ਲਈ ਮਿਟਣ ਦਾ ਸ਼ੌਂਕ ਦਿਲ ਵਿਚ,
ਰਿਹਾ ਰੂਹਾਂ ਤੇ ਠਾਠਾਂ ਮਾਰ ਵੇ ਹਾਂ।
ਆਵੇ ਨੀ ਸਈਓ... ..।

ਜਦ ਤੱਕ ਚੰਨ ਤੇ ਤਾਰੇ,
ਜਦ ਤੱਕ ਰਹੇ ਸੰਸਾਰ ਵੇ ਹਾਂ।
ਇਸ ਸ਼ਹੀਦ ਦਾ ਨਾਮ ਚਮਕੇ,
ਸੂਰਜ ਦੀ ਮਾਰੇ ਚਮਕਾਰ ਵੇ ਵੇ ਹਾਂ।
ਆਵੇ ਨੀ ਸਈਓ... ..।

ਰੱਸੀ ਫਾਂਸੀ ਦੀ ਸ਼ੇਰ ਨੇ ਚੁੰਮ ਕੇ,
ਦਿੱਤਾ ਸੂਲੀ ਨੂੰ ਸ਼ਿੰਗਾਰ ਵੇ ਹਾਂ।
ਬਲਕਾਰੀ ਅਮਰ ਹੋਇਆ ਦੇਸ਼ 'ਤੇ ਮਿਟ ਕੇ,
ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਸਰਦਾਰ ਵੇ ਹਾਂ।
ਆਵੇ ਨੀ ਸਈਓ... ..।

(ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਸਿੱਧੂ (ਸੰਪਾ.), ਘੋੜੀਆਂ ਸ਼ਹੀਦ ਭਗਤ ਸਿੰਘ, ਪੰਨੇ 145-46)

ਇਸ ਘੋੜੀ ਸੰਬੰਧੀ ਹਵਾਲਾ : ਘੋੜੀ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਸ਼ਹੀਦ, ਭਾਰਤ ਪੁਸਤਕ
ਭੰਡਾਰ, ਅੱਡਾ ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ, ਜਲੰਧਰ ਵੱਲੋਂ ਚੋਪੜਾ ਪ੍ਰਿੰਟਿੰਗ ਪ੍ਰੈੱਸ, ਬਾਕੀ ਕਰੀਮ
ਬਖ਼ਸ਼, ਜਲੰਧਰ ਸ਼ਹਿਰ ਤੋਂ ਪਰਸ਼ੀਅਨ ਅੱਖਰਾਂ ਵਿਚ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਤ ਸੋਲਾਂ ਪੰਨੇ ਦੀ ਇਸ
ਕਿਤਾਬੜੀ ਵਿਚ ਕਈ ਰਚਨਾਵਾਂ ਦਰਜ ਹਨ, ਪਰ ਕਿਸੇ ਨਾਲ ਵੀ ਕਵੀ ਦਾ ਨਾਉਂ
ਨਹੀਂ ਲਿਖਿਆ ਹੋਇਆ। ਰਚਨਾਵਾਂ ਅੰਦਰਲੇ ਸੰਕੇਤਾਂ ਤੋਂ ਇਹਨਾਂ ਦੇ ਭਿੰਨ ਭਿੰਨ
ਸਮੇਂ ਉੱਤੇ ਲਿਖੇ ਜਾਣਾ ਦਾ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ।

(ਘੋੜੀਆਂ ਸ਼ਹੀਦ ਭਗਤ ਸਿੰਘ, ਪੰਨਾ 164)

.....

ਘੋੜੀ ਸ਼ਹੀਦ ਭਗਤ ਸਿੰਘ

ਇਹ ਘੋੜੀ 23 ਮਾਰਚ, 1932 ਨੂੰ ਭਗਤ ਸਿੰਘ, ਰਾਜਗੁਰੂ, ਸੁਖਦੇਵ ਦੀ
ਪਹਿਲੀ ਬਰਸੀ ਦੇ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਲਾਹੌਰ ਵਿਚ ਇਕ ਲੋਕ ਗਾਇਕ ਤਾਇਰ ਨੇ ਟਾਂਗੇ
'ਤੇ ਖਲੋ ਕੇ ਗਾਈ ਸੀ। ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੀ ਬਰਸੀ ਮਨਾਣ ਉੱਤੇ ਹਕੂਮਤ ਨੇ ਮੁਕੰਮਲ ਪਾਬੰਦੀ
ਲਾ ਦਿੱਤੀ ਸੀ, ਪਰ ਪਾਬੰਦੀ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਬਰਸੀ ਦੇ ਜਲਸਿਆਂ ਵਿਚ ਕੋਈ ਇਕ
ਲੱਖ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਹਿੱਸਾ ਲਿਆ ਸੀ...

ਆਓ ਨੀ ਭੈਣੋ ਚੱਲ ਗਾਈਏ ਨੀ ਘੋੜੀਆਂ
ਜੰਵ ਤੇ ਹੋਈ ਏ ਤਿਆਰ ਵੇ ਹਾਂ...
ਮੌਤ ਕੁੜੀ ਪ੍ਰਨਾਵਣ ਚੱਲਿਆ
ਦੇਸ਼ ਭਗਤ ਸਰਦਾਰ ਵੇ ਹਾਂ...

ਹੰਝੂਆਂ ਦੇ ਪਾਣੀ ਭਰੇ ਨੀ ਘੜੋਲੀ
 ਬੈਠੇ ਤਾਂ ਪੈਰਾਂ ਦੇ ਪਾਰ ਵੇ ਹਾਂ
 ਫਾਂਸੀ ਦੇ ਤਖ਼ਤੇ ਨੂੰ ਖਾਰਾ ਬਣਾ ਕੇ
 ਉਹ ਬੈਠਾ ਜੇ ਚੌਕੜੀ ਮਾਰ ਵੇ ਹਾਂ
 ਫਾਂਸੀ ਦੀ ਟੋਪੀ ਉਹਨੇ ਸਿਰ 'ਤੇ ਸਜਾਈ
 ਸੇਹਰਾ ਤਾਂ ਝਾਂਜਰਦਾਰ ਵੇ ਹਾਂ
 ਜੰਡੀ ਤਾਂ ਵੱਢੀ ਲਾੜੇ ਜ਼ੋਰ ਜ਼ੁਲਮ ਦੀ
 ਜਬਰਾਂ ਦੀ ਮਾਰੀ ਤਲਵਾਰ ਵੇ ਹਾਂ
 ਰਾਜ ਗੁਰੂ ਸੁਖਦੇਵ ਸਰਬਾਹਲੇ
 ਲਾੜਾ ਤੇ ਬੈਠਾ ਵਿਚਕਾਰ ਵੇ ਹਾਂ
 ਵਾਗ ਫੜਾਈ ਜਿੰਨਾਂ ਭੈਣਾਂ ਨੇ ਲੈਣੀ
 ਭੈਣਾਂ ਦਾ ਕੀਤਾ ਹੁਦਾਰ ਵੇ ਹਾਂ
 ਹਰੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਉਹਦਾ ਬਣਿਆ ਸਾਂਝੂ
 ਢੁੱਕੇ ਤਾਂ ਢੁੱਕੇ ਇੱਕੋ ਵਾਰ ਵੇ ਹਾਂ
 ਪੈਂਤੀ ਕਰੋੜ ਤੇਰੇ ਜਾਂਜੀ ਵੇ ਲਾੜਿਆ
 ਪੈਦਲ ਤੇ ਕਈ ਅਸਵਾਰ ਵੇ ਹਾਂ...
 ਕਾਲੀਆਂ ਪੁਸ਼ਾਕਾਂ ਪਾ ਕੇ ਜੰਜ ਜੁ ਢੁੱਕੀ
 ਤਾਇਰ ਵੀ ਹੋਇਆ ਤਿਆਰ ਵੇ ਹਾਂ...

ਹਰੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋਣ ਵਾਲਾ ਇਨਕਲਾਬੀ ਸੀ,
 ਜਿਸ ਨੇ ਲਾਹੌਰ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਕਾਨਵੋਕੇਸ਼ਨ ਦੇ ਦੌਰਾਨ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਗਵਰਨਰ ਉੱਤੇ
 ਗੋਲੀ ਚਲਾਈ ਸੀ।

ਤਾਇਰ ਦੀ ਲਿਖੀ ਇਹ ਘੋੜੀ ਇਸਲਾਮਾਬਾਦ ਤੋਂ ਅਹਿਮਦ ਸਲੀਮ ਨੇ ਭੇਜੀ
 ਹੈ।

(ਨਾਗਮਣੀ, ਅੰਕ 385, ਮਈ 1998)

.....

ਉਪਰੋਕਤ ਤਿੰਨਾਂ ਘੋੜੀਆਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮੈਂ ਇਥੇ ਅਸਲ ਮੇਲਾ ਰਾਮ ਤਾਇਰ
 ਦੀ ਸ਼ਹੀਦ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਘੋੜੀ ਦੇ ਰਿਹਾ ਹਾਂ :

ਆਓ ਨੀ ਭੈਣਾਂ ਰਲ ਘੋੜੀਆਂ ਗਾਵੀਏ
 ਜੰਵ ਤੇ ਹੋਈ ਏ ਤਿਆਰ ਵੇ ਹਾਂ
 ਮੌਤ ਲਾੜੀ ਨੂੰ ਵਰਨਾਵਣ ਚੱਲਿਆ
 ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਸਰਦਾਰ ਵੇ ਹਾਂ
 ਆਓ ਨੀ ਭੈਣਾਂ... ...

ਫਾਂਸੀ ਦਾ ਤਖ਼ਤਾ ਤੇਰਾ ਖਰਾ ਓ ਲਾੜਿਆ
ਬਹਿ ਗਇਉਂ ਚੌਂਕੜੀ ਮਾਰ ਵੇ ਹਾਂ
ਬਾਪੂ ਗਾਂਧੀ ਨੇ ਵੱਡਾ ਕਾਜ ਰਚਾ ਲਿਆ
ਸ਼ਗਨ ਮਹੂਰਤ ਵਿਚਾਰ ਵੇ ਹਾਂ
ਆਓ ਨੀ ਭੈਣਾਂ... ..

ਭਾਰਤ ਮਾਤਾ ਨੇ ਉੱਤੋਂ ਛੰਨਾ ਉਛਾਲਿਆ
ਪਾਣੀ ਤੇ ਦਿੱਤਾ ਚੰਨਾ ਵਾਰ ਵੇ ਹਾਂ
ਵਾਗ ਫੜਾਈ ਤੈਥੋਂ ਭੈਣਾਂ ਨੇ ਮੰਗਿਆ
ਦੇਸ਼ ਦਾ ਮੰਗਿਆ ਪਿਆਰ ਵੇ ਹਾਂ
ਆਓ ਨੀ ਭੈਣਾਂ... ..

ਰਾਜਗੁਰੂ, ਸੁਖਦੇਵ ਸਰਬਾਲੇ ਬੈਠੇ
ਦੋਹਾਂ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਵੇ ਹਾਂ
ਹਰੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਤੇਰਾ ਸਾਂਝੁ ਓ ਲਾੜਿਆ
ਦੋਵੇਂ ਤੇ ਢੁੱਕੇ ਇੱਕੋ ਵਾਰ ਵੇ ਹਾਂ
ਆਓ ਨੀ ਭੈਣਾਂ... ..

ਜੰਡੀ ਤੇ ਵਢੀ ਲਾੜੇ ਜੁਲਮੋ ਸਿਤਮ ਦੀ
ਸਬਰ ਦੀ ਮਾਰ ਤਲਵਾਰ ਵੇ ਹਾਂ
ਪੈਂਤੀ ਕਰੋੜ ਤੇਰੇ ਜਾਂਵੀ ਵੇ ਲਾੜਿਆ
ਪੈਦਲ ਤੇ ਕਈ ਅਸਵਾਰ ਵੇ ਹਾਂ
ਆਓ ਨੀ ਭੈਣਾਂ... ..

ਕਾਲੀਆਂ ਪੁਸ਼ਾਕਾਂ ਪਾ ਕੇ ਜੰਝ ਜੂ ਤੁਰ ਪਈ
'ਤਾਇਰ' ਵੀ ਹੋਏ ਨੇ ਤਿਆਰ ਵੇ ਹਾਂ

.....

ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਸਿਧੂ ਹੁਰਾਂ ਦੀ ਪੁਸਤਕ ਵਿਚ ਦਰਜ ਤੇ ਨਾਗਮਣੀ ਵਿਚ ਦਰਜ ਰਚਨਾਵਾਂ ਸ਼ਹੀਦ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਦੀਆਂ ਘੋੜੀਆਂ ਵਿਚ ਅੰਤਰ ਤਾਂ ਹੈ, ਪਰ ਇਹ ਮੁਹਾਵਰੇ ਸ਼ਬਦਾਵਲੀ ਅਤੇ ਵਧੇਰੀਆਂ ਸੱਤਰਾਂ ਦੇ ਪੱਖੋਂ ਸਮਾਨ ਹਨ। ਮੈਂ 2015 ਵਿਚ ਅਹਿਮਦ ਸਲੀਮ ਹੁਰਾਂ ਨੂੰ ਆਪ ਰਵੀ ਸਾਹਿਤ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਖੇ ਮਿਲਿਆ ਸੀ ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਤੋਂ ਪੁੱਛਿਆ ਸੀ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤਾ ਪ੍ਰੀਤਮ ਹੁਰਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਰਚਨਾ ਸ਼ਹੀਦ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਘੋੜੀ ਕਿਥੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਕੇ ਭੇਜੀ ਸੀ। ਉਹਨਾਂ ਮੈਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਹ ਮੇਲਾ ਰਾਮ ਤਾਇਰ ਨੂੰ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਾਣਦੇ ਸਨ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਸਤਵੇਂ ਦਹਾਕੇ ਵਿਚ ਮੇਲਾ ਰਾਮ ਤਾਇਰ ਦੀ ਕਿਸੇ ਮੈਗਜ਼ੀਨ ਵਿਚ ਮੁਲਾਕਾਤ ਵੀ ਛਾਪੀ ਸੀ। ਉਹਨਾਂ ਮੈਨੂੰ ਉਹ ਮੁਲਾਕਾਤ ਭੇਜਣ ਦਾ ਵਾਅਦਾ

ਵੀ ਕੀਤਾ, ਪਰ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਉਹਨਾਂ ਨਾਲ ਅਜੇ ਤੀਕ ਮੇਰਾ ਕੋਈ ਸੰਪਰਕ ਨਹੀਂ ਬਣ ਸਕਿਆ। ਪਰ ਮੇਰੇ ਖੇਤਰੀ ਕਾਰਜ ਤੋਂ ਇਹ ਪੱਕਾ ਹੈ ਕਿ ਹੁਣ ਇਸ ਰਚਨਾ ਸੰਬੰਧੀ ਭਰਮ ਜ਼ਰੂਰ ਦੂਰ ਹੋ ਜਾਣਗੇ। ਇਹ ਰਚਨਾ ਨਾ ਤਾਂ ਮੇਲਾ ਰਾਮ ਵਫਾ ਦੀ ਹੈ, ਨਾ ਰਾਮ ਲੁਭਾਇਆ ਤਾਇਰ ਦੀ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਦੀ। ਇਹ ਰਚਨਾ ਮੇਲਾ ਰਾਮ ਤਾਇਰ ਦੀ ਹੈ। ਹਾਂ ਉਹ ਸਟੇਜੀ ਕਵੀ ਸੀ। ਕਈ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਇਹ ਰਚਨਾ ਸੁਣੀ ਹੋਵੇਗੀ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਇਸ ਵਿਚ ਅੰਤਰ ਹਨ, ਪਰ ਇਹ ਰਚਨਾ ਮੁਹਾਵਰੇ, ਸ਼ਬਦਾਵਲੀ ਪੱਖੋਂ ਮੇਲਾ ਰਾਮ ਤਾਇਰ ਦੀ ਹੀ ਹੈ।

ਨਰੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ (ਡਾ.)

ਬੀਤੇ ਯੁੱਗ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਕਾਵਿ-ਹਸਤਾਖਰ :

ਮੇਲਾ ਰਾਮ ਤਾਇਰ

ਬਟਾਲੇ ਦੀ ਧਰਤੀ ਦਾ ਸ਼ਾਇਰੀ ਨਾਲ ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਹਮੇਸ਼ਾ ਹੀ ਗਹਿਰ ਸੰਬੰਧ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਦੇਸ਼ ਦੀ ਵੰਡ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਅਤੇ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਬੜੇ ਨਾਮਵਰ ਕਵੀਆਂ ਨੇ ਇਸ ਧਰਤੀ 'ਤੇ ਵਿਚਰਦਿਆਂ ਆਪਣੀ ਕਲਮ ਦਾ ਸਿੱਕਾ ਸਾਹਿਤ ਦੀ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਮਨਵਾਇਆ ਹੈ। ਆਜ਼ਾਦੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਲਗਭਗ ਤਿੰਨ ਦਹਾਕਿਆਂ ਤੱਕ ਸਟੇਜੀ ਕਵਿਤਾ ਦਾ ਸਿੰਗਾਰ ਰਹੇ ਕਈ ਕਵੀ ਇਥੇ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਮੁਸ਼ਾਇਰਿਆਂ ਅਤੇ ਜਲਸੇ-ਨੁਮਾ ਕਵੀ ਦਰਬਾਰਾਂ ਵਿਚ ਸਰੋਤਿਆਂ ਨੂੰ ਮੰਤਰ-ਮੁਗਧ ਕਰਦੇ ਰਹੇ ਹਨ। ਆਜ਼ਾਦੀ ਦਿਵਸ, ਗਣਤੰਤਰ ਦਿਵਸ ਅਤੇ ਬਾਬੇ ਨਾਨਕ ਦੇ ਵਿਆਹ ਪੁਰਬ ਉੱਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਈਦਗਾਹ ਦੇ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ ਇਹ ਮੁਸ਼ਾਇਰੇ ਹੁੰਦੇ ਸਨ ਅਤੇ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਲੋਕ ਸਰੋਤੇ ਹੁੰਦੇ ਸਨ। ਉਦੋਂ ਕਵਿਤਾ ਲਈ ਸੰਚਾਰ ਦੀ ਕੋਈ ਸਮੱਸਿਆ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੁੰਦੀ।

ਇਹਨਾਂ ਕਵੀਆਂ ਵਿਚ ਕੁਝ ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਨਾਂ ਸਨ—ਮਹਾਂਕਵੀ ਸ਼ਾਂਤ, ਮੇਲਾ ਰਾਮ ਤਾਇਰ, ਗੋਪਾਲ ਦਾਸ ਗੋਪਾਲ, ਬਰਕਤ ਰਾਮ ਯੁਮਨ, ਬੁਆ ਦਿਤਾ ਮੱਲ ਸ਼ੋਕ, ਦੀਵਾਨ ਸਿੰਘ ਮਹਿਰਮ (ਕਾਦੀਆਂ) ਅਤੇ ਕਿਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਫ਼ਾਨੀ। ਸ਼ਿਵ ਕੁਮਾਰ ਬਟਾਲਵੀ ਨੂੰ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਸਾਵਣ ਕਵੀ ਦਰਬਾਰ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਲਿਜਾਣ ਵਾਲਾ ਉਸ ਦਾ ਉਸਤਾਦ ਬਰਕਤ ਰਾਮ ਯੁਮਨ ਸੀ। ਇਹ ਕਵੀ ਆਪਣੇ ਆਪਣੇ ਅੰਦਾਜ਼ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਕਲਾਮ ਸੁਣਾਉਂਦੇ, ਜਿਵੇਂ ਗੋਪਾਲ ਦਾਸ ਗੋਪਾਲ ਹਾਸ-ਰਸ ਦਾ ਮਾਹਿਰ ਸ਼ਾਇਰ ਸੀ। ਉਵੇਂ ਹੀ ਬਰਕਤ ਰਾਮ ਯੁਮਨ ਸੰਜੀਦਗੀ ਨਾਲ ਆਪਣੀ ਗੱਲ ਕਹਿਣ ਵਾਲਾ ਪ੍ਰਪੱਕ ਅਤੇ ਪ੍ਰਫੁੱਲ ਉਸਤਾਦ ਸੀ। ਇਹਨਾਂ ਮੁਸ਼ਾਇਰਿਆਂ ਵਿਚ ਦੂਜੇ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਤੋਂ ਵੀ ਆਏ ਕਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੁੰਦੇ ਸਨ। ਜਿਵੇਂ ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਮਾਨ, ਨੰਦ ਲਾਲ ਨੂਰਪੁਰੀ, ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਬਲਗਣ, ਵਿਧਾਤਾ ਸਿੰਘ ਤੀਰ ਅਤੇ ਜਸਵੰਤ ਰਾਏ ਆਦਿ। ਮੈਂ ਖੁਦ ਬਚਪਨ ਵਿਚ ਕਈ ਅਜਿਹੇ ਸਮਾਗਮਾਂ ਵਿਚ ਬਾਲ ਸਰੋਤਾ ਬਣ ਕੇ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋਇਆ ਹਾਂ।

ਮੇਲਾ ਰਾਮ ਤਾਇਰ ਇਹਨਾਂ ਕਵੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਆਪਣੀ ਇਕ ਵੱਖਰੀ ਥਾਂ ਰੱਖਦਾ ਸੀ। ਉਹ ਚੰਗੀਆਂ ਇਨਸਾਨੀ ਕਦਰਾਂ-ਕੀਮਤਾਂ, ਦੇਸ਼ ਭਗਤੀ, ਸਾਫ਼-ਸੁਥਰੇ ਰਾਜਨੀਤਕ ਕਿਰਦਾਰ ਅਤੇ ਗ਼ਰੀਬ ਜਨਤਾ ਦੀਆਂ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਦੀ ਤਰਜਮਾਨੀ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਸ਼ਾਇਰ ਸੀ। ਇਨਕਲਾਬੀ ਸੋਚ ਨੂੰ ਪਰਨਾਇਆ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਉਹਨੇ

ਦੇਸ਼ ਦੀ ਵੰਡ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਲਾਹੌਰ ਵਿਚ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਘੋੜੀ ਵੀ ਟਾਂਗੇ ਉੱਤੇ ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਬੋਲੀ ਸੀ, ਜਿਸ ਲਈ ਉਸ ਨੂੰ ਕੈਦ ਵੀ ਹੋਈ। ਦੇਸ਼ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਲਈ ਉਹਨੇ ਆਪਣੀ ਸ਼ਾਇਰੀ ਨੂੰ ਵੀ ਹਥਿਆਰ ਬਣਾਇਆ ਅਤੇ ਉੱਜ ਵੀ ਇਸ ਜਦੋ-ਜਹਿਦ ਵਿਚ ਹਿੱਸਾ ਲਿਆ। ਆਜ਼ਾਦੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਦੋਂ ਸਾਫ਼-ਸੁਥਰੀ ਸੋਚ ਦੇ ਧਾਰਨੀਆਂ ਨੂੰ ਨੁੱਕਰੇ ਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਤਾਂ ਮੇਲਾ ਰਾਮ ਤਾਇਰ ਦੀ ਕਲਮ ਕਾਲੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਚੁੱਪ ਨਾ ਰਹਿ ਸਕੀ :

ਭਾਰਤ ਮਾਂ ਦੀ ਛਾਤੀ ਉੱਤੇ ਫਿਰਕੂ ਲੀਡਰ ਛਾਲੇ ਨੇ,
ਇਹ ਸ਼ਿਕਾਰੀ ਬਾਗ ਦੇ ਬਣਦੇ ਬਦੋ-ਬਦੀ ਰਖਵਾਲੇ ਨੇ।

ਸਮਾਜਿਕ ਨਾ-ਬਰਾਬਰੀ ਅਤੇ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਹੱਕਾਂ ਦੀ ਲੁੱਟ-ਖਸੁੱਟ ਵਿਰੁੱਧ ਉਹਦੀ ਕਲਮ ਲਿਖਦੀ ਹੈ :

ਮੈਂ ਕੁੱਲੀਉਂ ਬਿਨ ਮੈਂ ਜੁੱਲੀਉਂ ਬਿਨ, ਮੇਰੇ ਭੁੱਖੇ ਬਾਲ ਨਿਆਣੇ ਨੇ,
ਤੇਰੇ ਹਰੇ ਖੇਤ ਤੇਰੇ ਭਰੇ ਖੇਤ, ਤੇਰੀ ਕੋਠੀ ਦੇ ਵਿਚ ਦਾਣੇ ਨੇ।

ਦੇਸ਼ ਦੀ ਵੰਡ ਵੇਲੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਧਰਤੀ ਉੱਤੇ ਹੋਈ ਕਤਲੋਗਾਰਤ ਬਾਰੇ ਬਹੁਤ ਕਵੀਆਂ ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ। ਅੰਮ੍ਰਿਤਾ ਪ੍ਰੀਤਮ ਦੀ ਨਜ਼ਮ 'ਅੱਜ ਆਖਾਂ ਵਾਰਸ ਸ਼ਾਹ ਨੂੰ' ਇਹਨਾਂ ਹੀ ਅਹਿਸਾਸਾਂ ਦੀ ਸਿਖਰ ਹੈ। ਤਾਇਰ ਨੇ ਵੀ ਆਪਣੇ ਜਜ਼ਬਾਤ ਇੰਜ ਲਿਖੇ ਹਨ :

ਸਾਲੂ ਸੜ ਗਏ ਨੱਥਾਂ ਟੁੱਟੀਆਂ ਵਾਲ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਰਹਿ ਗਏ,
ਅੱਗ ਸਤਲੁਜ ਨੂੰ ਲੱਗੀ ਆਕਾਸ਼ ਨੂੰ ਸੁਅਲੇ ਗਏ।

ਕਵੀ ਮਨ ਹਮੇਸ਼ਾ ਮਾੜੀ ਧਿਰ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਖਲੋਂਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਭਾਵੇਂ ਆਪ ਕਿਸੇ ਵੀ ਰੁਤਬੇ ਉੱਤੇ ਹੋਏ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਰਾਜਨੀਤਕ ਪਾਰਟੀ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧ ਰੱਖਦਾ ਹੋਵੇ, ਮਨੁੱਖਤਾ ਦਾ ਦਰਦ ਉਹਨੇ ਸੀਨੇ ਵਿਚ ਹਮੇਸ਼ਾ ਜਗਦਾ ਜਾਗਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਇੰਜ ਨਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਕਵਿਤਾ ਉਹਦੇ ਕੋਲੋਂ ਹੁੱਸ ਕੇ ਦੂਰ ਚਲੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਮੇਲਾ ਰਾਮ ਤਾਇਰ ਨੂੰ ਵੀ ਭਾਵੇਂ ਆਜ਼ਾਦੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਵਿਚ ਮਾਨ-ਸਨਮਾਨ ਵੀ ਮਿਲੇ, ਪਰ ਉਹਦਾ ਦਿਲ ਹਮੇਸ਼ਾ ਰੌਂਦਾ ਰਿਹਾ ਅਤੇ ਉਹ ਗਿਲਾ ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਉਹ ਆਜ਼ਾਦੀ ਨਹੀਂ, ਜਿਹਦੇ ਲਈ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੇ ਸ਼ਹੀਦੀਆਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਸਨ। ਮੈਂ ਉਹਨੂੰ ਆਪਣੇ ਨਾਨੇ ਸ. ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ, ਜੋ ਖੁਦ ਇਕ ਦੇਸ਼-ਭਗਤ ਸਨ, ਨਾਲ ਅਕਸਰ ਅਜਿਹੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕਰਦਿਆਂ ਸੁਣਿਆ ਹੈ। ਉਹ ਦੋਵੇਂ ਦੋਸਤ ਸਨ ਅਤੇ ਮੇਲਾ ਰਾਮ ਤਾਇਰ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਆਖਰੀ ਸਾਹਾਂ ਤੱਕ ਸਾਡੇ ਘਰ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਆਉਂਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ। ਆਜ਼ਾਦੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਤਰੱਕੀ ਦੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਅਤੇ ਦੌਲਤ ਵੀ ਕੁਝ ਕੁ ਘਰਾਨਿਆਂ ਨੇ ਸੰਭਾਲ ਲਈ। ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਜਾਂ ਕੁਰਬਾਨੀ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਪੱਲੇ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਪਿਆ :

ਕੋਲਾ ਆਇਆ ਤਾਂ ਵੱਧ ਗਿਆ ਧਨ ਕਾਲਾ,
ਲੋਹਾ ਆਇਆ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਬਣੇ ਖੰਜਰ।

ਕਿਸੇ ਵੇਲੇ ਕਵੀ ਬਹੁਤ ਨਿਰਾਸ਼ਾ ਦੇ ਆਲਮ ਵਿਚ ਡੁੱਬ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਕਿਸੇ ਵੇਲੇ ਉਹ ਨਵੀਂ ਪੀੜ੍ਹੀ ਨੂੰ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਵਿਚ ਰਹਿਣ ਦਾ ਸੁਨੇਹਾ ਵੀ ਦੇਂਦਾ ਹੈ :

- ਇਕ ਮਰਜ਼ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਹੋ ਜਾਏ ਇਲਾਜ,
ਕੌਮ ਦੀ ਇਹ ਕੌਮ ਸਭ ਬੀਮਾਰ ਏ।
- ਨਾ ਡਰ ਬਿਜਲੀਆਂ ਤੋਂ ਵਤਨ ਦੇ ਜਵਾਨਾਂ,
ਬਣਾ ਲੈ ਕੋਈ ਤੂੰ ਨਵਾਂ ਆਸ਼ਿਆਨਾ।

ਮੇਲਾ ਰਾਮ ਤਾਇਰ ਨੇ ਮੁਹੱਬਤ ਬਾਰੇ ਰੁਮਾਂਟਿਕ ਸ਼ਿਅਰ ਅਤੇ ਗੀਤ ਵੀ ਲਿਖੇ ਹਨ। ਮੁਹੱਬਤ ਹਰ ਸ਼ਾਇਰ ਦਾ ਮੁੱਢਲਾ ਜਜ਼ਬਾਤੀ ਤਜਰਬਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਨੇ ਹਰ ਵੇਲੇ ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਕਵਿਤਾ ਵਿਚ ਝਲਕਾਰੇ ਮਾਰਦੇ ਰਹਿਣਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਕਿਸੇ ਔਰਤ ਨਾਲ ਮੁਹੱਬਤ ਹੋਵੇ, ਅਣਹੋਇਆਂ ਨਾਲ, ਗ਼ਰੀਬਾਂ ਨਾਲ, ਕੁਦਰਤ ਨਾਲ ਜਾਂ ਦੇਸ਼ ਨਾਲ। ਤਾਇਰ ਹੁਰਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਗੀਤਾਂ, ਗ਼ਜ਼ਲਾਂ ਤੇ ਬੋਲੀਆਂ ਵਿਚ ਵੀ ਇਨਸਾਨੀ ਬਿਹਤਰੀ, ਮਜ਼ਲੂਮਾਂ ਦੇ ਹੱਕਾਂ ਲਈ ਅਤੇ ਸੱਚੀ ਦੇਸ਼ ਭਗਤੀ ਲਈ ਹੀ ਆਪਣੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਯੋਗ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਕੁੜੀਆਂ ਦੇ ਗੀਤ ਵਿਚ ਉਹ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ :

ਐਂਤਕੀਂ ਵਣਜਾਰਿਆ ਨਾ ਵੰਗਾਂ ਅਸਾਂ ਲੈਣੀਆਂ ਨੇ,
ਹੋਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਾਵੇ ਅਸਾਂ ਕੁੜੀਆਂ ਮਨਾਉਣੇ ਨੇ।

ਮੇਲਾ ਰਾਮ ਤਾਇਰ ਬਹੁਤ ਸਮਰੱਥ ਸ਼ਾਇਰ ਸੀ। ਹਰ ਵਿਸ਼ੇ, ਹਰ ਮਸਲੇ ਉੱਤੇ ਉਹਨੇ ਕਲਮ ਚਲਾਈ ਹੈ। ਮਾਂ-ਬੋਲੀ ਬਾਰੇ ਉਹ ਹਿੰਦੀ ਨੂੰ ਵੱਡੀ ਭੈਣ ਮੰਨ ਕੇ ਛੋਟੀ ਭੈਣ ਪੰਜਾਬੀ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ ਉਜਾਗਰ ਕਰਦਾ ਹੈ :

ਭਾਸ਼ਾ ਮਾਤਰੀ ਬਖ਼ਸ਼ਦੀ ਦੇਸ਼ ਭਗਤੀ,
ਰਾਜ ਭਾਸ਼ਾ ਨੇ ਰੋਸ਼ਨ ਦਿਮਾਗ਼ ਕਰਨ।

ਡਾ. ਨਰੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਨੇ ਇਸ ਪੁਸਤਕ ਦੀ ਸੰਪਾਦਨਾ ਵਿਚ ਉਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਹਿੰਦੀ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ। ਇਹਨਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਤਾਇਰ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਮੁਹੱਬਤ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਦੇਸ਼-ਭਗਤੀ, ਆਮ ਬੰਦੇ ਦੀ ਲੁੱਟ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਵਤਨ ਦੀ ਤਰੱਕੀ ਤੱਕ ਹਰ ਵਿਸ਼ੇ ਬਾਰੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ। ਇਸ਼ਕ ਮਜ਼ਾਜੀ ਵਿਚ ਵੀ ਤਾਇਰ ਨੇ ਕੋਈ ਘੱਟ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ :

ਹੰਸੇ ਤੋਂ ਸ਼ਗੂਫ਼ੇ ਚਟਕਨੇ ਲਗੇ,
ਵੇ ਰੋਏ ਤੋਂ ਦਰਿਆ ਬਹਾਨੇ ਲਗੇ।

ਹਰ ਵੇਲੇ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਵਿਚ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਸ਼ਾਇਰ ਮੇਲਾ ਰਾਮ ਤਾਇਰ ਨੇ ਆਪਣੀ ਅੰਦਰਲੀ ਉਦਾਸੀ ਉੱਤੇ ਬਾਹਰੀ ਖ਼ੁਸ਼ੀ ਦਾ ਨਕਾਬ ਭਾਵੇਂ ਪਾਈ ਰੱਖਿਆਂ, ਪਰ ਆਪਣੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਨਿਚੋੜ ਸ਼ਾਇਰ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਇਸ ਸ਼ਿਅਰ ਨਾਲ ਅੰਕਿਤ ਕੀਤਾ ਹੈ :

ਗ਼ਮੇ ਹਯਾਤ ਕੀ ਗ਼ਰ ਬਾਤ ਹੈ ਤੋ ਹੈ ਇਤਨੀ,
ਵਕਤ ਨੇ ਸਾਥ ਹਮਾਰੇ ਬੜੀ ਹੰਸੀ ਕੀ ਹੈ।

ਹਰ ਦੌਰ ਦੇ ਅਦੀਬਾਂ ਨੇ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨੂੰ ਬਿਹਤਰ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਆਪਣੇ ਰਹਿਣ ਲਈ ਇਕ ਬੇਗਮਪੁਰੇ ਦਾ ਤਸੱਵਰ ਸਿਰਜਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹੋ ਹੀ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਸਦੀਵੀ ਉਦਾਸੀ ਦਾ ਕਾਰਨ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਕਵਿਤਾ ਭਾਵੇਂ ਰਾਜ ਦਰਬਾਰਾਂ ਵਿਚ ਬੋਲੀ ਗਈ ਹੋਵੇ, ਮੁਸ਼ਾਇਰਿਆਂ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹੀ ਗਈ ਹੋਵੇ, ਇਨਕਲਾਬੀ ਜਲਸਿਆਂ, ਜਲੂਸਾਂ ਜਾਂ ਨਾਟਕਾਂ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਲਵਾਉਂਦੀ ਰਹੀ ਹੋਵੇ, ਹਰ ਦੌਰ ਦੇ ਸ਼ਾਇਰਾਂ ਨੇ ਪੂਰੀ ਸੁਹਿਰਦਤਾ ਨਾਲ ਆਪਣਾ ਕਾਵਿਕ ਯੋਗਦਾਨ ਇਨਸਾਨੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਲਈ ਸੁਹਣੇਰਾ ਸੁਪਨਾ ਸਿਰਜਣ ਵਿਚ ਪਾਇਆ ਹੈ।

ਡਾ. ਨਰੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਨੇ ਪਿਛਲੀ ਪੀੜ੍ਹੀ ਦੇ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਸ਼ਾਇਰਾਂ ਬਾਰੇ ਗੱਲ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਕੇ ਬਹੁਤ ਵਧੀਆ ਉੱਦਮ ਆਰੰਭਿਆ ਹੈ। ਜੇ ਅਸੀਂ ਬੀਤੇ ਦੀ ਦੇਣ ਅਤੇ ਯੋਗਦਾਨ ਨੂੰ ਭੁੱਲ ਜਾਵਾਂਗੇ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਕਵਿਤਾ ਪ੍ਰਤੀ ਵੀ ਅਕ੍ਰਿਤਘਣਤਾ ਦਾ ਸਬੂਤ ਦੇਵਾਂਗੇ। ਡਾ. ਨਰੇਸ਼ ਦੇ ਇਸ ਯਤਨ ਨਾਲ ਮੇਲਾ ਰਾਮ ਤਾਇਰ ਵਰਗੇ ਵੱਡੇ ਸ਼ਾਇਰ ਦਾ ਕਲਾਮ ਸਾਂਭਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਵਰਗੇ ਹੋਰ ਕਈ ਕਵੀਆਂ ਦੀਆਂ ਮੌਖਿਕ ਕਾਵਿਕ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀਆਂ ਅਤੇ ਅਣਲਿਖੀਆਂ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਵਾਂਗ ਸਮੇਂ ਦੀ ਧੂੜ ਵਿਚ ਗੁੰਮ ਗੁਆਚ ਨਹੀਂ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਸ ਯਤਨ ਲਈ ਉਹ ਨਿਸ਼ਚੇ ਹੀ ਵਧਾਈ ਦਾ ਪਾਤਰ ਹੈ ਅਤੇ ਉਮੀਦ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਇਸ ਦਿਸ਼ਾ ਵਿਚ ਹੋਰ ਵੀ ਨਵੇਂ ਪੜਾਅ ਤੈਅ ਕਰੇਗਾ।

ਰਵਿੰਦਰ (ਡਾ.)

ਮੈਂ ਪਿਛਲੇ 50 ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਮੇਲਾ ਰਾਮ ਤਾਇਰ ਦੀ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਘੋੜੀ ਗਾ ਰਹੀ ਹਾਂ

ਮੇਲਾ ਰਾਮ ਤਾਇਰ ਹੁਰਾਂ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਆਮ ਹੀ ਡੇਰਾ ਬਾਬਾ ਨਾਨਕ ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਰਾਹੀਂ ਹੁਰਾਂ ਦੇ ਘਰ ਸਮਾਗਮਾਂ 'ਤੇ ਮਿਲਦੇ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਸੁਣਿਆ ਵੀ ਏ। ਉਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਰਚਨਾਵਾਂ ਕਾਦੀਆਂ ਵਾਲਾ ਬਲਦੇਵ ਰਾਜ ਤੂਤੀ ਤੇ ਬਟਾਲੇ ਤੋਂ ਕਿਸ਼ਨ ਗਾਉਂਦੇ ਹੁੰਦੇ ਸਨ। ਮੇਲਾ ਰਾਮ ਤਾਇਰ ਦੇ ਲਫਜ਼ ਕਮਾਲ ਦੇ ਸਨ ਤੇ ਬਲਦੇਵ ਰਾਜ ਤੂਤੀ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਸੁਰੀਲੀ ਤੇ ਦਿਲ ਖਿੱਚਵੀਂ ਸੀ। ਮੈਂ ਸਿਰਫ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਸ਼ਹੀਦ ਭਗਤ ਦੀ ਘੋੜੀ ਹੀ ਗਾਈ ਤੇ ਅੱਜ ਵੀ ਸਟੇਜਾਂ 'ਤੇ ਗਾਉਂਦੀ ਹਾਂ।

ਗੁਰਮੀਤ ਬਾਵਾ
ਲੋਕ-ਗਾਇਕਾ

ਦੇਸ਼ ਭਗਤ ਸ਼ਾਇਰ ਮੇਲਾ ਰਾਮ ਤਾਇਰ

ਜਦ ਮੈਂ ਸਕੂਲ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹਦਾ ਸਾਂ, ਇਹ ਗੱਲ 1947 ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦੀ ਹੈ। ਸਰਕਾਰੀ ਹਾਈ ਸਕੂਲ ਡੇਰਾ ਬਾਬਾ ਨਾਨਕ ਵਿਖੇ ਸਵੇਰੇ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਵਿਚ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਗੁਲਾਮ ਫ਼ਰੀਦ ਮੇਲਾ ਰਾਮ ਤਾਇਰ ਦੀ ਰਚਨਾ ਬੋਲਦਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਮੈਂ ਮੇਲਾ ਰਾਮ ਤਾਇਰ ਦਾ ਕਲਾਮ ਬੀਦਗਾਹ ਬਟਾਲਾ ਦੇ ਸਮਾਗਮਾਂ ਵਿਚ ਬਲਦੇਵ ਰਾਜ ਤੂਤੀ ਨੂੰ ਗਾਉਂਦਿਆਂ ਸੁਣਿਆ ਹੈ। ਬਲਦੇਵ ਰਾਜ ਤੂਤੀ ਮੇਲਾ ਰਾਮ ਤਾਇਰ ਦਾ ਹੀ ਕਲਾਮ ਗਾਉਂਦਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਡੇਰਾ ਬਾਬਾ ਨਾਨਕ ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਰਾਹੀਂ ਹੁਰਾ ਇਕ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਕਰਵਾਇਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਇਕ ਮਰਾਸੀ ਨੇ ਮੇਲਾ ਰਾਮ ਤਾਇਰ ਦੀ ਸ਼ਹੀਦ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਘੋੜੀ 'ਆਵੇਂ ਨੀ ਸਈਓ ਰਲ ਗਾਵੇਂ ਘੋੜੀਆਂ, ਜੰਝ ਤੇ ਹੋਈ ਹੈ ਤਿਆਰ ਵੇ ਹਾਂ' ਗਈ ਸੀ। ਮੈਂ ਮੇਲਾ ਰਾਮ ਤਾਇਰ ਦਾ ਕਲਾਮ ਕਈਆਂ ਤੋਂ ਸੁਣਿਆ, ਪਰ ਮੈਂ ਆਪ ਨਹੀਂ ਕਦੀ ਗਾਇਆ। ਪਰ ਉਸ ਸਮੇਂ ਮੇਲਾ ਰਾਮ ਤਾਇਰ ਦਾ ਨਾਮ ਬੋਲਦਾ ਸੀ। ਉਹ ਫ਼ਕੀਰ ਦੇਸ਼ ਭਗਤ ਸ਼ਾਇਰ ਸੀ।

ਅਮਰਜੀਤ ਗੁਰਦਾਸਪੁਰੀ

ਲੋਕ-ਗਾਇਕ

ਫੱਕਰ ਸ਼ਾਇਰ : ਮੇਲਾ ਰਾਮ ਤਾਇਰ

ਦੇਸ਼ ਭਗਤੀ ਤੋਂ ਕਿਹੜਾ ਹੈ ਦੇਸ਼ ਖਾਲੀ,
ਜਾਂ ਉਹ ਅੱਜ ਹੈ ਨਹੀਂ ਜਾਂ ਉਹ ਕੱਲ੍ਹ ਹੈ ਨਹੀਂ।
ਸੁੱਕ ਜਾਵੇ ਜੋ ਬੂਟੇ ਦੇ ਨਾਲ ਡਾਲੀ,
ਜਾਂ ਉਹ ਅੱਜ ਹੈ ਨਹੀਂ ਜਾਂ ਉਹ ਕੱਲ੍ਹ ਹੈ ਨਹੀਂ।
ਜਿਸ ਬਾਗ ਦੀ ਰਾਖੀ ਨਾ ਕਰੇ ਮਾਲੀ,
ਜਾਂ ਉਹ ਅੱਜ ਹੈ ਨਹੀਂ ਜਾਂ ਉਹ ਕੱਲ੍ਹ ਹੈ ਨਹੀਂ।
'ਤਾਇਰ' ਹੁਸਨ ਜਵਾਨੀ ਤੇ ਜੁਲਫ਼ ਕਾਲੀ,
ਜਾਂ ਉਹ ਅੱਜ ਹੈ ਨਹੀਂ ਜਾਂ ਉਹ ਕੱਲ੍ਹ ਹੈ ਨਹੀਂ।

ਉਪਰੋਕਤ ਚੌਬਰਗਾ ਅੱਜ ਵੀ ਓਨਾਂ ਹੀ ਸੱਚਾ, ਤਾਜ਼ਾ ਅਤੇ ਅਰਥ ਭਰਪੂਰ ਹੈ। ਇਹ ਆਮ ਗਾਇਕਾ ਦੀ ਜ਼ੁਬਾਨ 'ਤੇ ਚੜ੍ਹਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਉਪਰੋਕਤ ਸਤਰਾਂ ਤੋਂ ਸਾਫ਼ ਝਲਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੇਲਾ ਰਾਮ ਤਾਇਰ ਦਾ ਦੇਸ਼-ਭਗਤੀ ਵੱਲ ਕਿੰਨਾ ਝੁਕਾਅ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਵਿਚ ਰਹਿ ਕੇ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵੀ ਕੱਟੀਆਂ ਅਤੇ ਸਾਰੀ ਉਮਰ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਲੜ ਨਹੀਂ ਛੱਡਿਆ। ਇਕ ਵਾਰ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਬਟਾਲਾ ਤਹਿਸੀਲ ਦਾ ਸਬ-ਰਜਿਸਟਰਾਰ ਵੀ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ।

ਮੇਲਾ ਰਾਮ ਤਾਇਰ ਦਾ ਘਰ ਇਕ ਫੱਕਰਾਂ ਦੀ ਕੁੱਲੀ ਵਰਗਾ ਸੀ ਜਾਂ ਕਹਿ ਲਵੋ ਕਿਸੇ ਫ਼ਕੀਰ ਦੇ ਤਖੀਏ ਵਰਗਾ। ਘਰ ਤਾਂ ਪੁਰਾਣਾ ਸੀ, ਪਰ ਪੰਜਾਬ ਭਰ ਦੇ ਸ਼ਾਇਰਾਂ ਦਾ ਉਹ ਆਲ੍ਹਣਾ ਸੀ। ਘਰ ਦੇ ਦਰਵਾਜ਼ੇ 'ਤੇ ਭਾਵੇਂ ਰਸਮੀ 'ਜੀ ਆਇਆਂ' ਨਹੀਂ ਸੀ ਲਿਖਿਆ ਹੋਇਆ, ਪਰ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਸਭ ਜੀਆਂ ਦਾ ਮਨਾਂ ਵਿਚ ਉਕਰਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਪਤਨੀ ਵੀ ਬਹੁਤ ਵਧੀਆ ਸੁਭਾਅ ਦੀ ਮਾਲਕ ਸੀ।

ਮੇਲਾ ਰਾਮ ਤਾਇਰ ਗੀਤ, ਗ਼ਜ਼ਲ ਹਰ ਬਹਿਰ ਤੇ ਸਿਜਦਾ ਸੀ। ਉਸ ਦਾ ਇਕ ਗੀਤ 'ਬਹੁਤ ਬੁਰਾ ਬਈ, ਬਹੁਤ ਬੁਰਾ' ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਸ਼ਾਗਿਰਦ ਮਰਹੂਮ ਬਲਦੇਵ ਰਾਜ ਤੂਤੀ (ਕਾਦੀਆਂ) ਅਕਸਰ ਸਟੇਜਾਂ 'ਤੇ ਗਾਇਆ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਇਕ 'ਜਿੰਦਾ ਸ਼ਹੀਦ' ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਪੈਰੋਕਾਰ ਸੀ, ਜੋ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਲਿਖੇ ਕਲਾਮ ਬਟਾਲਾ ਅਤੇ ਆਸ-ਪਾਸ ਦੀ ਹਰ ਸਟੇਜ 'ਤੇ ਬੋਲਿਆ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਉਹ ਆਪਣਾ ਕਲਾਮ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵੰਡਦੇ ਸਨ, ਜਿਵੇਂ ਮੰਦਰ ਵਿਚ ਪ੍ਰਸਾਦ ਵੰਡਦੇ ਹਨ।

ਸ਼ਹੀਦ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਦਾ ਸ਼ਹੀਦੀ ਪੁਰਬ ਬੜੇ ਸ਼ੌਕ ਅਤੇ ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਮਨਾਇਆ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਘੋੜੀ :

ਆਓ ਨੀ ਸਈਓ ਰਲ ਗਾਵੀਏ ਘੋੜੀਆਂ
ਜੰਵ ਤੇ ਹੋਈ ਏ ਤਿਆਰ ਨੀ ਹਾਂ।

ਲੋਕਗੀਤਾਂ ਵਾਂਗ ਹਰ ਜ਼ਬਾਨ 'ਤੇ ਹੁੰਦੀ ਸੀ।

ਮੈਂ ਵੀ 1957 ਤੋਂ 1962 ਤੱਕ ਬੇਰਿੰਗ ਕਾਲਜ ਦਾ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਸਾਂ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਅੰਤਮ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਮੈਂ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਉਪਾਸ਼ਕ ਅਤੇ ਚੇਲਾ ਰਿਹਾ ਹਾਂ। ਮੈਂ ਉਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਰਚਨਾਵਾਂ ਵੀ ਗਾਈਆਂ। ਜਿਵੇਂ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਗ਼ਜ਼ਲ :

ਬੜੀ ਤੇਜ਼ ਖੂਨੀ ਬਲਾ ਆ ਰਹੀ ਏ।
ਕਿ ਕਾਤਲ ਦੀ ਕਾਤਲ ਨਿਗਾਹ ਆ ਰਹੀ ਏ।
ਜਨਾਜ਼ਾ ਮੇਰਾ ਏਥੋਂ ਹੌਲੀ ਲਿਜਾਣਾ,
ਸੱਜਣ ਦੀ ਗਲੀ ਦੀ ਹਵਾ ਆ ਰਹੀ ਏ।
ਤੇਰਾ ਜ਼ੁਲਮ ਸਹਿ ਕੇ ਤੇਰਾ ਸਿਤਮ ਸਹਿ ਕੇ,
ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿਉਂ ਲਬ ਪੇ ਦੁਆ ਆ ਰਹੀ ਏ।
ਅੱਥਰੀ ਜਵਾਨੀ ਦੀ ਏਹੋ ਨਿਸ਼ਾਨੀ,
ਕਿ ਆਪਣੇ ਹੀ ਕੋਲੋਂ ਹਯਾ ਆ ਰਹੀ ਏ।
ਇਹ ਗ਼ਮ ਗ਼ਲਤ ਕਰ ਦਏਗੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ 'ਤਾਇਰ',
ਲੋਕੀਂ ਤਾਂ ਕਹਿੰਦੇ ਕਜ਼ਾ ਆ ਰਹੀ ਏ।

ਉਪਰੋਕਤ ਗ਼ਜ਼ਲ ਸੰਪੂਰਨ ਗ਼ਜ਼ਲ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਉਰਦੂ ਦੇ ਲਫਜ਼ ਹਨ। ਤਾਇਰ ਸਾਹਿਬ ਉਰਦੂ ਪੜ੍ਹੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਉਰਦੂ ਲਿਪੀ ਵਿਚ ਹੀ ਲਿਖਦੇ ਸਨ, ਪਰ ਪੰਜਾਬੀ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਮਾਂ-ਬੋਲੀ ਸੀ।

ਮੇਲਾ ਰਾਮ ਤਾਇਰ ਭਾਵੇਂ ਪੱਕੇ ਕਾਂਗਰਸੀ ਸਨ, ਪਰ ਉਹ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰੀ, ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰੀ ਅਤੇ ਧੱਕੇਸ਼ਾਹੀ ਵਿਰੁੱਧ ਡੱਟ ਕੇ ਲਿਖਦੇ ਸਨ। ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਇਕ ਗੀਤ ਮੈਂ ਅਕਸਰ ਸਟੇਜਾਂ 'ਤੇ ਗਾਉਂਦਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ :

ਸੁਣ ਧਰਮੀ ਰਾਜਾ ਚਿੜੀਆਂ ਦੇ ਚੰਬਾ ਦੇ ਛੁਡਾ।

ਮੇਲਾ ਰਾਮ ਤਾਇਰ ਦੇ ਜ਼ਮਾਨੇ ਵਿਚ ਬਟਾਲਾ ਸ਼ਾਇਰਾਂ ਦਾ ਸ਼ਹਿਰ ਕਰਕੇ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਬਰਕਤ ਰਾਮ ਯੂਮਨ, ਸ਼ਿਵ ਕੁਮਾਰ ਬਟਾਲਵੀ, ਦੀਵਾਨ ਸਿੰਘ ਮਹਿਰਮ, ਗੋਪਾਲ ਦਾਸ ਗੋਪਾਲ ਆਦਿ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਸਟੇਜੀ ਸ਼ਾਇਰ ਮੁਸ਼ਾਰਿਆਂ ਦੀ ਜਿੰਦ-ਜਾਨ ਹੁੰਦੇ ਸਨ। ਓਦੋਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਕਵੀ ਦਰਬਾਰ ਬਹੁਤ ਹੁੰਦੇ ਸਨ। ਨਵੇਂ ਸ਼ਾਇਰਾਂ ਨੂੰ ਉਭਾਰਨ ਲਈ ਤਾਇਰ ਸਾਹਿਬ ਇਕ ਸੱਤਰ ਦੇ ਦਿਆ ਕਰਦੇ ਸਨ ਅਤੇ ਉਸ 'ਤੇ ਪੂਰੀ ਕਵਿਤਾ ਲਿਖ ਕੇ ਲਿਆਉਣ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੇ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਹਨਾਂ ਕਈ ਨਵੇਂ ਮੁੰਡਿਆਂ ਨੂੰ ਸ਼ਾਇਰੀ ਵਿਚ ਪਾਉਣ ਦਾ ਸਫਲ ਯਤਨ ਕੀਤਾ।

ਉਹਨਾਂ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਸ਼ਿਵ ਕੁਮਾਰ ਬਟਾਲਵੀ ਕਾਫੀ ਉਭਰਿਆ। ਉਸ ਦੀ ਦਰਦਨਾਕ ਆਵਾਜ਼ ਅਤੇ ਦਰਦੀਲੇ ਗੀਤ ਮੁਸ਼ਾਰਿਆਂ ਦਾ ਸਿਰਤਾਜ ਹੋ ਨਿਬੜਦੇ

ਸਨ। ਪਰ ਬਟਾਲੇ ਦੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਸ਼ਾਇਰ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਅਨੂਠੀ ਕਲਾ ਤੋਂ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਤਾਂ ਸਨ, ਪਰ ਇਹ ਮੰਨਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰੀ ਸਨ ਕਿ ਉਹ ਆਪ ਲਿਖਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਅਕਸਰ ਕਿਹਾ ਕਰਦੇ ਸਨ ਕਿ ਕੋਈ ਫਕੀਰ ਇਸ ਨੂੰ ਕਲਾਮ ਲਿਖ ਕੇ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਸ਼ਿਵ ਦੇ ਮਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਤਾਂ ਸਭ ਕੁਝ ਸਾਹਮਣੇ ਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਉਹ ਸ਼ਾਇਰੀ ਦਾ ਖਜ਼ਾਨਾ ਬਣ ਗਿਆ।

ਅੱਜ-ਕੱਲ੍ਹ ਬਟਾਲਾ ਸ਼ਾਇਰ ਵਿਹੂਣਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ। ਸਮੇਂ ਦੀ ਚਾਲ ਨਾਲ ਮੁਸ਼ਾਇਰਾ ਛੋਟੀਆਂ-ਛੋਟੀਆਂ ਸੱਥਾਂ ਵਿਚ ਬਦਲ ਗਿਆ। ਸਰੋਤਿਆਂ ਵਿਚ ਉਹੋ ਵਿਅਕਤੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਜੋ ਆਪਣਾ ਕਲਾਮ ਸੁਣਾਉਣ ਆਉਂਦੇ ਹਨ। ਉਹਨਾਂ ਵਿਚ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਸਮਝ ਵਾਲੀਆਂ ਗੱਲ ਘੱਟ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਨਵੇਂ ਫਲਸਫੇ ਜ਼ਿਆਦਾ। ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਤੋਂ ਸ਼ਾਇਰੀ ਅਤੇ ਸ਼ਾਇਰ ਕੋਹਾਂ ਦੂਰ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਗੁੱਟਬੰਦੀ ਕਵਿਤਾ ਅਤੇ ਵਾਰਤਕ 'ਤੇ ਹਾਵੀ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਪਰਮਾਤਮਾ ਖੈਰ ਕਰੇ।

ਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਭਾਗੋਵਾਲੀਆ

ਹੈੱਡ-ਮਾਸਟਰ (ਰਿਟਾ.)

ਲੋਕ-ਗਾਇਕ

ਮੋਬਾ. 94177-36530

ਫਕੀਰ ਸ਼ਾਇਰ : ਮੇਲਾ ਰਾਮ ਤਾਇਰ

ਜਿਹੜੇ ਬਾਗ ਦਾ ਹੋਵੇ ਨਾ ਕੋਈ ਮਾਲੀ,
ਜਾਂ ਉਹ ਅੱਜ ਹੈ ਨਹੀਂ ਜਾਂ ਉਹ ਕੱਲ੍ਹ ਹੈ ਨਹੀਂ।
ਦੇਸ਼ ਭਗਤੀ ਤੋਂ ਜਿਹੜਾ ਹੈ ਦੇਸ਼ ਖਾਲੀ,
ਜਾਂ ਉਹ ਅੱਜ ਹੈ ਨਹੀਂ ਜਾਂ ਉਹ ਕੱਲ੍ਹ ਹੈ ਨਹੀਂ।
'ਤਾਇਰ' ਹੁਸਨ ਜਵਾਨੀ ਤੇ ਜੁਲਫ਼ ਕਾਲੀ,
ਜਾਂ ਉਹ ਅੱਜ ਹੈ ਨਹੀਂ ਜਾਂ ਉਹ ਕੱਲ੍ਹ ਹੈ ਨਹੀਂ।

ਇਹ ਰਚਨਾ ਬਟਾਲੇ ਦੇ ਮਹਾਨ ਸ਼ਾਇਰ ਅਤੇ ਸਵਤੰਤਰਤਾ ਸੰਗਰਾਮੀ ਸ੍ਰੀ ਮੇਲਾ ਰਾਮ ਤਾਇਰ ਜੀ ਦੀ ਹੈ। ਬਟਾਲੇ ਵਿਚ ਸ਼ਾਇਰਾਂ ਦੀ ਇਕ ਮਹਾਨ ਪਰੰਪਰਾ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਵਿਸ਼ਵ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਸ਼ਿਵ ਕੁਮਾਰ ਬਟਾਲੀ, ਉਸਤਾਦ ਬਰਕਤ ਰਾਮ ਯੂਮਨ, ਪੰਡਤ ਗੋਪਾਲ ਦਾਸ ਗੋਪਾਲ, ਕੰਸ ਰਾਜ ਗੌਹਰ, ਬੁਆ ਦਿੱਤਾ ਮੱਲ ਸ਼ੋਖ ਅਤੇ ਸੁਣਨ ਵਿਚ ਇਹ ਵੀ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ਾਹ ਮੁਹੰਮਦ ਦਾ ਵੀ ਬਟਾਲੇ ਦੀ ਧਰਤੀ ਨਾਲ ਕੁਝ ਸੰਬੰਧ ਸੀ। ਸ਼ਾਇਰਾਂ ਦੀ ਇਸ ਲਾਈਨ ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਮੇਲਾ ਰਾਮ ਤਾਇਰ ਦਾ ਨਾਂ ਕਈ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ ਕੁਝ ਖਾਸ ਹੈ।

ਮੇਲਾ ਰਾਮ ਤਾਇਰ ਜੋ ਕਿ ਨੈਯਰ ਪਰਿਵਾਰ ਨਾਲ ਤਾਲੁੱਕ ਰੱਖਦੇ ਸਨ, ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਵੱਡੇ ਆਜ਼ਾਦੀ ਗੁਲਾਟੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਸਨ। ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਪਤਨੀ ਵੀ ਦੇਸ਼ ਭਗਤੀ ਦਾ ਜਜ਼ਬਾ ਰੱਖਦੀ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹ ਵੀ ਉਹਨਾਂ ਨਾਲ ਕਈ ਵਾਰ ਜੇਲ੍ਹ ਯਾਤਰਾ ਕਰ ਚੁੱਕੀ ਸੀ। ਸ਼ਹੀਦੇ ਆਜ਼ਮ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਸ਼ਹਾਦਤ 'ਤੇ ਤਾਇਰ ਸਾਹਿਬ ਵੱਲੋਂ ਲਿਖੀ ਗਈ 'ਘੋੜੀ', ਜਿਸ ਦੇ ਬੋਲਣ 'ਤੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਪਾਬੰਦੀ ਲਗਾਈ ਹੋਈ ਸੀ। ਤਾਇਰ ਸਾਹਿਬ ਵੱਲੋਂ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਘੋੜੀ ਲਾਹੌਰ ਦੇ ਇਕ ਚੌਕ ਵਿਚ ਟਾਂਗੇ 'ਤੇ ਖਲੋ ਕੇ ਖੁਦ ਗਾਈ ਗਈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਸੁਣਨ ਲਈ ਅਨੇਕਾਂ ਲੋਕ ਪਹੁੰਚੇ, ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਤਾਇਰ ਜੀ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕਰ ਲਿਆ ਗਿਆ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜੇਲ੍ਹ ਆਉਣ-ਜਾਣ ਦੇ ਸਿਲਸਿਲੇ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਆਜ਼ਾਦ ਹੋਣ ਤੱਕ ਚੱਲਦੇ ਰਹੇ ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਮਾਦਰੇ ਵਤਨ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਕਈ ਵਾਰ ਜੇਲ੍ਹ ਕੱਟੀ। ਮੇਲਾ ਰਾਮ ਤਾਇਰ ਬਟਾਲੇ ਦੇ ਮੂਲ ਨਿਵਾਸੀ ਸੀ। ਆਜ਼ਾਦੀ ਬਾਅਦ ਸਮੇਂ ਦੇ ਹਾਕਮਾਂ ਨੇ ਤਾਇਰ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਬੜੀ ਵਾਰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਸੀਂ ਤੁਹਾਡੀ ਕੋਈ ਸੇਵਾ ਕਰਨੀ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ ਤੇ ਤੁਸੀਂ ਸਵਤੰਤਰਤਾ ਸੰਗਰਾਮੀਆਂ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਵਾਲੀ ਪੈਨਸ਼ਨ ਦੀ ਰਕਮ ਅਤੇ ਹੋਰ ਈਨਾਮਾਤਾਂ ਨੂੰ ਦੋਵੇਂ ਮੀਆਂ-ਬੀਵੀ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰੋ, ਸਾਨੂੰ ਬਹੁਤ

ਖੁਸ਼ੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਤਾਇਰ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਉਸ ਵੇਲੇ ਦੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਜੀ ਨੂੰ ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ ਇਸ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਨੂੰ ਨਕਾਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਆਜ਼ਾਦੀ ਸੰਗਰਾਮ ਵਿਚ ਦੇਸ਼ ਸੇਵਾ ਪੈਨਸ਼ਨਾਂ ਲੈਣ ਲਈ ਜਾਂ ਅਹੁਦੇ ਲੈਣ ਲਈ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕੀਤੀ। ਇਹਨਾਂ ਦੋਵਾਂ ਜੀਆਂ ਨੇ ਪੈਨਸ਼ਨ ਲੈਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਸਾਰੀ ਉਮਰ ਗ਼ਰੀਬੀ ਅਤੇ ਸਾਦਗੀ ਵਿਚ ਗੁਜ਼ਾਰੀ। ਤਾਇਰ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਇਕ ਬੇਟਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਦਾ ਨਾਂ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਕੁਮਾਰ ਰਾਂਝਾ ਹੈ, ਉਹ ਵੀ ਸਾਦਗੀ ਅਤੇ ਈਮਾਨਦਾਰੀ ਨਾਲ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਬਸਰ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ।

ਮਨਮੋਹਨ ਕਪੂਰ

100/III, ਧਰਮਪੁਰਾ ਕਾਲੋਨੀ,
ਬਟਾਲਾ।

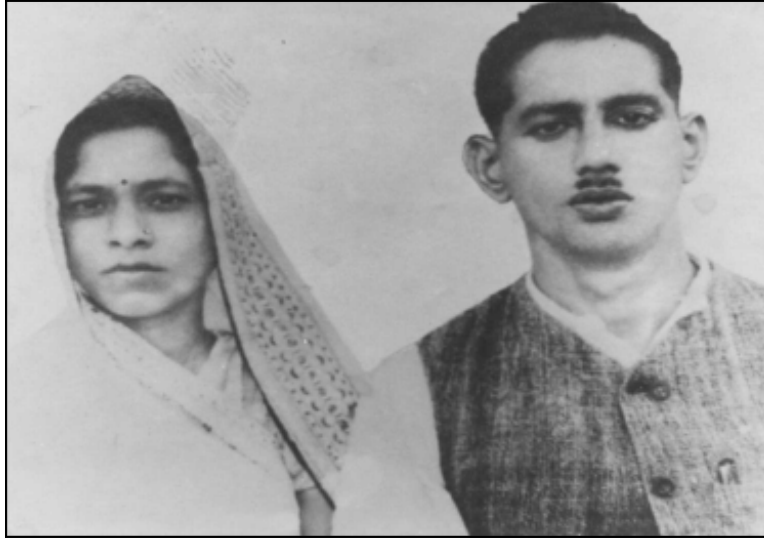
ਮੋਬਾ : 94175-45331

ਮੇਲਾ ਰਾਮ ਤਾਇਰ

ਮੇਲਾ ਰਾਮ ਤਾਇਰ ਦੀ ਪਤਨੀ ਸ਼ੀਲਾ ਰਾਣੀ

ਮੇਲਾ ਰਾਮ ਤਾਇਰ ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਪਤਨੀ ਸ਼ੀਲਾ ਰਾਣੀ (1942 ਦੀ ਫੋਟੋ)

ਮੇਲਾ ਰਾਮ ਤਾਇਰ ਆਪਣੇ ਪੋਤਰਿਆਂ ਨਾਲ

ਮੇਲਾ ਰਾਮ ਤਾਇਰ ਆਪਣੇ ਪੋਤਰੇ ਦੇ ਜਨਮ ਦਿਨ 'ਤੇ

ਮੇਲਾ ਰਾਮ ਤਾਇਰ ਦੇ ਪੋਤਰੇ ਦੇ ਜਨਮ ਦਿਨ ਦੀ ਇਕ ਹੋਰ ਤਸਵੀਰ

मेला राम ताइर नुं मिलिआ तामर पँतर

श्रीला राणी दा भरा किशन चंद

ਮੇਲਾ ਰਾਮ ਤਾਇਰ ਦੇ ਸ਼ਾਗਿਰਦ ਬਲਦੇਵ ਰਾਜ ਤੂਤੀ

ਐਸ਼ੀ ਗੀਰੀ ਗਰੀਐ ਆਏ ਨਸਾਂ
 ਰਚਨਾਂਏ ਗੀਰ ਮਯਨ ਗੁਯਲੇ ਪੱਯਾਬੀ ਹਿੰਦੀ ਤੁਰਦੂ
 ਮੇਲਾ ਰਾਮ ਰਾਏ ਅੰਰ ਬਟਾਲਵੀ ਪੱਯਾਬ ਮਾਰਤ
 ਮੈਂਗਮ ਤਾਏਅਰ ਬਟਾਲਾ ਪੱਯਾਬ ਭਾਰਤ
 پیراز طائر بچوں عزیز لکھنؤ اور نظیں
 لکھنؤ بلدیہ راج طوطی ڈاڈیاں

ਹੱਥ ਲਿਖਤ ਬਲਦੇਵ ਰਾਜ ਤੂਤੀ

ਇਥੇ ਕਦੀ ਹੁੰਦਾ ਸੀ ਮੇਲਾ ਰਾਮ ਤਾਇਰ ਦਾ ਘਰ
(ਜੁਲਕੀਆਂ ਮੁਹੱਲਾ, ਬਟਾਲਾ)

ਮੇਲਾ ਰਾਮ ਤਾਇਰ ਦਾ ਪਰਿਵਾਰ

ਮੇਲਾ ਰਾਮ ਤਾਇਰ ਦੇ ਬੇਟੇ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਕੁਮਾਰ ਰਾਂਝਾ ਤੇ ਨੂੰਹ ਰਮਾ ਦੇਵੀ ਨਾਲ
ਡਾ. ਨਰੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਪਤਨੀ ਮੀਨੂੰ ਬਾਲਾ

ਮੇਲਾ ਰਾਮ ਤਾਇਰ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਮੁਲਾਕਾਤ ਦੌਰਾਨ
ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਲੋਕ ਗਾਇਕਾ ਗੁਰਮੀਤ ਬਾਵਾ ਨਾਲ ਡਾ. ਨਰੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ

A decorative graphic consisting of stylized, swirling floral or scrollwork patterns in a light gray color, centered behind the text box.

ਰੁਬਾਈਆਂ

1.

ਬਰਖਾ ਦੇ ਬਿਨ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਹੋਏ, ਰਕੜ ਬੰਜਰ ਗਿੱਲੇ।
ਬਿਨਾਂ ਮੁਰੀਦਾਂ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਵੱਸੇ, ਗੁਰ ਪੀਰਾਂ ਦੇ ਟਿੱਲੇ।
ਬਿਨਾਂ ਭੁਚਾਲੋਂ ਧਰਤੀ ਦੇ ਤੁੜ, ਅੱਜ ਤਕ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਹਿੱਲੇ।
ਰੋਕਿਆ ਤੀਰ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਰੁਕਦਾ, ਜੇ ਚੜ੍ਹ ਜਾਂਦਾ ਚਿੱਲੇ।
ਫੌਜੀ ਕੋਈ ਸੁਸਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਬਾਗ਼ੀ ਹੋਣ ਨਾ ਢਿੱਲੇ।
ਇਨਕਲਾਬ ਸ਼ਾਹਾਂ ਦੇ ਭੱਨੇ, ਦੀਵੇ ਪਿੱਲੇ ਪਿੱਲੇ।

2.

ਬਿਨਾਂ ਮਾਲੀਉਂ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਬਣਦੇ, ਜੰਗਲਾਂ ਦੀ ਥਾਂ ਬਾਗ਼।
ਲੱਖਾਂ ਪੁੰਨਾਂ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਲੱਥਦੇ, ਪਾਪਾਂ ਦੇ ਦਾਗ਼।
ਇਲਮ ਹੁਨਰ ਬਿਨ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਬਣਦੇ, ਕਾਬਲ ਜਹੇ ਦਿਮਾਗ਼।
ਕਦੇ ਕਿਸੇ ਦੇ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਆਏ, ਟੁੱਟੇ ਹੋਏ ਅੱਜਾਰ।
ਸੁਰ ਤਾਲ ਤੇ ਸਾਜ਼ ਬਿਨਾਂ ਏ, ਗਾਇਆ ਜਾਏ ਨਾ ਰਾਗ।
ਹੰਸਾਂ ਦੀ ਮਜਲਿਸ ਵਿਚ 'ਤਾਇਰ', ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੇ ਕਾਗ।

3.

ਕਦੇ ਮਲਾਹ ਨਾ ਆਪਣੀ ਬੇੜੀ, ਆਪਣੇ ਆਪ ਡੁਬੋਏ।
ਪਾਪਾਂ ਦੀ ਬੇਚੈਨ ਜ਼ਿੰਦਗੀ, ਪੁੰਨ ਕਦੇ ਨਾ ਹੋਏ।
ਉਥੇ ਕਣਕ ਕਦੀ ਨਹੀਂ ਉਗਦੀ, ਜਿਥੇ ਬੀਜੇ ਸੋਏ।
ਸੁਖ ਦਾ ਸਾਹ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਆਇਆ, ਕਰਜ਼ ਜੇ ਦੇਣਾ ਹੋਏ।
ਉਸ ਨੂੰ ਕਾਹਦੀ ਲੋਕ ਲਜਿਆ, ਸੜਕ ਉੱਤੇ ਜੋ ਸੋਏ।
ਬਿਨਾਂ ਕਫ਼ਨ ਦੇ ਜੋ ਮਰ ਜਾਏ, ਉਸ ਨੂੰ ਕੋਈ ਨਾ ਰੋਏ।

4.

ਕੰਤ ਬਿਨਾਂ ਪਤਨੀ ਦਾ ਜੀਵਨ, ਜਿਉਂ ਭੱਠੀ ਦੀ ਅੱਗ।
ਲਾਹੇ ਨੱਥ ਤੇ ਮਾਂਗ ਉਤਾਰੇ, ਟੁੱਟੇ ਜਦੋਂ ਸੁਹਾਗ।
ਸੁਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਦੁਨੀਆਂ ਉੱਤੇ, ਚੰਗਾ ਬੜਾ ਤਿਆਗ।
ਮਰੇ ਪੁਰਸ਼ ਦੀ ਨਾਰੀ ਜੇਕਰ, ਸਮਝੋ ਸੜ ਗਏ ਭਾਗ।
ਵਿਛੜਿਆ ਸਾਥੀ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ, ਲਾ ਕੇ ਜਾਏ ਵੈਰਾਗ।
ਸੁਤਿਆਂ ਬੀਤ ਗਈ ਜ਼ਿੰਦਗਾਨੀ, ਕੀ ਕਰੂੰ ਹੁਣ ਜਾਗ।

5.

ਬਿਨਾਂ ਤਪੱਸਿਆ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਬਣਦੇ, ਜੋਗੀ ਗੁਰੂ ਫਕੀਰ।
ਬਿਨਾਂ ਇਰਾਦੇ ਕੋਈ ਧਾਂਤ ਵੀ, ਬਣਦੀ ਨਹੀਂ ਅਕਸ਼ੀਰ।
ਕਰਮ ਯੋਗ ਬਿਨ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਬਣਦੇ, ਰਾਜਾ ਅਤੇ ਵਜ਼ੀਰ।
ਕਦੇ ਵੀ ਅੱਜ ਤੱਕ ਚੱਲ ਨਹੀਂ ਸਕਿਆ, ਬਿਨਾਂ ਕਮਾਨੋਂ ਤੀਰ।
ਬਿਨਾਂ ਭਜਨ ਦੇ ਦਾਨ ਕਦੇ ਨਾ, ਆਵੇ ਮਨ ਨੂੰ ਧੀਰ।
ਲਿਤਾ ਦਿੱਤਾ ਖੱਟਿਆ ਖਾਧਾ, ਲੇਖਾ ਹੋਵੇ ਅਖ਼ੀਰ।

6.

ਚੁੱਪ ਚਾਪ ਸੇਵਾ ਕਿੰਨੀ ਕਰਦੇ, ਖੂਹ ਤਲਾਬ ਤੇ ਛਾਇਆ।
ਹਵਾ ਅੱਗ ਆਕਾਸ਼ ਤੇ ਮਿੱਟੀ, ਕਿਨਾਂ ਯੋਗ ਰਚਾਇਆ।
ਭੁੱਲ ਭੁਲੇਖੇ ਪਾਸ ਜੇ ਆ ਗਈ, ਤੇਰੇ ਦੌਲਤ ਮਾਇਆ।
ਤੂੰ ਬਣਾ ਕੇ ਕੋਈ ਸ਼ਿਵਾਲਾ, ਆਪਣਾ ਨਾਮ ਲਿਖਾਇਆ।
ਮੁੱਕਣ ਲੱਗੇ ਸਵਾਸ ਜੋ ਤੇਰੇ, ਭੱਜਣ ਲੱਗਣ ਕਾਇਆ।
ਤਾਂ ਫਿਰ ਚੇਤਾ ਆਇਆ 'ਤਾਇਰ', ਵਿਰਥਾ ਜਨਮ ਗਵਾਇਆ।

7.

ਚੁੱਪ-ਚੁੱਪੀਤੇ ਸਾਗਰ ਵੇਖੇ, ਨਦੀਆਂ ਸ਼ੋਰ ਮਚਾਨ।
ਜੁਗਾਂ ਜੁਗਾਂ ਤੋਂ ਚੁੱਪ-ਚੁੱਪੀਤੇ, ਪਰਬਤ ਖੜੇ ਮਹਾਨ।
ਚੁੱਪ ਚੁੱਪ ਜੰਗਲ ਬੇਲੇ ਹੁੰਦੇ, ਚੁੱਪ ਚੁੱਪ ਹਰੇ ਮੈਦਾਨ।
ਲੱਖ ਲੱਖ ਨੇਹਮਤ ਚੁੱਪ ਚੁੱਪੀਤੇ, ਦੋਂਦਾ ਹੈ ਅਸਮਾਨ।
ਚੁੱਪ ਨੇਕੀਆਂ ਵੰਡਦਾ ਇਥੇ, ਦਯਾ ਧਰਮ ਈਮਾਨ।
ਦਰਿਸ਼ਟੀ ਨਾਲ ਏ ਸਾਰੀ ਸਰਿਸ਼ਟੀ, ਰਚਦਾ ਹੈ ਭਗਵਾਨ।

8.

ਚੁੱਪ ਕੀਤੇ ਤਾਲਾਬ ਤੇ ਖੂਹ, ਸਭ ਦੀ ਪਿਆਸ ਬੁਝਾਨ।
ਚੁੱਪ ਚੁੱਪੀਤੇ ਬਾਗ਼ ਬਗ਼ੀਚੇ, ਫੁੱਲਾਂ ਭਰੇ ਦਲਾਨ।
ਚੁੱਪ ਚੁੱਪੀਤੇ ਮੰਦਰ ਗਿਰਜੇ, ਲੱਖਾਂ ਖੜੇ ਮਕਾਨ।
ਚੁੱਪ ਚੁੱਪੀਤੇ ਸਵਾਸ ਜਿਸਮ ਵਿਚ, ਆਪੇ ਚਲਦੇ ਜਾਣ।
ਚੁੱਪ ਚੁੱਪੀਤੇ ਮੁਰਦੇ ਖਾਣੇ, ਜਲਦੇ ਨੇ ਸ਼ਮਸ਼ਾਨ।
ਜ਼ਰਾ ਕਿਸੇ ਦਾ ਦਰਦ ਵੰਡਾ ਕੇ, ਫੁੱਲ ਜਾਂਦਾ ਇਨਸਾਨ।

9.

ਚੁੱਪ ਚਪੀਤੇ ਕਰਦੀ ਜਾਂਦੀ ਏਹ, ਕੁਦਰਤ ਕੁਛ ਮੇਲ।
ਆਸਮਾਨ ਤੋਂ ਚੁੱਪ ਚਪੀਤੇ, ਡਿਗਰੀ ਰਹੇ ਤਰੇਲ।
ਚੁੱਪ ਦੀਪਕ ਤੇ ਚੁੱਪ ਪਤੰਗਾ, ਜਾਏ ਜਾਨ ਤੋਂ ਖੇਲ।
ਚੁੱਪ ਚਾਂਦਨੀ ਫੁੱਲ ਖਿਲਾਏ, ਚੁੱਪ ਚੁੱਪ ਵੱਧ ਜਾਏ ਵੇਲ।
ਜ਼ਰਾ ਜੁਗਨੂੰ ਚੰਦ ਸਿਤਾਰੇ, ਕੈਸੇ ਤੇਰੇ ਖੇਲ।
ਨਿਤ ਕਰਮ ਬਿਨਾ 'ਤਾਇਰ', ਜੀਵਨ ਜਨਮ ਜਨਮ ਦੀ ਜੇਲ੍ਹ।

10.

ਚੁੱਪ ਚਪੀਤੇ ਏਹ ਮੋਹ ਮਾਇਆ, ਸਭ ਸੰਸਾਰ ਵਸਾਏ।
ਮੋਹ ਦਾ ਮਾਰਿਆ ਉਸ ਦਾ ਕਤਰਾ, ਉਤਰ ਅਸਮਾਨੋਂ ਆਏ।
ਮੋਹ ਦਾ ਬੱਧਾ ਦੀਪਕ ਕੋਈ, ਅਪਣਾ ਆਪ ਜਲਾਏ।
ਮੋਹ ਦਾ ਬੱਧਾ ਕੋਈ ਪਤੰਗਾ, ਚੁੱਪ ਚਾਪ ਪੰਖ ਜਲਾਏ।
ਮੋਹ ਵੱਸ ਭੌਰਾ ਕਲੀ ਕਲੀ ਦਾ, ਰਸ ਚੂਸਦਾ ਜਾਏ।
ਇਕ ਫੁੱਲ ਟੁੱਟੇ ਦੂਜਾ ਨਿਕਲੇ, ਮੋਹ ਮਾਇਆ ਦਿਖਲਾਏ।

11.

ਪਾਗਲ ਜਿਹਾ ਪਪੀਹਾ ਕੋਈ, ਪੀ-ਪੀ ਦੀ ਰਟ ਲਾਏ।
ਕਾਲੀ ਘਟਾ ਆਕਾਸ਼ ਦੇ ਉੱਤੇ, ਚੌਂਹ ਕੁੰਟਾਂ 'ਤੇ ਛਾਏ।
ਬਦਲ ਗਰਜੇ ਬਿਜਲੀ ਲਿਸ਼ਕੇ, ਕੁਦਰਤ ਮੀਂਹ ਵਰਸਾਏ।
ਨਦੀਆਂ ਨਾਲੇ ਛੱਪੜ ਟੋਏ, ਮੂੰਹ ਮੂੰਹ ਭਰਦੀ ਜਾਏ।
ਬਦਲ ਬਰਸੇ ਤਰਸੇ ਪਾਗਲ, ਇਕ ਬੂੰਦ ਨਾ ਪਾਏ।
ਪੀ-ਪੀ ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ ਪਪੀਹਾ, ਮੋਹ ਵਿਚ ਜਾਨ ਗਵਾਏ।

12.

ਚੁੱਪ ਚੁੱਪ ਆਏ ਰੁੱਤ ਬਸੰਤੀ, ਖਿਲਦੇ ਫੁੱਲ ਚੁਫੇਰੇ।
ਐਸ ਦੀ ਰਾਣੀ ਫੁੱਲਾਂ ਦਾ ਮੂੰਹ, ਚੁੱਪ ਚੁੱਪ ਧੋਏ ਸਵੇਰੇ।
ਆਸਾਂ ਭਰੀਆਂ ਆਉਣ ਹਵਾਵਾਂ, ਸਜਰੇ ਜਿਹੇ ਸਵੇਰੇ।
ਕਿਰਨ ਸੂਰਜ ਦੀ ਜੀਵਨ ਅੰਮ੍ਰਿਤ, ਦੁਨੀਆਂ ਉੱਤੇ ਕੇਰੇ।
ਵਾਲ ਸੁਨਹਿਰੀ ਜਿਵੇਂ ਕਾਮਨੀ, ਜੂੜਾ ਖੋਲ ਖਲੇਰੇ।
ਚੁੱਪ ਚੁੱਪ ਕਵਿਤਾ ਕਿਰੇ ਦਿਮਾਗੋਂ, ਮੋਹ ਰੂਪ ਦਾ ਘੇਰੇ।

13.

ਚੁੱਪ ਚੁੱਪੀਤੇ ਬੜੇ ਨਿਰਾਲੇ, ਮੋਹ ਦੇ ਅਜਬ ਤਰੀਕੇ।
ਜਾ ਜਾਣੇ ਵਿਦਵਾਨ ਕੋਈ ਜਾਂ ਜਾਣੇ ਸ਼ਾਇਰ ਸਲੀਕੇ।
ਮੋਹ ਦੀ ਮਾਰੀ ਵਿਚ ਪਤਾਲੇ, ਸਿਪੀ ਬੂੰਦ ਉਡੀਕੇ।
ਬੱਦਲੋਂ ਡਿਗੇ ਸਾਗਰ ਚੀਰੇ, ਆਏ ਸਿੱਧੀ ਲੀਕੇ।
ਮੋਹ ਦੇ ਭੱਜੇ ਚੁੱਪ ਚੁੱਪੀਤੇ, ਸਾਰੇ ਕਾਜ ਹਰੀ ਕੇ।
ਮੋਹ ਵੱਸ ਚੱਲਦਾ ਰੱਖ ਸੂਰਜ ਦਾ, ਸਾਗਰ ਦਾ ਜਲ ਪੀ ਕੇ।

14.

ਚੁੱਪ ਚੁੱਪ ਠਾਕੁਰ ਚੁੱਪ ਚੁੱਪ ਪੂਜਾ, ਚੁੱਪ ਚੁੱਪ ਸ਼ਰਧਾ ਕਰਦੀ।
ਚੁੱਪ ਕੀਹ ਪੜ੍ਹਨ ਨਮਾਜ਼ਾਂ, ਖਲਕਤ ਸੱਜਦੇ ਕਰਦੀ।
ਚੁੱਪ ਚੁੱਪ ਝੋਲੀ ਚੁੱਪ ਚੁੱਪ ਦਾਮਨ, ਕੁਦਰਤ ਜਾਏ ਭਰਦੀ।
ਚੁੱਪ ਚੁੱਪੀਤੇ ਸਾਗਰ ਦੇ ਵਿਚ, ਚੁੱਪ ਚੁੱਪ ਬੇੜੀ ਤਰਦੀ।
ਚੁੱਪ ਚੁੱਪ ਹੈ ਦਰਦ ਜਾਗਦਾ, ਚੁੱਪ ਚੁੱਪ ਵਧੇ ਬੇਦਰਦੀ।
ਚੁੱਪ ਚੁੱਪ 'ਤਾਇਰ' ਭਜਨ ਬੰਦਗੀ, ਦੁੱਖ ਦਲਿਦਰ ਹਰਦੀ।

15.

ਚੁੱਪ ਚੁੱਪ ਖੜਿਆ ਰੁੱਖਾਂ ਉੱਤੇ, ਪੰਛੀ ਸ਼ੋਰ ਮਚਾਨ।
ਵਿੱਠੀ ਪਤ ਲਬੇੜਨ ਉਸ ਦੇ, ਫੱਲ ਉਸ ਦੇ ਖਾਣ।
ਚੁੱਪ ਚੁੱਪ ਛਾਂ ਦੇ ਥੱਲੇ ਲੋਕੀਂ, ਆਪਣਾ ਵਕਤ ਬਿਤਾਣ।
ਚੱਲਦੇ ਰਾਹੀ ਥੱਕੇ ਪਾਂਧੀ, ਕਰਦੇ ਨੇ ਗੁਜ਼ਰਾਣ।
ਚੁੱਪ ਚੁੱਪ ਟਹਣੇ ਪੱਤਾਂ ਵਾਲੇ, ਕੱਟ ਲੈਂਦੇ ਇਨਸਾਨ।
ਕਿੰਨੀ ਸੇਵਾ ਕਰਦੇ 'ਤਾਇਰ', ਚੁੱਪ ਚੁੱਪ ਰੁਖ ਮਹਾਨ।

16.

ਚੁੱਪ ਚੁੱਪ ਮੱਥੇ ਉੱਤੇ ਲਿਖੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਕਈ ਲਕੀਰਾਂ।
ਚੁੱਪ ਚੁੱਪ ਸੌ ਜਾਨ ਚੁੱਪ ਚੁੱਪ ਜਾਗਣ, ਇਨਸਾਨੀ ਤਕਦੀਰਾਂ।
ਚੁੱਪ ਚੁੱਪ ਜੜੀਆਂ ਬੂਟੀਆਂ ਉਗਣ, ਬਣ ਜਾਵਣ ਅਕਸੀਰਾਂ।
ਚੁੱਪ ਚੁੱਪ ਸੋਚਾਂ ਰਸਤੇ ਦਸਣ, ਫਿਰ ਕਰੇ ਤਦਬੀਰਾਂ।
ਰਾਜ਼ਾਂ ਭਰੀਆਂ ਸ਼ੀਸ਼ੇ ਜੜੀਆਂ, ਚੁੱਪ ਚੁੱਪ ਕਈ ਤਸਵੀਰਾਂ।
ਚੁੱਪ ਚੁੱਪ ਆਤਮ ਦਰਿਸ਼ਟੀ ਜਾਗੇ, ਤੋੜ ਦਏ ਜੰਜੀਰਾਂ।

17.

ਚੁੱਪ ਚੁੱਪ ਹੱਥੇ ਚੁੱਪ ਚੁੱਪ ਮਾਲਾ, ਫੇਰਨ ਬਾਰਮ ਬਾਰ।
ਪੇਟ ਦੀ ਪੂਜਾ ਕਰਨੇ ਖ਼ਾਤਰ, ਕੰਮ ਕਰੇ ਤੇ ਕਾਰ।
ਚੁੱਪ ਚੁੱਪ ਦਾਨ ਕਰਨ ਹੱਥ ਦੋਵੇਂ, ਕਰਦੇ ਜਨਮ ਸੁਧਾਰ।
ਚੁੱਪ ਚੁੱਪ ਚੂ ਚੁੱਪ ਚੁੱਪ ਬੇੜੀ, ਕਰ ਦੇਂਦੇ ਨੇ ਪਾਰ।
ਦੇਸ਼ ਦੀ ਰਕਸ਼ਾ ਖ਼ਾਤਰ ਫੜਦੇ, ਚੁੱਪ ਚੁੱਪ ਜਦ ਤਲਵਾਰ।
ਕੰਮ ਕਰਨ ਤੇ ਧਰਮ ਨਿਭਾਵਣ, ਦੁਸ਼ਮਣ ਦੇਂਦੇ ਮਾਰ।

18.

ਚੁੱਪ ਚੁੱਪ ਅੱਖਾਂ ਵੇਖੀ ਜਾਵਣ, ਨਜ਼ਰਾਂ ਅਤੇ ਨਜ਼ਾਰੇ।
ਸੂਰਜ ਤੋਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ, ਗਿਣ ਸੁੱਟਣ ਏ ਤਾਰੇ।
ਚੁੱਪ ਚੁੱਪ ਏਹਦੇ ਵਿਚ ਛੁਪੇ ਨੇ, ਰਮਜ਼ਾਂ ਭਰੇ ਇਸ਼ਾਰੇ।
ਅੱਖ ਕੁਪੱਤੀ ਕਾਤਲ ਬਣ ਜਾਏ, ਅੱਖ ਸੁਚੱਜੀ ਤਾਰੇ।
ਅੱਖੋਂ ਵਣਜ ਇਸ਼ਕ ਦਾ ਕਰਦੇ, ਉਮਰਾਂ ਦੇ ਵੰਣਜਾਰੇ।
ਚੁੱਪ ਚੁੱਪ ਅੱਖਾਂ ਲਾ ਕੇ 'ਤਾਇਰ', ਪਹੁੰਚਣ ਹਰੀ ਦਵਾਰੇ।

19.

ਚੁੱਪ ਚਪੀਤੀ ਧਰਤੀ ਹੇਠਾਂ, ਦੱਬੇ ਹੋਏ ਖ਼ਜ਼ਾਨੇ।
ਲੋਹਾ, ਕੋਲਾ, ਤੇਲ ਤੇ ਤਾਂਬਾ, ਕਢਣ ਜਿਸਤ ਸਿਆਣੇ।
ਚਾਂਦੀ, ਸਿੱਕਾ, ਗੰਧਕ, ਪਾਰਾ, ਦੇਂਦੇ ਰਹਿਣ ਵੀਰਾਨੇ।
ਧਰਤੀ ਥੱਲੇ ਚੁੱਪ ਚਪੀਤੇ, ਤੇਲਾਂ ਦੇ ਦਰਿਆ ਨੇ।
ਅਕਲਾਂ ਵਾਲੇ ਲਿਖਦੇ ਵੇਖੋ, ਸ਼ੁਕਰਾਂ ਦੇ ਅਫ਼ਸਾਨੇ।
ਮੂਰਖ ਲੋਗ ਪਰਖ ਨਾ ਸਕੇ, ਕੀ ਕੀ ਦਿੱਤਾ ਖ਼ੁਦਾ ਨੇ।

20.

ਚੁੱਪ ਚਪੀਤੀਆਂ ਕਲਮਾਂ ਲਿਖਣ, ਦਰਦੀਲੇ ਅਫ਼ਸਾਨੇ।
ਚੁੱਪ ਚੁੱਪ ਸਾਜ਼ਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਨਿਕਲਣ, ਨਗਮੇ ਰਾਗ ਤਰਾਨੇ।
ਕੋਈ ਵੀ ਅੱਜ ਤੱਕ ਸਮਝ ਨਾ ਸਕਿਆ, ਕੀ ਚਾਹੁੰਦੇ ਦੀਵਾਨੇ।
ਚੁੱਪ ਚਪੀਤੇ ਸੜਦੇ ਜਾਂਦੇ, ਸ਼ਮਾਂ ਉੱਤੇ ਪਰਵਾਨੇ।
ਉਸ ਵੇਲੇ ਇਨਸਾਨ ਸਮਝ ਲੋ, ਪਹੁੰਚਣ ਕਿਸੇ ਟਿਕਾਣੇ।
ਚੁੱਪ ਚਪੀਤੇ ਜਦ ਲੱਗ ਜਾਂਦੇ, ਮਾਹੀਏ ਨਾਲ ਯਰਾਨੇ।

21.

ਸੀਨੇ ਪਾ ਕੇ ਛੇਕ ਲੇਖ ਨੀ, ਲਿਖੇ ਵਿਰਹਾਂ ਦੇ ਗੀਤ।
ਚੰਦੇ ਨਾਲ ਚਕੋਰ ਦੀ ਵੇਖੋ, ਲੱਗੀ ਹੋਈ ਪ੍ਰੀਤ।
ਮੋਰ ਘਟਾ ਬਿਨ ਅਤੀ ਵਿਆਕੁਲ, ਜੀਵਨ ਕਰੇ ਬਤੀਤ।
ਜਲੇ ਪਤੰਗਾ ਦੀਪਕ ਉੱਤੇ, ਏ ਪ੍ਰੀਤ ਦੀ ਗੀਤ।
ਚੁੱਪ ਚੁੱਪ ਗੀਤ ਬਣਦੇ ਜਾਵਣ, ਜੀਵਨ ਦਾ ਸੰਗੀਤ।
ਚੁੱਪ ਲੇਖਣੀ ਏਹ ਲਿਖੇ 'ਤਾਇਰ', ਮਨ ਜੀਤੇ ਜਗ ਜੀਤ।

22.

ਚੁੱਪ ਚੁਪੀਤੇ ਬੀਤੀ ਜਾਵਣ, ਏਹ ਘੜੀਆਂ ਤੇ ਪਲ।
ਮਹੱਲਾਂ ਦੀ ਥਾਂ ਕਬਰਾਂ ਬਣੀਆਂ, ਕਬਰਾਂ ਸ਼ੀਸ਼ ਮਹੱਲ।
ਚੁੱਪ ਚੁਪੀਤੇ ਭਾਣਾ ਵਰਤੇ, ਭਾਵੀ ਬੜੀ ਅਟੱਲ।
ਦਿਲ ਦੀ ਰਹਿ ਰਾਏ ਦਿਲ ਦੇ ਅੰਦਰ, ਕੋਈ ਹੋਵੇ ਗੱਲ।
ਕੁਛ ਕਰਨੀ ਕੁਛ ਕਰਮ ਗਤੀ, ਤੇ ਪੂਰਬ ਜਨਮ ਨਾ ਫਲ।
ਕੀ ਭਰੋਸਾ ਦਮ ਦਾ 'ਤਾਇਰ', ਅਜ ਗਿਆ ਯਾ ਕਲ।

23.

ਚੁੱਪ ਚੁਪੀਤੇ ਰੱਬ ਦੀ ਖਲਕਤ, ਰਹਿੰਦੀ ਸਜਦੇ ਕਰਦੀ।
ਚੁੱਪ ਚੁਪੀਤੀ ਆ ਜਾਵੇ, ਏਹ ਗਰਮੀ ਤੇ ਸਰਦੀ।
ਚੁੱਪ ਚੁਪੀਤੇ ਮਜ਼ਲੂਮਾਂ ਦੇ, ਬਣ ਜਾਂਦੇ ਨੇ ਦਰਦੀ।
ਲੋਹਾਂ ਲੱਕੜ ਮਿਲੇ ਤੇ ਚੁੱਪ ਚੁੱਪ ਜਾਏ ਬੇੜੀ ਤਰਦੀ।
ਚੁੱਪ ਸੁਬਾਹ ਦੀ ਲਾਲੀ ਆਏ, ਚੁੱਪ ਸ਼ਾਮ ਦੀ ਜ਼ਰਦੀ।
ਚੁੱਪ ਚੁੱਪ ਆਪਣੀ ਮਿਹਨਤ ਰਾਣੀ, ਸਿਆਂ ਦੁੱਖਾਂ ਨੂੰ ਹਰਦੀ।

24.

ਚੁੱਪ ਚੁਪੀਤੇ ਜੱਗ ਦੇ ਉੱਤੇ, ਆਪਣਾ ਆਪ ਸੰਵਾਰ।
ਸੱਪ ਮੈਂਹਾ ਸੰਸਾਰ ਕਿਸੇ ਦੇ, ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਬਣਦੇ ਯਾਰ।
ਵਾਰਸ ਸ਼ਾਹ ਨੇ ਹੀਰ ਦੇ ਅੰਦਰ, ਦਿੱਤੀ ਗੱਲ ਨਤਾਰ।
ਰੰਨ ਫਕਰ ਤਲਵਾਰ ਘੋੜੇ ਦਾ, ਕਰੀਏ ਨਾ ਇਤਬਾਰ।
ਦੁਸ਼ਮਣ ਬਾਤ ਕਰੇ ਅਣਹੋਣੀ, ਚੌਕਸ ਰਹੇ ਹੁਸ਼ਿਆਰ।
ਬਹੁਤ ਸਿਆਸੀ ਲੋਕ ਨੇ ਜ਼ਾਲਮ, ਸਾਥੀ ਦੋਂਦੇ ਮਾਰ।

25.

ਸੁਨਮਸਾਨ ਉਦਾਸੇ ਮੰਦਿਰ, ਚੁੱਪ ਚਪੀਤੀਆਂ ਗਲੀਆਂ।
ਟੁੱਟੇ ਪਲੰਗੀ ਕੌਣ ਵਿਛਾਵੇ, ਅੱਧ ਖਿਲੀਆਂ ਜਹੀਆਂ ਕਲੀਆਂ।
ਜਦ ਜਦ ਜਾਂਦਾ ਹੁਸਨ ਹਕੂਮਤ, ਨਾ ਲੱਭਣ ਰੰਗ ਰਲੀਆਂ।
ਦਾਸ ਦਾਸੀਆਂ ਪਾਸ ਨਾ ਆਵਣ, ਨਾ ਕੋਈ ਝੱਸੇ ਤਲੀਆਂ।
ਲਪ ਲਪ ਮਿੱਟੀ ਵਿਚ ਜੁਲਫਾਂ ਦੇ, ਅਤਰਾਂ ਨਾਲ ਜੋ ਪਲੀਆਂ।
ਉਹਦੀ ਮੋਹਰ ਬਿਨਾਂ ਏਹ ਕੋਲੇ, ਨਾ ਹੋਣ ਸੋਨੇ ਦੀਆਂ ਡਲੀਆਂ।

26.

ਲੱਖਾਂ ਪੂਜਾ ਕਰਨ ਪੁਜਾਰੀ, ਲੱਖਾਂ ਪੜ੍ਹਨ ਨਮਾਜ਼ਾਂ।
ਲੱਖਾਂ ਹੀ ਘੜਿਆਲ ਤੇ ਟੱਲੀਆਂ, ਉਚੀਆਂ ਦੇਣ ਆਵਾਜ਼ਾਂ।
ਲੱਖਾਂ ਰਾਗੀ ਰਾਗ ਅਲਾਪਣ, ਜ਼ੋਰ ਪਾਇਆ ਦਾ ਸਾਜ਼ਾਂ।
ਪਾਪ ਅਪਰਾਧ ਨਾ ਮੁੱਕੇ ਜਗ 'ਚੋਂ, ਲਾਇਆ ਜ਼ੋਰ ਸਮਾਜ਼ਾਂ।
ਲੱਖਾਂ ਏਥੇ ਕਤਲ ਕਰਾਏ, ਏਹਨਾਂ ਤਖ਼ਤਾਂ ਤਾਜ਼ਾਂ।
ਲਾਜ ਕਾਜ ਵਿਚ ਫਿਰ ਵੀ 'ਤਾਇਰ', ਰਹੀਆਂ ਲੱਖ ਦਰਾਜ਼ਾਂ।

27.

ਮਰਘਟ ਤੀਕਰ ਮਾਂ ਹੈ ਰੋਂਦੀ, ਉਮਰਾਂ ਤੀਕਰ ਨਾਰੀ।
ਦੂਰ ਵਸੋਂਦੀ ਰੋਂਦੀ ਰਹਿੰਦੀ, ਸਦਾ ਹੈ ਭੈਣ ਵਿਚਾਰੀ।
ਬੂਹਿਉਂ ਬਾਹਰ ਜਨਾਜ਼ਾ ਹੋਇਆ, ਭਾਈ ਦੀ ਮੁੱਕੀ ਯਾਰੀ।
ਭੁੱਲ ਗਏ ਸਾਕ ਸੰਬੰਧੀ ਸਾਰੇ, ਭੁੱਲ ਗਈ ਦੁਨੀਆਂ ਸਾਰੀ।
ਚੰਦ ਘੜੀਆਂ ਇਹ ਖੇਲ ਖੇਲ ਕੇ, ਵਿਦਿਆ ਹੋਇਆ ਖਿਲਾੜੀ।
ਪੁੰਨ ਪਾਪ ਦੀ ਗਠੜੀ 'ਤਾਇਰ', ਲੈ ਗਿਆ ਨਾਲ ਖਿਲਾੜੀ।

28.

ਮੈਹਲ ਮਾੜੀਆਂ ਰੰਗਲੇ ਬੰਗਲੇ, ਸੋਹਣੇ ਚਰਖ ਚੁਬਾਰੇ।
ਦੌਲਤ ਮਾਇਆ ਹੁਸਨ ਹਕੂਮਤ, ਉੱਚ ਬੁਰਜ ਮੁਨਾਰੇ।
ਰਾਗ ਰੰਗ ਤੇ ਨਾਚ ਮਜ਼ਲਸਾਂ, ਲੱਖਾਂ ਹੋਰ ਨਜ਼ਾਰੇ।
ਸੌ ਸੌ ਵਾਰ ਸਲਾਮਾਂ ਲੈਂਦੇ, ਤੇਰੇ ਰਮਜ਼ ਇਸ਼ਾਰੇ।
ਮੰਦਰ ਧੋਏ ਠਾਕੁਰ ਪੂਜੇ, ਗਿਆਂ ਗੁਰਾਂ ਦੇ ਦੁਆਰੇ।
ਮਨ 'ਤਾਇਰ' ਦਮਾਂ ਦਾ ਲੋਭੀ, ਕੌਣ ਪਾਪੀ ਨੂੰ ਤਾਰੇ।

29.

ਖੋਦੀਆਂ ਕਬਰਾਂ ਪੁੱਟੇ ਮੁਰਦੇ, ਫਿਰੀਆਂ ਕੂਟਾਂ ਚਾਰੇ।
ਏਥੇ ਦੇ ਸਭ ਏਥੇ ਰਹਿ ਗਏ, ਕਾਰੂ ਦੇ ਗੰਜ ਸਾਰੇ।
ਰਹੀ ਆਕਾਸ਼ ਤੇ ਉੱਜ ਹੀ ਰੋਣਕ, ਲੱਖਾਂ ਟੁੱਟੇ ਸਿਤਾਰੇ।
ਜਿਤ ਲਿਆ ਸੰਸਾਰ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ, ਉਹ ਵੀ ਮੌਤ ਤੋਂ ਹਾਰੇ।
ਧੂਣੇ ਤਾਏ ਰੜ੍ਹੇ ਸਮਾਧੀ, ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਕੇਸ ਖਲਾਰੇ।
ਮਨ ਪਾਪੀ ਦਾ ਪਾਪੀ 'ਤਾਇਰ', ਕੌਣ ਪਾਪੀ ਨੂੰ ਤਾਰੇ।

30.

ਜਨਮਾਂ ਦੀ ਏਹ ਜੀਭ ਹੈ ਕੈਦਣ, ਦੰਦਾਂ ਜੰਦਰੇ ਮਾਰੇ।
ਤੇਰੇ ਵਸ ਹੈ ਜ਼ਹਿਰ ਇਹ ਉਂਗਲੇ, ਥਾਂ ਏਹ ਸ਼ੈਹਦ ਖਿਲਾਰੇ।
ਤੂੰ ਚਾਰੇ ਤੇ ਗੰਦ ਉਛਾਲੇ, ਥਾਂ ਕੋਈ ਸ਼ਬਦ ਉਚਾਰੇ।
ਚਾਹੇ ਵਚਨ ਦਵੇ ਇਹ ਪੱਕੇ, ਚਾਹੇ ਕੌਲ ਇਹ ਹਾਰੇ।
ਸ਼ਬਦ ਬਾਣੀਆਂ ਕਥਾ ਕੀਰਤਨ, ਏਹ ਕਰ ਸਕਣ ਸਾਰੇ।
ਤੇਰੀ ਕੈਦਣ ਤੈਨੂੰ 'ਤਾਇਰ', ਡੋਬੇ ਚਾਹੇ ਤਾਰੇ।

31.

ਹੀਰੇ ਲੱਭੇ ਮੋਤੀ ਟੋਲੇ, ਭਰ ਲਏ ਬੜੇ ਖਜ਼ਾਨੇ।
ਘੋੜੇ ਬੱਧੇ ਹਾਥੀ ਝੂਲੇ, ਹੁਕਮ ਕੀਤੇ ਮਨ ਮਾਨੇ।
ਭੁੱਜੇ ਪੰਛੀ ਜ਼ਬਰੀ ਮੁਰਗੇ, ਤਰ੍ਹਾਂ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਖਾਣੇ।
ਹੂਰਾਂ ਪਰੀਆਂ ਦਾਸ ਦਾਸੀਆਂ, ਖੜ੍ਹੀਆਂ ਰਹੀਆਂ ਸਰਾਣੇ।
ਰੂਹ ਬੁੱਤ ਨੂੰ ਛਡਣ ਲੱਗਾ, ਆਪਣੇ ਹੋਏ ਬੇਗਾਨੇ।
ਖਾਲੀ ਹੱਥ ਕਫ਼ਨ ਤੋਂ ਬਾਹਰ, ਸੜ ਗਏ ਹੱਡ ਪੁਰਾਣੇ।

32.

ਸੇਵਾ ਮੇਵਾ ਦਵੇ ਜਗਤ ਵਿਚ, ਇਜ਼ਤ ਦਵੇ ਤਿਆਗ।
ਆਲਸ ਮੌਤ ਦਾ ਰੂਪ ਸਮਝ ਲੈ, ਉਦਮ ਖੋਲੇ ਭਾਗ।
ਫਿਕਰ ਸੋਚ ਦੋ ਬਣੇ ਨੇ ਮਿੱਤਰ, ਸੇਵਾ ਕਰਨ ਬੇਲਾਗ।
ਕਿਤੇ ਕਿਤੇ ਅਸ਼ਰਫੀਆਂ ਵੰਡਦੇ, ਕਿਤੇ ਕਿਤੇ ਵੈਰਾਗ।
ਮੋਹ ਮਾਇਆ ਦੇ ਫਿਰਦੇ ਏਥੇ, ਅੱਗੇ ਪਿੱਛੇ ਨਾਗ।
ਬਹੁਤੀ ਬੀਤੀ ਬੋੜੀ ਰਹਿ ਗਈ, ਹੁਣ ਤੇ 'ਤਾਇਰ' ਜਾਗ।

33.

ਧਰਮੋਂ ਦੌਲਤ ਪਿਆਰੀ ਸਮਝੋ, ਏਤੋਂ ਵੱਧ ਕੀ ਪਾਪ।
ਕਰਮਹੀਣ ਨੂੰ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਮਿਲਿਆ, ਰੂਪ ਤੇਜ ਪ੍ਰਤਾਪ।
ਸ਼ਰਮੋਂ ਬਿਨਾਂ ਮਨੁੱਖੀ ਜੀਵਨ, ਉਮਰਾਂ ਦਾ ਸੰਤਾਪ।
ਮਨ ਦਾ ਚੋਰ ਨਾ ਕਾਬੂ ਹੋਇਆ, ਕੀ ਤੇਰਾ ਜਪ ਜਾਪ।
ਲੱਖਾਂ ਲੈਕਚਰ ਲੱਖਾਂ ਭਾਸ਼ਨ, ਲੱਖਾਂ ਹੋਏ ਅਲਾਪ।
ਕਿਸੇ ਸਹਾਰੇ ਕੋਈ ਨਾ ਤਰਿਆ, ਜੋ ਤਰਿਆ ਸੋ ਆਪ।

34.

ਹੌਕੇ ਰੋਣ ਕਲਾ ਕਲੰਦਰ, ਜਿਸ ਜਿਸ ਘਰ ਵਿਚ ਆਏ।
ਝੂਠ ਜੂਠ ਪ੍ਰਧਾਨ ਹੋਏ ਤੇ, ਨਰਕ ਰੂਪ ਬਣ ਜਾਏ।
ਦੌਲਤ ਇੱਜ਼ਤ ਨਾਰੀ ਪੁੱਤਰ, ਦਯਾ ਧਰਮ ਤੇ ਨਿਆਏ।
ਏਥੋਂ ਵੱਡਾ ਸਵਰਗ ਕੋਈ ਨਹੀਂ, ਏਹੋ ਸਵਰਗ ਕਹਾਏ।
ਜੰਤਰ ਮੰਤਰ ਟੂਣੇ ਤੰਤਰ, ਜੇ ਕੋਈ ਕਰੇ ਕਰਾਏ।
ਬੇਚੈਨ ਨੂੰ ਚੈਨ ਨਾ 'ਤਾਇਰ', ਵਿਰਥਾ ਜਨਮ ਗਵਾਏ।

35.

ਜੀਵਨ ਦੇ ਕੁਝ ਚਿੰਨ੍ਹ ਨੇ ਹੁੰਦੇ, ਜੇ ਸਮਝੋ ਇਨਸਾਨ।
ਮੱਧ ਵਪਾਰ ਉੱਤਮ ਖੇਤੀ, ਕਰਦਾ ਜੋ ਕਿਰਸਾਨ।
ਛੇਤੀ ਸੌ ਕੇ ਤੜਕੇ ਉਠੇ, ਓ ਨਰ ਚਤੁਰ ਸਜਾਨ।
ਸਤਵੰਤੀ ਜਿਹੀ ਨਾਰੀ ਮਿਲ ਜਾਏ, ਨੇਕ ਮਿਲੇ ਸੰਤਾਨ।
ਪੁਲ ਖੂਹਾਂ ਤਾਲਾਬ ਬਣਾਵੇ, ਓ ਨਰ ਬਹੁਤ ਮਹਾਨ।
ਸੁੰਦਰ ਵਚਨ ਮਨੋਹਰ ਬਾਣੀ, ਕਰੇ ਇਲਮ ਦਾ ਦਾਨ।

36.

ਟੌਹਰਾਂ ਵਾਲੇ ਹਰਦਮ ਲਭਣ, ਦੌਲਤ ਦੇ ਅੰਬਾਰ।
ਮੰਦਰ ਫੁਲ ਚੜ੍ਹਾ ਕੇ ਮੰਗਣ, ਦੁੱਧ ਪੁੱਤ ਪਰਵਾਰ।
ਪੈਸਾ ਇਕ ਚੜ੍ਹਾ ਕੇ ਕਰਦੇ, ਲੱਖਾਂ ਦਾ ਬਿਉਪਾਰ।
ਇੱਜ਼ਤ ਸ਼ਿਵਾਂ ਦੀ ਕਰਕੇ ਮੰਗਦੇ, ਕੰਚਣ ਜੇਹੀ ਨਾਰ।
ਝੂਠ ਝੂਠ ਅਪਰਾਧ ਉਪਦਰ, ਨਿਤ ਕਰੇ ਸ਼ਾਹੂਕਾਰ।
ਖੋਟਾ ਮਨ ਪਾਪੀ ਏ 'ਤਾਇਰ', ਕਰੇ ਨਾ ਸੋਚ ਵਿਚਾਰ।

37.

ਚਿੱਟੀ ਦਾੜੀ ਹੱਥੀਂ ਤਸਬੀਹ, ਸਿਰ ਸਜੇ ਦਸਤਾਰ।
ਸ਼ਕਲੋ ਧੋਖਾ ਛੁਰੀ ਬਗਲ ਵਿਚ, ਮਾਰੇ ਚਿੜੀ ਗਟਾਰ।
ਅਦਲੇ ਬੈਠਾ ਅੰਨ੍ਹਾ ਹੋ ਜਾਏ, ਜੇ ਹਾਕਮ ਮੱਕਾਰ।
ਤੇਜ ਰਾਜ ਦਾ ਕਦੇ ਰਹੇ ਨਾ, ਉਠ ਜਾਏ ਇਤਬਾਰ।
ਲੱਖ ਲੱਖ ਪਰਦੇ ਲਾ ਕੇ ਰੱਖੋ, ਛੁਪਦਾ ਨਹੀਂ ਅੰਧਕਾਰ।
ਕਰਮ ਧਰਮ ਦੇ ਲੇਖੇ ਕਰਦੀ, ਉਹ ਸੱਚੀ ਸਰਕਾਰ।

38.

ਜਲ ਬਿਨ ਮੱਛੀ ਪਰ ਬਿਨ ਪੰਛੀ, ਉਡਨ ਤੋਂ ਲਾਚਾਰ।
ਘਰ ਬਿਨ ਪਰਾਣੀ ਕਰ ਬਿਨ ਬੰਦਾ, ਧਨ ਬਿਨ ਦੁਖ ਹਜ਼ਾਰ।
ਲਜ ਬਿਨ ਖੂਹਾ ਛਾਂ ਬਿਨ ਬੂਟਾ, ਫੁੱਲਾਂ ਬਿਨਾਂ ਬਹਾਰ।
ਅੰਨ ਬਿਨ ਦੇਸ਼ ਤੇ ਦੇਸ਼ ਪਿਆਰ ਬਿਨ ਸੁਨਾ ਹੈ ਸੰਸਾਰ।
ਪੁੱਤਰ ਇੱਜ਼ਤ ਦੌਲਤ ਸ਼ੋਹਰਤ, ਮਿਲੇ ਸੁਚੱਜੀ ਨਾਰ।
ਏਦੋਂ ਵੱਧ ਨਹੀਂ ਏਸ ਜਗਤ ਵਿਚ, ਹੋਰ ਸਵਰਗ ਦਾ ਦਵਾਰ।

39.

ਘਰ ਦੇ ਦਾਣੇ ਦੁੱਧ ਗਾਊ ਦਾ, ਆਏ ਗਏ ਦਾ ਮਾਨ।
ਗੁਰੂ ਦਾ ਆਦਰ ਸਾਧ ਦੀ ਸੰਗਤ, ਪੂਜਾ ਤੇ ਇਸ਼ਨਾਨ।
ਦਸਾਂ ਨੌਹਾਂ ਦੀ ਨੇਕ ਕਮਾਈ, ਦਯਾ ਧਰਮ ਤੇ ਦਾਨ।
ਮਹਿਲਾਂ ਦਾ ਵਸਨੀਕ ਪ੍ਰਾਣੀ, ਯਾਦ ਰੱਖੋ ਸ਼ਮਸ਼ਾਨ।
ਆਪਣੇ ਵਰਗਾ ਹਰ ਇਕ ਸਮਝੋ, ਦੁਨੀਆਂ 'ਤੇ ਇਨਸਾਨ।
ਗਲ਼ੀ ਪੀਆ ਦੀ ਦੂਰ ਨਹੀਂ 'ਤਾਇਰ', ਤਲੀ 'ਤੇ ਰੱਖੋ ਜਾਨ।

40.

ਸੂਰਜ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿਮਟ ਲਏ, ਘਟਾ ਚੜ੍ਹੇ ਘਣਘੋਰ।
ਸੱਪ ਤੋਂ ਕੁੱਲ ਜ਼ਮਾਨਾ ਡਰਦਾ, ਉਸ ਨੂੰ ਖਾ ਲਏ ਮੋਰ।
ਬਹੁਤਾ ਚਿਰ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ ਕਿਸੇ ਕੋਲ ਹੁਸਨ ਹਕੂਮਤ ਜ਼ੋਰ।
ਕੱਲ ਜਿਥੇ ਸੀ ਬੁਰਜ ਮੁਨਾਰੇ, ਅੱਜ ਉਥੇ ਹੈ ਘੋਰ।
ਫੁੱਲ ਦੀ ਰਾਖੀ ਕੰਡਾ ਕਰਦਾ, ਖੇਤ ਦੀ ਰਾਖੀ ਬੋਹੜ।
ਏਦੋਂ ਵੱਧ ਕੀ ਸੇਵਾ ਕਰਨੀ, ਕਿਸੇ ਨੇ 'ਤਾਇਰ' ਹੋਰ।

41.

ਜੁਗਾਂ ਜੁਗਾਂ ਤੋਂ ਰੱਬ ਸੂਰਜ ਇੰਜ ਹੀ ਚੱਲਦਾ ਆਇਆ।
ਜੁਗਾਂ ਜੁਗਾਂ ਤੋਂ ਚੰਦ ਸਿਤਾਰੇ, ਕੈਸੀ ਪ੍ਰਬਲ ਮਾਇਆ।
ਸਾਗਰ ਤੇ ਆਕਾਸ਼ ਦਾ ਰਿਸ਼ਤਾ, ਕੋਈ ਜਾਣ ਨਾ ਪਾਇਆ।
ਮਿੱਟੀ ਦਾ ਕਲਬੂਤ ਬਣਾਇਆ, ਹਵਾ ਨੇ ਸਵਾਸ ਚਲਾਇਆ।
ਜਲ ਜੀਵ ਤੇ ਪਸ਼ੂ ਪੰਛੀ, ਏਹ ਕਾਇਆ ਤੇ ਛਾਇਆ।
ਤੇਰੀਆਂ ਤੂੰ ਹੀ ਜਾਣੇ ਸਾਹਿਬਾ, ਕੈਸਾ ਖੇਲ ਰਚਾਇਆ।

42.

ਨੈਣ ਹੀਣ ਨੂੰ ਅਕਲ ਵਧੇਰੇ, ਅਕਲ ਹੀਣ ਨੂੰ ਮਾਇਆ।
ਧਨ ਹੀਣ ਨੂੰ ਸਬਰ ਦੀ ਦੌਲਤ ਦੇ ਕਰਕੇ ਅਜਮਾਇਆ।
ਜੀਵ ਜੰਤ ਤੇ ਪਸ਼ੂ ਪ੍ਰਾਣੀ ਸਭ ਨੂੰ ਦੇ ਕੇ ਕਾਇਆ।
ਤਨ ਦਾ ਇਕ ਬਣਾ ਕੇ ਪੁਤਲਾ ਸਵਾਸਾਂ ਨਾਲ ਚਲਾਇਆ।
ਏਨਾਂ ਕੁਛ ਜਿਸ ਕੁਦਰਤ ਦਿੱਤਾ, ਉਸ ਨੂੰ ਜਿੰਨੇ ਭੁਲਾਇਆ।
ਉਹ ਨਰ 'ਤਾਇਰ' ਦੁਨੀਆਂ ਅੰਦਰ, ਆਇਆ ਯਾਂ ਨਾ ਆਇਆ।

43.

ਦਿਨ ਰਾਤ ਸਰਦੀ ਗਰਮੀ, ਬਦਲ ਧੁੱਪ ਤੇ ਛਾਇਆ।
ਹਵਾ ਹਨੇਰੀ ਮੌਤ ਜਿੰਦਗੀ, ਧਰਤ ਪਾਤਾਲ ਬਣਾਇਆ।
ਜੀਵ ਜੰਤੂ ਤੇ ਪਸ਼ੂ ਪ੍ਰਾਣੀ ਸਭ ਨੂੰ ਦੇ ਕੇ ਕਾਇਆ।
ਤਨ ਦਾ ਇਕ ਬਣਾ ਕੇ ਪੁਤਲਾ ਸਵਾਸਾਂ ਨਾਲ ਚਲਾਇਆ।
ਹਾਲੇ ਤੱਕ ਏ ਮਨ ਦਾ ਪੰਛੀ ਫਿਰਦਾ ਹੈ ਘਬਰਾਇਆ।
ਸੋਚ ਨੂੰ 'ਤਾਇਰ' ਦੁਨੀਆਂ ਅੰਦਰ, ਕੀ ਖੋਇਆ ਕੀ ਪਾਇਆ।

44.

ਰੂਪ ਰੰਗ ਤੇ ਹੁਸਨ ਜਵਾਨੀ, ਜੇ ਇਕ ਵਾਰੀ ਜਾਵੇ।
ਲੱਖਾਂ ਯਤਨ ਕਰੇ ਕੋਈ ਬੇਸ਼ੱਕ ਕਦੇ ਪਰਤ ਨਾ ਆਵੇ।
ਕਰੇ ਸਖਾਵਤ ਦਾਨ ਪੁੰਨ ਤੇ, ਦੂਣੀ ਸ਼ਾਨ ਬਣਾਵੇ।
ਜੇ ਨਾ ਹੋਵੇ ਸੱਚਾ ਸਾਹਿਬ, ਪਲ ਵਿਚ ਅਲਖ ਮੁਕਾਵੇ।
ਤਖ਼ਤਾਂ ਤਾਜਾਂ ਰਾਜਾਂ ਵਾਲਾ, ਸੌ ਸੌ ਹੁਕਮ ਚਲਾਵੇ।
ਕਦੇ ਭਿਖਾਰੀ ਭੀਖ ਮੰਗਤੇ, ਖੈਰ ਕੋਈ ਨਾ ਪਾਵੇ।

45.

ਮੇਹਰ ਹੋਈ ਤੇ ਪੱਥਰ ਸੀ ਜੋ, ਬਣ ਗਏ ਹੀਰੇ ਮੋਤੀ।
ਮੇਹਰ ਹੋਈ ਤੇ ਦੁਨੀਆਂ ਵਾਲੇ, ਬਣ ਗਏ ਨਾਤੀ ਗੋਤੀ।
ਮੇਹਰ ਹੋਈ ਤੇ ਦਾਸੀ ਬਣ ਕੇ, ਲੱਛਮੀ ਆਪ ਖਲੋਤੀ।
ਮੇਹਰ ਹੋਈ ਤੇ ਚਮਕਾਂ ਮਾਰੇ, ਏ ਜੀਵਨ ਦੀ ਜੋਤੀ।
ਮੇਹਰ ਹੋਈ ਤੇ ਪ੍ਰੇਮ ਨੇਮ ਦੀ, ਮਾਲਾ ਜਾਏ ਪਰੋਤੀ।
ਮੇਹਰ ਹੋਈ ਤੇ ਮੈਲ ਮਣਾਂ ਮੂੰਹ ਮਨ ਦੀ ਜਾਏ ਧੋਤੀ।

46.

ਅੰਬੀ ਬੂਰ ਪਵੇ ਤੇ ਕੋਇਲ, ਕੂ ਕੂ ਦੀ ਰਟ ਲਾਏ।
ਜਿਵੇਂ ਕਾਵਿਤਰੀ ਕੋਈ ਰਾਗਨੀ, ਸੁਰਤਾਲ ਵਿਚ ਗਾਏ।
ਡਾਲ ਡਾਲ ਤੇ ਬੈਠੇ ਨੱਚੇ, ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਵਿਚ ਹਰ ਸਾਏ।
ਬੱਚੇ ਨਾਲ ਅਵਾਜ਼ਾਂ ਮੇਲਣ, ਜਿਉਂ ਜਿਉਂ ਰਾਗ ਅਲਾਏ।
ਅੰਬੀ ਪੱਕੇ ਤੇ ਉਹ ਕੁਦਰਤ, ਜੀਭ 'ਤੇ ਛਾਲੇ ਪਏ।
ਮੋਹ ਦੀ ਮਾਰੀ ਕਾਲੀ ਕੋਇਲ, ਕੂਕ ਕੂਕ ਮਰ ਜਾਏ।

47.

ਬਾਦਸ਼ਾਹਾਂ ਘਰ ਫੌਜ ਰਸਾਲੇ, ਫਕਰਾਂ ਦੇ ਘਰ ਧੂਣੇ।
ਕਿਸੇ ਦੇ ਲੱਖ ਪਦਾਰਥ ਨਾਲੋਂ, ਚੰਗੇ ਸਾਗ ਅਲੂਣੇ।
ਦੌਲਤ ਦੌਲਤ ਨੂੰ ਹੈ ਖਿਚਦੀ, ਮਾਰਨ ਬਾਜ਼ ਚਮੂਣੇ।
ਸ਼ਾਇਰ ਫਕੀਰਾਂ ਭਜਨ ਬੰਦਗੀ, ਨਿਤ ਦੂਣੇ ਦੇ ਦੂਣੇ।
ਸਰਪਟ ਵਕਤ ਹੈ ਦੌੜੀ ਜਾਂਦਾ, ਦੋਂਦਾ ਜਾਏ ਹਲੂਣੇ।
ਉਹੋ ਜਾ ਕੇ ਅੱਗੇ ਵੱਢਦਾ, ਜੋ ਕੁਝ ਬੀਜਿਆ ਤੁੰਨੇ।

48.

ਇਕ ਰੂਪ ਵਿਚ ਆਏ ਏਥੇ, ਦੁਨੀਆਂ 'ਤੇ ਇਨਸਾਨ।
ਏਥੇ ਆ ਕੇ ਵੱਖ ਵੱਖ ਹੋ ਗਏ, ਪੜ੍ਹ ਪੜ੍ਹ ਵੇਦ ਕੁਰਾਨ।
ਜੰਮਦਿਆਂ ਕੋਈ ਪੰਡਤ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਯਾ ਮੂਰਖ ਵਿਦਵਾਨ।
ਗਰਭ ਜੂਨ 'ਚੋਂ ਨਿਕਲ ਕੇ ਬਣ ਗਏ, ਹਿੰਦੂ ਮੁਸਲਮਾਨ।
ਧਰਮ ਈਮਾਨਾਂ ਨਾਲ ਨਾਲ ਹੀ ਪਰਗਟ ਹੋਇਆ ਸ਼ੈਤਾਨ।
ਪਾਪ ਪੁੰਨ ਦੀ ਪਰਖ ਜੋ ਕਰਦਾ, ਓ ਨਰ ਚਤਰ ਸਜਾਨ।

49.

ਰਾਤ ਰਾਤ ਵਿਚ ਕਈ ਕਈ ਵਾਰੀ ਸਿਆ ਹੀ ਮਤੇ ਪਕਾਏ।
ਆਸ਼ਾ ਰਾਣੀ ਉਠ ਉਠ ਕੇ ਤੇ ਸੋਹਣੇ ਦੀਪ ਜਗਾਏ।
ਅੱਖ ਲੱਗੀ ਤੇ ਸੁਰਤੀ ਭੁੱਲੀ, ਸੁੰਦਰ ਸੁਪਨੇ ਆਏ।
ਧਨ ਲੱਛਮੀ ਤੇ ਧਨ ਪਦਾਰਥ, ਸੋਹਣੇ ਮਹਿਲ ਬਣਾਏ।
ਪਾਸਾ ਪਰਤਿਆ ਹੋਇਆ ਸਵੇਰਾ, ਆਪਣੇ ਹੋਏ ਪਰਾਏ।
ਲੱਖ ਪ੍ਰਾਣੀ ਗਏ ਸ਼ਮਸ਼ਾਨੀ, ਸੁੰਨੀ ਹੋਈ ਸਰਾਏ।

50.

ਸ਼ਾਮ ਸਵੇਰਾ ਸਦਾ ਉਡੀਕੇ, ਸਧਰਾਂ ਦੇ ਪੁਲ ਬੰਨ੍ਹੇ।
ਤਾਰਿਆਂ ਦੀ ਗੱਲ ਕੈਂਠੀ ਪਾਏ, ਚੰਦ ਦਾ ਵਾਲਾ ਕੱਠੇ।
ਫੁੱਲਾਂ ਨੂੰ ਰਸ ਦਏ ਚਾਨਣੀ, ਪਹੁੰਚੇ ਬੰਨੇ ਬੰਨੇ।
ਕਦ ਆਏ ਪ੍ਰਭਾਤ ਸੁਹਾਣੀ, ਨੂਰ ਦੇ ਭਰ ਦਏ ਛੰਨੇ।
ਪਈ ਉਡੀਕੇ ਪੂਰਬ ਵੱਲੋਂ, ਪ੍ਰੀਤਮ ਨਿਕਲੇ ਮੱਠੇ।
ਦਰਿਸ਼ਟੀ ਨਾਲ ਸਰਿਸ਼ਟੀ ਉੱਤੇ ਵੰਡੇ ਹੀਰੇ ਪੱਠੇ।

51.

ਕਾਲੀ ਰਾਤ ਮਹਾਂ ਅੰਧਿਆਰੀ, ਡਾਹਢੇ ਸੁਣ ਸੁਨਾਟੇ।
ਥੱਕ ਥੱਕ ਸੌਂ ਗਏ ਦੁਨੀਆਂ ਵਾਲੇ, ਮਾਰਨ ਪਏ ਖਰਾਟੇ।
ਡੇਰੇ ਵਾਲੇ ਕਈ ਮੁਸਾਫਿਰ, ਰੁਕ ਗਏ ਅੱਧੀ ਵਾਟੇ।
ਕਈ ਸੰਨਿਆਸੀ ਸਾਧ ਸੰਤ ਤੇ, ਕਈ ਜੋਗੀ ਕੰਨ ਪਾਟੇ।
ਕਈ ਰਾਤ ਵਿਚ ਪੂਰੇ ਕਰ ਗਏ, ਜਨਮ ਜਨਮ ਦੇ ਘਾਟੇ।
ਕਈ ਪ੍ਰਾਣੀ ਰਾਹ ਨੂੰ ਭੁੱਲ ਕੇ, ਪੈ ਗਏ ਪੁੱਠੀ ਵਾਟੇ।

52.

ਖਾਂਦਾ ਪੀਂਦਾ ਉਠਦਾ ਬਹਿੰਦਾ, ਚਲੇ ਗਿਆ ਓ ਪ੍ਰਾਣੀ।
ਟੁੱਟ ਗਿਆ ਏ ਤਨ ਦਾ ਪਿੰਜਰਾ, ਸੰਦ ਮੁਕੀ ਸੁਲਤਾਨੀ।
ਧਨ ਪਦਾਰਥ ਮਾਤ ਪਿਤਾ, ਪੁੱਤ, ਛੱਡ ਗਿਆ ਦਿਲ ਜਾਨੀ।
ਮਿੱਟੀ ਦੇ ਵਿਚ ਮਿੱਟੀ ਮਿਲ ਗਈ, ਪਾਣੀ ਦੇ ਵਿਚ ਪਾਣੀ।
ਕਾਮ ਕ੍ਰੋਧ ਮੋਹ ਲੋਭ ਪਾਪ ਦੀ ਹੋ ਗਈ ਖ਼ਤਮ ਕਹਾਣੀ।
ਯਸ਼ ਕੀਰਤੀ ਦੁਨੀਆਂ ਉੱਤੇ, ਰਹਿ ਗਈ ਸਿਰਫ਼ ਨਸ਼ਾਨੀ।

53.

ਭਜਨ ਕੀਰਤਨ ਸੰਧਿਆ ਪੂਜਾ, ਨੇਕਾਂ ਨਾਲ ਸਮਾਗਮ।
ਸ਼ੁੱਧ ਸ਼ਕਤੀ ਦਾਨ ਦਯਾ ਤੇ, ਵਿੱਦਿਆ ਵੰਡਣਾ ਆਲਮ।
ਆਲਸ ਵਰਗਾ ਦੁਨੀਆਂ ਉੱਤੇ, ਹੋਰ ਕੋਈ ਨਾ ਜ਼ਾਲਮ।
ਨਿਤ ਬੀਮਾਰ ਬੁਢਾਪਾ ਹੁੰਦਾ, ਹੋਕੇ ਮਾਰੇ ਦਮ ਦਮ।
ਯਾਦ ਜਵਾਨੀ ਦੀ ਜਦ ਆਵੇ, ਹੰਝੂ ਵਗਦੇ ਛਮ ਛਮ।
ਚੱਲਦੀ ਹੱਡੀ ਨਾਮ ਨਾ ਜਪਿਆ, ਕੋਈ ਨਾ ਬਣਿਆ ਮਹਿਰਮ।

54.

ਕਰਮ ਦਾ ਰਾਜਾ ਕਿਸਮਤ ਵਾਲਾ, ਭਰਦਾ ਜਾਏ ਪਿਆਲਾ।
ਜਿਉਂ ਜਿਉਂ ਗਿਆਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਵੇ, ਤਿਉਂ ਤਿਉਂ ਹੋਏ ਉਜਾਲਾ।
ਮਨ ਦਾ ਮੰਦਰ ਸਾੜੇ ਫੂਕੇ, ਏ ਹਿਰਸ ਦੀ ਜਵਾਲਾ।
ਦੌਲਤ ਦੇ ਆਪ ਦਰ ਕੋਲੋਂ, ਬਚੇ ਹੋਏ ਕਰਮਾਂ ਵਾਲਾ।
ਲੱਖ ਸਬੂਣੀ ਧੋਏ ਮਨ ਨੂੰ, ਪਾਪੀ ਦਾ ਮਨ ਕਾਲਾ।
ਜਿਉਂ ਮੂਰਖ ਨੂੰ ਮੱਤ ਨਾ ਹੁੰਦੀ, ਨਾ ਪੱਥਰ ਨੂੰ ਪਾਲਾ।

55.

ਮਿੱਠਾ ਮਿੱਠਾ ਮੋਹ ਰੂਪ ਦਾ, ਹੱਸ ਹੱਸ ਕੇ ਤੇ ਮਾਰੇ।
ਪਰ ਤਿਰਿਆਂ ਨਾਲ ਪ੍ਰੀਤੀ ਲੱਗੇ, ਸਾਰਾ ਜਗਤ ਵਸਾਰੇ।
ਅੰਨ੍ਹਾ ਅੰਨ੍ਹਾ ਮੋਹ ਦੌਲਤ ਦਾ, ਖੂਨੀ ਕਰਦਾ ਕਾਰੇ।
ਦਿਲ ਦਾ ਰਾਜਾ ਬਣੇ ਕਸਾਈ, ਖਲ 'ਤੇ ਖਲ ਉਤਾਰੇ।
ਚੁਪ ਚਪੀਤਾ ਮੋਹ ਬੱਚਿਆਂ ਦਾ, ਚਾਤਰ ਅਕਲਾਂ ਹਾਰੇ।
ਮਾਤਾ ਦਾ ਮੋਹ ਅਤੀ ਵਿਆਕੁਲ, ਲੱਖ ਪਦਾਰਥ ਵਾਰੇ।

56.

ਮੋਹ ਉਤਪਤੀ ਕਰੇ ਜਗਤ ਦੀ, ਕਾਮ ਕਲਾ ਸੁਧਰਾਏ।
ਬੂੰਦ ਪਾਣੀ ਤੋਂ ਪਸ਼ੂ ਪ੍ਰਾਣੀ, ਪੰਛੀ ਜੀਵ ਬਣਾਏ।
ਅੰਡ ਕੋਸ਼ ਤੇ ਗਰਭ ਜੂਨ ਏ, ਸਰਿਸ਼ਟੀ ਕੁਲ ਵਸਾਏ।
ਪਰ ਮੋਹ ਸੂਰਜ ਦਾ ਚੰਦ ਸਿਤਾਰਾ, ਆਪਣੀ ਸ਼ਾਨ ਦਖਾਏ।
ਇੰਦਰ ਵਰਣ ਕੇਵਰ ਦੇਵਤਾ, ਮੋਹ ਦੇ ਵੱਧੇ ਵਧਾਏ।
ਇਕ ਦਾਣੇ ਤੋਂ ਮੋਹ ਦੀ ਧਰਤੀ ਦਾਣੇ ਲੱਖ ਬਣਾਏ।

57.

ਬਦਚਲਣ ਤੀਵੀਆਂ ਤੇ ਦੁਸ਼ਮਣ, ਹੁੰਦੇ ਬੜੇ ਮੱਕਾਰ।
ਇਰਦ ਗਿਰਦ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਰਹਿੰਦਾ, ਝੂਠ ਪਾਪ ਤਕਰਾਰ।
ਸਾਧ ਸੰਤ ਨੂੰ ਕ੍ਰੋਧ ਬੁਰਾ ਤੇ ਦੌਲਤ ਨੂੰ ਹੰਕਾਰ।
ਕਿਥੇ ਹਾਥੀ ਕਿਥੇ ਕੀੜੀ ਲੜੇ ਤੇ ਦੇਵੇ ਮਾਰ।
ਕਹਿੰਦੇ ਇਹਦਾ ਕੋਈ ਕਰੇ ਨਾ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਇਤਬਾਰ।
ਸੌ ਸੌ ਵਾਰ ਬੁਰਾ ਹੈ ਡੰਗਦਾ ਸੱਪ ਡੰਗੇ ਇਕ ਬਾਰ।

58.

ਹਰਾ ਮੋਤੀਆਂ ਗੋਰੀਆਂ ਕਲੀਆਂ ਭੌਰ ਫਿਰਨ ਹੰਕਾਰੇ।
ਸੁੰਦਰ ਰੂਪ ਅਨੂਪ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਮਹਿਕ ਤੇ ਮਹਿਕ ਖਲਾਰੇ।
ਹਰੇ ਭਰੇ ਫਰਸ਼ਾਂ ਦੇ ਉੱਤੇ, ਫੁਲੀਂ ਭਰੇ ਕਿਨਾਰੇ।
ਆਏ ਫੁਲੇਰਾ ਤੋੜ ਲੈ ਜਾਏ, ਇੱਕੋ ਪਲ ਵਿਚ ਸਾਰੇ।
ਇਕ ਟੁੱਟੇ ਤੇ ਦੂਜਾ ਨਿਕਲੇ, ਰੱਬੀ ਏਹ ਨਜ਼ਾਰੇ।
ਲੱਖ ਵਿਚਾਰ ਵਿਚਾਰੇ ਜਿੰਦਗੀ ਮੌਤ ਚਿਖਾ 'ਤੇ ਚਾੜੇ।

59.

ਪਾਪਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਚੋਰੀ ਰੋਲੇ ਪੁਨ ਬੜੇ ਖਾਮੋਸ਼।
ਬੂਟੇ ਨੂੰ ਜੋ ਫੁੱਲ ਹੈ ਲੱਗਦਾ, ਨਾਲ ਅਕਲ ਦੇ ਹੋਸ਼।
ਗਰਮ ਲਹੂ ਦੇ ਨਾਲ ਹੈ ਦੇਰੀ, ਹਿੰਮਤ ਦੇ ਨਾਲ ਜੋਸ਼।
ਧਰਮੀ ਕਰਮੀ ਇਸ ਦੁਨੀਆਂ 'ਤੇ, ਜੰਮਦੇ ਜਾਣ ਫਰੋਸ਼।
ਸਾਥ ਸੁਚੱਜਾ ਜੇ ਮਿਲੇ ਤੇ ਕੋਈ ਨਾ ਲੱਗੇ ਦੋਸ਼।
ਮਹਿਮਾ ਘਟੀ ਸਮੁੰਦਰ ਦੀ, ਜੇ ਰਾਵਣ ਜਿਹਾ ਪੜੋਸ਼।

60.

ਮਦਿਰਾ ਜੇ ਕਰ ਮਿੱਠੀ ਹੋਏ, ਮੂੰਹ ਨੂੰ ਕੋਈ ਨਾ ਲਾਏ।
ਸੋਨੇ ਵਿਚ ਖੁਸ਼ਬੂ ਜੇ ਹੋਵੇ, ਕੋਈ ਨਾ ਕੰਨੀ ਪਾਏ।
ਸਿਆਂ ਮਣਾ ਜੇ ਦੁੱਧ ਦੇ ਅੰਦਰ, ਛਿਟ ਕਾਂਜੀ ਰਲ ਜਾਏ।
ਗੋਰਖ ਇੱਕੋ ਪਲ ਦੇ ਅੰਦਰ, ਅਪਣਾ ਰੂਪ ਵਟਾਏ।
ਤਾਕਤ ਰਾਜ ਦੇ ਵਿਚ ਨਾ ਹੋਵੇ, ਅਪਣਾ ਤੇਜ ਘਟਾਏ।
ਸੇਵਾ ਬਿਨਾਂ ਸਮਾਜ ਏ 'ਤਾਇਰ', ਨਜ਼ਰੋਂ ਗਿਰਦੀ ਜਾਏ।

61.

ਹੱਸਣ ਖੇਡਣ ਹੁੱਸਣ ਰੋਵਣ, ਜਿਦਾਂ ਕਰਨ ਨਿਆਣੇ।
ਸੋਚਣ ਸਮਝਣ ਜਾਨਣ ਦੇਖਣ ਤੋਲਣ ਗੱਲ ਸਿਆਣੇ।
ਕੁਰਸੀ ਕਰਮ ਤੇ ਹੁਕਮ ਹਕੂਮਤ ਤਾਕਤ ਲੱਭਦੇ ਰਾਣੇ।
ਅਕਲ ਸ਼ਕਲ ਰੰਗ ਰੂਪ ਤੇ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਲੱਭਣ ਲੋਕ ਖਜ਼ਾਨੇ।
ਸ਼ੀਸ਼ਾ ਸਾਗਰ ਜਾਮ ਸੁਰਾਹੀ ਵਸਣ ਤੇਰੇ ਮਹਿਖਾਨੇ।
ਸ਼ਾਇਰ ਫ਼ਕੀਰਾਂ ਭਜਨ ਬੰਦਗੀ ਥਾਂ ਮੁੱਠੀ ਭਰ ਦਾਣੇ।

62.

ਪੀਆਂ ਪੁੱਤਰ ਇੱਜ਼ਤ ਲੱਛਮੀ ਥਾਲ ਪਰੋਸੇ ਖਾਣੇ।
ਹਾਥੀ ਘੋੜੇ ਪਲੰਗ ਪਾਲਕੀ ਲਭਣ ਠਾਠ ਸ਼ਾਹਾਨੇ।
ਇਸ਼ਕ ਹੁਸਨ ਰੰਗ ਰੂਪ ਜਵਾਨੀ, ਨਗਮੇ ਗੀਤ ਤਰਾਨੇ।
ਆਲਮ ਫ਼ਾਜ਼ਲ ਕਵੀ ਕਵੀਸ਼ਰ ਲਿਖਦੇ ਰਹੇ ਅਫ਼ਸਾਨੇ।
ਕਾਬਾ ਕਾਸ਼ੀ ਮਸਜਦ ਮੰਦਿਰ ਗਿਰਜੇ ਤੇ ਬੁਤਖਾਨੇ।
ਤੇਰੇ ਪੂਜਕ ਅੱਜ ਤੱਕ ਤੈਨੂੰ ਨਾ ਸਮਝੇ ਨਾ ਜਾਣੇ।

63.

ਗਾਰਾਂ ਕੰਧਰਾਂ ਬੰਜਰ ਬੇਲੇ ਜੰਗਲ ਅਤੇ ਵੀਰਾਨੇ।
ਝੀਲਾਂ ਚਸ਼ਮੇਂ ਨਦੀਆਂ ਨਾਲੇ ਕਿਲਕਾਂ ਕਾਈਆਂ ਕਾਨੇ।
ਲੱਖ ਪਰਿੰਦ ਚਰਿੰਦ ਦਰਿੰਦ ਵੱਖੋ ਵੱਖ ਟਿਕਾਣੇ।
ਜੁਗਨੂੰ ਚੰਦ ਸਿਤਾਰਾ ਦੀਪਕ ਕਿਆ ਕੋਈ ਮਹਿਮਾ ਜਾਣੇ।
ਪੱਤੀ ਤਿਤਲੀ ਭੌਰ ਕਲੀ ਤੇ ਸ਼ਮ੍ਹਾਂ ਉੱਤੇ ਪਰਵਾਨੇ।
ਕੈਸੇ ਸਾਜ ਸਜਾਏ ਵੇਖੋ ਆਪਣੇ ਆਪ ਖੁਦਾ ਨੇ।

64.

ਜੀਵਨ ਦੇ ਚੌਰਾਹੇ ਉੱਤੇ ਕਈ ਕਈ ਆਉਂਦੇ ਮੋੜ।
ਸੁਖ ਦੇ ਸਾਥੀ ਦੁਖ ਬਣੇ ਤੇ ਜਾਂਦੇ ਸਾਥ ਨੂੰ ਛੋੜ।
ਦੁਖ ਦੇ ਸਾਥੀ ਭੀੜ ਬਣੇ ਤੇ ਦੇਂਦੇ ਖੂਨ ਨਚੋੜ।
ਖੇਤੀ ਦੀ ਰਾਖੀ ਜਿਵੇਂ ਕਰਦੀ ਉਹ ਕੰਡਿਆਲੀ ਥੋੜ।
ਲਹਿਰਾਂ ਆਸਰੇ ਤੂਫ਼ਾਨਾਂ ਵਿਚ ਬੇੜੀ ਦੇਂਦੇ ਰੋੜ।
ਘੁੰਮਣ ਘੇਰਾ ਉਹ ਲੰਘ ਜਾਂਦੇ, ਜਾ ਪਹੁੰਚਦੇ ਤੋੜ।

65.

ਤਨ ਦਾ ਚੋਲਾ ਆਖਰ ਫਟਣਾ, ਹੋਣਾ ਭੋਰ ਉਦਾਸ।
ਖਾਲੀ ਹੱਥ ਕਫ਼ਨ ਤੋਂ ਬਾਹਰ, ਮੁਕਣੇ ਸਵਾਸ ਗਰਾਸ।
ਮਰਨ ਬਾਦ ਵੀ ਨਾਲ ਲੈ ਜਾਵੇ, ਏਹੋ ਜਿਹੀ ਏ ਰਾਸ।
ਪੱਤਿਆਂ ਵਿਚ ਹਰਿਆਲੀ ਏਦਾਂ, ਜਿਉਂ ਫੁੱਲਾਂ ਵਿਚ ਵਾਸ।
ਕੀ ਛੱਡ ਚਲਿਆ ਕੀ ਲੈ ਜਾਣਾ, ਕੀ ਹੈ ਤੇਰੇ ਪਾਸ।
ਕਿਹਦੀ ਮਿਟਾਈ ਦੁਨੀਆਂ ਉੱਤੇ ਆ ਕੇ ਭੁੱਖ ਪਿਆਸ।

66.

ਤਨ ਉਜਲੇ ਦਾ ਕੀ ਮੁੱਲ ਪੈਣਾ, ਮਨ ਜੇ ਹੋਏ ਪਲੀਤ।
ਹੱਥ ਟੱਡਿਆ ਜਗ ਖੁੱਕ ਦੇਂਦਾ, ਬੁਰੀ ਹੋਏ ਜੇ ਨੀਤ।
ਪੂਜਾ ਪਾਠ ਸਮਾਧੀ ਸੰਧਿਆ, ਭਜਨ ਕੀਰਤਨ ਗੀਤ।
ਕੀ ਕਰਨਗੇ ਮਨ ਜੇ ਖੋਟਾ, ਵੜਿਆ ਵਿਚ ਮਸੀਤ।
ਛਿਨ ਛਿਨ ਪਲ ਪਲ ਘੜੀਆਂ, ਗਿਣ ਗਿਣ ਗਈ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਬੀਤ।
ਇਕ ਘੜੀ ਤੂੰ ਕਰ ਨਾ ਸਕਿਆ, ਸਾਹਿਬ ਨਾਲ ਪ੍ਰੀਤ।

67.

'ਕੱਲਿਆਂ ਬੰਦਗੀ 'ਕੱਲਿਆਂ ਕਵਿਤਾ, ਉਜਲੇ ਦਵੇ ਵਿਚਾਰ।
ਦੋ ਜਣਿਆਂ ਨਾਲ ਸੋਹਬਤ ਹੋਵੇ ਜੈਸੇ ਨਰ ਤੇ ਨਾਰ।
ਤਿਨ.....
ਬਹੁਤ ਸੁਚੱਜਾ ਸਫ਼ਰ ਉਹ ਹੁੰਦਾ, ਸਾਥੀ ਹੋਣ ਜੇ ਚਾਰ।
ਪੰਜਾਂ ਨਾਲ ਪੰਚਾਇਤ ਦਾ ਚਲੇ, ਸੋਹਲ ਕਾਰੋਬਾਰ।
ਜੰਗ ਅੰਦਰ ਤਲਵਾਰਾਂ ਵਾਲੇ, ਸਾਥੀ ਹੋਣ ਹਜ਼ਾਰ।

68.

ਲੱਖਾਂ ਐਬ ਸਵਾਬ ਛੁਪਾਏ, ਕਾਲੀ ਰਾਤ ਡਰਾਉਣੀ।
ਕੀ ਕੀ ਬੀਤੀ ਨਾਲ ਕਿਸੇ ਦੇ, ਕੀ ਕੀ ਬਣੀ ਕਹਾਣੀ।
ਲੱਖ ਕਰੋੜ ਚਮਕਦੇ ਤਾਰੇ, ਦੇ ਦੇਂਦੇ ਕੁਰਬਾਨੀ।
ਲੱਖਾਂ ਸਧਰਾਂ ਲੈ ਕੇ ਆਉਂਦੀ, ਤਦ ਪ੍ਰਭਾਤ ਸੁਹਾਣੀ।
ਇੱਕੋ ਕਿਰਨ ਸੂਰਜ ਦੀ ਪੀ ਲਏ, ਸਾਰਾ ਉਸ ਦਾ ਪਾਣੀ।
ਜੀਵਨ ਦੇ ਵਿਚ ਮੌਤ ਛੁਪੀ ਏ, ਮੌਤ ਦੇ ਵਿਚ ਜ਼ਿੰਦਗਾਨੀ।

69.

ਲੱਖ ਕਰੋੜ ਵਾਲ ਜਿਸਤ 'ਤੇ, ਗਿਣਿਆਂ ਗਿਣੇ ਨਾ ਜਾਂਦੇ।
ਗਿਣੇ ਨਾ ਜਾਂਦੇ ਅੰਬਰੀ ਤਾਰੇ, ਲੱਖਾਂ ਨਜ਼ਰ ਜੋ ਆਂਦੇ।
ਲੱਖ ਕਰੋੜਾਂ ਗੀਤ ਤੇ ਨਗਮੋਂ, ਸਾਜ਼ੀ ਸਾਜ ਵਜਾਂਦੇ।
ਕਵੀ ਕਵੀਸ਼ਰ ਆਕਲ ਆਲਮ, ਫਿਰ ਵੀ ਭੇਦ ਨਾ ਪਾਂਦੇ।
ਕਾਜੀ ਮੁੱਲਾਂ ਪੜ੍ਹਣ ਹਦੀਸਾਂ, ਪੋਥੀਆਂ ਪੜ ਗਏ ਪਾਂਧੇ।
ਸੂਫੀ ਵਿਚ ਪਰਹੇਜ਼ਾਂ ਮਰ ਗਏ, ਹਿੰਦਵੀ ਪੀਂਦੇ ਖਾਂਦੇ।

70.

ਬੁਰੀ ਕਿਸੇ ਦੀ ਨਿੰਦਿਆ ਚੁਗਲੀ, ਬੁਰੀ ਨਿਤ ਦੀ ਕੰਗ।
ਬੁਰਾ ਇਰਾਦਾ ਜ਼ਾਹਰ ਨਾ ਕਰਨਾ, ਬੁਰੀ ਹੁੰਦੀ ਏ ਸੰਗ।
ਬੁਰਾ ਉੱਟ ਦਾ ਵੈਰ ਹੈ ਹੁੰਦਾ, ਬੁਰਾ ਸੱਪ ਦਾ ਡੰਗ।
ਬੁਰੀ ਬੁਰੇ ਦੀ ਮਜਲਸ ਹੁੰਦੀ, ਬੁਰਾ ਬੁਰੇ ਦਾ ਸੰਗ।
ਬੁਰਾ ਧਰਮ ਕਰਮ ਦੀਆਂ ਹੱਦਾਂ, ਛੇਤੀ ਜਾਏ ਓ ਲੰਘ।
ਅਦਬ ਅਦਾਬ ਕੋਈ ਨਾ ਰੱਖੇ, ਬੁਰੀ ਭੁੱਖ ਤੇ ਨੰਗ।

71.

ਹੱਥ ਟੱਡ ਕੇ ਮੰਗਣਾ ਪੈਣਾ, ਬੁਰੀ ਕਿਸੇ ਦੀ ਆਸ।
ਆਪਣੀ ਜਾਣ ਲਈ ਵਢ ਖਾਣਾ, ਬੁਰਾ ਤਲੇ ਦਾ ਮਾਸ।
ਯਾਰੀ ਲਾ ਕੇ ਦਗਾ ਕਮਾਣਾ, ਬੁਰਾ ਟੁਟੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ।
ਸ਼ੁਕਰ ਸਬਰ ਬਿਨ ਜੋ ਹੈ ਚੱਲਦਾ, ਓ ਹੈ ਬੁਰਾ ਸਵਾਸ।
ਬਹੁਤ ਬੁਰਾ ਦਾਗੀ ਦਾ ਜੀਵਨ, ਬੁਰੀ ਪਰਾਈ ਰਾਸ।
ਬੁਰੀ ਫੁਟ ਤੇ ਫਿਰਕਾਦਾਰੀ, ਕਰੇ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਨਾਸ।

72.

ਮੁਣੀਆਂ ਜੋਗੀਆਂ ਪੀਰਾ ਦਾਰੂ, ਨਾਥ ਨੇ ਜੋ ਕਨਪਟੀਏ।
ਬਿਨਾਂ ਪਰਖ ਤੋਂ ਪਾਸ ਨਾ ਜਾਈਏ, ਦੇਖੀਏ ਮੱਥਾ ਵਟੀਏ।
ਸੱਜਣਾਂ ਕੋਲੋਂ ਹੋਏ ਬੇਕਦਰੀ, ਦੂਰ ਦੂਰ ਤੱਕ ਹਟੀਏ।
ਇੱਜ਼ਤ ਖਾਤਰ ਕੱਨੀ ਹੀਰੋ, ਚਟਨੀ ਪਵੇ ਤੇ ਚਟੀਏ।
ਸਿਦਕ ਯਕੀਨ ਈਮਾਨ ਵਾਲੀ, ਸਦਾ ਹੀ ਮਾਲਾ ਜਪੀਏ।
ਹੁਣ ਆਦਰਸ਼ਾਂ ਵਾਲੇ ਏਥੇ, ਬਣ ਬੈਠੇ ਗਲ ਕਟੀਏ।

73.

ਖੱਬੀ ਅੱਖੀ ਅੱਜ ਫ਼ਰਕਦੀ, ਬੋਲੇ ਕਾਗ ਬਨੇਰੇ।
ਮਹਿੰਦੀ ਲਾਵਾਂ ਮਾਂਗ ਸਵਾਂਗਾਂ, ਮਾਹੀ ਆਉਣਾ ਮੇਰੇ।
ਮੁੱਢੋਂ ਸੁੱਢੀ ਅੱਜ ਨੇ ਵਸਣਾ, ਸੁੰਨੇ ਸੀ ਜੋ ਡੇਰੇ।
ਚੜ੍ਹਨਾ ਅੱਜ ਕੋਈ ਨਵਾਂ ਚੰਦਰਮਾ, ਹੋਵੇ ਦੂਰ ਹਨੇਰੇ।
ਆ ਕਾਂਵਾਂ ਤੈਨੂੰ ਚੂਰੀ ਪਾਵਾਂ, ਸਦਕੇ ਸੋਹਨਿਆ ਤੇਰੇ।
ਬੜੇ ਪਿਆਰੇ ਅੱਜ ਨੇ ਲੱਗਦੇ, ਤੇਰੇ ਫੁੱਲ ਕਨੇਰੇ।

74.

ਨਾ ਮੈਂ ਕੋਈ ਕਿਰਨ ਸੂਰਜ ਦੀ, ਨਾ ਰਾਤ ਦਾ ਚੰਦ।
ਨਾ ਮੈਂ ਕਿਸੇ ਕੁਲੀ ਦਾ ਦੀਵਾ, ਨਾ ਮੈਂ ਕੋਈ ਮੁਰੀਦ।
ਨਾ ਰੁਸ਼ਨਾਈ ਕਿਸੇ ਟਿਲੇ ਦੀ, ਨਾ ਮੈਂ ਕੋਈ ਅਨੰਦ।
ਨਾ ਮਿਰਗ ਜਹੀ ਖਲੜੀ ਮੇਰੀ, ਨਾ ਹਾਥੀ ਦਾ ਦੰਦ।
ਨਾ ਮੈਂ ਗੀਤ ਸੰਗੀਤ ਕਵੀ ਦਾ, ਨਾ ਦੋਹਾਂ ਨਾ ਛੰਦ।
ਲੰਮਾ ਸਫ਼ਰ ਜੀਵਨ ਦਾ ਮੇਰਾ, ਮੈਂ ਭੁੱਲਿਆ ਦਾ ਪੰਧ।

75.

ਨਾ ਮੈਂ ਚੱਪੂ ਨਾ ਮੈਂ ਬੇੜੀ, ਨਾ ਮੈਂ ਕੋਈ ਮਲਾਹ।
ਨਾ ਮੈਂ ਨੁਸਖਾ ਕਿਸੇ ਵੈਦ ਦਾ, ਨਾ ਮੈਂ ਕੋਈ ਉਪਾਹ।
ਨਾ ਮੈਂ ਪਾਰਸ ਨਾ ਮੈਂ ਲੋਹਾ, ਨਾ ਮੈਂ ਭਸਮ ਸਵਾਹ।
ਨਾ ਕੋਈ ਸੋਜ ਤੇ ਸਾਜ ਕਿਸੇ ਦਾ, ਨਾ ਜੀਵਨ ਦੀ ਚਾਹ।
ਨਾ ਮੈਂ ਇਸ਼ਕ ਹੁਸਨ ਦਾ ਤਾਲਬ, ਨਾ ਸਖੀ ਨਾ ਸ਼ਾਹ।
ਕੀ ਮੈਂ ਕੰਮ ਕਿਸੇ ਦੇ ਆਉਣਾ, ਮੈਂ ਭੁੱਲਿਆ ਦਾ ਰਾਹ।

76.

ਨਾ ਮੈਂ ਮਸਜਿਦ ਨਾ ਮੈਂ ਮੰਦਿਰ, ਨਾ ਗਿਰਜੇ ਦਾ ਟੱਲ।
ਨਾ ਮੈਂ ਦਰੀ ਨਾ ਮੈਂ ਚੇਲਾ, ਨਾ ਮੈਂ ਜੋਤਸ਼ ਦੀ ਗੱਲ।
ਨਾ ਮੈਂ ਭੂਤ ਮਸਾਨ ਸੌਰਿਆ, ਨਾ ਛਾਇਆ ਦਾ ਛੱਲ।
ਨਾ ਕਿਸੇ ਤਲਵਾਰ ਦੀ ਤਾਕਤ, ਨਾ ਯੋਧੇ ਦਾ ਬੱਲ।
ਨਾ ਯੁਗ ਦਾ ਮੈਂ ਪੀਰ ਪੈਗੰਬਰ, ਨਾ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਦਾ ਹੱਲ।
ਕੰਮ ਕਿਸੇ ਦੇ ਮੈਂ ਨਹੀਂ ਆਇਆ, ਨਾ ਮੈਂ ਫੁੱਲ ਨਾ ਫਲ।

77.

ਨਾ ਮੈਂ ਸੂਫੀ ਭਗਤ ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ, ਨਾ ਮੈਂ ਰਿੰਦ ਦੀਵਾਨਾ।
ਨਾ ਹੈ ਮੇਰੀ ਮੰਜ਼ਿਲ ਕੋਈ, ਨਾ ਹੈ ਮੇਰਾ ਨਿਸ਼ਾਨਾ।
ਨਾ ਮੈਂ ਸ਼ੀਸ਼ਾ ਜਾਮ ਸੁਰਾਹੀ, ਨਾ ਸਾਗਰ ਪੈਮਾਨਾ।
ਮੇਰੀ ਰਾਹ ਵਿਚ ਕੋਈ ਨਾ ਆਉਂਦਾ, ਮੰਦਿਰ ਤੇ ਮੈਖਾਨਾ।
ਸਮਝ ਨਾ ਆਵੇ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਸਮਝਾ, ਆਪਣਾ ਅਤੇ ਬੇਗਾਨਾ।
ਰੈਣ ਬਸੇਰਾ ਕਰਕੇ ਏਥੇ, ਆਖਰ ਹੈ ਤੁਰ ਜਾਣਾ।

78.

ਨਾ ਮੈਂ ਸਾਧ ਔਲੀਆ, ਨਾ ਮੈਂ ਕੋਈ ਗਾਜ਼ੀ।
ਨਾ ਮੈਂ ਪੰਡਿਤ ਨਾ ਮੈਂ ਸੈਯਦ, ਨਾ ਮੱਕੇ ਦਾ ਹਾਜ਼ੀ।
ਨਾ ਮੈਂ ਪੰਚ ਕਿਸੇ ਮਜ਼ਲਸ ਦਾ, ਨਾ ਮੁਲਾਂ ਨਾ ਕਾਜ਼ੀ।
ਨਾ ਕਿਸੇ ਨਾਲ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਸਾਂਝੀ, ਨਾ ਗੁੱਸੇ ਨਾ ਰਾਜ਼ੀ।
ਨਾ ਕਦੇ ਤਲਵਾਰ ਮੈਂ ਚੁੱਕੀ, ਨਾ ਮੈਂ ਬਣਿਆ ਗਾਜ਼ੀ।
ਨਾ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਜਿਤ ਮੈਂ ਜਿਤੀ, ਨਾ ਮੈਂ ਹਾਰੀ ਬਾਜ਼ੀ।

79.

ਨਾ ਮੈਂ ਰਾਜਾ ਸੇਠ ਸੌਦਾਗਰ, ਨਾ ਮੈਂ ਕੋਈ ਸੁਲਤਾਨ।
ਨਾ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਨਾ ਐਸ਼ ਬਹਾਰਾਂ, ਨਾ ਗ਼ਮ ਵਿਚ ਗਲਤਾਨ।
ਨਾ ਆਕੜ ਨਾ ਸ਼ੌਖੀ, ਨਾ ਕੋਈ ਵਹਿਮ ਗੁਮਾਨ।
ਨਾ ਮੈਂ ਇਲਮ ਹੁਨਰ ਨੂੰ ਜਾਣਾ, ਨਾ ਮੈਂ ਚਤਰ ਸਜਾਨ।
ਨਾ ਮੈਂ ਹਿੰਦੂ ਸਿੱਖ ਈਸਾਈ, ਜੈਨੀ ਮੁਸਲਮਾਨ।
ਜਾਤ ਪਾਤ ਮਜ਼ਹਬਾਂ ਤੋਂ ਉੱਚਾ, ਮੈਂ ਹਾਂ ਇਕ ਇਨਸਾਨ।

80.

ਏਥੇ ਦਾ ਏਥੇ ਰਹਿ ਜਾਣਾ, ਰੂਪ ਤੇਜ ਤੇ ਰੰਗ।
ਨਾ ਕੁਝ ਲੈ ਕੇ ਨਾਲ ਸੀ ਆਇਆ, ਨਾ ਲੈ ਜਾਣਾ ਸੰਗ।
ਜਿਹੜੀ ਜੰਮਨੀ ਅਤੀ ਵਿਆਕੁਲ, ਗੁਣਾਂ ਦੀ ਸੁੱਕੀ ਰੰਗ।
ਟੁੱਟਣ ਲੱਗੀ ਕਚ ਦੀ ਕਾਇਆ, ਭੱਜਣ ਲੱਗੇ ਅੰਗ।
ਕਾਮ ਦੇਵ ਦਾ ਦੁਨੀਆਂ ਉੱਤੇ, ਸਦਾ ਰਿਹਾ ਪ੍ਰਸੰਗ।
ਜਾਣੇ ਰੱਬ ਕਿਧਰ ਨੂੰ ਜਾਂਦੀ, ਕੱਟੀ ਹੋਈ ਪਤੰਗ।

81.

ਟੁੱਟਣਾ ਆਖਰ ਸਵਾਸ ਦਾ ਪਿੰਜਰਾ, ਮੁੱਕਣੀ ਉਮਰ ਦੀ ਡੋਰ।
ਕੋਈ ਚਿਤਾ ਯਾਂ ਮੜੀ ਮਿਲੇਗੀ, ਯਾਂ ਉਡੇਗੀ ਘੋਰ।
ਸਭਨਾਂ ਚੋਰਾਂ ਨਾਲੋਂ ਵੱਡਾ, ਇਹ ਹੈ ਮਨ ਦਾ ਚੋਰ।
ਥੰਮ ਜਾਏ ਤੂਫਾਨ ਮਗਰ, ਨਾ ਏਹਦੀ ਥੰਮੇ ਤੋਰ।
ਤਨ ਦੀ ਰਾਖੀ ਲਈ ਉਪਦਰ, ਕਰ ਨਾ ਬਹੁਤੇ ਹੋਰ।
ਉਹੋ ਦਾਣਾ ਮੂੰਹ ਵਿਚ ਪੈਣਾ, ਲੱਗੀ ਜਿਸ 'ਤੇ ਮੋਹਰ।

82.

ਚੂਹਾ ਵਧੇ ਜੇ ਖੇਤ ਦੇ ਅੰਦਰ, ਪੈ ਜਾਏ ਚੋਰ ਭਿਆਲ।
ਤੋਤੇ ਵਧਣ ਤੇ ਨਾਸ਼ ਫਲਾਂ ਦਾ, ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਹੋਏ ਸੰਭਾਲ।
ਟਿਡੀ ਵਧੇ ਨਾ ਰਹੇ ਹਰਿਆਵਲ, ਹਰਿਆਂ ਰੁੱਖਾਂ ਨਾਲ।
ਚਿੜੀ ਵਧੇ ਤੇ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਅੰਦਰ, ਆਇਆ ਸਮਝੋ ਕਾਲ।
ਭੁੱਖ ਕਲੇਸ਼ ਵਧੇ ਘਰ ਅੰਦਰ, ਜਿੰਨੇ ਵਧਦੇ ਬਾਲ।
ਵੇਹਲ ਬੇਕਾਰੀ ਭੈੜੀ 'ਤਾਇਰ', ਕਰਦੀ ਦੇਸ਼ ਕੰਗਾਲ।

83.

ਫੁੱਟ ਵਧੇ ਜੇ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਅੰਦਰ, ਹੋ ਜਾਏ ਦੇਸ਼ ਅਧੀਨ।
ਜਿਉਂ ਜਿਉਂ ਵਧੇ ਦਲਿਦਰ ਪਾਪੀ, ਤਿਉਂ ਤਿਉਂ ਮੰਨੇ ਈਨ।
ਜਿਉਂ ਜਿਉਂ ਬੇਇਤਬਾਰੀ ਵੱਧ ਜਾਏ, ਟੁੱਟਦਾ ਜਾਏ ਯਕੀਨ।
ਜਿਉਂ ਜਿਉਂ ਭੈੜੀ ਸੰਗਤ ਵੱਧ ਜਾਏ, ਹੋਵੇ ਬੁੱਧ ਮਲੀਨ।
ਕੱਲਰ ਵਧੇ ਤੇ ਅੰਨ ਨਾ ਉੱਗੇ, ਸੜਦੀ ਜਾਏ ਜ਼ਮੀਨ।
ਵਰਨ ਸੰਕਰ ਜੇ ਵਧੇ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ, ਰਹੇ ਧਰਮ ਨਾ ਦੀਨ।

84.

ਬਦਨ ਦੇ ਵਿਚ ਨੂਰ ਇਲਾਹੀ, ਵਰਖਾ ਦੇ ਵਿਚ ਅੰਨ।
ਹਵਾ ਹੈ ਰਾਣੀ ਸ਼ਬਦ ਬਾਣੀ, ਜੋ ਸੁਣਦੇ ਨੇ ਕੰਨ।
ਸਾਗਰ ਛਲਾਂ ਮਾਰਕੇ ਪੂਜੇ, ਧਨ ਚੌਦਸ਼ ਦਾ ਚੰਨ।
ਨੂਰ ਬਥੇਰੇ ਕੁਲ ਧਰਤੀ 'ਤੇ, ਹੋਵੇ ਮਨ ਪ੍ਰਸੰਨ।
ਸੂਰਜ ਰਾਜਾ ਕੁਲ ਸਰਿਸ਼ਟੀ ਦਾ, ਚਮਕੇ ਨੀਲ ਗਗਨ।
ਲੱਖ ਪਦਾਰਥ ਪਾ ਕੇ ਰੱਜਦਾ, ਨਹੀਂ ਸਵਾਰਥੀ ਮਨ।

85.

ਚੁੱਪ ਦੇ ਅੰਦਰ ਲੱਖ ਭੇਤ ਨੇ, 'ਕੱਲਿਆਂ ਵੀ ਹੈ ਮਹਿਫਲ।
ਇਕ ਸਵਾਸ ਉਮਰ ਹੈ ਪੂਰੀ ਇਕ ਕਦਮ ਵੀ ਮੰਜ਼ਿਲ।
ਸਬਰ ਸਬੂਰੀ ਨਾਲ ਜੇ ਗੁਜ਼ਰੇ, ਇਸ ਜੀਵਨ ਦਾ ਪਲ ਪਲ।
ਸ਼ੁਕਰ ਬੜਾ ਸੰਤੋਸ਼ੀ ਹੁੰਦਾ, ਹਲ ਕਰ ਦੇਂਦਾ ਮੁਸ਼ਕਿਲ।
ਚੁੱਪ ਚੁੱਪ ਭਗਤੀ ਧਿਆਨ ਧਾਰਨਾ, ਢੋਲ ਨਗਾਰੀਂ ਦੰਗਲ।
ਮੇਹਰੀਂ ਬਰਕਤ ਹਿੰਮਤੀਂ ਦੌਲਤ, ਜੰਗਲੀ ਲਗਨ ਮੰਗਲ।

86.

ਬਿਰਹਾ ਕਵਿਤਾ ਵਿਚ ਫਲਕਾਂ ਮਾਰੇ, ਜਿਉਂ ਸਾਗਰ ਦਾ ਪਾਣੀ।
ਦੁੱਖਾਂ ਦੇ ਵਿਚ ਕਵਿਤਾ ਦੇਵੀ, ਪੈਦਾ ਕਰੇ ਅਸਾਨੀ।
ਲਿਖੇ ਚਾਤਰਕ ਕਹੇ ਗਵਈਆ, ਲੱਗੇ ਮਨੋਹਰ ਬਾਣੀ।
ਜਿਉਂ ਫੁੱਲਾਂ ਦੇ ਗਹਿਣੇ ਪਾਏ, ਸੋਹਣੀ ਰੁੱਤ ਦੀ ਰਾਣੀ।
ਕੌਮ ਵਤਨ ਨੂੰ ਗੌਰਵ ਦੇਵੇ, ਰੂਪ ਲਾਜ ਜਿੰਦਗਾਨੀ।
ਕਵਿਤਾ ਹੈ ਇਕ ਦਾਤ ਰੱਬ ਦੀ, ਨਹੀਂ ਕੋਈ ਇਹਦੇ ਸਾਨੀ।

87.

ਹੀਰਾ ਰਤਨ ਤੇ ਮਾਨਕ ਮੋਤੀ, ਕਵੀ ਮੁਹਤਾਜ ਨਾ ਧਨ ਦਾ।
ਸਿਰਫ ਜੀਵਨ ਲਈ ਇੱਕੋ ਟੁਕੜਾ, ਚਾਹੀਦਾ ਸੁੱਚੇ ਅੰਨ ਦਾ।
ਸ਼ਾਹ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਫੌਜ ਰਸਾਲੇ, ਨਾ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਮੰਨ ਦਾ।
ਦੇ ਸਕਦਾ ਹੈ ਲਹੂ ਕਿਸੇ ਨੂੰ, ਇਹ ਤੇ ਆਪਣੇ ਤਨ ਦਾ।
ਸਭ ਕੋਲੋਂ ਹੈ ਬਹੁਤਾ ਹੁੰਦਾ, ਇਸ ਨੂੰ ਪਿਆਰ ਵਤਨ ਦਾ।
ਜਨਮ ਜਨਮ ਦੇ ਪੁੰਨ ਇਕੱਠੇ, ਹੋਣ ਤੇ ਸ਼ਾਇਰ ਬਣਦਾ।

88.

ਨਾਨਕ ਦੇ ਕੋਲ ਕਵਿਤਾ ਦੇਵੀ, ਸ਼ਬਦ ਕੀਰਤਨ ਬਾਣੀ।
ਤੁਲਸੀ ਜੀਭਾ ਆਈ ਸਰਸਵਤੀ, ਲਿਖੀ ਰਾਮ ਕਹਾਣੀ।
ਮਿੱਠੇ ਮਿੱਠੇ ਗੀਤ ਮੀਰਾਂ ਦੇ, ਓ ਕਵਿਤਰੀ ਰਾਣੀ।
ਭਗਤ ਕਬੀਰ ਦੇ ਪੜ੍ਹੇ ਜੋ ਦੋਹੇ, ਜਾਗੇ ਸੁੱਤਾ ਪ੍ਰਾਣੀ।
ਮਹਾਂ ਕਵੀ ਟੈਗੋਰ ਗੀਤਾਂਜਲੀ, ਵਾਰਸ ਹੀਰ ਲਾਸਾਨੀ।
ਫਾਨੀ ਹੈ ਸਭ ਦੁਨੀਆਂ 'ਤਾਇਰ', ਕਵਿਤਾ ਹੈ ਲਾਫਾਨੀ।

89.

ਬਿਰਹਾ ਦੇ ਵਿਚ ਨਿਤ ਦੇ ਹੋਕੇ, ਅੱਠੇ ਪਹਿਰ ਉਦਾਸੀ।
ਬੇਚੈਨ ਨੂੰ ਚੈਨ ਨਾ ਆਵੇ, ਅੱਖ ਦੀਦ ਦੀ ਪਿਆਸੀ।
ਵਿਛੜ ਜਾਏ ਜੋ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ, ਮੁੜ ਕੇ ਕਦੇ ਨਾ ਆਸੀ।
ਲੱਭ ਲਵਾਂਗੇ ਸਜਣੀ ਤੈਨੂੰ, ਭੋਗ ਕੇ ਲੱਖ ਚੌਰਾਸੀ।
ਅੱਛਾ ਉਹ ਮਨਜ਼ੂਰ ਹੈ ਸਾਨੂੰ, ਜੋ ਹੈ ਕੁਦਰਤ ਕਰਦੀ।
ਪੂਰਾ ਸ਼ਾਇਰ ਨਾ ਬਣਦਾ 'ਤਾਇਰ', ਜੇ ਨਾ ਸ਼ੀਲਾ ਮਰਦੀ।

90.

ਕਦੀ ਦਰੱਖਤਾਂ ਫਲ ਨਹੀਂ ਖਾਂਦੇ, ਲੱਗੇ ਅੰਬ ਪਪੀਤੇ।
ਆਪਣੇ ਪਾਣੀ ਆਪ ਤਲਾਵਾਂ, ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਅੱਜ ਤੱਕ ਪੀਤੇ।
ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਬੱਧੀ ਗੱਡੇ ਹੋਏ ਮੀਲ, ਖੜ੍ਹੇ ਚੁੱਪ ਕੀਤੇ।
ਮੰਦਰ ਗਿਰਜ਼ੇ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਬੋਲੇ, ਜੋ ਬੀਤੇ ਸੋ ਬੀਤੇ।
ਨਾਲ ਨਮਾਜ਼ਾਂ ਰੱਬ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ, ਬਾਂਗਾਂ ਦਿਉ ਮਸੀਤੇ।
ਜੋ ਮਿਲਦਾ ਇਸ ਜਗ ਵਿਚ 'ਤਾਇਰ', ਮਿਲਦਾ ਆਪਣੀ ਨੀਤੇ।

91.

ਸੜਦੇ ਮੁਰਦੇ ਵੇਖ-ਵੇਖ, ਸ਼ਮਸ਼ਾਨ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਬੋਲੇ।
ਮੌਤ ਨੇ ਕਦੇ ਲਿਹਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ, ਜੋ ਹੋਏ ਸੋ ਹੋਏ।
ਮੂਰਖ ਮਨ ਦਾ ਕਾਲਾ ਕੰਬਲ, ਸਾਬਣ ਦੇ ਨਾਲ ਧੋਏ।
ਟੁੱਟਿਆ ਬੂਟਾ, ਕੱਟਿਆ ਪੱਤਾ, ਕਦੇ ਨਾ ਉਗ ਖਲੋਏ।
ਸਾਫ਼ ਨਾ ਆਪਣੇ ਰਾਹ ਦੇ ਕੀਤੇ, ਕੰਡੇ ਟਿੱਬੇ ਟੋਏ।
ਯਾਦ ਬੁਢਾਪਾ ਕਰੇ ਜਵਾਨੀ, ਹੰਝੂ ਹਾਰ ਪਰੋਏ।

92.

ਪੁੰਨ-ਪਾਪ ਨੇ ਦੋਵੇਂ ਜਗ 'ਤੇ, ਜੋ ਚਾਹੇ ਸੋ ਕਰ ਲਏ।
ਦੋ ਸਾਗਰ ਨੇ ਮਨ ਦੀ ਗਾਗਰ, ਜਿਥੋਂ ਚਾਹੇ ਭਰ ਲਏ।
ਜਲ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਬੰਦ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ, ਡੁੱਬ ਜਾਏ ਜਾਂ ਤਰ ਲਏ।
ਡਰ ਨੇ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਕਿਸੇ ਨੂੰ, ਮੈਥੋਂ ਕੋਈ ਡਰ ਲਏ।
ਸੁੱਖ ਬੁਲਾ ਜੇ ਕਿਸੇ ਪੁਰਸ਼ ਤੇ, ਦੁੱਖ ਬਣੇ ਤੇ ਹਰ ਲਏ।
ਖਾਲੀ ਉਹ ਜਾਏ 'ਤਾਇਰ', ਫਿਰ ਵੀ ਦਾਮਨ ਭਰ ਲਏ।

93.

ਘੜੀ-ਘੜੀ ਏ ਬੀਤੀ ਜਾਏ, ਬੋਲ ਰਿਹਾ ਘੜਿਆਲ।
ਕੋਈ ਕਿਸੇ ਦੇ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਆਇਆ, ਗਿਆ ਨਹੀਂ ਕੋਈ ਨਾਲ।
ਸੁੱਖਾਂ ਦੇ ਸਭ ਸਾਥੀ ਦਿਸਦੇ, ਦੁੱਖਾਂ ਦਾ ਕੌਣ ਭਿਆਲ।
ਮੋਹ ਮਾਇਆ ਦੇ ਅੱਗੇ ਪਿੱਛੇ, ਅਨ ਟੁੱਟ ਜਾਏ ਜਾਲ।
ਏਥੇ ਦਾ ਏਥੇ ਰਹਿ ਜਾਣਾ, ਰੂਪ ਤੇਜ ਇਕਬਾਲ।
ਕੀ ਭਰੋਸਾ ਦਮ ਦਾ 'ਤਾਇਰ', ਸਿਰ 'ਤੇ ਕੂਕੇ ਕਾਲ।

94.

ਜਾਮ ਸੁਰਾਹੀ, ਸਾਗਰ ਸੀਸ਼ਾ, ਬੋਤਲ ਅਤੇ ਪੈਮਾਨੇ।
ਕਦੇ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਆਵਾਜ਼ ਨਾ ਮਾਰਨ, ਆਪਣੇ ਆਪ ਮੈਸ਼ਾਨੇ।
ਮੱਕਾ ਕਾਜੀ, ਮਸਜਦ ਮੰਦਰ, ਗਿਰਜੇ ਤੇ ਬੁੱਤ ਖਾਨੇ।
ਏ ਨਾ ਜਾਨਣ ਕੌਣ ਕੌਣ ਨੇ, ਆਪਣੇ ਅਤੇ ਬੇਗਾਨੇ।
ਕਲਮਾਂ ਅੱਜ ਤੱਕ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਥੱਕੀਆਂ, ਲਿਖ ਲਿਖ ਕੇ ਅਫਸਾਨੇ।
ਅੱਜ ਦੀ ਗੱਲ ਨੂੰ ਜਾਣੇ 'ਤਾਇਰ', ਕੱਲ ਕੋਈ ਨਾ ਜਾਣੇ।

95.

ਕਦੇ ਨਾ ਗਮੀਆਂ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਮੁੱਕੀਆਂ, ਨਾ ਰੋਣੇ ਨਾ ਹਾਸੇ।
ਵੱਜ ਚੁੱਕੀਆਂ ਸ਼ਹਿਨਾਈਆਂ, ਜਿਥੇ ਦਿਸਣ ਮਹਿਲ ਉਦਾਸੇ।
ਤਿਫਲਾਂ ਨਾਲ ਤਸੱਲੀਆਂ ਬਣੀਆਂ, ਸਬਰਾਂ ਲਈ ਦਿਲਾਸੇ।
ਮੰਗਤੋਆਂ ਨੇ ਲੱਖ ਘਰ ਮੰਗੇ, ਕਦੇ ਭਰੇ ਨਾ ਕਾਸੇ।
ਮੈਂ ਉਥੇ ਦਾ ਉਥੇ ਵੇਖਾਂ, ਜੁੱਤਾ ਬੈਲ ਖਡਾਸੇ।
ਕੰਮ ਕੋਈ ਨੇਕੀ ਦਾ ਕਰ ਲੈ, ਕੀ ਦਮ ਦੇ ਭਰਵਾਸੇ।

96.

ਕਦੇ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਵਾਪਸ ਮੁੜਦੀ, ਨਾ ਚਲਿਆ ਤੀਰ।
ਵਾਪਸ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਘਰ ਨੂੰ ਆਉਂਦੇ, ਜੋਗੀ ਸਾਧ ਫਕੀਰ।
ਕਦੇ ਤਪੱਸਿਆ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ, ਰੋਗੀ ਜਿਆ ਸਰੀਰ।
ਫੁੱਲ ਕੇ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਵਾਪਸ ਆਇਆ, ਨੈਣਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਨੀਰ।
ਦੁਸ਼ਮਣ ਦਾ ਜੇ ਵਜੇ ਪੱਥਰ, ਝੱਲੇ ਪੀੜ ਸਰੀਰ।
ਸੱਜਣ ਦਾ ਜੇ ਫੁੱਲ ਵਜੇ ਤੇ, ਜਾਵੇ ਕਾਲਜਾ ਚੀਰ।

97.

ਹਾਸੇ ਰੋਣੇ ਦੁਨੀਆਂ ਉੱਤੇ, ਅੱਜ ਤੱਕ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਮੁੱਕੇ।
ਨੇਕੀ ਬਦੀ ਤੇ ਪਾਪ ਪੁੰਨ ਨਾ, ਪਰਦੇ ਅੰਦਰ ਲੁੱਕੇ।
ਦਾਨਸ਼ਵਰ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਲਾ ਕੇ, ਕਦੀ ਨਾ ਰਾਹੋਂ ਉੱਕੇ।
ਸੁੱਕ ਸੁੱਕ ਜਾਂਦੇ ਨਦੀਆਂ ਨਾਲੇ, ਸਾਗਰ ਕਦੇ ਨਾ ਸੁੱਕੇ।
ਲੱਖਾਂ ਕੁੱਤੇ ਭੌਂਕਣ ਬੇਸ਼ਕ, ਹਾਥੀ ਕਦੇ ਨਾ ਰੁੱਕੇ।
ਆਪਣਾ ਬੋਝ ਨਾ ਜਾਏ ਚੁੱਕਿਆ, ਕੌਣ ਕਿਸੇ ਦਾ ਚੁੱਕੇ।

98.

ਮਰਦ ਤਰਿੰਝਨਾ ਦੇ ਵਿਚ ਬਹਿ ਕੇ, ਕਦੀ ਨਾ ਗੇੜੇ ਕੱਤੇ।
ਵਿਧਵਾ ਨਾਰੀ ਕਦੇ ਨਾ ਪਾਵੇ, ਬਾਹੀਂ ਚੂੜੇ ਰੱਤੇ।
ਮੂਰਖ ਕਾਹਦਾ ਮੂਰ ਹੋਊ, ਜੇ ਲੱਗ ਜਾਏ ਮੱਤੇ।
ਤਾਕਤ ਦੇ ਬਿਨ ਸੂਤ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੇ, ਕਦੇ ਵੀ ਲੋਕ ਕੁਪੱਤੇ।
ਰਾਜੇ ਅੱਗੇ, ਘੋੜੇ ਪਿੱਛੇ, ਖੜਿਆਂ ਪੈਣ ਦੁਲੱਤੇ।
ਜੇ ਨੇਕੀ ਦੀ ਸ਼ੇਅ ਨਾ ਆਵੇ, ਕਿਸੇ ਕੰਮ ਪੁੱਤਰ ਸੱਤੇ।

99.

ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਅੱਗ ਬਿਨ ਭਠੀਆਂ ਤਪੀਆਂ, ਤਾਅ ਬਿਨ ਦਾਨੇ ਭੁੱਜੇ।
ਇਸ਼ਕ ਮਾਹੀਏ ਦੇ ਰਮਜ਼ ਇਸ਼ਾਰੇ, ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦੇ ਗੁੱਝੇ।
ਸਿਰੋਂ ਗੰਜੀ ਤੇ ਕੰਘੀ ਲੱਭੇ, ਕੌਣ ਬੁਝਾਰਤ ਬੁੱਝੇ।
ਅਕਲਾਂ ਵਾਲੇ ਵੱਡੇ ਹਾਥੀ, ਪਾ ਲੈਂਦੇ ਵਿਚ ਕੁੱਜੇ।
ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਬਾਲ ਨਿਚੱਲੇ ਬੈਠੇ, ਰਹਿੰਦੇ ਨੇ ਉਹ ਰੁੱਝੇ।
ਅੰਨੇ ਨੂੰ ਅੰਦਰੋਂ ਅੰਦਰੀਂ, ਗੱਲ ਦੂਰ ਦੀ ਸੁੱਝੇ।

100.

ਏ ਨਜ਼ਮ ਨਹੀਂ ਏ ਗੀਤ ਨਹੀਂ, ਏ ਸ਼ੇਅਰ ਨਹੀਂ ਏ ਛੰਦ ਨਹੀਂ।
ਬੰਦਿਸ਼ ਵੀ ਕਵੀਆਂ ਵਾਲੀ ਨਹੀਂ, ਸੁਰ ਤਾਲ ਦੇ ਵਿਚ ਆਨੰਦ ਨਹੀਂ।
ਇਹ ਜੋੜ ਹੈ ਕੁਝ ਖਿਆਲਾਂ ਦਾ, ਅਤੇ ਦੇਸ਼ ਪ੍ਰੇਮ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਨੇ।
ਇਹ ਦਿਲ ਦੇ ਸਾਗਰ ਵਿੱਚੋਂ, ਕੁੱਝ ਉਮਰੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਛੱਲਾਂ ਨੇ।
ਜਾਂ ਦਿਲ ਦੀ ਤਖ਼ਤੀ ਉੱਤੇ, ਕੁੱਝ ਲਿਖੇ ਦੇ ਗੱਲ ਹਵਾਲੇ ਨੇ।
ਜਜ਼ਬਾਤ ਨਹੀਂ ਇਹ ਸ਼ਾਇਰ ਦੇ, ਸੀਨੇ ਦੇ ਤੜਫਦੇ ਛਾਲੇ ਨੇ।

ਗ਼ਜ਼ਲਾਂ/ਗੀਤ/
ਕਵਿਤਾਵਾਂ

ਕੋਈ ਤੇ ਨੇਕੀ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰ ਲੈ

ਕੋਈ ਤੇ ਨੇਕੀ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰ ਲੈ, ਖੁਦਾ ਦੇ ਬੰਦੇ ਕਜ਼ਾ ਦੇ ਪਹਿਲੋਂ।
ਕਿ ਟੁੱਟ ਨਾ ਜਾਏ ਇਹ ਸ਼ਾਖੇ ਜ਼ਿੰਦਗੀ, ਤਿੜਕ ਤਿੜਕ ਕੇ ਹਵਾ ਦੇ ਪਹਿਲੋਂ।
ਹੈ ਕੌਣ ਐਸਾ ਜਹਾਨ ਉੱਤੇ, ਮੁਸੀਬਤਾਂ ਨੂੰ ਜੋ ਮੁੱਲ ਖ਼ਰੀਦੇ,
ਕੋਈ ਤੇ ਆ ਕੇ ਹੈ ਸੱਟ ਪੈਂਦੀ, ਜਨੂੰ ਦੇ ਪਹਿਲੋਂ ਸੋਦਾ ਦੇ ਪਹਿਲੋਂ।
ਇਸ਼ਕ ਦੀ ਲੱਜਤ ਜਹਾਨ ਉੱਤੇ ਨਸੀਬ ਹੁੰਦੀ ਏ ਨਾਲ ਕਰਮਾ,
ਹਾਂ ਮੇਰੀ ਕਿਸਮਤ ਵਿਚ ਗ਼ਮ ਲਿਖੇ ਸੀ, ਸਨਮ ਦੀ ਨਾਜੋ ਅਦਾ ਦੇ ਪਹਿਲੋਂ।
ਜੇ ਮਰ ਗਿਆ ਤੇ ਫਿਰ ਗ਼ਮ ਹੈ ਕਾਹਦਾ, ਜੇ ਜੰਮ ਪਿਆ ਤੇ ਖੁਸ਼ੀ ਹੈ ਕਾਹਦੀ,
ਕਿ ਪੱਤਾ ਤੱਕ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹਿਲ ਸਕਦਾ, ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ ਰਜ਼ਾ ਦੇ ਪਹਿਲੋਂ।
ਯਕੀਂ ਨਹੀਂ ਤੇ ਯਕੀਂ ਨਾ ਕਰਨਾ ਯਕੀਨ ਹੈ ਤੇ ਯਕੀਨ ਕਰ ਲਉ,
ਬੁਰੀ ਸੀ ਲੇਕਿਨ ਬਣੀ ਹੋਈ ਸੀ, ਇਹ ਲੋਹੇ ਕਿਸਮਤ ਹੁਮਾ ਦੇ ਪਹਿਲੋਂ।
ਕਸੂਰ ਉਹਦਾ ਕਸੂਰ ਮੇਰਾ ਫਿਤੂਰ ਦਿਲ ਦਾ ਏ ਕੋਈ ਕੱਢ ਲਏ,
ਕਿ ਅੱਖੀਆਂ ਦੇ ਜ਼ਖ਼ਮ ਲਗਾਏ ਸੀ, ਦਿਲ 'ਤੇ ਕਜ਼ਾ ਦੇ ਪਹਿਲੋਂ।
ਕੋਈ ਵੀ ਦਾਰੂ ਨਾ ਚੱਲ ਸਕੇਗਾ, ਇਹ ਵਕਤ ਮੁਸ਼ਕਲ ਨਾ ਟਲ ਸਕੇਗਾ,
ਸਲਾਮ ਕਰ ਲੈ ਗੁਲਾਮ ਕਰ ਲੈ, ਜਹਾਂ ਨੂੰ 'ਤਾਇਰ' ਫ਼ਨਾਹ ਦੇ ਪਹਿਲੋਂ।

ਅਜਲ ਠਹਿਰ ਜਾ

ਅਜਲ ਠਹਿਰ ਜਾ ਮੁਸਕਰਾ ਲਾਂ ਤੇ ਆਵੀਂ।
ਨਵਾਂ ਕੋਈ ਜਾਦੂ ਜਗਾ ਲਾਂ ਤੇ ਆਵੀਂ।

ਜ਼ਰਾ ਹਾਸਿਆਂ ਦਾ ਸਵਾਗਤ ਕਰਨ ਦੇ,
ਉਦਾਸੀ ਪੁਲਤਨਾਂ ਮੁੱਕਾ ਲਾਂ ਤੇ ਆਵੀਂ।
ਮੈਂ ਤੂਫ਼ਾਨ ਦੇ ਨਾਲ ਟਕਰਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਨਾ,
ਇਹ ਬਾਜ਼ੂ ਜ਼ਰਾ ਆਜ਼ਮਾ ਲਾਂ ਤੇ ਆਵੀਂ।
ਸਹਾਰਾ ਧਰਮ ਦਾ ਮਜ਼ਹਬ ਦਾ ਇਹ ਨਾਰਾ,
ਮੈਂ ਦੋਹਾਂ ਤੋਂ ਪਿੱਛਾ ਛੁਡਾ ਲਾਂ ਤੇ ਆਵੀਂ।

ਜਰਾ ਠਹਿਰ ਜਾ ਤੱਤੀਏ ਬਿਜਲੀਏ,
ਨਵਾਂ ਆਸ਼ਿਆਨਾਂ ਬਣਾ ਲਾਂ ਤੇ ਆਵੀਂ।
ਬੁਝਾ ਲੈਣ ਦੇ ਮੈਨੂੰ ਪੀਲੇ ਚਿਰਾਗ,
ਇਹ ਸੱਜਰਾ ਸਵੇਰਾ ਜਗ੍ਹਾ ਲਾਂ ਤੇ ਆਵੀਂ।

ਲਹੂ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਦਾ ਆਜ਼ਾਦੀ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ,
ਆਜ਼ਾਦੀ ਲਈ ਮੁੜਕਾ ਵਗ੍ਹਾ ਲਾਂ ਤੇ ਆਵੀਂ।
ਕਰਮ ਕਰ ਵਤਨ ਤੇ ਕਰਮ ਕਰ ਐ ਫ਼ਿਰਕੂ,
ਮੈਂ ਗਾਂਧੀ ਦੀ ਬਰਸੀ ਮਨਾ ਲਾਂ ਤੇ ਆਵੀਂ।

ਮਿਟਾ ਲੈਣ ਦੇ ਮੈਨੂੰ ਧੁੰਦਲੇ ਇਹ ਦੀਵੇ,
ਅਮੀਰਾਂ ਤੋਂ ਜਿੰਦੜੀ ਛੁਡਾ ਲਾਂ ਤੇ ਆਵੀਂ।
ਅਜੇ ਝੁੱਗੀਆਂ ਵਿਚ ਚਾਨਣ ਨਹੀਂ ਆਇਆ,
ਕੋਈ ਉਥੇ ਦੀਵਾ ਜਗਾ ਲਾਂ ਤੇ ਆਵੀਂ।

ਨਵਾਂ ਕੋਈ ਸੂਰਜ ਨਿਕਲਣਾ ਐ 'ਤਾਇਰ'
ਵਤਨ ਦੀ ਮੈਂ ਕਿਸਮਤ ਬਣਾ ਲਾਂ ਤੇ ਆਵੀਂ।
ਅਜਲ ਠਹਿਰ ਜਾ ਮੁਸਕਰਾ ਲਾਂ ਤੇ ਆਵੀਂ।
ਨਵਾਂ ਕੋਈ ਜਾਦੂ ਜਗਾ ਲਾਂ ਤੇ ਆਵੀਂ।

ਕਦੇ ਗਮ ਉਠਾ ਕੇ ਹੱਸੋ

ਕਦੇ ਗਮ ਉਠਾ ਕੇ ਹੱਸੋ ਕਦੇ ਮੁਸਕਰਾ ਕੇ ਰੋਏ।
ਕਦੇ ਹਾਲੇ ਦਿਲ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਸੁਣਾ ਕੇ ਰੋਏ।
ਕੀ ਜਾਣਦਾ ਹੈ ਕੋਈ ਗੁਜ਼ਰੀ ਜੋ ਨਾਲ ਸਾਡੇ,
ਉਹ ਦਿਲ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਹੱਸੇ ਅਸੀਂ ਦਿਲ ਗਵਾ ਕੇ ਰੋਏ।
ਲੱਖਾਂ ਹੀ ਰੰਗ ਦੇਖੇ ਆਉਂਦੇ ਜਵਾਨੀਆਂ 'ਤੇ,
ਫਿਰ ਜਾਂਦੀਆਂ ਦੇ ਵੇਖੇ ਹੰਝੂ ਬਹਾ ਕੇ ਰੋਏ।
ਹੱਸਦੇ ਕਦੇ ਸੀ ਜਿਹੜੇ ਦੂਜੇ ਦਾ ਘਰ ਜਲਾ ਕੇ,
ਜਦ ਆਪਣੇ ਘਰ ਨੂੰ ਲੱਗੀ ਤਦ ਦਿਲ ਜਲਾ ਕੇ ਰੋਏ।
ਸਿੱਖਿਆ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆ ਕੇ ਦੁਨੀਆਂ 'ਚ ਜ਼ੁਲਮ ਕਰਨਾ,
ਮਜ਼ਲੂਮ ਜਦ ਬਣੇ ਤੇ ਉਹ ਬਿਲ ਬਲਾ ਕੇ ਰੋਏ।
ਕਰਦੇ ਸੀ ਜੋ ਕਿਸੇ ਨਾਲ ਜਦ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਬੀਤੀ,
ਪਰਦੇ 'ਚ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਪਰਦਾ ਉਠਾ ਕੇ ਰੋਏ।
ਦਾਮਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਭਰੇ ਸੀ ਮਕਰਾਂ ਦੀ ਪੰਡ ਚੁੱਕ ਕੇ,
ਆਇਆ ਵਕਤ ਤੇ ਉਹ ਸਭ ਦਾਮਨ ਫੈਲਾ ਕੇ ਰੋਏ।
ਜਦ ਪਰਖਿਆ ਇਸ਼ਕ ਨੂੰ ਹਿੱਜਰਾਂ ਦਾ 'ਤਾ ਚੜਾਅ ਕੇ,
ਅਜ਼ਮਾਣ ਵਾਲੇ ਮੈਨੂੰ ਫਿਰ ਆਜ਼ਮਾ ਕੇ ਰੋਏ।
ਇਲਹਾਦ ਦੇ ਪੁਜਾਰੀ ਸੱਚ ਸੱਚ ਇਹ ਕਹਿ ਰਹੇ ਨੇ,
ਕਾਬੇ 'ਚ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਕਾਬੇ 'ਚ ਜਾ ਕੇ ਰੋਏ।
ਇਨਸਾਨ ਕਬਰ ਦੀਵਾ ਏਨੀ ਕੁ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਹੈ,
ਮੂਰਖ ਜਿਹੇ ਲੋਕ ਤਿੰਨੇ ਗੱਲਾਂ ਭੁਲਾ ਕੇ ਰੋਏ।
ਆਪਣੀ ਹਯਾਤ ਅੰਦਰ ਇਹ ਵੇਖਿਆ ਮੈਂ 'ਤਾਇਰ',
ਜੋ ਗੁਲ ਖਿਲਾ ਕੇ ਹੱਸੇ ਉਹ ਗੁਲ ਖਿਲਾ ਕੇ ਰੋਏ।

ਮੇਰੇ ਵਾਂਗੂੰ ਮੇਰਾ ਉਸ ਨੂੰ ਖਿਆਲ ਆਉਂਦਾ

ਮੇਰੇ ਵਾਂਗੂੰ ਮੇਰਾ ਉਸ ਨੂੰ ਖਿਆਲ ਆਉਂਦਾ ਤੇ ਕੀ ਹੁੰਦਾ ?
ਦੋਹਾਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਇੱਕੋ ਸਵਾਲ ਆਉਂਦਾ ਤੇ ਕੀ ਹੁੰਦਾ ?
ਸੜੇ ਹੋਏ ਦਿਲ ਦੀ ਅੱਗ ਦਾ ਸੇਕ ਜੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਲੱਗ ਜਾਂਦਾ,
ਉਹਦੇ ਨੈਨਾਂ ਦੇ ਸਾਗਰ ਵਿਚ ਉਬਾਲ ਆਉਂਦਾ ਤੇ ਕੀ ਹੁੰਦਾ ?
ਸੁੱਖਾਂ ਦਾ ਸਾਥ ਦੁਨੀਆਂ 'ਤੇ ਵੀ ਕੋਈ ਸਾਥ ਹੁੰਦਾ ਏ,
ਦੁੱਖਾਂ ਦਾ ਵੀ ਕੋਈ ਬਣ ਕੇ ਭਿਆਲ ਆਉਂਦਾ ਤੇ ਕੀ ਹੁੰਦਾ ?
ਕਹਾਣੀ ਆਪ ਬੀਤੀ ਦੀ ਇੱਕੋ ਵੇਲੇ ਲਿਖੀ ਜਾਂਦੀ,
ਜਵਾਬ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਮੇਰੇ ਖਤ ਦੇ ਨਾਲ ਆਉਂਦਾ ਤੇ ਕੀ ਹੁੰਦਾ ?
ਆਵਾਜ਼ਾਂ ਉਂਗਲੀਆਂ ਤਾਹਨੇ ਤੇ ਮਿਹਨੇ ਗਿਣਤੀਆਂ ਗੱਲਾਂ,
ਬਲਾਵਾਂ ਜੋ ਸੀ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਜੇ ਟਾਲ ਆਉਂਦਾ ਤੇ ਕੀ ਹੁੰਦਾ ?
ਤਰੇਲੇ ਹਿਜਰ ਦੇ ਪੱਤਿਆਂ ਨੂੰ ਜੇ ਸੜਿਆਂ ਨੂੰ ਆ ਚੁੰਮਦੀ,
ਸੁੱਕੇ ਹੋਏ ਦਿਲ ਦੇ ਫੁੱਲ ਉੱਤੇ ਜਮਾਲ ਆਉਂਦਾ ਤੇ ਕੀ ਹੁੰਦਾ ?

ਸੋਹਣੀਏ ਨੀ ਸੱਕ ਕਾਹਨੂੰ

ਸੋਹਣੀਏ ਨੀ ਸੱਕ ਕਾਹਨੂੰ ਕੀਤਾ ਈ ਪਸ਼ੋਰ ਦਾ।
ਕਲੀਏ ਨੀ ਦਿਲ ਕਾਹਨੂੰ ਚੀਰਨੀ ਏਂ ਭੋਰ ਦਾ।
ਇਸ਼ਕ ਦਿਆਂ ਵਹਿਣਾਂ ਵਿਚ ਸਿਆਂ ਦਿੱਤੇ ਰੋੜ ਤੂੰ।
ਅੱਖਾਂ ਨਾਲ ਲੱਖਾਂ ਸ਼ੀਸ਼ੇ ਦਿੱਤੇ ਜਿੰਦੇ ਤੋੜ ਤੂੰ।
ਹੋਇਆ ਕੀ ਜੇ ਇਕ ਤੇਰਾ ਡੇਲਾ ਏ ਬਲੋਰ ਦਾ।
ਸੋਹਣੀਏ ਨੀ ਸੱਕ ਕਾਹਨੂੰ ਕੀਤਾ ਈ ਪਸ਼ੋਰ ਦਾ।
ਲਾਲ ਲਾਲ ਬੁੱਲਾਂ ਪਿੱਛੇ ਚਿੱਟੇ ਚਿੱਟੇ ਦੰਦ ਨੇ।
ਬੱਤੀ ਅਸਮਾਨਾਂ ਉੱਤੇ ਚੜ੍ਹੇ ਹੋਏ ਚੰਦ ਨੇ।
ਰਾਹ ਈ ਅਨਾਰਕਲੀਏ ਇਧਰ ਲਾਹੌਰ ਦਾ।
ਸੋਹਣੀਏ ਨੀ ਸੱਕ ਕਾਹਨੂੰ ਕੀਤਾ ਈ ਪਸ਼ੋਰ ਦਾ।
ਚੜ੍ਹਦੀ ਜਵਾਨੀ ਏ ਹੁਲਾਰੇ ਪਈ ਮਾਰਦੀ।
ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਇਹ ਡੋਬਦੀ ਤੇ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਇਹ ਤਾਰਦੀ।
ਕਰੇ ਜੇ ਸਵਾਲ ਤੇ ਜਵਾਬ ਨਹੀਂ ਔੜਦਾ।
ਸੋਹਣੀਏ ਨੀ ਸੱਕ ਕਾਹਨੂੰ ਕੀਤਾ ਈ ਪਸ਼ੋਰ ਦਾ।

ਆਕਾਸ਼ ਦੇ ਸਹਾਰੇ

ਆਕਾਸ਼ ਦੇ ਸਹਾਰੇ ਸੂਰਜ ਨੇ ਦਿੱਤੀ ਗਰਮੀ,
ਬੱਦਲਾਂ ਨੇ ਦਿੱਤਾ ਪਾਣੀ ਧਰਤੀ ਨੇ ਦਿੱਤੇ ਦਾਣੇ।
ਰਿਸ਼ਤਾ ਅਟੁੱਟ ਦੌਲਤ ਕਿਸਮਤ ਦਾ ਜੜਿਆ ਏ,
ਕਰਮਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਲਿਖੇ ਮਨਘੜਤ ਕਈ ਫਸਾਨੇ।
ਮੰਦਰਾਂ 'ਚ ਹੋਈ ਪੂਜਾ ਕਾਬੇ 'ਚ ਸਿਰ ਨਵਾਇਆ,
ਮੁੱਲਾਂ ਨੇ ਬਾਂਗ ਦਿੱਤੀ ਗਿਰਜੇ 'ਚ ਗਾਏ ਗਾਣੇ।
ਉਸ ਦੇ ਸੁਰਾਂ ਤੇ ਮਰਦੰਗ ਗੂੰਜ ਉਠੇ,
ਤੇਰੇ ਮਿਲਣ ਦੇ ਲੱਖਾਂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਬਹਾਨੇ।
ਮੁੱਲਾਂ ਨੇ ਦਾੜ੍ਹੀ ਰੱਖੀ ਪਾਂਧੇ ਨੇ ਤਿਲਕ ਲਾਇਆ,
ਭਾਈਆਂ ਨੇ ਲੁੱਟ ਲੀਤੇ ਚੜ੍ਹਤਾਂ ਦੇ ਕੁੱਲ ਖਜ਼ਾਨੇ।
ਸਾਗਰ, ਸੁਰਾਹੀ, ਸ਼ੀਸ਼ਾ, ਪੈਮਾਨਾ ਭੰਨ ਸੁੱਟਿਆ,
ਵਿਰਾਨ ਹੁੰਦੇ ਦੇਖੇ ਸਾਕੀ ਤੇਰੇ ਮੈਖਾਨੇ।
ਹਾਸਲ ਹੋਇਆ ਸਕੂਨ ਨਾ ਬਰਸੋਂ ਰਿਹਾ ਮੈਂ ਫਿਰਦਾ,
ਮੰਜ਼ਰ ਦਿਖਾਏ ਲੱਖਾਂ 'ਤਾਇਰ' ਮੈਨੂੰ ਖੁਦਾ ਨੇ।
ਸੱਚ ਕਹਿਦਾਂ ਮੈਂ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਗਰ ਤੂੰ ਬੁਰਾ ਨਾ ਮੰਨੇ,
ਤੇਰੇ ਸਨਮ ਕਦੋਂ ਦੇ ਬੁੱਤ ਹੋ ਗਏ ਪੁਰਾਣੇ।

ਤੇਰੇ ਹਰੇ ਖੇਤ ਤੇਰੇ ਭਰੇ ਖੇਤ

ਤੇਰੇ ਹਰੇ ਖੇਤ ਤੇਰੇ ਭਰੇ ਖੇਤ ਤੇਰੀ ਕੋਠੀ ਦੇ ਵਿਚ ਦਾਣੇ ਨੇ,
ਤੇਰੇ ਰੰਗਲੇ ਮਹਿਲ ਵਿਚ ਚਹਿਲ-ਪਹਿਲ ਤੇਰੇ ਕਮਲੇ ਅੱਜ ਸਿਆਣੇ ਨੇ।

ਤੂੰ ਐਬ ਕਰੇ ਤੇ ਜੁਰਮ ਨਹੀਂ ਤੂੰ ਪਾਪ ਕਰੇਂ ਤੇ ਸ਼ਰਮ ਨਹੀਂ,
ਤੈਨੂੰ ਲੋੜ ਹੈ ਨਕਦੀ ਨੋਟਾਂ ਦੀ ਤੇਰੇ ਕੋਲ ਦਇਆ ਤੇ ਧਰਮ ਨਹੀਂ।
ਤੇਰਾ ਪੇਟ ਬੜਾ ਲੰਮਲੇਟ ਬੜਾ ਤੈਨੂੰ ਆਏ ਰਾਸ ਜ਼ਮਾਨੇ ਨੇ।
ਕੋਈ ਮਰੇ ਸੜਕ 'ਤੇ ਤੈਨੂੰ ਕੀ ਕੋਈ ਸੜੇ ਸੜਕ 'ਤੇ ਤੈਨੂੰ ਕੀ,
ਕੋਈ ਖੰਭਿਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ਲਟਕ ਲਟਕ ਕੇ ਮਰੇ ਪਟਕ ਕੇ ਤੈਨੂੰ ਕੀ,
ਰਹੇ ਮਾਘ ਜੇਠ ਤੇਰੇ ਕਾਰ ਹੇਠ ਤੇਰੇ ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਖਾਣੇ ਨੇ।
ਤੇਰੇ ਹਰੇ ਖੇਤ ਤੇਰੇ ਭਰੇ ਖੇਤ ਤੇਰੀ ਕੋਠੀ ਦੇ ਵਿਚ ਦਾਣੇ ਨੇ,
ਤੇਰੇ ਰੰਗਲੇ ਮਹਿਲ ਵਿਚ ਚਹਿਲ-ਪਹਿਲ ਤੇਰੇ ਕਮਲੇ ਅੱਜ ਸਿਆਣੇ ਨੇ।

ਮੈਨੂੰ ਫ਼ਿਕਰ ਪਿਆ ਏ ਆਟੇ ਦਾ ਤੈਨੂੰ ਤਾਂਘ ਲੱਗੀ ਏ ਸੋਨੇ ਦੀ,
ਤੇਰੇ ਉੱਚੇ ਮਹਿਲਾਂ ਅੰਦਰ ਆਵਾਜ਼ ਨਾ ਪਹੁੰਚੇ ਰੋਣੇ ਦੀ।
ਰਹੇ ਅੰਗ ਸੰਗ ਮੇਰੇ ਭੁੱਖ ਨੰਗ ਤੇਰੇ ਸ਼ਹਿਨਾਈਆਂ ਤੇ ਗਾਣੇ ਨੇ।
ਤੇਰੇ ਹਰੇ ਖੇਤ ਤੇਰੇ ਭਰੇ ਖੇਤ ਤੇਰੀ ਕੋਠੀ ਦੇ ਵਿਚ ਦਾਣੇ ਨੇ,
ਤੇਰੇ ਰੰਗਲੇ ਮਹਿਲ ਵਿਚ ਚਹਿਲ-ਪਹਿਲ ਤੇਰੇ ਕਮਲੇ ਅੱਜ ਸਿਆਣੇ ਨੇ।

ਮੈਂ ਮਿਹਨਤੀ 'ਤਾਇਰ' ਭੁੱਖਾ ਹਾਂ ਤੂੰ ਬਿਨਾਂ ਮਿਹਨਤੋਂ ਰਾਜੀ ਏਂ,
ਤੇਰੀ ਚੌਧਰ ਬੜੀ ਬਾਜ਼ਾਰਾਂ ਵਿਚ ਤੂੰ ਹਰ ਮਜ਼ਲਸ ਦਾ ਕਾਜੀ ਏਂ।
ਮੈਂ ਕੁੱਲੀਉਂ ਬਿਨ ਮੈਂ ਜੁੱਲੀਉਂ ਬਿਨ ਮੇਰੇ ਭੁੱਖੇ ਬਾਲ ਨਿਆਣੇ ਨੇ।
ਤੇਰੇ ਹਰੇ ਖੇਤ ਤੇਰੇ ਭਰੇ ਖੇਤ ਤੇਰੀ ਕੋਠੀ ਦੇ ਵਿਚ ਦਾਣੇ ਨੇ,
ਤੇਰੇ ਰੰਗਲੇ ਮਹਿਲ ਵਿਚ ਚਹਿਲ-ਪਹਿਲ ਤੇਰੇ ਕਮਲੇ ਅੱਜ ਸਿਆਣੇ ਨੇ।

ਜਦ ਕਿਤਾਬੇ ਇਸ਼ਕ ਦੇ

ਜਦ ਕਿਤਾਬੇ ਇਸ਼ਕ ਦੇ ਵਰਕੇ ਫੋਲੇ ਗਏ,
ਖੰਜਰਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਇਨਸਾਨਾਂ ਦੇ ਸਿਰ ਤੋਲੇ ਗਏ।
ਵਕਤ ਦਿਆਂ ਹਾਕਮਾਂ ਤਾਕਤ ਨੂੰ ਇੰਝ ਅਪਣਾ ਲਿਆ,
ਕੈਦਖਾਨੇ ਦੇਸ਼ ਭਗਤਾਂ ਵਾਸਤੇ ਖੋਲ੍ਹੇ ਗਏ।
ਤਖ਼ਤਾਂ ਤਾਜ਼ਾਂ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਵੱਜੀ ਯੁਗ ਗਰਦੀ ਦੀ ਸੱਟ,
ਤੋਪਾਂ ਬੰਦੂਕਾਂ ਦੇ ਉਹ ਬੇਕਾਰ ਸਭ ਗੋਲੇ ਗਏ।
ਵਿਲਕ ਉੱਠੀ ਦੇਸ਼ ਭਗਤੀ ਉਸ ਵੇਲੇ ਦੇਖ ਕੇ,
ਇਕ ਤਰਫ ਨਿਕਲੇ ਜਨਾਜ਼ੇ 'ਤੇ ਇਕ ਤਰਫ ਡੋਲੇ ਗਏ।
ਸਾਲੂ ਸੜ ਗਏ ਨੱਥਾਂ ਟੁੱਟੀਆਂ ਵਾਲ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਰਹਿ ਗਏ,
ਅੱਗ ਸਤਲੁਜ ਨੂੰ ਲੱਗੀ ਅਕਾਸ਼ ਨੂੰ ਸ਼ੋਲੇ ਗਏ।
ਕੱਟ ਦਿੱਤੀ ਜੜ੍ਹ ਗੁਲਾਮੀ ਦੀ ਐ 'ਤਾਇਰ' ਉਸ ਵਕਤ,
ਕਰਨ ਦੇ ਜਾਂ ਮਰਨ ਦੇ ਬੋਲ ਸੀ ਜਦ ਬੋਲੇ ਗਏ।

ਜੇ ਇਸ ਧਰਤੀ ਦੇ ਪੁੜ ਥੱਲੇ

ਜੇ ਇਸ ਧਰਤੀ ਦੇ ਪੁੜ ਥੱਲੇ ਗੰਧਕ ਤੇ ਪਾਰਾ ਬਣ ਸਕਦਾ,
ਤਾਂ ਇਸ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਫ਼ਰਸ਼ ਉੱਤੇ ਜੁਗਨੂੰ ਵੀ ਤਾਰਾ ਬਣ ਸਕਦਾ।
ਮਾਰਨ ਨਾਲੋਂ ਰੱਖਣ ਵਾਲਾ ਤਗੜਾ ਹੈ ਇਸ ਜ਼ਮਾਨੇ ਵਿਚ,
ਭੁੱਬਣ ਵਾਲੇ ਲਈ ਇਕ ਤਿਨਕਾ ਦਰਿਆ 'ਚ ਸਹਾਰਾ ਬਣ ਸਕਦਾ।
ਜੇ ਆਪਣੇ ਮਨ ਨੂੰ ਮਾਰ ਲਈਏ ਤਾਂ ਜਿੱਤ ਜਾਈਦਾ ਦੁਨੀਆਂ ਨੂੰ,
ਅਹਿਸਾਨ ਕਰੋ ਤੇ ਦੁਸ਼ਮਣ ਵੀ ਇਕ ਸੱਜਣ ਪਿਆਰਾ ਬਣ ਸਕਦਾ।
ਦੁਸ਼ਮਣ ਵੀ ਅਕਲ ਵਾਲਾ ਚੰਗਾ ਕਿਸੇ ਬੇਵਕੂਫ਼ ਜਿਹੇ ਮਿੱਤਰ ਤੋਂ,
ਜੇ ਵਖ਼ਤ ਪਵੇ ਤਾਂ ਦੁੱਖਾਂ ਤੇ ਦਰਦਾਂ ਦਾ ਸਹਾਰਾ ਬਣ ਸਕਦਾ।
ਹਾਂ ਕਿਸਮਤ ਜਿਸ ਨੂੰ ਮਾਰ ਦਵੇ ਦਰਕਾਰ ਦਵੇ ਜਾਂ ਹਾਰ ਦਵੇ,
ਤਾਂ ਪਿੰਜਰੇ ਅੰਦਰ ਸ਼ੇਰ ਪਿਆ ਮਜ਼ਲੂਮ ਨਕਾਰਾ ਬਣ ਸਕਦਾ।
ਕੁਛ ਕਰਨੀ ਤੇ ਕੁਛ ਕਰਮਗਤੀ ਕੁਛ ਭਾਗ ਨੇ ਪਿਛਲੇ ਕਰਮਾਂ ਦੇ,
ਪਰਲੋਕ ਲਈ ਇਸ ਲੋਕ ਅੰਦਰ ਸਾਮਾਨ ਵੀ ਸਾਰਾ ਬਣ ਸਕਦਾ।
ਦੋ ਸੱਜਣ ਤੇ ਦੋ ਦੁਸ਼ਮਣ ਨੇ ਏਨੀ ਕੁ ਇਹ ਦੁਨੀਆਂ ਹੈ 'ਤਾਇਰ',
ਜੇ ਮਿਹਰ ਹੋਵੇ ਦਰਿਆ ਅੰਦਰ ਤਿਨਕੇ ਦਾ ਸਹਾਰਾ ਬਣ ਸਕਦਾ।

ਕਿੱਸਾ ਕਿਸੇ ਦਾ...

ਕਿੱਸਾ ਕਿਸੇ ਦਾ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਯਾਦ ਮੈਨੂੰ,
ਜਦ ਕਿ ਮੇਰਾ ਹੀ ਕਿੱਸਾ ਕਿਤਾਬ ਹੈ ਇਕ।
ਸਦਾ ਰਿਹਾ ਮੁਸ਼ੀਬਤਾਂ ਵਿਚ ਮੈਂ ਤੇ ਮੇਰਾ ਜੀਵਨ,
ਨਹੀਂ ਔਖਾ ਹਿਸਾਬ ਹੈ ਇਕ।
ਹੱਲ ਮੈਂ ਨਹੀਂ ਕੋਈ ਸਵਾਲ ਕਰਦਾ,
ਸੌ ਸਵਾਲ ਦਾ ਸਿਰਫ ਜਵਾਬ ਹੈ ਇਕ।
ਕਾਸ਼ੀ ਕਾਬਾ 'ਤੇ ਬਣਿਆ ਹੈ ਦੋ ਥਾਈਂ ਮੇਰੇ ਦਿਲ,
ਵਿਚ ਰੋਸ਼ਨ ਮਹਿਰਾਬ ਹੈ ਇਕ।
ਦੁਨੀਆਂ ਆਪਣੀ ਦੁਨੀਆਂ ਵਸਾ ਰਹੀ ਏ,
ਮੈਂ ਤੇ ਆਪਣੀ ਦੁਨੀਆਂ ਆਬਾਦ ਕਰਨਾ।
ਦੁਨੀਆਂ ਕਿਸੇ ਭਗਵਾਨ ਨੂੰ ਲੱਭਦੀ ਏ,
ਮੈਂ ਤੇ ਕਿਸੇ ਇਨਸਾਨ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰਨਾ।
ਜੇ ਮੈਂ ਕਿਸੇ ਦੀ ਹਮਦੋਸ਼ਨਾ ਅੰਦਰ,
ਹੰਝੂ ਨਹੀਂ ਵਹਾਏ ਤੇ ਨਾ ਸਹੀ।
ਜੇ ਮੈਂ ਕਿਸੇ ਨਿਰਦੋਸ਼ ਦੀ ਹਿੱਕ ਉੱਤੇ,
ਜ਼ਖ਼ਮ ਨਹੀਂ ਮਿਟਾਏ ਤੇ ਨਾ ਸਹੀ।
ਜੇ ਮੈਂ ਕਿਸੇ ਦੀ ਜਾ ਕੇ ਮਜ਼ਾਰ ਉੱਤੇ,
ਫੁੱਲ ਨਹੀਂ ਚੜ੍ਹਾਏ ਤੇ ਨਾ ਸਹੀ।
ਮਸਜਿਦ ਮੰਦਰ ਵਿਚ ਫੁੱਲ ਤੇ ਫਲ ਬੂਟੇ,
ਜੇਕਰ ਨਹੀਂ ਲਾਏ ਤੇ ਨਾ ਸਹੀ।
ਜਰ ਦੌਲਤਾਂ, ਮਾਣ ਅਪਮਾਨ ਵਾਲਾ,
ਮੈਂ ਤੇ ਕੋਈ ਵੀ ਰੋਗ ਸਹੇੜਿਆ ਨਹੀਂ।
'ਤਾਇਰ' ਕਸਮ ਹੈ ਦਿਲ ਦੀਆਂ ਧੜਕਣਾਂ ਦੀ,
ਮੈਂ ਇਨਸਾਨ ਦੇ ਦਿਲ ਨੂੰ ਛੇੜਿਆ ਨਹੀਂ।

ਕਲੀਆਂ ਨੇ ਅੱਜ

ਕਲੀਆਂ ਨੇ ਅੱਜ ਮਹਿਕ ਕੇ ਸ਼ਿੰਗਾਰਾਂ ਨੂੰ ਕਰ ਲਿਆ,
ਭੌਰਾਂ ਨੇ ਮਧੂ ਪੀ ਕੇ ਪਿਆਰਾਂ ਨੂੰ ਕਰ ਲਿਆ।
ਨਰਗਿਸ ਨੇ ਨੈਣ ਖੋਲ ਕੇ ਚੰਪਾ ਨੂੰ ਤੱਕਿਆ,
ਕੁਝ ਅਹਿਦ ਡਾਲੀਆਂ ਤੇ ਕਿਰਤਾਰਾਂ ਨੇ ਕਰ ਲਿਆ।
ਧਰਤੀ ਦੀ ਰਾਣੀ ਸਬਜ਼ ਪੋਸ਼ਾਕਾ ਨੂੰ ਪਾ ਲਿਆ,
ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਵੱਸ ਹੈ ਪੁਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਕਰ ਲਿਆ।
ਗਾਂਧੀ ਨੇ ਆਪਣੀ ਅਤਰ ਪਟਾਰੀ ਨੂੰ ਖੋਲਿਆ,
ਜਾਦੂ ਕਿਸੇ ਨੇ ਅੱਜ ਹੈ ਬਹਾਰਾਂ ਨੂੰ ਕਰ ਲਿਆ।
ਕਿਸ ਸ਼ਾਨ ਨਾਲ ਝਲਦਾ ਤਿਰੰਗਾ ਹੈ ਦੇਖ ਲਵੋ,
ਜਿਸ ਨੇ ਹੈ ਅਕਲ ਮੰਦ ਗਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਕਰ ਲਿਆ।
ਕਲੀਆਂ ਨੇ ਅੱਜ... ..।

ਉਹ ਤਾਂ ਹਾਰੀਆਂ...

ਉਹ ਤਾਂ ਹਾਰੀਆਂ ਬਾਜ਼ੀਆਂ ਜਿੱਤ ਜਾਂਦੇ,
ਜਿਹੜੇ ਹਵਾ ਦਾ ਰੁਖ ਪਹਿਚਾਨਦੇ ਨੇ।
ਮੁਸ਼ਕਲ ਰਾਹ ਨਹੀਂ ਉਹਨਾ ਦਾ ਰੋਕ ਸਕਦੀ,
ਜਿਹੜੇ ਨਾਲ ਟਕਰਾਉਂਦੇ ਤੂਫਾਨ ਦੇ ਨੇ।
ਉਹ ਤੇ ਵਸਲ ਮਹਿਬੂਬ ਦਾ ਪਾ ਲੈਂਦੇ,
ਜਿਹੜੇ ਝੱਲਦੇ ਦੁੱਖ ਹਿਜਰਾਨ ਦੇ ਨੇ।
ਸੱਚੀ ਕੋਲੇ 'ਚੋਂ ਹੀਰੋ ਵੀ ਕੱਢ ਲੈਂਦੇ,
ਜਿਹੜੇ ਲੋਕ ਹਕੀਕਤ ਨੂੰ ਜਾਣਦੇ ਨੇ।
ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਬਿਸਮਿੱਲਾ ਛੁਰੀ ਫੇਰ ਦਿੰਦੇ,
ਉੱਜ ਹਾਫਜ਼ ਏ ਬਣੇ ਕੁਰਾਨ ਦੇ ਨੇ।
ਠੱਗੀ ਕਰਨ ਲੱਗਿਆ ਜ਼ਰਾ ਝਕਦੇ ਨਹੀਂ,
ਜਾਪਣ ਬੜੇ ਇਹ ਭਗਤ ਭਗਵਾਨ ਦੇ ਨੇ।
ਬੇਈਮਾਨ ਇਨਸਾਨ ਜਹਾਨ ਉੱਤੇ,
ਦਾਨੇ ਬਣਦੇ ਬੜੇ ਇਮਾਨ ਨੇ।
ਪਰ ਨੁੱਕਰੇ ਬੈਠ ਕੇ ਜੀਵਨ ਗੁਜ਼ਾਰਦੇ ਨੇ,
ਜਿਹੜੇ ਲੋਕ ਹਕੀਕਤ ਨੂੰ ਜਾਣਦੇ ਨੇ।
ਰੂਪ, ਤੇਜ, ਅਣਖ ਤੇ ਮਾਣ ਇੱਜ਼ਤ,
ਜੌਹਰ ਪੰਜ ਤੇ ਸੁਣਿਆ ਇਨਸਾਨ ਦੇ ਨੇ।
ਰੋਣਾ, ਰੁੱਸਣਾ, ਹੱਸਣਾ, ਖੇਲਣਾ, ਜਿੱਦ,
ਪੰਜ ਕੰਮ ਇਹ ਬਾਲ ਅਣਜਾਣ ਦੇ ਨੇ।
ਧੋਖਾ, ਬੇਈਮਾਨੀ, ਨਿੰਦਾ, ਝੂਠ, ਚੋਰੀ
ਪੰਜੇ ਕਸਬ ਮਸਹੂਰ ਸ਼ੈਤਾਨ ਦੇ ਨੇ।
ਤਲਖੀ, ਆਕੜ, ਕ੍ਰੋਧ, ਘਮੰਡ, ਨਫਰਤ,
ਪੰਜੇ ਐਬ ਅੰਦਰ ਬੇਈਮਾਨ ਦੇ ਨੇ।
ਦਇਆ, ਨਿਮਰਤਾ, ਸ਼ੀਲਤਾ, ਖਿਮਾ, ਸੁੱਧੀ,
ਪੰਜੇ ਕਸਬ ਮਸਹੂਰ ਵਿਦਵਾਨ ਦੇ ਨੇ।
ਸੇਵਾ, ਪ੍ਰੇਮ, ਇੱਜ਼ਤ, ਮਾਣ, ਲਾਜ ਰੱਖਣੀ,
ਪੰਜੇ ਚਲਣ ਇਹ ਨੇਕ ਸੰਤਾਨ ਦੇ ਨੇ।

ਦੌਲਤ, ਜ਼ੋਰ, ਇੱਜ਼ਤ, ਪੂਜਾ, ਇਲਮ ਯਾਰੋ,
ਭੌਰੇ ਪੰਜ ਇਹ ਬਾਗੇ ਜਹਾਨ ਦੇ ਨੇ।
ਦੀਦ, ਵਸਲ, ਉਡੀਕ, ਖੁਰਾਕ, ਹਊਕੇ,
ਨੁਸਖੇ ਪੰਜ ਇਹ ਦਰਦ ਹਿਜਰਾਨ ਦੇ ਨੇ।
ਸੱਚ, ਤਪ, ਤਿਆਗ, ਇਖਲਾਕ, ਜ਼ਰੂਰਤ,
ਪੰਜ ਅਸੂਲ ਇਹ ਲੀਡਰ ਕਹਾਉਣ ਦੇ ਨੇ।
ਕ੍ਰਿਪਾ, ਕਰਮ, ਰੱਖਿਆ, ਅੰਨ, ਤਨ ਦੇਣਾ,
ਪੰਜ ਕੰਮ ਇਹ ਸੁਣਿਆ ਭਗਵਾਨ ਦੇ ਨੇ।
ਪਰ ਇਹਨਾਂ ਗੱਲਾਂ ਨੂੰ ਜਾਣਦੇ ਉਹ 'ਤਾਇਰ',
ਜਿਹੜੇ ਲੋਕ ਹਕੀਕਤ ਨੂੰ ਜਾਣਦੇ ਨੇ।

ਗਜ਼ਲ

ਬੜੀ ਖ਼ਾਕ ਪਿਆਰਾਂ ਦੇ ਰਾਹਾਂ 'ਚ ਛਾਣੀ,
ਇਹ ਸੀਨੇ ਦੇ ਛਾਲੇ ਨੇ ਉਹਦੀ ਨਿਸ਼ਾਨੀ।
ਹੰਝੂਆਂ ਦੇ ਮਣਕੇ ਵਿਯੋਗਾਂ ਦੇ ਧਾਗੇ,
ਤੇ ਸਿੱਖ ਲਈ ਏ ਹਿਜਰਾਂ ਦੀ ਮਾਲਾ ਬਣਾਉਣੀ।
ਬੜੀਆਂ ਲੰਮੀਆਂ ਰਾਤਾਂ ਤੇ ਲੰਮੇ ਖ਼ਿਆਲ,
ਨਾ ਮੁੱਕਦਾ ਏ ਪੇਟਾ ਨਾ ਟੁੱਟਦੀ ਹੈ ਤਾਨੀ।
ਚਾਵਾਂ ਦਾ ਪਿੰਜਰਾ ਤੇ ਉਮਰਾਂ ਦਾ ਕੈਦੀ,
ਪਿਆਸੇ ਨੂੰ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ਹੰਝੂਆਂ ਦਾ ਪਾਣੀ।
ਮੈਂ ਉਸ ਮਾਨਸਰ ਵਿੱਚੋਂ ਮੌਤੀ ਨੂੰ ਲੱਭਣਾ,
ਜਿਥੇ ਗਰਕ ਹੋ ਗਈ ਏ ਅੱਥਰੀ ਜਵਾਨੀ।
ਸੱਜਣ ਦੇ ਬਨੇਰੇ 'ਤੇ ਜਾ ਬੈਠ ਕਾਵਾਂ,
ਕਹਾਣੀ ਮੇਰੀ ਸੁਣ ਤੂੰ ਉਸ ਦੀ ਜ਼ਬਾਨੀ।
ਸਵਾਹ ਚਿੱਖਾ ਦੀ ਹਵਾ ਲੈ ਗਈ ਏ,
ਮੇਰੇ ਘਰ ਦੀ 'ਤਾਇਰ' ਹੈ ਏਨੀ ਕਹਾਣੀ।

ਗਜ਼ਲ

ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀ ਹਰ ਘੜੀ ਮਜ਼ਬੂਰ ਹੁੰਦੀ ਜਾ ਰਹੀ।
ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਮੰਜ਼ਲ ਤੇ ਮੰਜ਼ਲ ਦੂਰ ਹੁੰਦੀ ਜਾ ਰਹੀ।
ਹੀਰ ਦੀ ਹਰ ਗੱਲ ਕੁਫ਼ਰ ਏ ਕਾਜੀਆਂ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਵਿਚ,
ਖੇੜਿਆਂ ਦੀ ਹਰ ਅਦਾ ਮਨਜ਼ੂਰ ਹੁੰਦੀ ਜਾ ਰਹੀ।
ਧੋਖਾ ਨਾ ਖਾਉ ਲੋਕੋ ਇਹ ਫੁੱਲ ਨੇ ਕਾਗਜ਼ਾਂ ਦੇ,
ਇਹ ਰੰਗ ਲਾਲ, ਪੀਲੇ ਹਾਲੇ ਹੁਣੇ ਹੋਏ ਨੇ।
ਚੁਪਕਾਂ ਪਏ ਮਾਰਦੇ ਨੇ ਤਲੀਆਂ ਪਏ ਪਾੜਦੇ ਨੇ,
ਅੱਖਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਜੋ ਮੈਂ ਕੰਡੇ ਚੁਣੇ ਹੋਏ ਨੇ।
ਜੇ ਫੱਸ ਗਿਆ ਤੇ ਤਾਂਕਿ ਫੜਕਣ ਦਾ ਹੁਣ ਮਜਾ ਲੈ,
ਇਹ ਜਾਲ ਮੌਤ ਵਾਲੇ ਹੱਥੀਂ ਬੁਣੇ ਹੋਏ ਨੇ।
ਵੈਰੀ ਤੇ ਮੈਨੂੰ 'ਤਾਇਰ' ਕੋਈ ਨਾ ਮਾਰ ਸਕਿਆ,
ਸੱਜਣਾ ਨੇ ਬਣ ਕੇ ਦੁਸ਼ਮਣ ਮੇਰੇ ਫੁੱਲ ਚੁਣੇ ਹੋਏ ਨੇ।

ਸ਼ੇਅਰ

ਜਦੋਂ ਜ਼ੁਲਮਾਂ ਦੀ ਅੱਗ ਲੱਗੇ ਜ਼ਮੀਨ 'ਤੇ ਖੂਨ ਭੁੱਲਦਾ ਏ।
ਜਦੋਂ ਰਾਜਾ ਤੇ ਜੋਗੀ ਆਪਣੇ ਕਰਤੱਵ ਨੂੰ ਭੁੱਲਦਾ ਏ।
ਜਦੋਂ ਇਨਸਾਫ਼ ਦਾ ਪੂਰਾ ਨਾ ਜਗ ਵਿਚ ਤੋਲ ਤੁਲਦਾ ਏ।
ਜਦੋਂ ਸਨਮਾਨ ਦਾ ਹੀਰਾ ਕਿਸੇ ਮੋਰੀ 'ਚ ਰੁਲਦਾ ਏ।
ਕਤਲੋ ਗਾਰਦ ਤੇ ਲੁੱਟ ਪੈਂਦੀ ਬੜੇ ਅਪਰਾਧ ਹੁੰਦੇ ਨੇ।
ਖੜ੍ਹੇ ਹਰ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਮੋੜ 'ਤੇ ਜੱਲਾਦ ਹੁੰਦੇ ਨੇ।
ਜਦੋਂ ਅਬਲਾ ਦੀਆਂ ਇੱਜ਼ਤਾਂ ਦੇ ਸ਼ੀਸ਼ੇ ਚੂਰ ਹੁੰਦੇ ਨੇ।
ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਦਿਮਾਗਾਂ ਵਿਚ ਪਲੇ ਤੰਦੂਰ ਹੁੰਦੇ ਨੇ।
ਜਦੋਂ ਦੌਲਤ ਤੇ ਤਾਕਤ ਦੇ ਨਸ਼ੇ ਭਰਪੂਰ ਹੁੰਦੇ ਨੇ।
ਦੱਬੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ ਗੁਰਬਤ ਲੋਕ ਸਭ ਮਜਬੂਰ ਹੁੰਦੇ ਨੇ।
ਉਦੋਂ ਕੁਦਰਤ ਕਿਸੇ ਰਹਿਬਰ ਨੂੰ ਘੱਲਦੀ ਹੈ ਜ਼ਮਾਨੇ ਵਿਚ।
ਅਮੂਮਨ ਪਰਵਰਿਸ਼ ਮਿਲਦੀ ਹੈ ਉਸ ਨੂੰ ਜੇਲ੍ਹ ਖਾਨੇ ਵਿਚ।
ਜਦੋਂ ਫੱਟਦੇ ਨੇ ਦਿਲ ਤੇ ਕੌਮ ਦੀ ਏਕਤਾ ਵੀ ਟੁੱਟਦੀ ਏ।
ਇਹ ਤਾਰੀਖ਼ੀ ਕਹਾਵਤ ਹੈ ਬਗ਼ਾਵਤ ਜ਼ੁਲਮੋ ਫੁੱਟਦੀ ਏ।
ਵੱਡੀ ਤਾਕਤ ਕਿਸੇ ਛੋਟੇ ਨੂੰ ਜਦ ਜੀ ਭਰ ਕੇ ਲੁੱਟਦੀ ਏ।
ਜੋ ਇਕ ਵਾਰੀ ਹੈ ਮਰਦੀ ਕੌਮ ਫਿਰ ਸਦੀਆਂ ਨਾ ਉੱਠਦੀ ਏ।
ਮੇਰੇ ਸ਼ੇਅਰ ਨਾ ਸਮਝੋ ਮੈਂ ਛਾਲੇ ਦਿਲ ਦੇ ਦੱਸਣੇ ਨੇ।
ਮੈਂ ਝਗੜੇ ਹਾਲ ਮਾਂਝੀ ਦੇ ਤੇ ਮੁਸਤਕਬਿਲ ਦੇ ਦੱਸਣੇ ਨੇ।

ਗਜ਼ਲ

ਜ਼ਰ ਜ਼ੋਰੁ ਜ਼ਮੀਨ ਨੇ ਜੱਗ ਉੱਤੇ, ਆਦਮਯਾਤ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਖੁਵਾਰ ਕੀਤਾ।
ਹਿਰਸ ਹਵਸ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਨੇ ਐ 'ਤਾਇਰ' ਬੜਾ ਜੱਗ ਉੱਤੇ ਅਤਿਆਚਾਰ ਕੀਤਾ।
ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਵਿਚ ਓ ਸਿਆਣੇ ਬੜੇ ਨੇ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਘਰ ਵਿਚ ਦਾਨੇ ਬੜੇ ਨੇ।
ਅਨ੍ਹਿਆਂ ਦੇ ਕੀ ਤਜਕਰੇ ਛੇੜਦੇ, ਸੁਸਾਇਟੀ ਦੇ ਅੰਦਰ ਕਾਨੇ ਬੜੇ ਨੇ।
ਤੂੰ ਦਰਕਾਰ ਨਾ ਖ਼ੈਰ ਨੂੰ ਸਾਂਭ ਕੇ ਰੱਖ, ਮੰਗਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਘਰਾਨੇ ਬੜੇ ਨੇ।
ਜੇ ਸਾਕੀ ਸਰਾਈਆਂ 'ਤੇ ਹੈ ਨਾਜ਼ ਤੈਨੂੰ, ਮੇਰੇ ਪਾਸ ਦਿਲਕਸ਼ ਪੈਮਾਨੇ ਬੜੇ ਨੇ।
ਮੁਬਾਰਕ ਨੇ ਤੈਨੂੰ ਬਹਿਸ਼ਤਾ ਦੇ ਜਲਵੇ, ਮੇਰੀ ਦਿਲਲੱਗੀ ਲਈ ਵਿਰਾਨੇ ਬੜੇ ਨੇ।
ਬੜੇ ਦਿਲਚਸਪ ਨੇ ਕੋਈ ਪੜ੍ਹ ਲਏ 'ਤਾਇਰ', ਮੇਰੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਫ਼ਸਾਨੇ ਬੜੇ ਨੇ।

ਪੱਥਰਾਂ ਦੇ ਸੀਨੇ

ਹਕੂਮਤ, ਹੁਸਨ, ਦੌਲਤ, ਕਲਮ, ਕੁਰਸੀ ਮਹਿਫਲਾਂ ਤਾਕਤ।
ਤੇਰੀ ਸੂਰਤ, ਤੇਰੀ ਸੀਰਤ, ਤੇਰੀ ਜੈਦੱਤ।

ਇਹ ਰੁਤਬਾ, ਮਰਤਬਾ ਉਹਦਾ ਇਲਮ ਤੇ ਹੁਨਰ ਦੌਲਤ।
ਜਹਾਨਤ ਫਲਸਫੀ ਖੋਜੀ ਤੇਰੀ ਹਿੰਮਤ ਤੇਰੀ ਸ਼ੌਹਰਤ।

ਏਨਾ ਕੁਝ ਹੁੰਦਿਆਂ ਵੀ ਤੈਥੋਂ ਕਾਸਾ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਭਰਦਾ।
ਗੁਨਾਹਗਾਰਾਂ ਨੂੰ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਤਾਂ ਕੋਈ ਮਾਫ਼ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ।

ਇਹ ਬੰਗਲੇ, ਬੈਂਕ ਬੈਲੰਸ ਰਾਤ-ਦਿਨ ਐਸ਼ਾਂ ਬਹਾਰਾਂ ਦੇ।
ਇਹ ਮਿੱਸਾਂ ਲੇਡੀਆਂ ਗਾਣੇ ਤੇ ਨਗਮੇ ਨੇ ਸਿਤਾਰਾਂ ਦੇ।

ਅੰਗੂਰੀ ਵਿਸਕੀਆਂ ਤੇ ਜੂਸ ਨੇ ਸੇਬਾਂ ਅਨਾਰਾਂ ਦੇ।
ਵਪਾਰੀ ਦੀ ਸਟਾਕੀ ਵੀ ਵਣਜ ਕਰਨਾ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਦੇ।

ਏਨਾ ਕੁਝ ਹੁੰਦਿਆਂ ਸੁਣ ਲੈ ਤੈਥੋਂ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸਰਦਾ।
ਵਕਤ ਆਵਾਜ਼ ਦਿੰਦਾ ਏ ਜ਼ਮਾਨਾ ਮਾਫ਼ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ।

ਜਮੀਂ ਤੈਨੂੰ ਈਵਾਂ ਤੈਨੂੰ ਮਕਾਂ ਤੈਨੂੰ ਦੁਕਾਂ ਤੈਨੂੰ।
ਜਗੀਰਾਂ ਤੇ ਗਰਾਂ ਤੈਨੂੰ ਜ਼ਬਾਂ ਤੈਨੂੰ ਬਿਆਂ ਤੈਨੂੰ।

ਇਹ ਨਲਕੇ ਬਿਜਲੀਆਂ ਪੱਖੇ ਤੇ ਹੀਟਰ ਯੂਫ਼ਸ਼ਾਂ ਤੈਨੂੰ।
ਗਰਜ਼ ਆਰਾਮ ਰਾਹਤ ਤੇ ਮੁਅੱਸਰ ਸਬ ਸਾਮਾਂ ਤੈਨੂੰ।

ਏਨਾਂ ਕੁਝ ਹੁੰਦਿਆਂ ਜੇ ਦਰਦ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ ਕੁਛ ਵੀ ਨਈਂ।
ਤੇ ਲੱਖਾਂ ਵਾਲਿਆ ਸੱਚ ਜਾਣ ਤੇਰੇ ਪਾਸ ਕੁਛ ਵੀ ਨਈਂ।

ਮੁਕੱਰਰ ਵਾਹਜ਼ ਲੀਡਰ ਪੇਸ਼ਵਾ ਜਾਂ ਪੇਸ਼ਾਵਰ ਚੌਧਰ।
ਤੇਰੀ ਸ਼ੌਖੀ ਤੇਰੀ ਸ਼ੌਖੀ ਤੇਰੀ ਆਕੜ ਓ ਸੁਣ ਕਾਫ਼ਰ।

ਤੇਰੇ ਕਾਬੇ ਕਲੀਮੇ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਮਸਜਿਦਾਂ ਮੰਦਰ।
ਤੇਰਾ ਅੱਲ੍ਹਾ ਤੇਰਾ ਸਤਗੁਰ ਤੇਰਾ ਨਾਗਰ ਤੇਰਾ ਗਿਰਧਰ।

ਬਗਲ ਦੇ ਵਿਚ ਛੁਰੀ ਜੇਕਰ ਜਬਾਂ ਤੇ ਰਾਮ ਰਹਿਣਾ ਏ।
 ਕਿਸੇ ਵੇਲੇ ਤੇ ਇਹ ਲੇਖਾ ਵੀ ਤੈਨੂੰ ਦੇਣਾ ਪੈਣਾ ਏ।
 ਤੈਨੂੰ ਸਬ ਮਹਿਫਲੀ ਸਿਹਤ ਖੁਸ਼ੀ ਦਾ ਜਾਮ ਮਿਲਦਾ ਏ।
 ਤੇਰੇ ਹਰ ਜੁਰਮ ਨੂੰ ਅੱਜ ਤੇ ਸ਼ੁਗਲ ਦਾ ਨਾਮ ਮਿਲਦਾ ਏ।
 ਤੇਰੀ ਦੌਲਤ ਨੂੰ ਮਹਿਫਲ ਵਿਚ ਇਹ ਰੁਤਬਾ ਆਮ ਮਿਲਦਾ ਏ।
 ਖੁਸ਼ੀ ਰਾਹਤ ਦਾ ਚਹੁ ਤਰਫੋਂ ਤੈਨੂੰ ਪੈਗਾਮ ਮਿਲਦਾ ਏ।
 ਏਨਾ ਕੁਝ ਹੁੰਦਿਆਂ ਵੀ ਤੇਰੀ ਕੋਈ ਚੰਗੀ ਨਈਅਤ ਨਹੀਂ।
 ਤਾਂ ਇਸ ਜੋਬਨ ਜਵਾਨੀ ਦੀ ਖੈਰੀਅਤ ਨਹੀਂ ਖੈਰੀਅਤ ਨਹੀਂ।
 ਇਹ ਸ਼ਹਿਨਾਈਆਂ, ਰੁਬਾਈਆਂ, ਗੀਤ, ਗਜ਼ਲਾਂ ਓਹੀ ਰਸਮਾਂ ਨੇ।
 ਇਸ਼ਕ ਦਾ ਰਾਗ ਗਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਬਦਮਸਤ ਚਸ਼ਮਾ ਏ।
 ਇਹ ਰੋਣੇ ਤੇ ਦਿਲਾਸੇ ਨੇ ਭਰੋਸੇ ਨੇ ਤੇ ਕਸਮਾਂ ਨੇ।
 ਤੇਰੇ ਦਸਤੇ ਬੁਰਦ ਕੋਲੋਂ ਇਹ ਹੁਣ ਸਾਰੇ ਪਰੇਸ਼ਾਂ ਨੇ।
 ਤੇਰੇ ਜਾਦੂ ਤੇਰੇ ਟੂਣੇ ਸਿਤਮ ਅਸਰਾਰ ਨਹੀਂ ਬਦਲੇ।
 ਬਦਲ ਚੁੱਕੀਆਂ ਨੇ ਸਰਕਾਰਾਂ ਮਗਰ ਸਰਕਾਰ ਨਹੀਂ ਬਦਲੇ।
 ਪਿਆਨੋ ਜਲ-ਤਰੰਗ ਤਬਲੇ ਤੇਰੇ ਢਮਕੀਰੀਆਂ ਡਮਰੂ।
 ਸੁਰਖ ਰੁਖਸਾਰ ਨਾਜ਼ੁਕ ਬੁੱਲੀਆਂ ਜੁਲਫਾਂ ਤੇਰੇ ਅੱਥਰੂ।
 ਅਤਰ ਅੰਬਰ ਸ਼ਗੂਫੇ ਫੁੱਲ ਕਲੀਆਂ ਦੀ ਇਹ ਸਬ ਖੁਸ਼ਬੂ।
 ਤੇਰੇ ਮਹਿਲੀਂ ਚਿਰਾਗਾਂ ਵਿਚ ਬਲਦਾ ਹੈ ਕਿਸੇ ਦਾ ਲਹੂ।
 ਏਨਾਂ ਕੁਝ ਹੁੰਦਿਆਂ ਸਰਦੇ ਨਹੀਂ ਜੇ ਕਿਲੋ ਭਰ ਦਾਨੇ।
 ਤਾਂ ਕੀ ਹੋਣਾ ਹਸ਼ਰ ਤੇਰਾ ਖੁਦਾ ਜਾਨੇ ਖੁਦਾ ਜਾਨੇ।
 ਮਹਿਲਾਂ ਵਿਚ ਰਹਿ ਕੇ ਤੈਨੂੰ ਕੱਚੀਆਂ ਕੁੱਲੀਆਂ ਨਹੀਂ ਦਿਸੀਆਂ।
 ਅੱਖੀਂ ਅੱਥਰੂ ਤੇ ਚਿਹਰੇ ਜ਼ਰਦ ਸੁੱਕੀਆਂ ਬੁੱਲੀਆਂ ਨਹੀਂ ਦਿਸੀਆਂ।
 ਅਜੇ ਮਹਿਫਲਾਂ ਨੂੰ ਉਹ ਪਾਟੀਆਂ ਜੁੱਲੀਆਂ ਨਹੀਂ ਦਿਸੀਆਂ।
 ਅਜੇ ਸ਼ਾਇਦ ਅਮੀਰਾਂ ਨੂੰ ਰਾਹਾਂ ਭੁੱਲੀਆਂ ਨਹੀਂ ਦਿਸੀਆਂ।
 ਅਜੇ ਤੱਕ ਕੋਈ ਪਾਬੰਦੀ ਨਹੀਂ ਲਹੂ ਕੱਢ ਕੇ ਪੀਣੇ 'ਤੇ।
 ਅਜੇ ਤੱਕ ਚੋਟ ਨਈਂ ਲੱਗੀ 'ਤਾਇਰ' ਪੱਥਰ ਦੇ ਸੀਨੇ 'ਤੇ।

ਜੰਮ ਜੰਮ ਤੁਸੀਂ ਆਵੋ

ਜੀ ਆਇਆਂ ਨੂੰ, ਜੰਮ ਜੰਮ ਤੁਸੀਂ ਆਵੋ, ਆਦਰ ਮਾਣ ਕਰਨਾ ਤੇ ਸਤਿਕਾਰ ਕਰਨਾ।
ਆਗੂ ਤੁਸੀਂ ਪਿਆਰੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਹੋ, ਏਸ ਕਰਕੇ ਮੈਂ ਤੇ ਪਿਆਰ ਕਰਨਾ।

ਤੁਸੀਂ ਅਮਨ ਇਮਾਨ ਦੇ ਹੋ ਜਾਮਣ, ਆਸ ਰੱਖਣਾ ਤੇ ਇਤਬਾਰ ਕਰਨਾ।
ਜੇਕਰ ਕਰੋ ਇਸ਼ਾਰਾ ਤੇ ਦੇਸ਼ ਉੱਤੋਂ, ਜਾਨ ਵਾਰਨ ਦਾ ਮੈਂ ਇਕਰਾਰ ਕਰਨਾ।

ਮੈਂ ਸ਼ਾਇਰ ਹਾਂ ਅਜਬ ਸੰਜੀਦਗੀ ਨਾਲ, ਸੱਚੀ ਕੋਰੀ ਜਿਹੀ ਗੁਫਤਾਰ ਕਰਨਾ।
ਜ਼ਰਾ ਮੈਨੂੰ ਸਮਝਾਉ ਤੇ ਸਮਝ ਲਾਂ, ਮੈਂ ਕੀ ਕਰ ਕੌਮ ਦੇ ਬੇੜੇ ਨੂੰ ਪਾਰ ਕਰਨਾ।

ਏਸ ਰਾਜ ਅੰਦਰ ਇਹ ਵੀ ਮੰਨਣਾ, ਮੈਂ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਤੋੜ ਸਕਦਾ।
ਹੁਣ ਕੋਈ ਸਿਆਸਤ ਦੇ ਮਕਸਦਾਂ ਲਈ, ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਇਮਾਰਤਾਂ ਫੋੜ ਸਕਦਾ।

ਮਹਿੰਗਾ ਅਦਲ ਏ ਭਾਵੇਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਵਿਚ, ਮੁਖ ਇਸ ਤੋਂ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਮੋੜ ਸਕਦਾ।
ਸ਼ੀਸ਼ਾਗਰ ਨਹੀਂ ਉਹ ਕਹਾ ਸਕਦਾ, ਟੁੱਟੇ ਸ਼ੀਸ਼ੇ ਨੂੰ ਜੋ ਨਹੀਂ ਜੋੜ ਸਕਦਾ।

ਅੰਨ ਦੇਸ਼ ਅੰਦਰ ਧਨ ਪੇਟੀਆਂ ਵਿਚ, ਐਪਰ ਦਿਲਾਂ ਅੰਦਰ ਇਤਮਿਨਾਨ ਹੈ ਨਈਂ।
ਸੱਚੀ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਕੋਮਲ ਜਿਹੇ ਜਿਸਮ ਅੰਦਰ, ਸ਼ਕਤ ਹੈ ਮੌਜੂਦ ਪਰ ਜਾਨ ਹੈ ਨਈਂ।

ਕੁਛ ਲੀਡਰਾਂ ਵਿਚ ਖਿਚਾਉ ਦਿਸੇ, ਕੁਛ ਰੰਜ ਦਿਸੇ ਖਲਫ਼ਸ਼ਾਰ ਦਿਸੇ।
ਗਰਮੀ ਜਿਹੀ ਜਜ਼ਬਾਤਾਂ ਵਿਚ ਆਈ ਦੀ ਏ, ਅਤੇ ਦਿਲਾਂ ਅੰਦਰ ਇੰਤਸ਼ਾਰ ਦਿਸੇ।

ਤਾਲਬ ਜੋ ਵੀ ਅਮਨ ਤੇ ਚੈਨ ਦਾ ਏ, ਦਰਅਸਲ ਉਹ ਬੇਕਰਾਰ ਦਿਸੇ।
ਵਾਜ਼ਾਂ ਦੇਸ਼ ਪ੍ਰੇਮ ਦੀਆਂ ਬਹੁਤ ਸੁਣੀਆਂ, ਨਾ ਪਰ ਦਿਲਾਂ ਦੇ ਵਿਚ ਪਿਆਰ ਦਿਸੇ।

ਧੜਕੇ ਫੜਕੇ ਜਿਹੇ ਦਿਲਾਂ ਦੇ ਵਿਚ, ਮੈਂ ਤੇ ਸਬਰ ਸ਼ਾਂਤੀ ਸ਼ੁਕਰ ਸਕੂਨ ਕਰਨਾ।
ਗਰਮੀ ਜੋਸ਼ ਹਰਾਰਤ ਨੂੰ ਦੇਣ ਵਾਲਾ, ਨਵਾਂ ਜਿਗਰ ਅੰਦਰ ਪੈਦਾ ਖੂਨ ਕਰਨਾ।

ਕੁੱਜੇ ਵਿਚ ਦਰਿਆ ਨੂੰ ਪਾ ਦੇਣਾ, ਐਸੇ ਸ਼ੇਅਰਾਂ ਵਿਚ ਬੰਦ ਮਜ਼ਮੂਨ ਕਰਨਾ।
ਜੇ ਮਸ਼ੂਕ ਨੂੰ ਹੁਸਨ ਮੈਂ ਬਖ਼ਸ਼ਦਾ ਹਾਂ, ਪੈਦਾ ਆਸ਼ਕ ਲਈ ਜਬੱਤ ਜਨੂੰਨ ਕਰਨਾ।

ਕਲਮ ਵਾਂਗ ਮੈਂ ਜਿਗਰ ਨੂੰ ਚਾਕ ਕਰਕੇ, ਸਾਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਕਸ਼ਾਫ਼ਤ ਤੋਂ ਪਾਕ ਕਰਨਾ।
ਖਾਕ ਪਾਕ ਨੂੰ ਸੋਨਾ ਬਣਾ ਕੇ ਤੇ, ਸੌ ਸੌ ਦਿਲ ਇਕ ਸ਼ੇਅਰ ਨਾਲ ਚਾਕ ਕਰਨਾ।

ਬਦੀ ਤਲਖੀ ਦਾ ਖੂਬ ਇਲਾਜ ਕਰਨਾ, ਖੁਸ਼ਯਾਏਕਾ ਮੁਰੱਕਬ ਮਾਜੂਨ ਦੇਣਾ।
ਦਰਦੇ ਜਿਗਰ ਦਾ ਨੁਸਖਾ ਅਕਸੀਰ ਮੇਰਾ, ਸਬ ਮਿਰਚ ਕਾਲੀ ਮੈਂ ਸੋਚਲ ਲੂਣ ਦੇਣਾ।
ਜ਼ਰਾ ਦੇ ਕੇ ਨਵਾਜ਼ ਇਸ ਹੁਸਨ ਨੂੰ ਮੈਂ, ਅਤੇ ਆਸ਼ਕਾਂ ਨੂੰ ਨਵੀਂ ਜੂਨ ਦੇਣਾ।
ਰੋਕ ਦੇਣਾ ਗੁਸਤਾਖ਼ ਦੀ ਜੀਭ ਫੌਰਨ, ਵਿਚ, ਮਜਲਸ ਦੇ ਅਦਬ ਨੂੰ ਕੁੰਨ ਦੇਣਾ।
ਮੈਂ ਪਰਵਾਜ਼ ਹਾਂ ਉੱਚੇ ਤਖੱਈਲਾਂ ਦੀ, ਤੁਲਸੀ ਗਾਲਬ ਟੈਗੋਰ ਦੀ ਜੀਭ ਹਾਂ ਮੈਂ।
ਕਾਇਨਾਤ ਨੂੰ ਲਾਵਾਂ ਸ਼ਗਾਰ 'ਤਾਇਰ', ਇਸ ਕਦਰ ਸ਼ਾਇਰ ਖੁਸ਼ਨਸੀਬ ਹਾਂ ਮੈਂ।

ਕਰਨ ਮਰਨ ਦੀ ਜਿੰਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਹੁੰ ਖਾਧੀ

ਸਦਾ ਜਿਉਂਦੇ ਸ਼ਹੀਦੀਆਂ ਪਾਉਣ ਵਾਲੇ,
ਜੀਵਨ ਦੇਸ਼ ਲਈ ਜੋ ਗੁਆ ਕੇ ਗਏ।
ਕੋਈ ਖੱਟ ਕੇ ਕੋਈ ਕਮਾ ਕੇ ਗਏ,
ਕੋਈ ਖਾ ਕੇ ਕੋਈ ਖਿਲਾ ਕੇ ਗਏ।

ਰਮਜ਼ੇ ਇਸ਼ਕ ਨੂੰ ਜਿੰਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਜਾਣ ਲੀਤਾ,
ਰੰਗੇ ਹੁਸਨ ਨੂੰ ਉਹ ਚਮਕਾ ਕੇ ਗਏ।
ਅਨੱਲ ਹੱਕ ਦਾ ਨਾਰਾ ਲਗਾ ਕੇ ਤੇ,
ਸਰਮਦ ਵਾਂਗ ਉਹ ਸੀਸ ਕਟਾ ਕੇ ਗਏ।

ਗਾਫ਼ਲ ਕੌਮ ਨੇ ਅੱਜ ਤੱਕ ਸਮਝਿਆ ਨਹੀਂ,
ਕਾਹਦੇ ਵਾਸਤੇ ਉਹ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋ ਗਏ।
ਟੁੱਟੀ ਕਬਰ 'ਤੇ ਇੱਟ ਨਾ ਲੱਗ ਸਕੀ,
ਧਨੀ ਲੋਕ ਸਭ ਅੱਖ ਚੁਰਾ ਕੇ ਗਏ।

ਮਰਨ ਵਾਲੇ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਨੇ ਜੱਗ ਉੱਤੇ,
ਕਦੇ ਆਪਣੇ ਲਈ ਕੁਛ ਮੰਗਿਆ ਨਹੀਂ,
ਹੱਕੋ ਬਾਤਲ ਦੀ ਉਹ ਪਹਿਚਾਨ ਕਰਕੇ,
ਨਾਲ ਸ਼ੌਕ ਦੇ ਸੀਸ ਕਟਾ ਕੇ ਗਏ।

ਉਹ ਕੋਈ ਖੂਨ ਸੀ ਜਿਸ ਦਾ ਅੱਜ ਤੀਕਰ,
ਖੂਨੀ ਖੰਜਰਾਂ ਤੋਂ ਰੰਗ ਲੱਥਿਆ ਨਹੀਂ,
ਸੜਦੇ ਪਏ ਨੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਜਿਸਮ 'ਤਾਇਰ'
ਜਿਹੜੇ ਰੰਗ 'ਤੇ ਛੁਰੀ ਚਲਾ ਕੇ ਗਏ।

ਸੌ ਸੌ ਜਨਮ ਜਨਮਾਨਤ ਦਾ ਪੁੰਨ ਕਰਕੇ,
ਰੁਤਬਾ ਪਾਇਆ ਸੀ ਉਹਨਾਂ ਸ਼ਹੀਦੀਆਂ ਦਾ,
ਸੂਰਜ ਵਾਂਗ ਉਹ ਰੌਸ਼ਨੀ ਦੇਣ ਵਾਲੇ,
ਚੰਦ ਵਾਂਗ ਉਹ ਧਰਤੀ ਚਮਕਾ ਕੇ ਗਏ।

ਮੌਤ ਵਾਸਤੇ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਲਾਜ਼ਮੀ ਏ ਐਪਰ,
ਮੌਤ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੀ ਵੱਖਰੀ ਏ,
ਉਹ ਤੇ ਸਿਦਕ ਈਮਾਨ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿਚ,
ਅਸਲੀ ਮੰਜ਼ਲ ਦਾ ਰਾਹ ਵਿਖਾ ਕੇ ਗਏ।

ਖੂਨ ਜਿਗਰ ਨਾਲ ਬਾਗ ਨੂੰ ਸਿੰਜਿਆ ਸੀ,
ਪਰ ਅਫਸੋਸ ਕਿ ਹਸਰ ਹੈ ਇਹ ਹੋਇਆ,
ਕੰਡੇ ਪਲੇ ਤੇ ਪਲ ਕੇ ਜਵਾਨ ਹੋ ਗਏ,
ਫੁੱਲ ਖਿੜਣ ਦੇ ਪਹਿਲੋਂ ਕੁਮਲਾ ਕੇ ਗਏ।

ਫੁੱਲ ਨਹੀਂ ਤੇ ਚਾਰ ਇਹ ਅੱਥਰੂ ਸਹੀ,
ਚੱਲੋ ਚਾੜ੍ਹੀਏ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਮੜ੍ਹੀ ਉੱਤੇ,
ਸੂਰਜ ਵਾਂਗ ਤਾਰੀਖ ਦੇ ਪੰਨਿਆਂ ਨੂੰ,
ਲਹੂ ਦੇ ਕੇ 'ਤਾਇਰ' ਚਮਕਾ ਕੇ ਗਏ।

ਆਲਮ ਆਏ ਜੇਕਰ ਇਸ ਜੱਗ ਅੰਦਰ,
ਪੈਦਾ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਬੜੇ ਮੁਰੀਦ ਕੀਤੇ,
ਜ਼ਾਲਮ ਆਏ ਜੇਕਰ ਇਸ ਜਹਾਨ ਅੰਦਰ,
ਦੀਦੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਬੜੇ ਬਦੀਦ ਕੀਤੇ।

ਲਾਲਚ ਆਇਆ ਜੇ ਇਸ ਜਹਾਨ ਅੰਦਰ,
ਮੂਰਖ ਲੋਕ ਨੇ ਉਹਨੇ ਖਰੀਦ ਕੀਤੇ।
ਖੰਜਰ ਆਏ ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਕਹਿਰ ਕੀਤੇ,
ਕਈ ਲੋਕ ਨੇ ਉਹਨਾਂ ਸ਼ਹੀਦ ਕੀਤੇ।

ਸੋਨਾ ਆਇਆ ਤੇ ਉਹਨੇ ਜਹਾਨ ਉੱਤੇ,
ਆ ਕੇ ਪਾਪ ਅਪਰਾਧ ਖਿਲਾਰ ਦਿੱਤਾ।
ਚਾਂਦੀ ਆਏ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਬਣੇ ਸਿੱਕੇ,
ਦੁੱਖ ਏਸ ਨੇ ਬੇਸ਼ੁਮਾਰ ਕੀਤਾ।

ਕੋਲਾ ਆਇਆ ਤੇ ਵੱਧ ਗਿਆ ਧਨ ਕਾਲਾ,
ਕਾਲੇ ਧਨ ਨੇ ਬੜਾ ਅਵਾਜ਼ਾਰ ਦਿੱਤਾ।
ਲੋਹਾ ਆਇਆ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਬਣੇ ਖੰਜਰ,
ਜਿੰਨ੍ਹਾਂ ਕੌਮੀ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਨੂੰ ਮਾਰ ਦਿੱਤਾ।

ਮੈਨੂੰ ਇਤਬਾਰ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ

ਕੀ ਗੌਤਮ ਤੇ ਕਪਿਲ ਕੀ ਨਾਦ ਸਾਰੇ ਐਥੇ ਹੋਏ ਨੇ।
ਜਨਕ ਤੇ ਵਿਆਸ ਜਿਹੇ ਸੂਰਜ ਸਿਤਾਰੇ ਐਥੇ ਹੋਏ ਨੇ।
ਪਤੰਜਲੀ ਤੇ ਮਨੂੰ ਮਹਾਰਾਜ ਪਿਆਰੇ ਇਥੇ ਹੋਏ ਨੇ।
ਪੈਗੰਬਰ ਤੇ ਵਲੀ ਅਵਤਾਰ ਭਾਰੇ ਇਥੇ ਹੋਏ ਨੇ।
ਯਕੀਨ ਮੈਂ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰ ਲਾਂ ਮੈਨੂੰ ਇਤਬਾਰ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ।

ਇਥੇ ਹਨੂਮਾਨ, ਲਛਮਣ, ਭਰਤ, ਸੀਤਾ ਰਾਮ ਹੋਏ ਨੇ।
ਇਥੇ ਬਾਲੀ ਤੇ ਅੰਗਦ ਦੇ ਵੀ ਚਰਚੇ ਆਮ ਹੋਏ ਨੇ।
ਇਥੇ ਕੀ ਭੀਮ, ਅਰਜੁਨ ਤੇ ਗੋਕੁਲ ਦੇ ਸ਼ਾਮ ਹੋਏ ਨੇ।
ਜਾਂ ਜੋ ਚਰਚੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਨੇ ਬਰਾਏ ਨਾਮ ਹੋਏ ਨੇ।
ਇਥੇ ਚੀਚਕ ਤੇ ਦੁਰਯੋਧਨ ਬੜੇ ਮਗਰੂਰ ਹੋਏ ਨੇ।
ਮੈਨੂੰ ਇੰਝ ਜਾਪਦਾ ਐਵੇਂ ਹੀ ਸਾਰੇ ਮਸ਼ਹੂਰ ਹੋਏ ਨੇ।
ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਚਿੰਨ੍ਹ ਮੈਨੂੰ ਨਹੀਂ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੇ।
ਯਕੀਨ ਮੈਂ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰ ਲਾਂ ਮੈਨੂੰ ਇਤਬਾਰ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ।

ਇਥੇ ਪੋਰਸ, ਸਿਕੰਦਰ ਤੇ ਇਥੇ ਰਾਣਾ ਤੇ ਬਾਬਰ ਵੀ।
ਇਥੇ ਪ੍ਰਤਾਪ, ਪ੍ਰਿਥਵੀ ਇਥੇ ਹੇਮੂ ਤੇ ਅਕਬਰ ਵੀ।
ਇਥੇ ਫੌਜਾਂ ਰਸਾਲੇ ਵੀ ਇਥੇ ਲਸ਼ਕਰ ਦੇ ਲਸ਼ਕਰ ਵੀ।
ਇਥੇ ਰਵੀਦਾਸ ਤੇ ਬੁੱਲ੍ਹਾ ਇਥੇ ਨਾਨਕ ਜਿਹੇ ਫੱਕਰ ਵੀ।
ਇਥੇ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਨਲਵਾ ਬੈਰਾਗੀ ਵੀ।
ਇਥੇ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਰਾਜਾ ਤੇ ਫੂਲਾ ਸਿੰਘ ਅਕਾਲੀ ਵੀ।
ਤਾਰੀਖਾਂ ਲਿਖ ਕੇ ਕੀ ਤਾਰੀਖ ਦਾ ਨਾਂ ਗ਼ਲਤੀ ਕੀਤੀ ਐ,
ਯਕੀਨ ਮੈਂ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰ ਲਾਂ ਮੈਨੂੰ ਇਤਬਾਰ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ।

ਇਥੇ ਉਹ ਟੀਪੂ ਪੇਸ਼ਵਾ ਕਾਸਮ ਵੀ ਹੋਏ ਨੇ।
ਬਿਧੀ ਚੰਦ ਦੀਪ ਸਿੰਘ ਵਰਗੇ ਬੜੇ ਰੁਸਤਮ ਵੀ ਹੋਏ ਨੇ।
ਇਥੇ ਗ਼ਾਲਬ ਯੌਕ ਜਿਹੇ ਆਲਮ ਵੀ ਹੋਏ ਨੇ।
ਇਥੇ ਟੈਗੋਰ, ਤੁਲਸੀ ਜਿਹੇ ਕਵੀ ਹਾਤਮ ਵੀ ਹੋਏ ਨੇ।

ਇਥੇ ਮੀਰਾਂ, ਸੁਦਾਮਾ ਤੇ ਕਬੀਰਾ ਧੰਨੇ ਜੱਟ ਵਰਗੇ।
ਇਹ ਗੱਲ ਕੋਈ ਅਜਬ ਜਿਹੀ ਜਾਪੇ, ਭਜਨ ਕਰਕੇ ਤੇ ਉਹ ਮਰ ਗਏ।
ਮਗਰ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਇਹ ਦੁਨੀਆਂ 'ਤੇ ਸਾਰੀ ਡੁੱਬਦੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ,
ਯਕੀਨ ਮੈਂ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰ ਲਾਂ ਮੈਨੂੰ ਇਤਬਾਰ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ।

ਇਥੇ ਸੁੰਦਰ ਤੇ ਮੁੰਦਰ ਦਾਸੀਆਂ ਝਾਂਸੀ ਦੀ ਰਾਣੀ ਸੀ।
ਮੈਦਾਨੇ ਜੰਗ ਦੇ ਅੰਦਰ ਜਿੰਨ੍ਹਾਂ ਵਾਰੀ ਜਵਾਨੀ ਸੀ।
ਜ਼ਫਰ ਸ਼ਾਹ ਤਾਤਿਆ ਟੋਪੇ ਦੀ ਵੀ ਕੋਈ ਕਹਾਣੀ ਸੀ।
ਇਥੇ ਇਸਫਾਕ ਬਿਸਮਿਲ ਨੇ ਵੀ ਵਾਰੀ ਜ਼ਿੰਦਗਾਨੀ ਸੀ।
ਤਿਲਕ ਤੇ ਗੋਖਲੇ ਸੁਭਾਸ਼ ਗਾਂਧੀ ਇਥੇ ਮਰ ਗਏ ਨੇ।
ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਸਾਥੀਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ਇਸ ਸਤਲੁਜ 'ਚ ਸੜ ਗਏ ਨੇ।
ਲਹੂ ਡੁੱਲਿਆ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦਾ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਯਾਦ ਨਹੀਂ ਇਥੇ,
ਯਕੀਨ ਮੈਂ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰ ਲਾਂ ਮੈਨੂੰ ਇਤਬਾਰ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ।

ਇਥੇ ਅੱਲ੍ਹਾ ਤੇ ਈਸ਼ਵਰ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਸਭ ਵੱਖੋ-ਵੱਖਰੇ ਨੇ।
ਇਥੇ ਈਸਾ ਤੇ ਮੂਸਾ ਧਰਮ ਜੋ ਸਭ ਵੱਖੋ-ਵੱਖਰੇ ਨੇ।
ਮਜ਼ਹਬਾਂ ਦੇ ਨਾਰੇ ਨੇ ਇਥੇ ਰੱਬ ਵੱਖੋ-ਵੱਖਰੇ ਨੇ।
ਨਾ ਜੀਨੇ ਦੇ ਸਲੀਕੇ ਨੇ ਨਾ ਮਰਨੇ ਦੇ ਤਰੀਕੇ ਨੇ।
ਗਰੀਬਾਂ ਨੂੰ ਨਾ ਸੁੱਖ ਦਾ ਸਾਹ ਗਲਤ ਰਸਤੇ ਉਲੀਕੇ ਨੇ।
ਇਥੇ ਭਾਈਆਂ ਦੇ ਟੁੱਟੇ ਪਿਆਰ ਤੇ ਵੱਧ ਗਏ ਸ਼ਰੀਕੇ ਨੇ।
ਮੱਲਾਹ ਸਭ ਮਨ ਦੇ ਪਾਂਧੀ ਜੇ ਤੇ ਬੇੜੀ ਤਰ ਨਹੀਂ ਸਕਦੀ,
ਯਕੀਨ ਮੈਂ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰ ਲਾਂ ਮੈਨੂੰ ਇਤਬਾਰ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ।

ਨਾ ਇਥੇ ਵੇਦ ਤੇ ਮੰਤਰ ਨਾ ਇਥੇ ਹੈ ਅਜ਼ਾਂ ਦਿਸਦੀ।
ਮਸੀਤਾਂ ਸੁੰਨੀਆਂ ਸੁੰਨੀਆਂ ਕੋਈ ਨਾ ਹੂੰ ਤੇ ਹਾਂ ਦਿਸਦੀ।
ਉਜੜੀਆਂ ਖ਼ਾਨਗਾਹਾਂ ਤੇ ਨਾ ਵੱਸਦੀ ਹੈ ਸਰਾਂ ਦਿਸਦੀ।
ਘੜੀ ਅਟਕੇ ਜੋ ਪਰਦੇਸੀ ਕੋਈ ਨਾ ਐਸੀ ਥਾਂ ਦਿਸਦੀ।
ਨਵੀਂ ਦੁਨੀਆਂ ਨੇ ਕਰ ਛੱਡੇ ਵਤਨ ਦੀ ਸ਼ਾਨ ਦੇ ਟੁਕੜੇ।
ਹਿੰਦੂ ਮੁਸਲਮ ਨੇ ਕਰ ਛੱਡੇ ਨੇ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦੇ ਟੁਕੜੇ।
ਲਹੂ ਡੁੱਲਿਆ ਬੇਦੋਸ਼ਾਂ ਦਾ ਇਹ ਵਿਰਥਾ ਜਾ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ,
ਯਕੀਨ ਮੈਂ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰ ਲਾਂ ਮੈਨੂੰ ਇਤਬਾਰ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ।

ਇਹ ਮੇਰੀ ਕੌਮ ਹੈ ਮੈਂ ਕਿੰਝ ਇਹਦੇ 'ਤੇ ਨਾਜ਼ ਨੂੰ ਕਰ ਲਾਂ।
ਮੈਂ ਬੰਦ ਆਪਣੇ ਤਖ਼ਈਅੱਲ ਦੇ ਸਾਜ਼ ਨੂੰ ਕਰ ਲਾਂ।

ਕਿਹੜੀ ਥਾਂ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਜਿਥੇ ਅਦਾ ਨਮਾਜ਼ ਨੂੰ ਕਰ ਲਾਂ।
 ਇਹ ਵੀ ਤਾਂ ਹੋ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ ਮੈਂ ਬੰਦ ਆਵਾਜ਼ ਨੂੰ ਕਰ ਲਾਂ।
 ਕੋਈ ਤੇ ਆਖਦੇ ਨੇ ਇਹ ਜ਼ਮਾਨਾ ਕੀ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ।
 ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਸਮਝ ਲਾਂ ਜੀ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ।
 ਮੈਨੂੰ ਤਾਰੀਖ਼ ਆਪਣੀ 'ਤੇ ਜ਼ਰਾ ਇਤਬਾਰ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ,
 ਯਕੀਨ ਮੈਂ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰ ਲਾਂ ਮੈਨੂੰ ਇਤਬਾਰ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ।

ਇਥੇ ਤੇ ਬਾਜ਼ ਖਾਈ ਜਾ ਰਹੇ ਨੇ ਚਿੜੀਆਂ ਬੋਟਾਂ ਨੂੰ।
 ਇਥੇ ਇੱਜ਼ਤ ਤੋਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਤਰਜੀਹ ਹੈ ਨੋਟਾਂ ਨੂੰ।
 ਸਿਆਸਤਦਾਨ ਇਕ ਦੂਜੇ ਦੇ ਕਰਦੇ ਰਹਿਣ ਚੋਟਾਂ ਨੂੰ।
 ਇਥੇ ਬਦਮਾਸ਼ ਤੇ ਨਾਲਾਇਕ ਮੰਗਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਵੋਟਾਂ ਨੂੰ।
 ਇਥੇ ਇਨਸਾਨ ਦੇ ਜਾਮੇ ਦੇ ਵਿਚ ਫਿਰਦੇ ਦਰਿੰਦੇ ਨੇ।
 ਇਥੇ ਮੁਜਰਿਮ ਸੁਸਾਇਟੀ ਦੇ ਜੋ ਜਮਹੂਰੀ ਨੁਮਾਇੰਦੇ ਨੇ।
 ਇਹ ਮੇਰਾ ਦੇਸ਼ ਹੈ ਲੋਕੋ ਮੈਂ ਇਥੇ ਰਹਿ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ,
 ਯਕੀਨ ਮੈਂ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰ ਲਾਂ ਮੈਨੂੰ ਇਤਬਾਰ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ।

ਇਥੇ ਤੇ ਜੀਣੇ ਰਹਿਣੇ ਦਾ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਸਾਮਾਂ ਦਿਸਦਾ।
 ਇਥੇ ਹਉਕੇ ਤੇ ਰੋਣੇ ਨੇ ਤੇ ਹਾਵਾਂ ਦਾ ਧੂੰਆ ਦਿਸਦਾ।
 ਨਾ ਕੋਈ ਮਿਹਰਬਾਂ ਦਿਸਦਾ ਨਾ ਕੋਈ ਪਾਸਬਾਂ ਦਿਸਦਾ।
 ਦਇਆ ਤੇ ਧਰਮ ਦਾ ਇਥੇ ਨਹੀਂ ਕੋਈ ਨਿਸ਼ਾਂ ਦਿਸਦਾ।
 ਇਥੇ ਤੇ ਨਾਲ ਸਿੱਕਿਆ ਤੇ ਅਦਲ ਈਮਾਨ ਵਿਕਦਾ ਏ।
 ਇਥੇ ਸ਼ੈਤਾਨ ਦੀ ਤਕੜੀ ਦੇ ਵਿਚ ਭਗਵਾਨ ਵਿਕਦਾ ਏ।
 ਇਥੇ ਤੇ ਚੰਨ ਸੂਰਜ ਵੀ ਗ੍ਰਹਿਣੇ ਹੋਏ ਦਿਸਦੇ ਨੇ,
 ਯਕੀਨ ਮੈਂ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰ ਲਾਂ ਮੈਨੂੰ ਇਤਬਾਰ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ।

ਇਥੇ ਇਖ਼ਲਾਕ ਦੀ ਮਈਅੱਤ ਦੇ ਉੱਤੇ ਸੁੰਨ ਸੰਨਾਟਾ ਏ।
 ਇਥੇ ਘਿਉ ਦੁੱਧ ਦਾ ਤੋੜਾ ਏ ਇਥੇ ਆਟੇ ਦਾ ਘਾਟਾ ਏ।
 ਝੱਗਾਂ ਲੀਰੇ ਕਿਸੇ ਮੁਟਿਆਰ ਦਾ ਦੁਪੱਟਾ ਪਾਟਾ ਏ।
 ਇਥੇ ਉਹ ਚੌਧਰੀ ਕੋਈ ਅਜੇ ਵੀ ਬਿਰਲਾ ਟਾਟਾ ਏ।
 ਲਗਾ ਕੇ ਤਾਕ ਬੈਠੇ ਨੇ ਉਹ ਦੁਸ਼ਮਣ ਮੇਰੇ ਡੇਰੇ 'ਤੇ।
 ਸਿਆਹੀ ਰਾਤ ਕਾਲੀ ਦੀ ਮਲੋ ਸਭ ਮੇਰੇ ਚਿਹਰੇ 'ਤੇ।
 ਕਿ ਮੈਂ ਭੁੱਲ ਕੇ ਜਨਮ ਲੀਤਾ ਹੈ ਐਸੇ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਅੰਦਰ,
 ਯਕੀਨ ਮੈਂ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰ ਲਾਂ ਮੈਨੂੰ ਇਤਬਾਰ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ।

ਲੱਖਾਂ ਇਨਸਾਨ ਇਥੇ ਨੇ ਕਿ ਪੇਸ਼ਾ ਹੀ ਗਦਾਈ ਏ।
 ਨਾ ਇਥੇ ਹਸਪਤਾਲਾਂ ਵਿਚ ਬੀਮਾਰਾਂ ਲਈ ਦਵਾਈ ਏ।
 ਤਬਾਹੀ ਏ ਤਬਾਹੀ ਏ ਇਥੇ ਐਸੀ ਮਹਿੰਗਾਈ ਏ।
 ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇਸ਼ ਮੇਰੇ ਨੂੰ ਜ਼ਰਾ ਨਾ ਰਾਸ ਆਈ ਏ।
 ਅੰਨੇ ਅਕਲੋਂ ਬਲਾ ਨੂੰ ਟਾਲਦੇ ਪਰ ਟਲ ਨਹੀਂ ਸਕਦੀ।
 ਇਹ ਭੁੱਖ ਅਦਬਾਂ ਦੇ ਸੱਚਿਆਂ ਵਿਚ ਕਦੇ ਵੀ ਢੱਲ ਨਹੀਂ ਸਕਦੀ।
 ਗੁਲਾਮੀ ਚੰਗੀ ਸੀ ਜਦ ਕਿ ਮੇਰਾ ਪੇਸ਼ਾ ਬਗ਼ਾਵਤ ਸੀ,
 ਯਕੀਨ ਮੈਂ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰ ਲਾਂ ਮੈਨੂੰ ਇਤਬਾਰ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ।

ਗਜ਼ਬ ਸਹਿਣੇ ਚਮਨ ਦੇ ਫੁੱਲ ਸਭ ਮੁਰਝਾਏ ਹੋਏ ਨੇ।
 ਕਿ ਜਦ ਵਿਚ ਬਿਜਲੀਆਂ ਦੀ ਆਸ਼ਿਆਨੇ ਆਏ ਹੋਏ ਨੇ।
 ਜਿੰਨੇ ਇਸ ਬਾਗ ਦੇ ਪੰਛੀ ਔਹ ਸਭ ਘਬਰਾਏ ਹੋਏ ਨੇ।
 ਕਿ ਹਰ ਦਾਨੇ ਦੇ ਉੱਤੇ ਜਾਲ ਲੋਕਾਂ ਪਾਏ ਹੋਏ ਨੇ।
 ਕੋਈ ਬੁਲਬੁਲ ਦੀ ਰੱਗ ਉੱਤੇ ਬੇਸ਼ੱਕ ਨਸ਼ਤਰ ਚੁਭੋ ਜਾਏ।
 ਕਿਸੇ ਬੇੜੀ ਨੂੰ ਵੀ ਮੱਲਾਹ ਜਿਥੇ ਚਾਹੇ ਡੁਬੋ ਜਾਏ।
 ਇਹ ਧੋਖਾ ਲੋਕ ਦਿੰਦੇ ਨੇ ਕਿ ਇਹ ਰਿਸ਼ੀਆਂ ਦੀ ਧਰਤੀ ਏ,
 ਯਕੀਨ ਮੈਂ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰ ਲਾਂ ਮੈਨੂੰ ਇਤਬਾਰ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ।

ਇਹ ਦਿਨ ਦੀ ਰੋਸ਼ਨੀ ਏ ਜਾਂ ਡਰਾਉਣੀ ਰਾਤ ਕਾਲੀ ਏ।
 ਇਕ ਘਰ ਅੱਗ ਲੱਗੀ ਏ ਤੇ ਇਕ ਘਰ ਵਿਚ ਦੀਵਾਲੀ ਏ।
 ਕਿਤੇ ਭੋਜਨ ਪਦਾਰਥ ਨੇ ਕਿਤੇ ਨਾ ਕੋਲ ਥਾਲੀ ਏ।
 ਇਹ ਵੱਡਾ ਪਾਪ ਹੈ ਉਮੀਦ ਦਾ ਖ਼ਾਨਾ ਹੀ ਖ਼ਾਲੀ ਏ।
 ਗਰੀਬਾਂ ਦੀ ਅਰਜ਼ ਉੱਤੇ ਨਾ ਆਹ ਪਹੁੰਚੇ ਦੁਆ ਪਹੁੰਚੇ।
 ਲੋਕੀਂ ਤੇ ਚੰਨ ਦੀ ਧਰਤੀ 'ਤੇ ਰਾਕਟ ਲੈ ਕੇ ਜਾ ਪਹੁੰਚੇ।
 ਮੇਰੀ ਇਸ ਕੌਮ ਗਾਫ਼ਲ ਦੇ ਤੇ ਪਰ ਟੁੱਟਦੇ ਹੀ ਜਾਂਦੇ ਨੇ,
 ਯਕੀਨ ਮੈਂ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰ ਲਾਂ ਮੈਨੂੰ ਇਤਬਾਰ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆ ਆਤਮਾ ਉੱਚੀ ਤੇ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਸੀ ਭਜਨ ਕਰਨਾ।
 ਸਮਾਜਾਂ 'ਚੋਂ ਬੁਰਾਈਆਂ ਦੂਰ ਕਰਨੇ ਦਾ ਯਤਨ ਕਰਨਾ।
 ਸੁਲ੍ਹਾ ਯਾਰੀ ਮੁਹੱਬਤ ਪਿਆਰ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਅਮਨ ਕਰਨਾ।
 ਜਦੋਂ ਤਲਵਾਰ ਫੜ ਲੈਣੀ ਤੇ ਦੁਸ਼ਮਣ ਦਾ ਹਨਣ ਕਰਨਾ।
 ਤੂਫ਼ਾਨਾਂ ਵਗਦਿਆਂ ਅੰਦਰ ਔਹ ਬੇੜੀ ਠੇਲ ਜਾਂਦੇ ਸੀ।
 ਸ਼ਹੀਦੀ ਪਾਉਣ ਦੀ ਖ਼ਾਤਰ ਉਹ ਜਾਨ 'ਤੇ ਖੋਲ ਜਾਂਦੇ ਸੀ।
 ਮਗਰ ਹੁਣ ਸੌ ਵਿੱਚੋਂ ਨੱਬੇ ਸਮੱਗਲਰ ਤੇ ਬਲੈਕੀ ਨੇ,
 ਯਕੀਨ ਮੈਂ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰ ਲਾਂ ਮੈਨੂੰ ਇਤਬਾਰ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ।

ਸੋਚ ਫਿਕਰ ਇਨਸਾਨ ਦੇ ਦੋ ਮਿੱਤਰ

ਸੋਚ ਫਿਕਰ ਇਨਸਾਨ ਦੇ ਦੋ ਮਿੱਤਰ,
ਜਿਹੜੇ ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ ਨੂੰ ਸਦਾ ਹੱਲ ਕਰਦੇ।
ਅਕਲਮੰਦ ਨੇ ਜੋ ਇਨਸਾਨ ਹੁੰਦੇ,
ਉਹ ਤੇ ਗੱਲ ਵਿੱਚੋਂ ਪੈਦਾ ਗੱਲ ਕਰਦੇ।
ਰੌਲੇ ਰੱਪਿਆਂ ਦੇ ਵਿਚ ਫੱਸਣ ਵਾਲੇ,
ਗੱਲ-ਗੱਲ ਅੰਦਰ ਵਲ ਛਲ ਕਰਦੇ।
'ਤਾਇਰ' ਸਦਾ ਨੁਕਸਾਨ ਵਿਚ ਉਹ ਰਹਿੰਦੇ,
ਜਿਹੜੇ ਅੱਜ ਦੇ ਕੰਮ ਨੂੰ ਕੱਲ ਕਰਦੇ।
ਪਰ ਅੱਜ ਸਮਾਂ ਕੁਝ ਹੋਰ ਦਾ ਹੋਰ ਹੋਇਆ,
ਸ਼ਾਨਾ ਵਾਲੜੇ ਸ਼ਾਨ ਨੂੰ ਵੇਚਦੇ ਨੇ।
ਅੱਜ ਭਗਤ ਭਗਵਾਨ ਦੇ ਠਗਤ ਹੋ ਗਏ,
ਜਿਹੜੇ ਥਾਂ ਥਾਂ ਭਗਵਾਨ ਨੂੰ ਵੇਚਦੇ ਨੇ।
ਮਸਜਿਦ ਵੱਲ ਜੇ ਕਿਧਰੇ ਮੈਂ ਨਜ਼ਰ ਕਰਨਾ,
ਕਾਜ਼ੀ ਲੋਕ ਈਮਾਨ ਨੂੰ ਵੇਚਦੇ ਨੇ।
ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਦਾ ਕੀ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਨਾ,
ਉਥੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਨੂੰ ਵੇਚਦੇ ਨੇ।
ਧਰਮ ਕਸਮਾਂ ਦੀ ਜੱਦ ਵਿਚ ਜ਼ਿਬਾ ਹੋਇਆ,
ਮਨ ਵਚਨ ਜ਼ੁਬਾਨ ਨੂੰ ਵੇਚਦੇ ਨੇ।
ਕੋਈ ਅਹਿਦੋ ਪੈਮਾਨ ਨੂੰ ਵੇਚਦੇ ਨੇ,
ਕੋਈ ਤਰਜ਼ੇ ਬਿਆਨ ਨੂੰ ਵੇਚਦੇ ਨੇ।
ਅਜਬ ਕਿਸਮ ਦੀ ਇਥੇ ਸੌਦਾਗਰੀ ਏ,
ਲੋਕੀਂ ਜਮੀਂ ਅਸਮਾਨ ਨੂੰ ਵੇਚਦੇ ਨੇ।
ਬੱਲੇ ਪੈਸਿਆਂ ਤੈਥੋਂ ਕੁਰਬਾਨ ਜਾਵਾਂ,
ਤੇਰੇ ਲਈ ਸੰਤਾਨ ਨੂੰ ਵੇਚਦੇ ਨੇ।
ਸਾਧ ਤਮਾਂ ਦੇ ਮਾਰੇ ਸੰਨਿਆਸ ਵੇਚਣ,
ਪੰਡਿਤ ਪੋਥੀਆਂ ਦੇ ਵਾਕ ਵੇਚਦੇ ਨੇ।
ਸੱਜੇ ਹੋਏ ਨੇ ਗੱਦੀਆਂ 'ਤੇ ਬੈਠੇ,
ਮੁਰਦਿਆਂ ਦੀ ਖਾਕ ਵੇਚਦੇ ਨੇ।

ਸਭ ਡੰਡੀਆਂ ਪਾਸਕੂ ਮਾਰੀਆਂ ਨੇ,
 ਸੌਦੇ ਲਾ ਲਾ ਕੇ ਤਾਕ ਵੇਚਦੇ ਨੇ।
 ਗੱਡੇ ਝੂਠ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਭਰੇ ਹੋਏ ਨੇ,
 ਲੋਕੀਂ ਦੇ ਦੇ ਕੇ ਹਾਕ ਵੇਚਦੇ ਨੇ।
 ਇਹ ਹੈ ਦੇਸ਼ ਮੇਰਾ ਮੈਂ ਹੈਰਾਨ ਹੁਣਾ,
 ਇਥੇ ਲੋਕ ਜ਼ਮੀਰਾਂ ਨੂੰ ਵੇਚਦੇ ਨੇ।
 ਕਾਲੇ ਧਨ ਵਾਲੇ ਲੋਕੀਂ ਯੱਗ ਕਰਕੇ,
 ਪਏ ਖੰਡ ਤੇ ਖੀਰਾਂ ਨੂੰ ਵੇਚਦੇ ਨੇ।
 ਕੁੰਡਲ ਜੁਲਫਾਂ ਦੇ ਇਥੇ ਹਸੀਨ ਵੇਚਣ,
 ਅਤੇ ਨੈਨਾਂ ਦੇ ਤੀਰਾਂ ਨੂੰ ਵੇਚਦੇ ਨੇ।
 ਇਹਨਾਂ ਰਾਂਝਿਆਂ ਦੇ ਮੈਂ ਕੁਰਬਾਨ ਜਾਵਾਂ,
 ਹੱਥੀਂ ਆਪਣੀ ਹੀਰਾਂ ਨੂੰ ਵੇਚਦੇ ਨੇ।
 ਮੇਰੇ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਵਿਚ ਇਖਲਾਕ ਦੀਆਂ ਲੋਕੀਂ,
 ਪਾਟੀਆਂ ਲੀਰਾਂ ਨੂੰ ਵੇਚਦੇ ਨੇ।
 ਜ਼ਾਲਮ ਭੁੱਖ ਨੇ ਉੱਤੋਂ ਹੈਰਾਨ ਕੀਤਾ,
 ਲੋਕੀਂ ਸੋਹਲ ਸ਼ਰੀਰਾਂ ਨੂੰ ਵੇਚਦੇ ਨੇ।
 ਸੁੱਚੇ ਮੋਤੀਆਂ ਦੇ ਵਣਜ ਕਰਨ ਵਾਲੇ,
 ਪਏ ਜੰਡ ਕਰੀਰਾਂ ਨੂੰ ਵੇਚਦੇ ਨੇ।
 ਇਕ ਬਣਿਆ ਗਰੁੱਪ ਹੈ ਚਮਚਿਆਂ ਦਾ,
 ਜਿਹੜੇ ਥਾਂ ਥਾਂ ਵਜ਼ੀਰਾਂ ਨੂੰ ਵੇਚਦੇ ਨੇ।
 ਇਹੋ ਦੇਸ਼ ਹੈ ਮੇਰਾ ਸੁਭਾਨ ਅੱਲਾਹ,
 ਇਥੇ ਲੋਕ ਬਦ ਰਾਹੀਆਂ ਨੂੰ ਵੇਚਦੇ ਨੇ।
 ਇਥੇ ਦੁੱਧ ਦਾ ਕਤਰਾ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ,
 ਬੁੱਚੜ ਲੋਕ ਇਥੇ ਗਾਈਆਂ ਨੂੰ ਵੇਚਦੇ ਨੇ।
 ਸਾਰਾ ਰਾਜ ਸਮਾਜ ਹੈ ਵਿਗੜਿਆਂ ਦਾ,
 ਇਥੇ ਚੋਰ ਸਿਪਾਹੀਆਂ ਨੂੰ ਵੇਚਦੇ ਨੇ।
 ਇਥੇ ਢਿੱਡ ਦੀਆਂ ਜਾਈਆਂ ਨੂੰ ਇਉਂ ਵੇਚਣ,
 ਜਿਵੇਂ ਪੂਨ ਸਿਲਾਈਆਂ ਨੂੰ ਵੇਚਦੇ ਨੇ।
 ਕਿਨੂੰ ਜਾ ਕੇ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਹਾਲ ਦੱਸਾਂ,
 ਪਹਿਰੇਦਾਰ ਨੂੰ ਵੇਖਾਂ ਤੇ ਸੋਇਆ ਦਾ ਏ।
 ਕਿਤੇ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਭਗਤੀ ਨਹੀਂ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦੀ,
 ਜਾਣੇ ਰੱਬ ਅਨਰਥ ਕੀ ਹੋਇਆ ਦਾ ਏ।
 ਜਿਹੜਾ ਕੋਈ ਹੈ ਇਥੇ ਮੱਲਾਹ ਦਿਸਦਾ,
 ਉਹਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਬੇੜਾ ਡੁਬੋਇਆ ਦਾ ਏ।

ਚੋਰ ਡਾਕੂ ਲੁਟੇਰਾ ਅੱਯਾਸ਼ ਖੂਨੀ,
ਹਰ ਰਾਹ ਦੇ ਵਿਚ ਖਲੋਇਆ ਦਾ ਏ।
ਹਰ ਕਲੀ ਮਧੋਲੀ ਹੋਈ ਜਾਪਦੀ ਏ,
ਹਰ ਫੁੱਲ ਵਿਚ ਨਸ਼ਤਰ ਚੁਭੋਇਆ ਦਾ ਏ।
'ਤਾਇਰ' ਪੁੱਛਦਾ ਨਹੀਂ ਕੋਈ ਸੋਚਦਾ ਨਹੀਂ,
ਕੀ ਹੋਣ ਲੱਗਾ ਕੀ ਹੋਇਆ ਦਾ ਏ।

ਸਾਡੇ ਵਿੰਹਦਿਆਂ ਵਿੰਹਦਿਆਂ ਕੀ ਹੋਇਆ

ਸਾਡੇ ਵਿੰਹਦਿਆਂ ਵਿੰਹਦਿਆਂ ਕੀ ਹੋਇਆ,
ਬੜੇ ਬੜੇ ਹਾਜ਼ੀ ਬੇਨਮਾਜ਼ ਬਣ ਗਏ।
ਜੋ ਅੱਈਜਾਜ਼ ਸੀ ਉਹ ਮਹਿਮੂਦ ਬਣ ਗਏ,
ਜੋ ਮਹਿਮੂਦ ਸੀ ਉਹ ਅੱਈਜਾਜ਼ ਬਣ ਗਏ।
ਜਿੰਨ੍ਹਾਂ ਮਜਲਸਾਂ ਕਦੇ ਨਾ ਵੇਖਿਆ ਸੀ,
ਉਹ ਮਜਲਸਾਂ ਦੇ ਮਾਇਆਨਾਜ਼ ਬਣ ਗਏ।
ਦੀਵੇ ਲਾਟੂਆਂ ਵਿਚ ਤਬਦੀਲ ਹੋ ਗਏ,
ਚਮਕ ਚਮਕ ਕੇ ਤੇ ਸਰਫਰਾਜ਼ ਬਣ ਗਏ।
ਹੁਕਮ ਚਲਦੇ ਸੀ ਜਿੰਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜਗ ਅੰਦਰ,
ਉਹ ਖਾਮੋਸ਼ ਹੋ ਗਏ ਬੇਆਵਾਜ਼ ਬਣ ਗਏ।
ਕਾਗ ਬਾਗ ਦੇ ਬੁਲਬੁਲਾਂ ਬਣ ਬੈਠੇ,
ਅੱਜ ਚਿੜੀਆਂ ਦੇ ਵੇਖਣਾ ਬਾਜ਼ ਬਣ ਗਏ।
ਗੀਤ ਜੀਵਨ ਦੇ ਹੋਰ ਦੇ ਹੋਰ ਹੋ ਗਏ,
ਤੂੰਬੇ ਟੁੱਟੇ ਤੇ ਟੁੱਟ ਕੇ ਸਾਜ਼ ਬਣ ਗਏ।
ਔਹ ਦੇਖ ਆਕਾਸ਼ 'ਤੇ ਉਡਣ 'ਤਾਇਰ',
ਹੁਣ ਤੇ ਗੱਡਿਆਂ ਦੇ ਹਵਾਈ ਜਹਾਜ਼ ਬਣ ਗਏ।
ਸੂਦਾਂ ਰਾਗ ਨੂੰ ਬੇਗੁਰਿਆਂ ਫੇਰਿਆ ਏ,
ਜਿਹੜੇ ਰਾਗੀ ਸੀ ਉਹ ਭਰਾਈ ਬਣ ਗਏ।
ਬੇਅਕਲਾਂ ਦੇ ਕੋਲ ਬਲੈਕ ਆ ਗਈ,
ਅਕਲ ਵਾਲੇ ਸੀ ਜਿਹੜੇ ਸ਼ੁਦਾਈ ਬਣ ਗਏ।
ਸ਼ਾਹੂਕਾਰ ਸੀ ਰੱਬ ਦਾ ਰੂਪ ਹੁੰਦੇ,
ਉਹ ਕੁਛ ਨਾਈ ਤੇ ਜਾਂ ਕਸਾਈ ਬਣ ਗਏ।
ਪਾਪੜ ਭੁੰਨਦੇ ਸੀ ਜਿਹੜੇ ਬਾਜ਼ਾਰ ਅੰਦਰ,
ਰਾਜ ਪਲਟਿਆ ਉਹ ਹਲਵਾਈ ਬਣ ਗਏ।
ਚੋਰੀ ਆ ਗਈ ਸਰਾਫਾਂ ਦੀ ਕੁਲ ਅੰਦਰ,
ਮੋਹਤਬਰ ਸੁਨਿਆਰੇ ਤਮਾਮ ਬਣ ਗਏ।
ਦੇਖ ਦੇਖ ਕੇ ਤੇ ਹਰਕਤ ਆਗੂਆਂ ਦੀ,
ਨੌਕਰ ਸਾਰੇ ਹੀ ਨਮਕ ਹਰਾਮ ਬਣ ਗਏ।

ਟੁੱਕੜ ਬੋਚ ਸੀ ਜਿਹੜੇ ਜਹਾਨ ਅੰਦਰ,
 ਬੜੇ ਸੇਠ ਸੌਦਾਗਰ ਉਹ ਸ਼ਾਹ ਬਣ ਗਏ।
 ਜਿਹੜੇ ਕੁੰਜੀਆਂ ਜੰਦੀਆਂ ਵੇਚਦੇ ਸੀ,
 ਬਦੇ ਬਦੀ ਉਹ ਹਾਜ਼ਤ ਖਾਂ ਬਣ ਗਏ।
 ਨਾਮਵਰਾਂ ਦਾ ਨਾਮੋ-ਨਿਸ਼ਾਨ ਮਿਟਿਆ,
 ਸ਼ਾਹ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਸਭ ਗਦਾ ਬਣ ਗਏ।
 ਜਦ ਦਾ ਲੰਕਾ ਦਾ ਦੇਸ਼ ਆਜ਼ਾਦ ਹੋਇਆ,
 ਜਿੰਨੇ ਭਰਾਏ ਸੀ ਦਿਲਰੁਬਾਂ ਬਣ ਗਏ।
 ਨਵੇਂ ਨਕਸ਼ਿਆਂ ਵਿਚ ਮੈਂ ਵੇਖਿਆ ਏ,
 ਪਿਛਲੇ ਸ਼ਾਹ ਜੀ ਜੋ ਗ਼ਰੀਬ ਬਣ ਗਏ।
 ਐਸੇ ਸੜੇ ਨਸੀਬ ਕਿ ਕੀ ਕਹਿਣੇ,
 ਕਰਮਾਂ ਵਾਲੇ ਸੀ ਜੋ ਬਦਨਸੀਬ ਬਣ ਗਏ।
 ਜਿਹੜੇ ਫੁੱਲ ਸੀਰੇ ਉਹ ਤੇ ਖ਼ਾਰ ਬਣ ਗਏ,
 ਜਿਹੜੇ ਖ਼ਾਰ ਸੀਰੇ ਉਹ ਤੇ ਫੁੱਲ ਬਣ ਗਏ।
 ਨਾ-ਮਾਤਰ ਹੀ ਗ਼ੈਰਤਾਂ ਰਹਿ ਗਈਆਂ,
 ਬਹੁਤੇ ਲੋਕ ਅਮੀਰਾਂ ਦੇ ਟੁੱਲ ਬਣ ਗਏ।
 ਅੱਗੇ ਇਕ ਰਾਜ ਸੀ ਦੇਸ਼ ਅੰਦਰ,
 ਮਾਲਕ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਫੁੱਲ ਬਣਾ ਫੁੱਲ ਬਣ ਗਏ।
 ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਖ਼ਬਰੇ ਜਹਾਨ ਅੰਦਰ,
 ਚਸ਼ਮੇ ਫੇਜ਼ ਦੇ ਜਿੰਨੇ ਸੀ ਚੁਲ ਬਣ ਗਏ।
 ਐਸੇ ਵਗੇ ਦਰਿਆ ਮੁਹੱਬਤਾਂ ਦੇ,
 ਇਸ਼ਕ ਮੁਸ਼ਕ ਵਾਲੇ ਉੱਤੇ ਪੁੱਲ ਬਣ ਗਏ।
 ਵਾਹ ਨੀ ਡੈਮੋਕਰੇਸੀਏ ਰੰਗ ਦੱਸਿਆ,
 ਕੁੜੀਆਂ ਚੱਟਪੱਟੀਆਂ ਮੁੰਡੇ ਗੁਲ ਬਣ ਗਏ।
 ਇਨਕਲਾਬ ਨੇ ਹੋਰ ਹੀ ਰੰਗ ਦੱਸਿਆ,
 ਛੋਲੇ ਕੋਕੜ ਮੋਠ ਮਲਾਈ ਬਣ ਗਏ।
 ਚੋਰ ਚੁਗਲ ਚੋਪਟ ਇਨਸਾਨ ਸੀ ਜੋ,
 ਜਾਂ ਉਹ ਗਿਆਨੀ ਤੇ ਜਾਂ ਉਹ ਭਾਈ ਬਣ ਗਏ।
 ਕੋਈ ਇੱਜ਼ਤਾਂ ਦੀ ਰਾਖੀ ਰਹੇ ਕਰਦੇ,
 ਬੜੇ ਟੋਹਰ ਵਾਲੇ ਦੇਖੇ ਘਾਈ ਬਣ ਗਏ।
 ਝੂਠ ਸੱਚ ਦੀ ਵਰਦੀ ਨੂੰ ਪਹਿਨ ਲੀਤਾ,
 ਜਿੰਨ੍ਹੇ ਚੋਰ ਸੀ ਉਹ ਸਿਪਾਹੀ ਬਣ ਗਏ।
 ਵਿਹੜੇ ਵਿਚ ਕਪੱਤੀ ਜੋ ਨਾਰ ਸੀਰੀ,
 ਉਹ ਤੇ ਸਾਰੇ ਮੁਹੱਲੇ ਦੀ ਲੈੱਕ ਬਣ ਗਈ।
 'ਤਾਇਰ' ਰੋਸ਼ਨੀ ਮੈਂ ਤੇ ਲੱਭਦਾ ਸੀ,
 ਸਾਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਹੀ ਬਲਿਉ ਬਲੈਕ ਬਣ ਗਈ।

ਜੇ ਮੈਂ ਸੂਫੀ ਦੇ ਐਬ ਨਾ ਤਾਰਦਾ

ਜੇ ਮੈਂ ਸੂਫੀ ਦੇ ਐਬ ਨਾ ਤਾਰਦਾ, ਹਾਂ ਉਹਦੀ ਆਬ ਤੇ ਤਾਬ ਤੋਂ ਡਰ ਲੱਗਦਾ।
ਰੁਕ ਜਾਂਦਾ ਸਵਾਲ ਹੈ ਜੀਭ ਉੱਤੇ, ਉਹਦੇ ਤੁਰਸ਼ ਜਵਾਬ ਤੋਂ ਡਰ ਲੱਗਦਾ।
ਜ਼ਾਲਮ ਇਸ਼ਕ ਜੋ ਹੁਸਨ ਖਰੀਦਦਾ ਏ, ਮੈਨੂੰ ਹੁਸਨ ਸ਼ਬਾਬ ਤੋਂ ਡਰ ਲੱਗਦਾ।
ਖਬਰੇ ਕਿੰਨੇ ਕੁ ਖੂਨ ਨਾਲ ਰੰਗਿਆ ਏ, ਮੈਨੂੰ ਗੋਹਰੇ ਨਾਯਾਬ ਤੋਂ ਡਰ ਲੱਗਦਾ।
ਮਸਜਿਦ ਵਿਚ ਦਰਿੰਦਗੀ ਵੇਖ ਕੇ ਤੇ ਮੈਨੂੰ ਹਰ ਮਹਿਰਾਬ ਤੋਂ ਡਰ ਲੱਗਦਾ।
ਤੈਨੂੰ ਡਰ ਨਹੀਂ ਲੱਗਦਾ ਰੱਬ ਕੋਲੋਂ, ਮੈਨੂੰ ਰੋਜ਼ੇ ਹਿਸਾਬ ਤੋਂ ਡਰ ਲੱਗਦਾ।
ਹੁਸਨ ਸਾਰਾ ਹੈ ਬਲਿਊ ਬਲੈਕ ਹੋਇਆ, ਮੈਨੂੰ ਇਸ਼ਕ ਦੇ ਬਾਬ ਤੋਂ ਡਰ ਲੱਗਦਾ।
ਇਹ ਤੇ ਮੇਰੀਆਂ ਹੱਡੀਆਂ ਵਿਕਦੀਆਂ ਨੇ, ਮੈਨੂੰ ਮਾਸ ਕਬਾਬ ਤੋਂ ਡਰ ਲੱਗਦਾ।
ਐਸਾ ਵੈਸ਼ਤ ਦਾ ਖੂਨੀ ਤੂਫ਼ਾਨ ਆਇਆ, ਮੈਨੂੰ ਸ਼ੋਰ ਗਰਦਾਬ ਤੋਂ ਡਰ ਲੱਗਦਾ।
ਬੜੀ ਤੇਜ਼ ਰਫ਼ਤਾਰ ਤਬਾਹੀ ਦੀ ਏ, ਮੈਨੂੰ ਆਪਣੇ ਖ਼ਾਬ ਤੋਂ ਡਰ ਲੱਗਦਾ।
ਐਟਮ ਬਣ ਗਿਆ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਫੂਕਨੇ ਨੂੰ, ਮੈਨੂੰ ਉਜੜੇ ਸੰਸਾਰ ਤੋਂ ਡਰ ਲੱਗਦਾ।
ਰਾਕਟ ਮੰਗਲ ਦੀ ਧਰਤੀ 'ਤੇ ਜਾ ਪਹੁੰਚਾ, ਮੈਨੂੰ ਤੇਜ਼ ਰਫ਼ਤਾਰ ਤੋਂ ਡਰ ਲੱਗਦਾ।
ਤਲਾ ਧਰਤੀ ਦਾ ਲੂਸਿਆ ਜਾਪਦਾ ਏ, ਟੈਂਕ, ਬੰਬ, ਤਲਵਾਰ ਤੋਂ ਡਰ ਲੱਗਦਾ।
ਇਹ ਆਦਮੀ ਭੇੜੀਆ ਹੋ ਗਿਆ ਏ, ਮੈਨੂੰ ਏਸ ਖ਼ੁੰਬਾਰ ਤੋਂ ਡਰ ਲੱਗਦਾ।
ਗੱਲ ਗੱਲ ਵੱਲ ਛੱਲ ਭਰਿਆ ਮੈਨੂੰ, ਸ਼ੋਰ ਤਕਰਾਰ ਤੋਂ ਡਰ ਲੱਗਦਾ।
ਬੇੜੀ ਡਾਬ ਮੱਲਾਹਾਂ ਦੇ ਹੱਥ ਬੇੜੀ, ਮੈਨੂੰ ਆਰ ਤੇ ਪਾਰ ਤੋਂ ਡਰ ਲੱਗਦਾ।
ਕਾਲਾ ਧਨ ਨੱਚੇ ਉੱਚੇ ਮਹਿਲ ਅੰਦਰ, ਥੱਲੇ ਚੀਥੇ ਪੁਕਾਰ ਤੋਂ ਡਰ ਲੱਗਦਾ।
ਪਿੰਜਰ ਹੱਡੀਆਂ ਦਾ ਹਉਕੇ ਮਾਰਦਾ ਏ, ਮੈਨੂੰ ਏਸ ਬੇਕਾਰ ਤੋਂ ਡਰ ਲੱਗਦਾ।
ਡਰ ਲੱਗਦਾ ਸਮਾਜ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਤੋਂ, ਹਰ ਗਾਫ਼ਲ ਹੁਸ਼ਿਆਰ ਤੋਂ ਡਰ ਲੱਗਦਾ।
ਦੁਸ਼ਮਣ ਕੋਲੋਂ ਤੇ ਡਰਦੇ ਨੇ ਲੋਕ 'ਤਾਇਰ', ਮੈਨੂੰ ਆਪਣੇ ਯਾਰ ਤੋਂ ਡਰ ਲੱਗਦਾ।

ਦਮ ਦਮ ਹਮ ਦਮ ਬੁਰਾ ਬੀਤਦਾ ਏ

ਦਮ ਦਮ ਹਮ ਦਮ ਬੁਰਾ ਬੀਤਦਾ ਏ, ਮਹਿਰਮ ਆਪਣਾ ਕਦਮ ਵਧਾ ਕੇ ਚੱਲ।
ਰੰਜ ਗਮ ਅਲੱਮ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨਾ, ਨਵੇਂ ਯੁੱਗ ਦੇ ਨਾਲ ਟਕਰਾ ਕੇ ਚੱਲ।
ਅੱਗ ਮੌਤ ਤਬਾਹੀ ਨਾਲ ਖੇਲਦਾ, ਜਾਂ ਗਰਜ ਛੱਡ ਕੇ ਫ਼ਰਜ਼ ਨਿਭਾ ਕੇ ਚੱਲ।
ਜਾ ਕੇ ਕਿਸੇ ਸ਼ਹੀਦ ਦੀ ਮੜੀ ਉੱਤੇ, ਸਿਰ ਨਿਵਾ ਕੇ ਤੇ ਕਸਮ ਖਾ ਕੇ ਚੱਲ।
ਇਨਕਲਾਬ ਨੂੰ ਲੋੜ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਦੀ, ਅਤੇ ਸੋਹਲ ਮਲੂਕ ਜਵਾਨੀਆਂ ਦੀ,
ਦੇਸ਼ ਖ਼ੂਨ ਪਸੀਨੇ ਨੂੰ ਮੰਗਦਾ ਏ, ਬਲਿਦਾਨ ਖ਼ਾਤਰ ਮੁਸਕਰਾ ਕੇ ਚੱਲ।
ਕਾਂਸ਼ੀ ਕਾਹਬਿਆਂ ਮਸਜਿਦਾਂ ਮੰਦਰਾਂ ਵਿਚ ਜੇ ਕੋਈ ਰੱਬ ਹੈ ਤੇ ਗੁੱਸੇ ਹੋਇਆ ਦਾ ਏ,
ਦੋ ਪਿਆਰ ਤਲਵਾਰ ਦੀਆਂ ਦੇਵੀਆਂ ਨੇ, ਦੋਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਤੂੰ ਕੋਈ ਮਨਾ ਕੇ ਚੱਲ।
ਕੰਧਾਂ ਕੱਚੀਆਂ ਦੇ ਪਰੇ ਮਹਿਲ ਉੱਚੇ, ਜਿਥੇ ਬਿਜਲੀਆਂ ਦੇ ਲਾਟੂ ਚਮਕਦੇ ਨੇ,
ਜੇ ਕਰ ਡੈਨ ਗ਼ਰੀਬੀ ਨੂੰ ਖ਼ਤਮ ਕਰਨਾ, ਪੀਲੇ ਪੀਲੇ ਇਹ ਦੀਵੇ ਬੁਝਾ ਕੇ ਚੱਲ।
ਚਿੱਟੇ ਬਗਲੇ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਫਿਰਨ ਇਥੇ, ਬੰਬ ਪਰਾਂ ਦੇ ਵਿਚ ਛੁਪਾ ਕੇ ਤੇ,
ਉਹਨਾਂ ਨਾਲ ਕਾਲੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਫਿਰਦੇ, ਚੱਲ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਅਲਖ ਮੁਕਾ ਕੇ ਚੱਲ।
ਚੋਰੀ, ਰਿਸ਼ਵਤ, ਬਲੈਕ ਸਮੱਗਲਰਾਂ ਨੂੰ, ਹਾਲੇ ਅਸਾਂ ਦੇ ਵੋਟ ਬਚਾਈ ਜਾਂਦੇ,
ਗੋਲੀ ਅੱਗੇ ਤੇ ਇਹ ਨਹੀਂ ਠਹਿਰ ਸਕਦੇ, ਇਹ ਗੱਲ ਲੀਡਰਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝਾ ਕੇ ਚੱਲ।
ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚੋਂ ਗ਼ਰੀਬੀ ਨੂੰ ਖ਼ਤਮ ਕਰਨਾ, ਨਿਰਾ ਨਾਰਾ ਨਹੀਂ ਇਹ ਆਦੇਸ਼ ਹੈ ਇਕ,
'ਕੱਲਾ ਕੋਈ ਵੀ ਕੁਛ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ, ਕਦਮ ਆਪਣਾ ਨਾਲ ਮਿਲਾ ਕੇ ਚੱਲ।
ਧੋਕਲ ਨਾਹਰ ਸਿੰਘ ਗੁੱਗੇ ਦੇ ਟੂਣਿਆਂ ਨੇ, ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚੋਂ ਮਹਿੰਗਾਈ ਨਹੀਂ ਦੂਰ ਕਰਨੀ।
ਕਾਲੇ ਧਨ ਨੂੰ ਕੱਢ ਕੇ ਪੇਟੀਆਂ 'ਚੋਂ, ਦੋ ਨੰਬਰ ਹਿਸਾਬ ਜਲਾ ਕੇ ਚੱਲ।
ਗਾਂਧੀ, ਦਾਸ, ਸੁਭਾਸ਼, ਬਿਸਮਿਲ, ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਵਰਗੇ, ਮੁੜ ਕੇ ਜੰਮਣੇ ਨਹੀਂ,
ਕਿਵੇਂ ਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਹਨਾਂ ਨੇ ਖ਼ੂਨ ਦਿੱਤਾ, ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਇਹ ਸਮਝਾ ਕੇ ਚੱਲ।
ਬੋਤਲ, ਔਰਤ, ਬਲੈਕ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨੇ, ਸਾਰਾ ਦੇਸ਼ ਇਹ ਕੀਤਾ ਤਬਾਹ 'ਤਾਇਰ',
ਜਿਹੜਾ ਸੌਂ ਗਿਆ ਉਹਨੂੰ ਜਗਾ ਕੇ ਚੱਲ, ਬੈਠਾ ਹੋਇਆ ਜੋ ਉਹਨੂੰ ਉਠਾ ਕੇ ਚੱਲ।

ਕੌਮ ਦੀ ਇਹ ਕੌਮ ਸਭ ਬੀਮਾਰ ਏ

ਹੁਣ ਕੋਈ ਲੁਕਮਾਨ ਆ ਕੇ ਕੀ ਕਰੂ, ਦਰਦ ਦਾ ਦਰਮਾਨ ਆ ਕੇ ਕੀ ਕਰੂ।
ਪੇਸ਼ਵਾ ਸੁਲਤਾਨ ਆ ਕੇ ਕੀ ਕਰੂ, ਇਸ ਜਗ੍ਹਾ ਭਗਵਾਨ ਆ ਦੇ ਕੀ ਕਰੂ।
ਇਕ ਮਰਜ਼ ਹੋਵੇ ਤੇ ਹੋ ਜਾਏ ਇਲਾਜ, ਕੌਮ ਦੀ ਇਹ ਕੌਮ ਸਭ ਬੀਮਾਰ ਏ।

ਕਿਹੜੀ ਗੰਦਲ ਹੈ ਜਿਹਦੇ ਵਿਚ ਜ਼ਹਿਰ ਨਹੀਂ, ਕਿਹੜੀ ਅੱਖ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਅੰਦਰ ਗਹਿਰ ਨਹੀਂ।
ਕਿਹੜਾ ਦਿਲ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਅੰਦਰ ਵੈਰ ਨਹੀਂ, ਸੱਚ ਸਮਝੋ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਹੁਣ ਖੈਰ ਨਹੀਂ।
ਧਰਮ ਵਾਲੀ ਤੱਕੜੀ ਹੈ ਟੁੱਟ ਗਈ, ਰੋ ਪਿਆ ਹੁਣ ਦੇਸ਼ ਵਾਲਾ ਪਿਆਰ ਏ।
ਇਕ ਮਰਜ਼ ਹੋਵੇ ਤੇ ਹੋ ਜਾਏ ਇਲਾਜ, ਕੌਮ ਦੀ ਇਹ ਕੌਮ ਸਭ ਬੀਮਾਰ ਏ।

ਅੰਜੂਮਨ ਦੀ ਅੰਜੂਮਨ ਬੇਨੂਰ ਏ, ਇਸ ਜਗ੍ਹਾ 'ਤੇ ਦਰਦੇ ਦਿਲ ਕਾਫੂਰ ਏ।
ਕਾਫ਼ਲਾ ਟਿੱਲਿਆਂ ਦਾ ਮੰਜ਼ਲ ਦੂਰ ਏ, ਮੌਤ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਲੈਣ 'ਤੇ ਮਜ਼ਬੂਰ ਏ।
ਫੁੱਲ ਸਮਝ ਕੇ ਮੈਂ ਤੇ ਧੌਖਾ ਖਾ ਲਿਆ, ਪਰਖ ਕੀਤੀ ਤੇ ਨਿਕਲਿਆ ਖ਼ਾਰ ਏ।
ਇਕ ਮਰਜ਼ ਹੋਵੇ ਤੇ ਹੋ ਜਾਏ ਇਲਾਜ, ਕੌਮ ਦੀ ਇਹ ਕੌਮ ਸਭ ਬੀਮਾਰ ਏ।

ਬਿਗੜ ਚੁੱਕਾ ਹੈ ਰਵਾਜੇ ਜ਼ਿੰਦਗੀ, ਖ਼ਤਮ ਹੋਇਆ ਹੈ ਸਮਾਜੇ ਜ਼ਿੰਦਗੀ।
ਹਰ ਸ਼ਖ਼ਸ ਹੋਇਆ ਅਪਾਹਿਜੇ ਜ਼ਿੰਦਗੀ, ਹੋ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ ਇਲਾਜੇ ਜ਼ਿੰਦਗੀ।
ਚਲਣ ਮੇਰਾ ਆਪਣਾ ਮਸ਼ਕੂਕ ਏ, ਫਿਰ ਭਲਾ ਦੂਜੇ 'ਤੇ ਕੀ ਇਤਬਾਰ ਏ।
ਇਕ ਮਰਜ਼ ਹੋਵੇ ਤੇ ਹੋ ਜਾਏ ਇਲਾਜ, ਕੌਮ ਦੀ ਇਹ ਕੌਮ ਸਭ ਬੀਮਾਰ ਏ।

ਕੀ ਕੋਈ ਦੇਖੇ ਸਿਪਾ ਸਾਲਾਰੀਆਂ, ਰਹਿਬਰਾਂ ਨੇ ਵੇਚੀਆਂ ਖ਼ੁਦ-ਦਾਰੀਆਂ।
ਚੋਰੀ ਯਾਰੀ ਰਿਸ਼ਵਤਾਂ ਮੱਕਾਰੀਆਂ, ਪਲਦੀਆਂ ਨੇ ਗੋਦ ਵਿਚ ਗੱਦਾਰੀਆਂ।
ਇਹਨਾਂ ਜੁਰਮਾਂ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਤੇ ਮੌਤ ਏ, ਅਦਲ ਮੇਰੇ ਸਾਹਮਣੇ ਲਾਚਾਰ ਏ।
ਇਕ ਮਰਜ਼ ਹੋਵੇ ਤੇ ਹੋ ਜਾਏ ਇਲਾਜ, ਕੌਮ ਦੀ ਇਹ ਕੌਮ ਸਭ ਬੀਮਾਰ ਏ।

ਮੈਨੂੰ ਚਾਹੀਦੇ ਕਾਰ, ਬੰਗਲੇ, ਕੋਠੀਆਂ, ਮੈਨੂੰ ਚਾਹੀਏ ਰੋਟੀਆਂ ਨਾਲ ਬੋਟੀਆਂ।
ਮੈਨੂੰ ਚਾਹੀਦੇ ਮਾਲਾ, ਤਸਬੀ, ਚੋਟੀਆਂ, ਮੈਨੂੰ ਚਾਹੀਏ ਹੋਰਨਾਂ ਦੀਆਂ ਵਹੁਟੀਆਂ।
ਕੌਮ ਦਾ ਨੇਤਾ ਹਾਂ 'ਤਾਇਰ' ਖਾਣ ਨੂੰ, ਮੁਰਗਿਆਂ ਦੀਆਂ ਪਸਲੀਆਂ ਦਰਕਾਰ ਏ।
ਇਕ ਮਰਜ਼ ਹੋਵੇ ਤੇ ਹੋ ਜਾਏ ਇਲਾਜ, ਕੌਮ ਦੀ ਇਹ ਕੌਮ ਸਭ ਬੀਮਾਰ ਏ।

ਕਿਹੜੇ ਸਾਜੇ ਦਿਲ ਤੇ ਮੈਂ ਨਗਮੇ ਨੂੰ ਛੇੜਾਂ

ਕਿਹੜੇ ਸਾਜੇ ਦਿਲ ਤੇ ਮੈਂ ਨਗਮੇ ਨੂੰ ਛੇੜਾਂ,
ਕਿ ਸੁਰ ਜਿਹੜੀ ਸੀ ਬੇਸੁਰੀ ਹੋ ਰਹੀ ਏ।
ਆਜ਼ਾਦੀ 'ਚ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਸਵਾਦਲ ਸੀ ਲੱਭਦੇ,
ਮਗਰ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਇਹ ਛੁਰੀ ਹੋ ਰਹੀ ਏ।
ਜਿਹੜੀ ਬੀਤਦੀ ਏ ਬੁਰੀ ਬੀਤਦੀ ਏ,
ਜਿਹੜੀ ਹੋ ਰਹੀ ਏ ਬੁਰੀ ਹੋ ਰਹੀ ਏ।
ਬੜਾ ਟੇਢਾ ਮਸਲਾ ਆਬਾਦੀ ਦਾ ਦਿਸਦਾ,
ਵਿਗੜ ਜਾਏ ਨਾ ਇਹ ਆਬਾਦੀ ਦਾ ਮਸਲਾ।
ਧਰਤੀ 'ਤੇ ਓਨੀ ਹੀ ਓਨੀ ਹੈ ਆਪਣੀ,
ਜਿਹੜੀ ਦਿੱਤੀ ਹੋਈ ਹੈ ਸਾਨੂੰ ਖੁਦਾ ਨੇ।
ਖੇਤਾਂ ਨੂੰ ਨਹਿਰਾਂ ਦਾ ਪਾਣੀ ਵੀ ਮਿਲਦਾ,
ਫਸਲ ਲਈ ਵੀ ਮਿਹਨਤ ਨੇ ਕਰਦੇ ਸਿਆਣੇ।
ਬੇਕਾਰੀ, ਮਹਿੰਗਾਈ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਦੀ ਖ਼ਾਤਰ,
ਲਗਾਏ ਗਏ ਨੇ ਵੱਡੇ ਕਾਰਖ਼ਾਨੇ।
ਕੋਈ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਜਾਣ ਦੰਦੇ ਕਿਸੇ ਦੀ,
ਧੜਾਧੜ ਨੇ ਜੰਮਦੇ ਨੇ ਇਥੇ ਨਿਆਣੇ।
ਫਸਲ ਕੱਚੀ ਨੂੰ ਖਾਈ ਜਾਂਦੇ ਨੇ ਕੀੜੇ,
ਕਿਥੋਂ ਆਏ ਰੋਟੀ ਕਿਥੋਂ ਆਣ ਦਾਣੇ।
ਫਰਸ਼ ਹਿੱਲ ਰਿਹਾ ਤੇ ਅਰਸ਼ ਡੋਲਦਾ ਏ,
ਬਲਾ ਆ ਰਹੀ ਏ ਬਲਾ ਆ ਰਹੀ ਏ।
ਜਦੋਂ ਹਾਲ ਵੇਖਾਂ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਵਤਨ ਦਾ,
ਇਹ ਦਿਲ ਡੋਲਦਾ ਏ ਕਲੇਜ਼ਾ ਹੈ ਕੰਬਦਾ।
ਅੰਧੇਰਾ ਅੰਧੇਰਾ ਨਜ਼ਰ ਆ ਰਿਹਾ ਏ,
ਇਹ ਪੰਥ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਕਿਤੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਲੱਭਦਾ।
ਇਹ ਬਰਕਤ ਵਤਨ ਦੀ ਖ਼ਤਮ ਹੋ ਰਹੀ ਏ,
ਪਿਉ ਚੀਕਦਾ ਤੇ ਉਹ ਮਾਂ ਰੋ ਰਹੀ ਏ।

ਜ਼ਮਾਨਾ ਆ ਗਿਆ ਹੁਣ

ਜ਼ਮਾਨਾ ਆ ਗਿਆ ਹੁਣ ਤੇ ਸਿਰਾਂ ਨਾਲ ਸਿਰ ਨੂੰ ਜੋੜਨ ਦਾ।
ਵਕਤ ਹਿੰਮਤ ਤੇ ਮਿਹਨਤ ਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਮੁੜਕਾ ਨਿਚੋੜਣ ਦਾ।
ਯਤਨ ਕਰ ਲਉ ਦਲਿੱਦਰ ਆਲਸਾ ਨੂੰ ਕਿਧਰੇ ਰੋੜਣ ਦਾ।
ਸੁਣੋ ਐ ਬਾਗ਼ਬਾਨੋ ਵਕਤ ਨਹੀਂ ਇਹ ਫੁੱਲ ਤੋੜਨ ਦਾ।
ਜੇ ਇਸ ਬਾਗ਼ੋ ਜਹਾਂ ਅੰਦਰ ਤਮੰਨਾ ਕੁਛ ਹੈ ਜੀਨੇ ਦੀ।
ਜ਼ਰੂਰਤ ਬਾਗ਼ ਨੂੰ ਇਸ ਵਕਤ ਹੈ ਗਾੜ੍ਹੇ ਪਸੀਨੇ ਦੀ।
ਬੜੀ ਹਰਕਤ 'ਚ ਬਰਕਤ ਹੈ ਬੜੀ ਹਿੰਮਤ 'ਚ ਦੌਲਤ ਏ।
ਬੜੀ ਤਾਕਤ 'ਚ ਖੂਬੀ ਹੈ ਬੜੀ ਮਿਹਨਤ 'ਚ ਰਾਹਤ ਏ।
ਨਵੀਂ ਦੁਨੀਆਂ ਨਵੇਂ ਸੂਰਜ ਨਵੇਂ ਸਾਮਾਨ ਪੈਦਾ ਕਰ।
ਦਿਲਾਂ ਵਿਚ ਵਲਵਲੇ ਤੇ ਜੋਸ਼ ਨੇ ਅਰਮਾਨ ਪੈਦਾ ਕਰ।
ਬਿਹਤਰ ਹਾਲਤ ਜ਼ਮਾਨੇ ਵਿਚ ਨਿਰਾਲੀ ਸ਼ਾਨ ਪੈਦਾ ਕਰ।
ਜਾਂ ਪੈਦਾਇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਬੰਦ ਕਰਦੇ ਜਾਂ ਤੂੰ ਇਨਸਾਨ ਪੈਦਾ ਕਰ।
ਜਿੰਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਫ਼ਰਜ਼ ਦਾ ਜਾਂ ਦਰਦ ਨੂੰ ਅਹਿਸਾਸ ਕੁਛ ਹੋਵੇ।
ਹੁਬਅੱਲ ਵਤਨੀਂ ਦਾ ਐ 'ਤਾਇਰ' ਜਿੰਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਾਸ ਕੁਛ ਹੋਵੇ।

ਓ ਵਤਨ ਦੇ ਜਵਾਨਾ

ਓ ਵਤਨ ਦੇ ਜਵਾਨਾ ਤੂੰ ਬਦਲ ਦੇ ਜ਼ਮਾਨਾ,
ਤੂੰ ਰੋਕ ਗਰਮ ਵਾਵਾਂ ਤੂੰ ਟੋਲ ਠੰਡੀਆਂ ਛਾਵਾਂ।
ਤਾਕਤ ਕਿਹਦੀ ਹੈ ਰੋਕੇ ਹੁਣ ਤੇਰੀਆਂ ਇਹ ਰਾਵਾਂ,
ਤੇਰੀ ਤਰਫ ਨੇ ਲੱਗੀਆਂ ਹੁਣ ਸਭ ਦੀਆਂ ਨਿਗਾਹਾਂ।
ਨੇੜੇ ਤੇਰੀ ਹੈ ਮੰਜ਼ਿਲ ਨੇੜੇ ਤੇਰਾ ਨਿਸ਼ਾਨਾ,
ਓ ਵਤਨ ਦੇ ਜਵਾਨਾ ਤੂੰ ਬਦਲ ਦੇ ਜ਼ਮਾਨਾ,
ਤੂੰ ਰੋਕ ਗਰਮ ਵਾਵਾਂ ਤੂੰ ਟੋਲ ਠੰਡੀਆਂ ਛਾਵਾਂ।

ਤੂੰ ਵੀ ਕਦਮ ਵਧਾ ਲੈ ਉਹ ਕਾਫ਼ਲੇ ਨੇ ਚੱਲੇ,
ਉਹ ਦੇਸ਼ ਖੂਬ ਵੱਸਦੇ ਦੌਲਤ ਜਿੰਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪੱਲੇ।
ਦਿਨ ਦੇ ਮੁਸਾਫ਼ਰਾਂ ਨੇ ਪੱਤਨ ਨੇ ਰਾਤ ਮੱਲੇ,
ਲਹਿਰਾਂ ਨੂੰ ਚੀਰ ਕੇ ਤੇ ਤੂੰ ਓਸ ਪਾਰ ਜਾਣਾ।
ਓ ਵਤਨ ਦੇ ਜਵਾਨਾ ਤੂੰ ਬਦਲ ਦੇ ਜ਼ਮਾਨਾ,
ਤੂੰ ਰੋਕ ਗਰਮ ਵਾਵਾਂ ਤੂੰ ਟੋਲ ਠੰਡੀਆਂ ਛਾਵਾਂ।

ਉਹ ਮਿਹਨਤਾਂ ਦੀ ਗਾਣੀ ਬੇਦਾਰ ਹੋ ਰਹੀ ਏ,
ਉੱਭਰੀ ਹੋਈ ਜਵਾਨੀ ਹੁਸ਼ਿਆਰ ਹੋ ਰਹੀ ਏ।
ਤੇਰੀ ਨਵੀਂ ਕਹਾਣੀ ਤਿਆਰ ਹੋ ਰਹੀ ਏ,
ਹੁੱਥੇ ਵਤਨ ਦਾ ਗਾਏ ਕੋਈ ਨਵਾਂ ਤਰਾਨਾ।
ਓ ਵਤਨ ਦੇ ਜਵਾਨਾ ਤੂੰ ਬਦਲ ਦੇ ਜ਼ਮਾਨਾ,
ਤੂੰ ਰੋਕ ਗਰਮ ਵਾਵਾਂ ਤੂੰ ਟੋਲ ਠੰਡੀਆਂ ਛਾਵਾਂ।

ਰੰਜ ਗਮ ਮੁਸੀਬਤਾਂ ਵਿਚ ਤਿਲ ਭਰ ਨਾ ਡੋਲਦੇ ਨੇ,
ਦੁਨੀਆਂ 'ਤੇ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਜੀਵਨ ਨੂੰ ਟੋਲਦੇ ਨੇ।
ਆਕਾਸ਼ 'ਤੇ ਨੇ ਉੱਡਦੇ ਪਾਤਾਲ ਫੋਲਦੇ ਨੇ,
ਮਿਹਨਤ ਦੇ ਨਾਲ ਲੱਭਦਾ ਦੌਲਤ ਦਾ ਇਹ ਖ਼ਜ਼ਾਨਾ।
ਓ ਵਤਨ ਦੇ ਜਵਾਨਾ ਤੂੰ ਬਦਲ ਦੇ ਜ਼ਮਾਨਾ,
ਤੂੰ ਰੋਕ ਗਰਮ ਵਾਵਾਂ ਤੂੰ ਟੋਲ ਠੰਡੀਆਂ ਛਾਵਾਂ।

ਉਹ ਬਦਲ ਰਹੀ ਏ ਦੁਨੀਆਂ ਨਿਰਮਾਣ ਹੋ ਰਿਹਾ ਏ,
ਜੀਣੇ ਦਾ ਹੁਣ ਤੇ ਪੂਰਾ ਸਾਮਾਨ ਹੋ ਰਿਹਾ ਏ।
ਇਨਸਾਨ ਇਹ ਮੁਕੰਮਲ ਇਨਸਾਨ ਹੋ ਰਿਹਾ ਏ,
ਬਣਦਾ ਗਿਆ ਵਤਨ ਦਾ 'ਤਾਇਰ' ਨਵਾਂ ਫ਼ਸਾਨਾ।
ਓ ਵਤਨ ਦੇ ਜਵਾਨਾ ਤੂੰ ਬਦਲ ਦੇ ਜ਼ਮਾਨਾ,
ਤੂੰ ਰੋਕ ਗਰਮ ਵਾਵਾਂ ਤੂੰ ਟੋਲ ਠੰਡੀਆਂ ਛਾਵਾਂ।

ਨਾ ਡਰ ਬਿਜਲੀਆਂ ਤੋਂ

ਨਾ ਡਰ ਬਿਜਲੀਆਂ ਤੋਂ ਵਤਨ ਦੇ ਜਵਾਨਾਂ,
ਬਣਾ ਲੈ ਕੋਈ ਤੂੰ ਨਵਾਂ ਆਸ਼ਿਆਨਾ।
ਵਤਨ ਦਾ ਤੂੰ ਆਸ਼ਿਕ ਵਤਨ ਦਾ ਦੀਵਾਨਾ,
ਵਤਨ ਦੀ ਇਹ ਕਿਸਮਤ ਨੂੰ ਤੂੰ ਹੈ ਬਣਾਨਾ।
ਤੇਰੇ ਵੱਲ ਸਾਕੀ ਇਹ ਸਭ ਤੱਕ ਰਹੇ ਨੇ,
ਇਹ ਸਾਗਰ ਇਹ ਸ਼ੀਸ਼ਾ ਸੁਰਾਹੀ ਪੈਮਾਨਾ।
ਆਕਾਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਤਾਰੇ ਪਤਾਲਾਂ 'ਚੋਂ ਮੋਤੀ,
ਤੂੰ ਕੱਢ ਕੱਢ ਕੇ ਖਾਨਾਂ 'ਚੋਂ ਹੀਰੇ ਲਿਆਣਾ।
ਪਹਾੜਾਂ ਦੀਆਂ ਛਾਤੀਆਂ ਚੀਰ ਕੇ ਤੂੰ
ਬਿਜਲੀ ਲਿਆਣਾ ਤੇ ਨਹਿਰਾਂ ਵਗਾਉਣਾ।
ਹਨੇਰੇ ਦੀ ਵਾ ਇਹ ਤੇਰੇ ਪੈਰ ਚੁੰਮਦੀ,
ਬਲਦਾਂ ਨੂੰ ਜੋਅ ਕੇ ਤੇ ਹੱਲ ਨੂੰ ਚਲਾਣਾ।
ਉਹ ਅੰਨਦਾਤਿਆਂ ਤੇਰੀਆਂ ਬਰਕਤਾਂ ਨੇ,
ਖਵਾ ਕੇ ਲੱਖਾਂ ਨੂੰ ਤੇ ਫਿਰ ਆਪ ਖਾਣਾ।
ਵਗਾ ਕੇ ਤੂੰ ਆਪਣਾ ਲਹੂ ਤੇ ਪਸੀਨਾ,
ਬਹੁਤ ਸਖ਼ਤੀਆਂ ਦੀ ਕਮਾਈ ਕਮਾਣਾ।
ਪਲਾਨ ਇਹ ਤੇ ਚੱਲਦੇ ਤੇਰੇ ਆਸਰੇ 'ਤੇ,
ਤਰੱਕੀ ਦੀ ਮੰਜ਼ਲ ਹੈ ਤੇਰਾ ਨਿਸ਼ਾਨਾ।
ਤੂੰ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਵੱਲ ਕੀ ਪਿਆ ਵੇਖਦਾ ਏਂ,
ਤੇਰੇ ਵੱਲ ਹੈ 'ਤਾਇਰ' ਤੱਕਦਾ ਜ਼ਮਾਨਾ।

ਜਿਹੜੇ ਚਮਕਣ ਜ਼ਮੀਨ ਉੱਤੇ

ਜਿਹੜੇ ਚਮਕਣ ਜ਼ਮੀਨ ਉੱਤੇ ਜਿਹੜੇ ਚਮਕਣ ਆਕਾਸ਼ਾਂ 'ਤੇ,
ਸਿਤਾਰੇ ਹੋਰ ਹੁੰਦੇ ਨੇ, ਨਜ਼ਾਰੇ ਹੋਰ ਹੁੰਦੇ ਨੇ।
ਸੁਬਹ ਉਠ ਕੇ ਤੇ ਇਹ ਕਹੀਦਾ ਕਿ ਤੱਕਿਆ ਆਸਰਾ ਤੇਰਾ,
ਬੜਾ ਝੂਠਾ ਜੋ ਦੁਨੀਆਂ 'ਤੇ ਉਹ ਗੂੜ੍ਹਾ ਯਾਰ ਹੈ ਮੇਰਾ।
ਲੱਭਣ ਬੰਡਲ ਇਹ ਨੋਟਾ ਦੇ ਕੋਈ ਨਾ ਕੰਮਕਾਰ ਏ ਕੰਮਕਾਰ ਏ,
ਜਿਹੜੇ ਚਮਕਣ ਜ਼ਮੀਨ ਉੱਤੇ ਜਿਹੜੇ ਚਮਕਣ ਆਕਾਸ਼ਾਂ 'ਤੇ,
ਸਿਤਾਰੇ ਹੋਰ ਹੁੰਦੇ ਨੇ, ਨਜ਼ਾਰੇ ਹੋਰ ਹੁੰਦੇ ਨੇ।

ਉਹ ਚਿੜਿਉ ਖੈਰ ਨੂੰ ਮੰਗੋ ਕਿ ਇਹ ਬਾਜ਼ਾਂ ਦੀ ਦੁਨੀਆਂ ਏ।
ਬੜੀ ਉੱਜਲੀ ਜਿਹੀ ਜਾਪੇ ਜੂਏਬਾਜ਼ਾਂ ਦੀ ਦੁਨੀਆਂ ਏ।
ਜਿਹੜਾ ਵੱਡਾ ਫਰੇਬੀ ਏ ਆਹੋ ਸਰਮਾਇਆਦਾਰ ਏ,
ਜਿਹੜੇ ਚਮਕਣ ਜ਼ਮੀਨ ਉੱਤੇ ਜਿਹੜੇ ਚਮਕਣ ਆਕਾਸ਼ਾਂ 'ਤੇ,
ਸਿਤਾਰੇ ਹੋਰ ਹੁੰਦੇ ਨੇ, ਨਜ਼ਾਰੇ ਹੋਰ ਹੁੰਦੇ ਨੇ।

ਜੇ ਘਰ ਘਰ ਜਾਵਾਂ ਤੇ ਸੱਚ ਕਹਿਣਾਂ ਮੇਰੀ ਜਿੰਦ ਡੋਲਦੀ ਰਹਿੰਦੀ।
ਜਨਾਨੀ ਸਖ਼ਤ ਏ ਮੇਰੀ ਉਹ ਹਰਦਮ ਬੋਲਦੀ ਰਹਿੰਦੀ।
ਮੈਂ ਡਰਦਾ ਕਹਿ ਛੱਡਾਂ 'ਤਾਇਰ' ਕਿ ਮੁਝ ਕੋ ਤੁਮ ਸੇ ਪਿਆਰ ਹੈ,
ਜਿਹੜੇ ਚਮਕਣ ਜ਼ਮੀਨ ਉੱਤੇ ਜਿਹੜੇ ਚਮਕਣ ਆਕਾਸ਼ਾਂ 'ਤੇ,
ਸਿਤਾਰੇ ਹੋਰ ਹੁੰਦੇ ਨੇ, ਨਜ਼ਾਰੇ ਹੋਰ ਹੁੰਦੇ ਨੇ।

ਇਰਾਦੇ ਪੂਰੇ ਹੋਵਣਗੇ

ਇਰਾਦੇ ਪੂਰੇ ਹੋਵਣਗੇ ਦਿਲਾਂ ਦੇ ਜੋਸ਼ ਉਭਰਨਗੇ,
ਇਹ ਸਾਰੀ ਧਰਤੀ ਸੰਵਰੇਗੀ ਇਹ ਸਾਰੇ ਤਾਰੇ ਚਮਕਣਗੇ।
ਗਰੀਬੀ ਖ਼ਤਮ ਹੋਵੇਗੀ ਇਹ ਕਾਣੀ ਵੰਡ ਮੁੱਕੇਗੀ,
ਸੁਰਤ ਆਵੇਗੀ ਧਨੀਆਂ ਨੂੰ ਨਸ਼ੇ ਦੌਲਤ ਦੇ ਉਤਰਨਗੇ।
ਇਰਾਦੇ ਪੂਰੇ ਹੋਵਣਗੇ ਦਿਲਾਂ ਦੇ ਜੋਸ਼ ਉਭਰਨਗੇ,
ਇਹ ਸਾਰੀ ਧਰਤੀ ਸੰਵਰੇਗੀ ਇਹ ਸਾਰੇ ਤਾਰੇ ਚਮਕਣਗੇ।

ਮੇਰੇ ਇਸ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਧਰਤੀ ਨੂੰ ਕੋਈ ਗ਼ੈਰ ਨਾ ਛੇੜੂ,
ਇਹ ਹੁਣ ਸੋਨੇ ਦੀ ਚਿੜੀਆ ਦੇ ਨਾ ਪਰ ਹੁਣ ਗ਼ੈਰ ਕੁਤਰਨਗੇ।
ਇਰਾਦੇ ਪੂਰੇ ਹੋਵਣਗੇ ਦਿਲਾਂ ਦੇ ਜੋਸ਼ ਉਭਰਨਗੇ,
ਇਹ ਸਾਰੀ ਧਰਤੀ ਸੰਵਰੇਗੀ ਇਹ ਸਾਰੇ ਤਾਰੇ ਚਮਕਣਗੇ।

ਲਹੂ ਪੀ ਕੇ ਗ਼ਰੀਬਾਂ ਦਾ ਮਜ਼ੇ ਨਾਲ ਸੌਂ ਨਾ ਸਕਣਗੇ,
ਧੌਹੀਆਂ, ਵੈਰੀਆਂ ਤੇ ਘਾਤਕਾਂ ਦੇ ਸੀਨੇ ਧੜਕਣਗੇ।
ਇਰਾਦੇ ਪੂਰੇ ਹੋਵਣਗੇ ਦਿਲਾਂ ਦੇ ਜੋਸ਼ ਉਭਰਨਗੇ,
ਇਹ ਸਾਰੀ ਧਰਤੀ ਸੰਵਰੇਗੀ ਇਹ ਸਾਰੇ ਤਾਰੇ ਚਮਕਣਗੇ।

ਇਹ ਹੁਣ ਇਕ ਅਰਬ ਜਨ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਜੈ ਜੈਕਾਰ ਹੋਵੇਗੀ,
ਇਹ ਭਾਰਤ ਮਾਂ ਦੇ ਸਿਰ ਦੇ ਤਾਜ ਦੇ ਵਿਚ ਹੀਰੇ ਚਮਕਣਗੇ।
ਇਰਾਦੇ ਪੂਰੇ ਹੋਵਣਗੇ ਦਿਲਾਂ ਦੇ ਜੋਸ਼ ਉਭਰਨਗੇ,
ਇਹ ਸਾਰੀ ਧਰਤੀ ਸੰਵਰੇਗੀ ਇਹ ਸਾਰੇ ਤਾਰੇ ਚਮਕਣਗੇ।

ਨਵੇਂ ਗੁਚੇ, ਸ਼ਗੂਫ਼ੇ, ਡਾਲੀਆਂ ਤੇ ਫੁੱਲ, ਪੱਤ ਕਲੀਆਂ,
ਨਵੇਂ ਗੁਲ ਤੇ ਨਵੇ ਗਮਲੇ ਨਵੇਂ ਹੁਣ ਬਾਗ਼ ਸੰਵਰਨਗੇ।
ਇਰਾਦੇ ਪੂਰੇ ਹੋਵਣਗੇ ਦਿਲਾਂ ਦੇ ਜੋਸ਼ ਉਭਰਨਗੇ,
ਇਹ ਸਾਰੀ ਧਰਤੀ ਸੰਵਰੇਗੀ ਇਹ ਸਾਰੇ ਤਾਰੇ ਚਮਕਣਗੇ।

ਨਵੀਂ ਦੁਨੀਆਂ ਨਵਾਂ ਆਕਾਸ਼ ਤੇ ਸੂਰਜ ਚੜ੍ਹ 'ਤਾਇਰ',
ਨਵਾਂ ਹੁਣ ਚੰਨ ਚਮਕੇਗਾ ਨਵੇਂ ਹੁਣ ਤਾਰੇ ਚਮਕਣਗੇ।
ਇਰਾਦੇ ਪੂਰੇ ਹੋਵਣਗੇ ਦਿਲਾਂ ਦੇ ਜੋਸ਼ ਉਭਰਨਗੇ,
ਇਹ ਸਾਰੀ ਧਰਤੀ ਸੰਵਰੇਗੀ ਇਹ ਸਾਰੇ ਤਾਰੇ ਚਮਕਣਗੇ।

ਬੋਲੀਆਂ - ਦੇਸ਼ ਭਗਤੀ

ਦੌਲਤ ਘਰ ਵਿਚ ਆਵੇ ਗ਼ਮ ਸਭ ਘੱਟ ਜਾਂਦੇ,
ਮਿਲ ਕੇ ਬੈਠਣ ਵੀਰੇ ਦੁੱਖ ਸਭ ਕੱਟ ਜਾਂਦੇ।

ਬਾਗ਼ੇ ਵਿਚ ਕੇਲਾ ਏ,
ਸਿੱਖ ਨਾਲ ਮਿਲ ਹਿੰਦੂਆਂ ਹੁਣ ਮਿਲਣ ਦਾ ਵੇਲਾ ਏ।
ਹੋਰ ਨਾ ਕੋਈ ਜ਼ਹਿਰ ਦੀ ਗੰਦਲ ਚੱਖਣੀ ਏ,
ਦੋਹਾਂ ਮਿਲ ਕੇ ਲਾਜ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਰੱਖਣੀ ਏ।

ਬਾਗ਼ੇ ਵਿਚ ਤੌੜੀ ਏ,
ਸਵਰਗ ਦੀ ਰਾਹ ਦੇ ਲਈ ਪਹਿਲੀ ਏਕਤਾ ਦੀ ਪੌੜੀ ਏ।
ਫਲਦੀ ਫੁੱਲਦੀ ਰਹੋ ਨੀ ਖੇਤਾਂ ਵਾਲੜੀਏ,
ਨੱਚ ਨੱਚ ਕੇ ਤੂੰ ਕਿਹੋ ਨੀ ਝਮਕਿਆਂ ਵਾਲੜੀਏ।

ਬਾਗ਼ੇ ਵਿਚ ਰੁੱਖ ਦਿਸਦਾ ਵੀਰ ਪੰਜਾਬੀ ਦਾ,
ਅੱਜ ਖਿੜਿਆ ਦਾ ਮੁੱਖ ਦਿਸਦਾ।
ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਦੇ ਦਿਨ ਆਉਂਦੇ ਨਾਲ ਨਸੀਬਾਂ ਦੇ,
ਕਦੇ ਨਾ ਵਿਰਥੇ ਜਾਂਦੇ ਖੂਨ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੇ।

ਕੋਈ ਕਰਦਾ ਮੁਨਾਦੀ ਏ ਸਦਕਾ ਜਵਾਨੀਆਂ ਦਾ,
ਸਾਨੂੰ ਮਿਲ ਗਈ ਆਜ਼ਾਦੀ ਏ।
ਜਗ੍ਹਾ ਨਾ ਦਿਲ ਵਿਚ ਦੇਣਾ ਗ਼ੈਰ ਖਿਆਲਾਂ ਨੂੰ,
'ਕੱਠੇ ਹੋ ਕੇ ਰੋਕੋ ਫ਼ਿਰਕੂ ਚਾਲਾਂ ਨੂੰ।

ਬਾਗ਼ੇ ਵਿਚ ਫੁੱਲ ਦਿਸਦਾ ਧਰਤੀਏ ਪੰਜਾਬ ਦੀਏ,
ਤੇਰੇ ਕੋਈ ਨਾ ਤੁੱਲ ਦਿਸਦਾ।
ਸੋਹਣੇ ਸੋਹਣੇ ਫੁੱਲ ਖਿੜੇ ਨੇ ਆਸ਼ਾ ਦੇ,
ਸਾਡੇ ਚਰਚੇ ਹੁੰਦੇ ਵਿਚ ਅਕਾਸ਼ਾਂ ਦੇ।

ਬਾਗ਼ੇ 'ਚ ਮਮੀਰੇ ਨੇ ਇੰਜ ਪੰਜਾਬ,
ਸਜੇ ਜਿਵੇਂ ਮੁੰਦਰੀ 'ਚ ਹੀਰੇ ਨੇ।

ਲੱਗਣ ਲੱਗੇ ਚੰਦ ਨੇ ਹੁਣ ਨਸੀਬਾਂ ਨੂੰ,
ਰੋਕੋ ਮਿਲ ਕੇ ਵੀਰੋ ਚੰਦਰੀਆਂ ਜੀਭਾਂ ਨੂੰ।

ਬਾਗੇ ਵੱਲ ਅੱਖ ਨਾ ਕਰੀਂ ਮਜ਼੍ਹਬਾਂ ਦੀ ਸਹੁੰ ਦੇ ਕੇ,
ਸਿੱਖਾਂ ਹਿੰਦੂਆਂ ਨੂੰ ਵੱਖ ਨਾ ਕਰੀਂ।
ਮੁਸ਼ਕਲ ਦੇ ਨਾਲ ਸਿੱਲ ਪਰਬੱਤ ਦੀ ਹਿੱਲਦੀ ਏ,
ਸਿਰ ਦੇ ਦਈਏ ਫੇਰ ਆਜ਼ਾਦੀ ਮਿਲਦੀ ਏ।

ਕਲੀ ਕਲੀ ਤੇ ਫੁੱਲ ਸਭ ਖਿਲ ਗਏ ਨੇ,
ਉਹ ਦੇਖੋ ਪੰਜਾਬ ਤੇ ਪੈਪਸੂ ਮਿਲ ਗਏ ਨੇ।
ਇਹ ਗੀਤ ਨਵੀਲਾ ਏ ਮੁੜ ਮੁੜ ਗਾ 'ਤਾਇਰ',
ਇਹ ਤੇ ਨਹਿਰੂ ਦੀ ਲੀਲਾ ਏ।

ਕੋਈ ਫੁੱਟਪਾਥ 'ਤੇ ਮਰ ਜਾਏ

ਕੋਈ ਫੁੱਟਪਾਥ 'ਤੇ ਮਰ ਜਾਏ, ਕੋਈ ਮੁਸਕਰਾ ਕੇ ਲੰਘ ਜਾਏ।
ਸਮਾਜ ਇਹ ਤੇਰੀ ਬੇਫ਼ਿਕਰੀ ਕਿੰਨਾ ਚਿਰ ਹੋਰ ਚੱਲਣੀ ਏ।
ਕਿੰਨਾ ਚਿਰ ਕੋਲੇ ਚੁਗ ਕੇ ਵੇਚਣੇ ਮੁਟਿਆਰ ਭੈਣਾ ਨੇ,
ਕਿੰਨਾ ਚਿਰ ਜ਼ਹਿਰ ਦੀ ਗੰਦਲ ਇਹ ਦਾਮਨ ਵਿਚ ਪਲਣੀ ਏ।
ਕਿੰਨਾ ਚਿਰ ਗਲਬਾ ਰਹਿਣਾ ਏ ਅਮੀਰੀ ਦਾ ਗ਼ਰੀਬੀ 'ਤੇ,
ਕਿੰਨਾ ਚਿਰ ਅੱਗ ਗੁਰਬਤ ਦੀ ਜ਼ਮਾਨੇ ਵਿਚ ਬਲਣੀ ਏ।
ਸਮਾਜ ਇਹ ਤੇਰੀ... ..

ਹਨੇਰਾ ਕਦ ਤਲਕ ਰਹਿਣਾ ਏ, ਇਹਨਾਂ ਕੱਚੀਆਂ ਕੁੱਲੀਆਂ ਵਿਚ,
ਕਦੋਂ ਮਾਯੂਸ ਜਿਹੀ ਦੁਨੀਆਂ ਇਹ ਦੁਨੀਆਂ ਨਾਲ ਰਲਣੀ ਏ।
ਕਦੋਂ ਪੰਘੂੜੇ ਝੂਟਣਗੇ ਨੰਗੇ ਮੁੰਡੇ ਗ਼ਰੀਬਾਂ ਦੇ,
ਖ਼ੁਦਾ ਜਾਣੇ ਨਾਦਾਰਾਂ ਦੀ ਕਦ ਬਦਲਣੀ ਏ।
ਇਹ ਕਦ ਤੱਕ ਲਹੂ ਗ਼ਰੀਬਾਂ ਦਾ ਚਰਾਗਾਂ ਵਿਚ ਰਹੂ ਬਲਦਾ,
ਕਿੰਨਾ ਚਿਰ ਮੀਟ ਭੁੰਨਣਾ ਏ ਕਿੰਨਾ ਚਿਰ ਚਰਬੀ ਦਲਣੀ ਏ।
ਕਿੰਨਾ ਚਿਰ ਨਾਚ ਹੋਣੇ ਨੇ ਕਿੰਨਾ ਚਿਰ ਸ਼ਰਮ ਵਿਕਣੀ ਏ,
ਇਨ੍ਹਾਂ ਬਦਮਸ਼ਤ ਅੱਖੀਆਂ ਦੀ ਕਿੰਨਾ ਚਿਰ ਪੇਸ਼ ਚੱਲਣੀ ਏ।
ਨਜ਼ਾਮੇ ਆਮ ਰਈਅਤ ਆਖ਼ਰੀ ਹਿਚਕੀ 'ਤੇ ਹੈ 'ਤਾਇਰ',
ਸ਼ਹਿਨਸ਼ਾਈਅਤ ਪਰੱਸਤਾਂ ਦੀ ਕਿਤੇ ਨਾ ਦਾਲ ਗਲਣੀ ਏ।
ਕੋਈ ਫੁੱਟਪਾਥ 'ਤੇ ਮਰ ਜਾਏ, ਕੋਈ ਮੁਸਕਾ ਕੇ ਲੰਘ ਜਾਏ।
ਸਮਾਜ ਇਹ ਤੇਰੀ ਬੇਫ਼ਿਕਰੀ ਕਿੰਨਾ ਚਿਰ ਹੋਰ ਚੱਲਣੀ ਏ।

ਐਤਕੀਂ ਵਣਜਾਰਿਆ

ਐਤਕੀਂ ਵਣਜਾਰਿਆ ਨਾ ਵੰਗਾਂ ਅਸੀਂ ਲੈਣੀਆਂ ਨੇ,
ਹੋਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਾਵੇਂ ਅਸਾਂ ਕੁੜੀਆਂ ਮਨਾਉਣੇ ਨੇ।
ਕੰਘੀ, ਸ਼ੀਸ਼ਾ, ਬਿੰਦਲੂ ਨਾ ਸੁਰਮਾ ਖਰੀਦਣਾ ਏ,
ਹਰੇ, ਪੀਲੇ, ਕਾਸ਼ਨੀ ਦੁਪੱਟੇ ਨਾ ਰੰਗਾਉਣੇ ਨੇ।
ਮੱਠਿਆਂ ਦੇ ਕੋਲ ਜਿਥੇ ਥੋਰਾਂ ਆਪੇ ਉੱਗੀਆਂ ਨੇ,
ਹੱਥਾਂ 'ਚ ਬੰਦੂਕਾਂ ਲੈ ਕੇ ਮੋਰਚੇ ਬਣਾਉਣੇ ਨੇ।
ਰੋਕਣਾ ਸਰਹੱਦ ਉੱਤੋਂ ਪਰਾਂ ਅਸਾਂ ਵੈਰੀਆਂ ਨੂੰ,
ਵੈਰੀਆਂ ਦੇ ਹੱਥ ਅਸਾਂ ਆਪੇ ਹੀ ਵਟਾਉਣੇ ਨੇ।
ਦੇਸ਼ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਤੇ ਤਮੀਰਾਂ ਜਿਥੇ ਲੱਗੀਆਂ ਨੇ,
ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਹਿੱਸੇ ਅਸਾਂ ਆਪਣੇ ਵੀ ਪਾਉਣੇ ਨੇ।
ਪਲੰਘ ਅਤੇ ਪੀੜੇ ਅਸਾਂ ਰੰਗਲੇ ਵਿਛਾਉਣੇ ਨਹੀਂ,
ਮਹਿਲਾਂ ਵਿਚ ਰਹਿਣ ਦੇ ਰਿਵਾਜ ਇਹ ਹਟਾਉਣੇ ਨੇ।
ਹਾਲੇ ਤੱਕ ਸੁੱਤੇ ਹੋਏ ਜਾਗੇ ਨਹੀਂ ਅਭਾਗੇ ਜਿਹੜੇ,
ਟੁੰਬ ਟੁੰਬ ਮੋਢਿਆਂ ਤੋਂ ਫੜ ਕੇ ਜਗਾਉਣੇ ਨੇ।
ਆਪੇ ਕਦੇ ਯੋਜਨਾ ਨਾ ਚੱਲੀਆਂ ਜਹਾਨ ਵਿਚ,
ਯੋਜਨਾ ਦੇ ਕੰਮ ਅਸਾਂ ਆਪ ਹੀ ਚਲਾਉਣੇ ਨੇ।

ਫੁੱਲ ਫੁੱਲ ਨੀ ਉਮੀਦਾਂ ਦੀਏ ਕਲੀਏ

ਫੁੱਲ ਫੁੱਲ ਨੀ ਉਮੀਦਾਂ ਦੀਏ ਕਲੀਏ ਨੱਚ ਨੱਚ ਓ ਤੂੰ ਅੱਜ ਮਨ ਮੇਰਿਆ।
ਹੱਟ ਹੱਟ ਨੀ ਹਨੇਰੀਏ ਅੰਨੀਏ ਚੜ੍ਹ ਚੜ੍ਹ ਓ ਤੂੰ ਨਵਿਆਂ ਸਵੇਰਿਆ।

ਗਈ ਉਹ ਕਾਲੋਂ ਕਾਲੋਂ ਸਾਰੀ ਹੋਏ ਨਵੇਂ ਉਜਾਲੇ,
ਪਿੰਜਰੇ ਤੋੜ ਕੇ ਪੰਛੀ ਨਿਕਲੇ ਘਰ ਆਏ ਘਰ ਵਾਲੇ।
ਵੱਸ ਭਾਗਾਂ ਦਿਆ ਭਰਿਆ ਉਹ ਵਿਹੜਿਆ,
ਹੱਟ ਹੱਟ ਨੀ... ..।

ਕਲੀਆਂ ਉੱਤੇ ਭੋਰੇ ਨੱਚੇ ਫੁੱਲ ਬਾਗ ਦੇ ਫੁਲ ਗਏ ਨੇ,
ਹੁਣ ਸੁੱਖ ਦੀਆਂ ਘੜੀਆਂ ਆਈਆਂ ਦਿਨ ਦੁੱਖਾਂ ਦੇ ਭੁੱਲ ਗਏ ਨੇ।
ਹੱਸ ਖਿੜ ਕੇ ਉਹ ਵੀਰਾਂ ਦਿਆ ਚਿਹਰਿਆ,
ਹੱਟ ਹੱਟ ਨੀ... ..।

ਉਹ ਤਿਰੰਗਾ ਇਹ ਆਜ਼ਾਦੀ ਉਹ ਨੇ ਦੇਸ਼ ਪਿਆਰੇ,
ਭਾਰਤ ਮਾਤਾ ਅੰਨ ਦੀ ਦਾਤਾ ਲੱਗਦੇ ਨੇ ਜੈਕਾਰੇ।
ਦੂਰੇ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚੋਂ ਹੋ ਜਾ ਓ ਹਨੇਰਿਆ,
ਹੱਟ ਹੱਟ ਨੀ... ..।

ਕੋਈ ਤੇ ਕਹਿ ਦਏ

ਕੋਈ ਤੇ ਕਹਿ ਦਏ ਜਾ ਕੇ ਪਿਆਰੇ ਸਾਕੀ ਨੂੰ।
ਹੋਰ ਪਿਲਾ ਦੇ ਰੱਖ ਜ਼ਰਾ ਨਾ ਬਾਕੀ ਨੂੰ।

ਉਹ ਹੀਰਾਂ 'ਕੱਠੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਉਹ ਘਰ ਘਰ ਹੋਵੇ ਸ਼ਾਦੀ,
ਪੰਛੀਆਂ ਨੇ ਪਿੰਜਰੇ ਤੋੜੇ ਉਹ ਆਈ ਏ ਆਜ਼ਾਦੀ ਨਸ਼ੇ ਨੇ ਲਾਕੀ ਨੂੰ।
ਹੋਰ ਪਿਲਾ ਦੇ... ..।

ਉਹ ਨੀਵੀਆਂ ਨੀਵੀਆਂ ਨਜ਼ਰਾਂ ਨਜ਼ਰਾਂ ਵਿਚ ਛੁੱਪੀਆਂ ਅੱਗਾਂ,
ਉਹ ਨੀਲੇ ਸਬਜ਼ ਦੁਪੱਟੇ ਉਹ ਨੀਮ ਗੁਲਾਬੀ ਪੱਗਾਂ ਤੇ ਖੋਲਣ ਤਾਕੀ ਨੂੰ।
ਹੋਰ ਪਿਲਾ ਦੇ... ..।

ਹਰ ਥਾਂ 'ਤੇ ਵਗਦੀਆਂ ਬੰਬੀਆਂ ਉਹ ਖੇਤੀਆਂ ਹਰੀਆਂ ਭਰੀਆਂ,
ਉਹ ਬਾਂਕੇ ਵੀਰ ਸਿਪਾਹੀ ਉਹ ਸੋਹਣੀਆਂ ਹੂਰਾਂ ਪਰੀਆਂ ਛੱਡੋ ਬੇਬਾਕੀ ਨੂੰ।
ਹੋਰ ਪਿਲਾ ਦੇ... ..।

ਉਹ ਚੌਲ ਤੇ ਨਾਲੇ ਖੀਰਾਂ ਉਹ ਭਾਬੀਆਂ ਨੇ ਘੁੰਡ ਚੁੱਕੇ,
ਉਹ ਨੌਵੀ ਮਹੀਨੀ ਕਾਕਾ ਐ 'ਤਾਇਰ' ਸਾਹ ਪਿਆ ਸੁੱਕੇ ਮੈਂ ਵੇਖਾਂ ਝਾਕੀ ਨੂੰ।
ਹੋਰ ਪਿਲਾ ਦੇ... ..।

ਇਹਨਾਂ ਟੁੱਟੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਕਬਰਾਂ 'ਤੇ

ਇਹਨਾਂ ਟੁੱਟੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਕਬਰਾਂ 'ਤੇ ਕੋਈ ਫੁੱਲ ਚੜ੍ਹਾ ਦੇਣਾ।
ਨਸੀਬਾਂ ਵਾਲਿਉ ਨਾ ਅੰਦਲੀਬਾਂ ਨੂੰ ਭੁਲਾ ਦੇਣਾ।

ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਪਾਣੀ ਦੇ ਬਦਲੇ ਖੂਨ ਆਪਣੇ ਵਤਨ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ,
ਵਤਨ ਦੇ ਵਾਸਤੇ ਸਭ ਕੁਝ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਵਤਨ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ।
ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਯਾਦ ਆਏ ਤੇ ਕੋਈ ਅੱਥਰੂ ਵਹਾ ਦੇਣਾ,
ਨਸੀਬਾਂ ਵਾਲਿਉ... ..।

ਬਲਾਵਾਂ ਨਾਲ ਉਲਝੇ ਉਹ ਪਹਾੜਾਂ ਨਾਲ ਟਕਰਾਏ,
ਮੈਦਾਨਾਂ ਵਿਚ ਹਿੱਕਾਂ 'ਤੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਤੀਰ ਅਜਮਾਏ।
ਜੇ ਸਰ ਸਕੇ ਤੇ ਕਬਰਾਂ 'ਤੇ ਕੋਈ ਦੀਵਾ ਜਗਾ ਦੇਣਾ,
ਨਸੀਬਾਂ ਵਾਲਿਉ... ..।

ਇਸ਼ਕ ਲਾ ਕੇ ਮੁਹੱਬਤ ਦਾ ਮਜ਼ਾ ਇਹਨਾਂ ਨੇ ਚੱਖ ਲੀਤਾ,
ਕਟਾ ਕੇ ਸਿਰ ਵਤਨ ਦੀ ਲਾਜ ਨੂੰ 'ਤਾਇਰ' ਸੀ ਰੱਖ ਲੀਤਾ।
ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਵਿਲਕਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਘੁੱਟ ਪਾਣੀ ਪਿਲਾ ਦੇਣਾ,
ਨਸੀਬਾਂ ਵਾਲਿਉ... ..।

ਬੱਲੇ ਕੁੜੀਏ ਸਿਲਾਈਆਂ ਵਾਲੀਏ

ਬੱਲੇ ਕੁੜੀਏ ਸਿਲਾਈਆਂ ਵਾਲੀਏ ਕੰਮ ਕਰਕੇ ਜ਼ਮਾਨੇ ਨੂੰ ਦਿਖਾਲੀਏ,
ਓ ਮੁੰਨੀਏ ਓ ਕਾਕੀਏ ਓ ਬੀਬੀਏ ਨਸੀਬਾਂ ਵਾਲੀਏ।

ਕਣਕਾਂ ਦੇ ਖੇਤਾਂ ਵਿਚ ਸਰ੍ਹੋਂ ਦੀਆਂ ਗੰਦਲਾਂ ਤੇ
ਪੀਲੇ ਪੀਲੇ ਲੱਗੇ ਮੁਰਝਾਏ ਹੋਏ ਫੁੱਲ ਨੇ,
ਐਵੇਂ ਰੂਪ ਰੰਗ ਅਸੀਂ ਮੁੰਡਿਆਂ ਦਾ ਦੇਖਦੇ ਆਂ
ਫਰਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਉਹ ਗਏ ਭੁੱਲ ਨੇ।
ਉੱਠ ਸੀਤਾ, ਸਵਿੱਤਰੀ ਬਣ ਸਵਿੱਤਰੀ ਬਣ ਜਾ
ਬੱਲੇ ਬੱਲੇ ਬੱਲੇ ਬੱਲੇ ਬੱਲੇ,
ਛੱਡ ਗੀਟੀਆਂ ਛੱਡ ਗੁੱਡੀਆਂ
ਉੱਠ ਸੁੱਤੇ ਹੋਏ ਵੀਰਾਂ ਨੂੰ ਜਗਾ ਲਈਏ।
ਸਾਦੇ ਸਾਦੇ ਕੱਪੜੇ ਤੇ ਸਾਦਾ ਸਾਦਾ ਅੰਨ ਖਾਈਏ,
ਪੜ੍ਹੀਏ ਪੜ੍ਹਾਈਏ ਨਾਲੇ ਚਰਖੇ ਚਲਾਈ ਜਾਈਏ।
ਗੰਦੇ ਮੰਦੇ ਗੀਤਾਂ ਦੇ ਰਿਕਾਰਡ ਕਦੇ ਸੁਣੀਏ ਨਾ,
ਭੈੜੇ ਭੈੜੇ ਫੈਸ਼ਨਾਂ ਦੀ ਅਲਖ ਮੁਕਾਈ ਜਾਈਏ।
ਕੱਤੀਏ, ਤੁੰਮੀਏ, ਪੀਸੀਏ, ਛੱਟੀਏ ਬੱਲੇ ਬੱਲੇ ਬੱਲੇ ਬੱਲੇ,
ਡਾਹ ਚਰਖੀ ਫੜ ਤੱਕਲੀ
ਅਸੀਂ ਵਿਹਲ ਦੀ ਬੀਮਾਰੀ ਨੂੰ ਹਟਾ ਲਈਏ।
ਬੱਲੇ ਕੁੜੀਏ ਸਿਲਾਈਆਂ ਵਾਲੀਏ... ..।

ਜਾਨ ਤੇ ਜਹਾਨ ਦੇ ਕੇ ਨੈਣ ਤੇ ਪ੍ਰਾਣ ਦੇ ਕੇ
ਦੇਸ਼ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਸਾਡੇ ਵੀਰਿਆਂ ਨੇ ਲਈ ਹੈ।
ਸਭਿਅਤਾ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਸਾਡਾ ਤਨ ਮਨ ਫੁਕਿਆ ਏ,
ਚੰਦਰੀ ਬੀਮਾਰੀ ਨਾ ਏ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚੋਂ ਗਈ ਹੈ।
ਬੱਚੇ ਬੁੱਢੇ ਨਰ ਤੇ ਨਾਰੀ ਮਿਲ ਬੈਠੀਏ,
ਰਲ ਸੋਚੀਏ ਅਸੀਂ ਚੰਦਰੇ ਰਿਵਾਜਾਂ ਨੂੰ ਮੁਕਾ ਲਈਏ।
ਬੱਲੇ ਕੁੜੀਏ ਸਿਲਾਈਆਂ ਵਾਲੀਏ... ..।

ਗੱਲ ਸੁਣ ਰੂਪੋ, ਰਾਧਾ, ਅੱਕੀਏ ਤੇ ਮੋਹਨੀਏ
ਮਿੰਦਰੋ ਕਤਾਰੋ ਤੋਸ਼ੋ ਪਾਰੋ ਛੋਟੀ ਗੁੱਡੀਏ,
ਵੀਰਾਂ ਵਾਂਗੂੰ ਵਰਦੀ ਬੰਦੂਕਾਂ ਲੈ ਕੇ ਹੱਥ ਵਿਚ
ਚੱਲ ਖਾਂ ਜਹਾਜ਼ਾਂ ਵਿਚ ਅਸੀਂ ਬਹਿ ਕੇ ਉਡੀਏ।
ਜੈ ਭਾਰਤ ਦੀ ਕਹਿ ਕੇ 'ਤਾਇਰ'
ਆ ਕੇ ਮੌਜ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਫੌਜ ਵਿਚ
ਅਸੀਂ ਵੈਰੀਆਂ ਦੀ ਅਲਖ ਮੁਕਾ ਲਈਏ।
ਬੱਲੇ ਕੁੜੀਏ ਸਿਲਾਈਆਂ ਵਾਲੀਏ... ..।

ਬੱਲੇ ਮੁੰਡਿਆ ਤਵੀਤਾਂ ਵਾਲਿਆ

ਬੱਲੇ ਮੁੰਡਿਆ ਤਵੀਤਾਂ ਵਾਲਿਆ
ਅਸਾਂ ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਸਵਰਗ ਬਣਾ ਲਿਆ।
ਉਠ ਸੋਹਣਿਆ ਓ ਬੀਬਿਆਂ
ਸੁਣ ਹੀਰਿਆ ਓ ਕਰਮਾਂ ਵਾਲਿਆ।

ਜੋੜ ਹਿੱਕ ਨਾਲ ਹਿੱਕ ਵਧੇ
ਪਿਆਰਾਂ ਵਾਲੀ ਸਿੱਕ ਹੁਣ ਰੱਖਣੀ ਨਾ ਫਿੱਕ।
ਇੱਕੋ ਜਾਣੀਏ ਮਿਲੇ ਇਕ ਨਾਲ ਇਕ ਲਈਏ ਗੱਲ ਇੱਕੋ ਮਿੱਕ।
ਕਦੇ ਹੋਵੀਏ ਨਾ ਦਿੱਕ ਮੌਜਾਂ ਮਾਣੀਏ ਮੈਲ ਮਨਾਂ 'ਚੋਂ ਕੱਢਦੇ ਸਾਰੀ,
ਓ ਹਿੰਦੂਆਂ, ਓ ਮੋਮਨਾਂ ਓ ਸਿੱਖਾਂ ਹਰੀਜਨਾਂ ਲਾਲਿਆ,
ਬੱਲੇ ਮੁੰਡਿਆ ਤਵੀਤਾਂ ਵਾਲਿਆ... ।

ਕੁਝ ਵੀਰ ਸਾਡੇ ਮਰੇ ਨਾਲ ਵੈਰੀਆਂ ਦੇ
ਲੜੇ ਕੁਝ ਫਾਂਸੀਆਂ 'ਤੇ ਚੜੇ।
ਘਬਰਾਏ ਨਾ ਕੁਝ ਕੈਦਾਂ ਵਿਚ ਸੜੇ
ਦੁਖ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਸੀ ਜਰੇ।
ਨਾ ਉਹ ਗੋਲੀਆਂ ਤੋਂ ਡਰੇ ਕੀਤੀ ਹਾਏ ਨਾ
ਹੱਸ ਹੱਸ ਵਾਰੀ ਜਾਨ ਵਤਨ ਤੋਂ,
ਕਈਆਂ ਸਾਥੀਆਂ ਲਈਆਂ ਫਾਂਸੀਆਂ
ਅਤੇ ਸੀਨੇ ਵਿਚ ਗੋਲੀਆਂ ਨੂੰ ਖਾ ਲਿਆ।
ਬੱਲੇ ਮੁੰਡਿਆ ਤਵੀਤਾਂ ਵਾਲਿਆ... ।

ਛੱਡ ਮਜ਼ਬੂਤਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਇਹਦੇ ਵਿਚ ਬੜੇ ਵੱਲ
ਚੱਲ ਸਿੱਧਾ ਹੋ ਕੇ ਚੱਲ ਸਿੱਧੇ ਰਾਹ ਤੂੰ।
ਦਿਲੋਂ ਕੱਢ ਦੇ ਤੂੰ ਛਲ ਲਾਹ ਦੇ ਸਿਰਾਂ ਉੱਤੇ ਝੱਲ
ਉੱਠ ਉੱਠ ਜੋੜ ਹੱਲ ਰੰਗ ਲਾ ਤੂੰ।
ਕਣਕ ਕਪਾਹਾਂ ਨੇ ਰੰਗ ਲਾਉਣਾ ਤਿਲ ਤੋਰੀਏ,
ਸੋਹਣੀ ਮੂੰਗੀਏ ਵਾਹ ਵਾਹ ਸੱਜੀਏ ਜਵਾਰੇ ਤੇ ਛਟਾ ਲਿਆ।
ਬੱਲੇ ਮੁੰਡਿਆ ਤਵੀਤਾਂ ਵਾਲਿਆ... ।

ਹੁਣ ਖੱਟ ਖੱਟ ਖਾਈਏ ਨਾਲ ਮਿਹਨਤਾਂ ਕਮਾਈਏ,
ਦੁੱਖ ਭੁੱਖ ਨੂੰ ਮਿਟਾਈਏ ਹਿੱਕ ਡਾਹ ਕੇ।
ਅਸੀਂ ਕੰਮ ਨੂੰ ਵਧਾਈਏ ਅਤੇ ਵਿਹਲ ਨੂੰ ਮੁਕਾਈਏ,
ਚੱਪਾ ਚੱਪਾ ਭੈ ਨੂੰ ਵਾਹੀਏ ਜ਼ੋਰ ਲਾ ਕੇ।
ਬੀਜ ਖਾਦ ਸਰਕਾਰੋਂ ਮਿਲਦੀ ਸੁਣ ਤੇਲੁਵਾ ਸੁਣ ਮੇਲੁਵਾ,
ਅਸਾਂ ਬਿਜਲੀ ਦਾ ਪੰਪ ਲਵਾ ਲਿਆ।
ਬੱਲੇ ਮੁੰਡਿਆ ਤਵੀਤਾਂ ਵਾਲਿਆ... ..।

ਘਰ ਬਿਜਲੀ ਲਵਾਈਏ ਨਾਲੇ ਖੱਡੀ ਨੂੰ ਚਲਾਈਏ,
ਅਤੇ ਕੋਹਲੂ ਨੂੰ ਚਲਾਈਏ ਨਾਲ ਜੋਸ਼ ਜੀ।
ਸੋਹਣੀ ਖੁਰਲੀ ਸਜਾਈਏ ਮੱਝ ਗਊ ਨੂੰ ਲਿਆਈਏ,
ਦੁੱਧ ਮੱਖਣਾਂ ਨੂੰ ਖਾਈਏ ਆਵੇ ਹੋਸ਼ ਜੀ।
ਸੜਕ ਸਕੂਲ ਬਣਾਈਏ 'ਤਾਇਰ' ਸੁਣ ਲੰਬੜਾ,
ਪੈਂਚਾ ਪਿੰਡ ਦਿਆ ਨਵਾਂ ਨਕਸ਼ਾ ਤਸੀਲੋਂ ਬਣਵਾ ਲਿਆ।
ਬੱਲੇ ਮੁੰਡਿਆ ਤਵੀਤਾਂ ਵਾਲਿਆ... ..।

ਇਕ ਵਾਰ ਜੇ ਹਿੰਮਤ ਕਰ ਲਏਂ

ਇਕ ਵਾਰ ਜੇ ਹਿੰਮਤ ਕਰ ਲਏਂ ਓ ਹਿੰਦੀਆ,
ਤੇਰੇ ਦੁੱਖ ਕੱਟਣਗੇ ਸਾਰੇ ਰਲ ਜਾਣੇ ਵੀਰ ਪਿਆਰੇ।

ਧਰਤੀ ਸਾਡੀ ਨਾਲੇ ਸਾਡੇ ਸਾਡੇ ਨਦੀਆਂ ਤੇ ਦਰਿਆ,
ਬੀਜ ਨਵੇਂ ਤੇ ਖਾਦ ਨਵੀਂ ਏ ਨਵੇਂ ਤੂੰ ਪੰਪ ਲਵਾ।
ਜੇ ਹੱਲ ਦੀ ਜੱਗੀ ਫੜ ਲਏ ਓ ਹਿੰਦੀਆ,
ਤੇਰੇ ਦੁੱਖ ਕੱਟਣਗੇ ਸਾਰੇ ਰਲ ਜਾਣੇ ਵੀਰ ਪਿਆਰੇ।

ਨਵਾਂ ਟਰੈਕਟਰ, ਕਈ ਮਸ਼ੀਨਾਂ ਪਿੰਡ ਦੇ ਵਿਚ ਲਵਾ,
ਕਾਰ ਕਰੀਂ ਤੂੰ ਰੱਜ ਕੇ ਹਿੰਦੀਆ ਵੰਡ ਕੇ ਰੋਟੀ ਖਾ,
ਇਹ ਅੰਨ ਦਾ ਸੰਕਟ ਹਰ ਲਏ ਓ ਹਿੰਦੀਆ,
ਤੇਰੇ ਦੁੱਖ ਕੱਟਣਗੇ ਸਾਰੇ ਰਲ ਜਾਣੇ ਵੀਰ ਪਿਆਰੇ।

ਟੋਇਆ, ਟਿੱਬਾ, ਰੂੜੀ, ਮਲਬਾ ਥਾਂ ਥਾਂ ਇਸ ਨੂੰ ਲਾ,
ਮੱਛਰ ਕੀੜੇ ਬੜੇ ਨੇ ਜ਼ਾਲਮ ਦੇਣ ਬੀਮਾਰੀ ਪਾ।
ਤੂੰ ਜ਼ਰਾ ਕੁ ਦੁਖੜਾ ਜਰ ਲਏ ਓ ਹਿੰਦੀਆ,
ਤੇਰੇ ਦੁੱਖ ਕੱਟਣਗੇ ਸਾਰੇ ਰਲ ਜਾਣੇ ਵੀਰ ਪਿਆਰੇ।

ਇਸ ਧਰਤੀ ਦੇ ਉੱਤੇ ਵਗਦੇ ਦੌਲਤ ਦੇ ਦਰਿਆ,
ਟੁੱਟੇ ਪਰ ਸੋਨੇ ਦੀ ਚਿੜੀ ਦੇ ਮੁੜ ਕੇ 'ਤਾਇਰ' ਲਾ।
ਤੂੰ ਕੌਮ ਦੀ ਬਿਪਤਾ ਹਰ ਲਏ ਓ ਹਿੰਦੀਆ,
ਤੇਰੇ ਦੁੱਖ ਕੱਟਣਗੇ ਸਾਰੇ ਰਲ ਜਾਣੇ ਵੀਰ ਪਿਆਰੇ।

ਭਾਰਤ ਮਾਂ ਦੀ ਛਾਤੀ ਉੱਤੇ

ਭਾਰਤ ਮਾਂ ਦੀ ਛਾਤੀ ਉੱਤੇ ਫ਼ਿਰਕੂ ਲੀਡਰ ਛਾਲੇ ਨੇ।
ਇਹ ਸ਼ਿਕਾਰੀ ਬਾਗ਼ ਦੇ ਬਣਦੇ ਬਦੇ ਬਦੀ ਰਖਵਾਲੇ ਨੇ।

ਕੰਮ ਇਹਨਾਂ ਨੇ ਇਹ ਕੀਤਾ ਕੀਤਾ ਕਤਲ ਭਰਾਵਾਂ ਨੂੰ,
ਮਾਰ ਸੁੱਟੇ ਦੁੱਧ ਪੀਂਦੇ ਬੱਚੇ ਪੁੱਛੇ ਵਿਲਕਦੀਆਂ ਮਾਵਾਂ ਨੂੰ।
ਫ਼ਿਰਕਾਦਾਰ ਇਹ ਲੀਡਰ ਸਾਡੇ ਵੰਡ ਕਰਾਵਣ ਵਾਲੇ ਨੇ,
ਇਹ ਸ਼ਿਕਾਰੀ ਬਾਗ਼ ਦੇ ਬਣਦੇ ਬਦੇ ਬਦੀ ਰਖਵਾਲੇ ਨੇ।

ਹਰ ਥਾਂ ਇਹਨਾਂ ਜਾਣ ਬੁੱਝ ਕੇ ਬੀਜੇ ਬੀਜ ਹਕਾਰਤ ਦੇ,
ਨਵਾਖਲੀ ਬਿਹਾਰ ਤੇ ਪਿੰਡੀ ਮਰਕਜ਼ ਬਣੇ ਸ਼ਰਾਰਤ ਦੇ।
ਹੁਣ ਵੀ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਅੰਦਰ ਬੈਠੇ ਜ਼ਹਿਰੀ ਨਾਗ ਇਹ ਕਾਲੇ ਨੇ,
ਇਹ ਸ਼ਿਕਾਰੀ ਬਾਗ਼ ਦੇ ਬਣਦੇ ਬਦੇ ਬਦੀ ਰਖਵਾਲੇ ਨੇ।

ਪਹਿਲਾ ਕਾਰਾ ਵੰਡ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਦੂਜਾ ਖ਼ੂਨੀ ਹੋਲੀ ਸੀ,
ਤੀਜਾ ਕਾਰਾ ਤਾਣ ਕੇ ਮਾਰੀ ਬਾਪੂ ਜੀ ਨੂੰ ਗੋਲੀ ਸੀ।
ਇਹ ਗੱਦਾਰ ਵਤਨ ਦੇ 'ਤਾਇਰ' ਸਾਡੇ ਵੇਖੇ ਭਾਲੇ ਨੇ,
ਇਹ ਸ਼ਿਕਾਰੀ ਬਾਗ਼ ਦੇ ਬਣਦੇ ਬਦੇ ਬਦੀ ਰਖਵਾਲੇ ਨੇ।

ਵੱਸੋ ਵੱਸੋ ਮੇਰਾ ਦੇਸ਼

ਵੱਸੋ ਵੱਸੋ ਮੇਰਾ ਦੇਸ਼ ਰਹੇ ਵੱਸਦਾ ਹਮੇਸ਼,
ਇਥੇ ਰੋਜ਼ ਰਹੇ ਦੀਵਾਲੀ ਕਰਮਾਂ ਵਾਲੀ।
ਸਾਡਾ ਰੂਪ, ਮਾਣ, ਤੇਜ, ਵੱਧ ਜਾਏ ਸਮਾਜ ਵਿਚ,
ਰਹੇ ਦੁੱਖ ਤੇ ਕਲੇਸ਼ ਨਾ ਦਵੇਸ਼ ਰਾਜ ਵਿਚ।
ਚੜ੍ਹੇ ਦਿਲਾਂ ਵਿਚ ਚਾਅ ਨਾਲੇ ਵਧੇ ਉਤਸ਼ਾਹ,
ਚੜ੍ਹੇ ਚਿਹਰਿਆਂ 'ਤੇ ਸਭ ਦੇ ਲਾਲੀ।
ਵੱਸੋ ਵੱਸੋ ਮੇਰਾ ਦੇਸ਼... ..।

ਇਥੋਂ ਮੁੱਕ ਜਾਏ ਝਗੜਾ ਦਵੇਸ਼ ਰਾਗ ਦਾ,
ਸੱਚ ਤਪ ਤੇ ਤਿਆਗ ਨਾਲ ਦੇਸ਼ ਜਾਗਦਾ।
ਕਰ ਮਨਾਂ ਨੂੰ ਸਾਫ਼ ਲਈਏ ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਵਸਾ,
ਸਾਡੀ ਚਮਕੇ ਸ਼ਾਨ ਨਿਰਾਲੀ,
ਵੱਸੋ ਵੱਸੋ ਮੇਰਾ ਦੇਸ਼... ..।

ਸਾਡਾ ਆਸਾਂ ਵਾਲਾ ਬਾਗ਼ ਇਹ ਸਦਾ ਆਬਾਦ ਰਹੇ,
ਸਾਡੇ ਦਿਲਾਂ ਵਿਚ ਨਹਿਰੂ ਜੀ ਦੀ ਸਦਾ ਯਾਦ ਰਹੇ।
'ਤਾਇਰ' ਮਿਲੇ ਧਨ ਚੜ੍ਹੇ ਐਸਾ ਸੋਹਣਾ ਚੰਨ,
ਦੂਰ ਮੱਸਿਆ ਦੀ ਰਾਹ ਹੋਵੇ ਕਾਲੀ।
ਵੱਸੋ ਵੱਸੋ ਮੇਰਾ ਦੇਸ਼... ..।

ਇਸ ਧਰਤੀ ਦੇ ਭਾਗ ਖੁੱਲਣਗੇ

ਇਸ ਧਰਤੀ ਦੇ ਭਾਗ ਖੁੱਲਣਗੇ ਨਵਾਂ ਜ਼ਮਾਨਾ ਆਉਣਾ ਏ।
ਇਹ ਅਮੀਰੀ ਅਤੇ ਗ਼ਰੀਬੀ ਦਾ ਜਿਸ ਭੇਦ ਮਿਟਾਉਣਾ ਏ।

ਤਖ਼ਤ ਡੋਲ ਗਏ ਬਾਦਸ਼ਾਹਾਂ ਦੇ ਤਾਜ ਸਿਰਾਂ ਤੋਂ ਲਹਿ ਗਏ ਨੇ,
ਕਈ ਸਟੋਰੀ ਚੈਂਬਰਾਂ ਵਾਲੇ ਹੱਥ 'ਤੇ ਹੱਥ ਰੱਖ ਬਹਿ ਗਏ ਨੇ।
ਸੇਠ ਸੁਦਾਗਰ ਸ਼ਾਹੂਕਾਰਾਂ ਦੇ ਪੈ ਗਿਆ ਪਿੱਟ ਪਿਟਾਉਣਾ ਏ,
ਇਹ ਅਮੀਰੀ ਅਤੇ ਗ਼ਰੀਬੀ ਦਾ ਜਿਸ ਭੇਦ ਮਿਟਾਉਣਾ ਏ।

ਇਹ ਨਿਜਾਮ ਬਦਲ ਜਾਉ ਸਾਰਾ ਇਸ ਦੁਨੀਆਂ ਦੀ ਮੰਡੀ ਦਾ,
ਅੱਖ ਕਿਸੇ ਬਦਮਸ਼ਤ ਧਨੀ ਦੀ ਨਾਚ ਨਾ ਦੇਖੂ ਰੰਡੀ ਦਾ।
ਸਾਧੂ ਸਾਨ੍ਹ ਚਲਿੱਤਰੇ ਚੌਕਸ ਸਭ ਨੂੰ ਕੰਮੇ ਲਾਉਣਾ ਏ,
ਇਹ ਅਮੀਰੀ ਅਤੇ ਗ਼ਰੀਬੀ ਦਾ ਜਿਸ ਭੇਦ ਮਿਟਾਉਣਾ ਏ।

ਮਹਿੰਗਾ ਮੁਕਾ ਤੇ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਵਿੱਚੋਂ ਸਾਰੇ ਦੁਖ ਮੁੱਕ ਜਾਵਣਗੇ,
ਮੰਗਤੇ ਕੰਗਲੇ, ਕੋਹੜੀ ਨਿਰਧਨ ਕਿਤੇ ਨਜ਼ਰ ਨਾ ਆਵਣਗੇ।
ਚੋਰੀ, ਯਾਰੀ, ਰਿਸ਼ਵਤ, ਡਾਕਾ ਘੜੀ ਦਾ ਇਕ ਪ੍ਰਾਹੁਣਾ ਏ,
ਇਹ ਅਮੀਰੀ ਅਤੇ ਗ਼ਰੀਬੀ ਦਾ ਜਿਸ ਭੇਦ ਮਿਟਾਉਣਾ ਏ।

ਹਾਲੇ ਪਰ ਕਈ ਰੱਜ ਕੇ ਖਾਂਦੇ ਕਈ ਤਰਸਦੇ ਟੁੱਕਾਂ ਨੂੰ,
ਮਾਂ-ਪਿਉ ਤੜਫਦੇ ਦੇਖ ਨਾ ਸਕਣ ਸੋਹਣਿਆਂ ਧੀਆਂ ਪੁੱਤਾਂ ਨੂੰ।
ਆਹਾਂ ਦੇ ਗੁਬਾਰਿਆਂ ਉੱਚਾ ਅਰਸ ਦਾ ਕਿੰਗਰਾ ਢਾਹੁਣਾ ਏ,
ਇਹ ਅਮੀਰੀ ਅਤੇ ਗ਼ਰੀਬੀ ਦਾ ਜਿਸ ਭੇਦ ਮਿਟਾਉਣਾ ਏ।

ਅਤਿਆਚਾਰੀ ਦੇਸ਼ ਦ੍ਰੋਹੀ ਮਰ ਜਾਵਣਗੇ ਨਾਕਾਰੇ,
ਸੂਰਜ ਚੰਨ ਅਸਮਾਨ ਨਵਾਂ ਤੇ ਨਵੇਂ ਹੀ ਚਮਕਣਗੇ ਤਾਰੇ।
ਰਾਜ ਨਵਾਂ ਕੋਈ ਐ 'ਤਾਇਰ' ਜੀ ਲੋਕਾਂ ਆਪ ਚਲਾਉਣਾ ਏ,
ਇਹ ਅਮੀਰੀ ਅਤੇ ਗ਼ਰੀਬੀ ਦਾ ਜਿਸ ਭੇਦ ਮਿਟਾਉਣਾ ਏ।

ਖਬਰੇ ਕੀ ਹੋ ਗਿਆ

ਖਬਰੇ ਕੀ ਹੋ ਗਿਆ ਏ ਵੱਸਦੇ ਜਹਾਨ ਨੂੰ,
ਇਨਸਾਨ ਨੂੰ ਈਮਾਨ ਨੂੰ ਹਰ ਨੌਜਵਾਨ ਨੂੰ।
ਧਰਤੀ ਹੈ ਮੇਰੇ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਸੋਨਾ ਉਗਲਦੀ,
ਪਰ ਅੰਨ ਨਹੀਂ ਜੇ ਲੱਭਦਾ ਅਜੇ ਪੂਰਾ ਖਾਣ ਨੂੰ।
ਇਹ ਚਸ਼ਮੇ ਨਦੀਆਂ ਨਾਲੇ ਤੇ ਦਰਿਆ ਨੇ ਚੱਲਦੇ,
ਇਹ ਦੌਲਤ ਕੁਦਰਤ ਬਖਸ਼ੀ ਏ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਨੂੰ।
ਜੰਗਲ ਪਹਾੜ ਸਹਿਰਾ ਤੇ ਮੈਦਾਨ ਨੇ ਬੜੇ,
ਧਰਤੀ ਵੀ ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਹੈ ਫ਼ਸਲ ਉਗਾਉਣ ਨੂੰ।
ਹਿੰਮਤ ਹੈ ਮਿਹਨਤ ਜੁਰਤ ਹੈ ਵੀਰਾਂ ਦਾ 'ਕੱਠ' ਹੈ,
ਸਾਂਹਣ ਪੁਰਾਣਾ ਜੋਤਿਆ ਹੈ ਹੱਲ ਦੇ ਚਲਾਣ ਨੂੰ।
ਮੁਕਲਾਵੇ ਵਾਲੀ ਨਾਰ ਵਾਂਗੂੰ ਸ਼ਹਿਰ ਸਜੇ ਨੇ,
ਪਿੰਡਾਂ ਨੇ ਹੈ ਵਸਾਇਆ ਸਾਰੇ ਜਹਾਨ ਨੂੰ।
ਅਕਲੋਂ ਹੁਨਰ ਤੇ ਇਲਮ ਦੀ ਇਥੇ ਕਮੀ ਨਹੀਂ,
ਕਈ ਵਾਰ ਪੌੜੀ ਲਾ ਚੁੱਕੇ ਹਾਂ ਅਸਮਾਨ ਨੂੰ।
ਸਾਡੇ ਮਹਿਕਦੇ ਚਮਨ ਦੀ ਏਨੀ ਸੀ ਵਾਸ਼ਨਾ,
ਤਾਜ਼ੀਬ ਅਸਾਂ ਸਿਖਾਈ ਮਿਸਰੋ ਈਰਾਨ ਨੂੰ।
ਅਹਿਦੇ ਗੁਲਾਮੀ ਸਾਰੀਆਂ ਸਿਫ਼ਤਾਂ ਸੀ ਖਾ ਗਿਆ,
ਅਸੀਂ ਭੁੱਲ ਭੁੱਲਾ ਬੈਠੇ ਹਾਂ ਅਜਮਤ ਤੇ ਸ਼ਾਨ ਨੂੰ।
ਇਥੋਂ ਦਾਣਾ-ਦਾਣਾ ਲੁੱਟ ਕੇ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਲੈ ਗਏ,
ਅਸਾਂ ਸਾਲਾਂ ਸਾਲ ਪਾਲਿਆ ਹੈ ਇੰਗਲਿਸਤਾਨ ਨੂੰ।
ਦੇਵੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਪੂਜੀਏ ਖ਼ੂਨੇ ਜਿਗਰ ਦੇ ਨਾਲ,
ਤਲੀਆਂ 'ਤੇ ਰੱਖਿਆ ਸਾਡਿਆਂ ਵੀਰਾਂ ਨੇ ਜਾਨ ਨੂੰ।
ਆਜ਼ਾਦ ਹਾਂ ਪਰ ਸ਼ਾਦ ਨਹੀਂ ਬਰਬਾਦ ਜਾਪੀਏ,
ਬਾਜ਼ਾਂ ਨੇ ਮੱਲ ਲਏ ਆਲੂਣੇ ਚਿੜੀਆਂ ਦੇ ਖਾਣ ਨੂੰ।
ਖਬਰੇ ਕੀ ਹੋ ਗਿਆ ਏ ਵੱਸਦੇ ਜਹਾਨ ਨੂੰ,
ਇਨਸਾਨ ਨੂੰ ਈਮਾਨ ਨੂੰ ਹਰ ਨੌਜਵਾਨ ਨੂੰ।

ਤੂੰ ਇਕ ਮੰਨੀ ਮੇਰੀ

ਟੁੱਟਿਆ ਸਬਰ ਭਰੋਸੇ ਮੁੱਕੇ ਗੁੰਮ ਗੁੰਮ ਹੋਏ ਦਿਲਾਸੇ।
ਸ਼ਿਕਵੇ ਰੋਣੇ ਹਉਮੇ ਰਹਿ ਗਏ ਨੱਸ ਗਏ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਹਾਸੇ।
ਤੂੰ ਇਕ ਮੰਨੀ ਮੇਰੀ ਮੈਂ ਲੱਖ ਮੰਨਾ ਤੇਰੀ,
ਹੁਣ ਆ ਕੇ ਪਾਰ ਲਗਾਏ ਇਹ ਰੁੜ ਚੱਲੀ ਏ ਬੇੜੀ।

ਇਹ ਨਿੱਕੇ-ਨਿੱਕੇ ਬੱਚੇ ਨੇ ਹੱਥ ਕਾਸੇ ਫੜ ਕੇ ਫਿਰਦੇ ਨੇ,
ਦੇਖ-ਦੇਖ ਕੇ ਹਾਲ ਇਹਨਾਂ ਦਾ ਅੱਥੋਂ ਹੰਝੂ ਕਿਰਦੇ ਨੇ।
ਤੇਰੀ ਕੁਲ ਦੇ ਹੀਰੇ ਨੇ ਰੁਲਦੇ ਮੋਤੀ ਕੋਲਿਆਂ ਨਾਲ ਨੇ ਤੁਲਦੇ,
ਦੇਸ਼ ਦੇ ਵਾਸੀ ਕੌਮ ਦੇ ਬੱਚੇ ਚੱਲਦੇ ਫਿਰਦੇ ਇਹ ਨੇ ਲਾਸ਼ਾਂ,
ਰਾਮ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਨਾਨਕ ਅਰਜੁਨ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਾਂ ਮੈਂ ਕਿਹੜੀ,
ਤੂੰ ਇਕ ਮੰਨੀ ਮੇਰੀ... ..

ਫਟੇ ਪੁਰਾਣੇ ਪਾਟੇ ਝੱਗੇ ਫਿਰਨ ਪਈਆਂ ਮੁਟਿਆਰਾਂ ਨੇ,
ਹਾਏ ਪੈਸਿਆਂ ਇੱਜ਼ਤ ਵੇਚਣ ਸੋਹਲ ਮਲੂਕ ਇਹ ਨਾਰਾਂ ਨੇ।
ਸੱਚਿਆ ਸਾਈਆਂ ਇਹ ਬਦਰਾਹੀਆਂ ਗਊਆਂ
ਆਈਆਂ ਹੱਥ ਕਸਾਈਆਂ,
ਨੈਨੀ ਨੀਰ ਤੇ ਬੁੱਲੀਆਂ ਨੇ ਸੁੱਕੀਆਂ
ਧਰਮ ਕਰਮ ਦੀਆਂ ਜਿਨਸਾਂ ਨੇ ਮੁੱਕੀਆਂ।
ਸੀਤਾ, ਸਤੀ, ਦ੍ਰੋਪਦ ਨਾਰੀ ਅੱਜ ਦੁਸ਼ਟਾਂ ਨੇ ਘੇਰੀ,
ਤੂੰ ਇਕ ਮੰਨੀ ਮੇਰੀ... ..

ਲੁੱਟਾਂ, ਮਾਰਾਂ, ਚੋਰੀ, ਡਾਕੇ ਇਹ ਕਾਨੀਆਂ ਵੰਡਾਂ ਨੇ,
ਮੁੱਕਣ ਵਿਚ ਨਾ ਆਵਣ ਲੋਕੀ ਪਾ ਪਾ ਥੱਕੇ ਢੰਡਾਂ ਨੇ।
ਚੁੱਪਚਾਪ ਕੀਤੇ ਰਾਜ ਦੇ ਰਾਖੇ ਅੰਨ੍ਹੇ ਨੈਣੀਂ ਫਿਰਨ ਸਜਾਖੇ,
ਕੋਈ ਨਾ ਸਮਝੇ ਕੋਈ ਨਾ ਸੋਚੇ ਕੋਈ ਨਾ ਜਾਣੇ ਕੋਈ ਨਾ ਦੇਖੇ।
ਹਰ ਕੂਚੇ ਬਜ਼ਾਰ ਦੇ ਅੰਦਰ ਪਾਪ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਫੇਰੀ,
ਤੂੰ ਇਕ ਮੰਨੀ ਮੇਰੀ... ..

ਮਹਿਲ ਰੰਗਲੇ ਬੁਰਜ ਮਿਨਾਰੇ ਲੋਕੀਂ ਮਾਇਆ ਵਾਲੇ ਨੇ,
ਬੜੇ ਸੁਰੀਲੇ ਸਾਜ ਬਣਾਉਂਦੇ ਧੰਨ ਜੋ ਕਾਲੇ-ਕਾਲੇ ਨੇ।

ਬਨ-ਬਨ ਫਿਰਦੇ ਚੁੱਕ-ਚੁੱਕ ਅੱਡੀਆਂ ਖਾਵਣ ਮਾਸ ਤੇ ਚੱਬਣ ਹੱਡਿਆ,
ਇਹ ਉਪਕਾਰੀ ਮਾਇਆ ਧਾਰੀ ਬਹੁਤ ਚਿਰਾਂ ਦੀ ਹੈ ਬੀਮਾਰੀ,
ਲਹੂ ਪੀ ਜਾਂਦੇ ਹੱਸ ਹੱਸ 'ਤਾਇਰ' ਜ਼ਰਾ ਨਾ ਕਰਦੇ ਦੇਰੀ,
ਤੂੰ ਇਕ ਮੰਨੀ ਮੇਰੀ... ..।

ਅਜੇ ਇਹ ਜੰਗ...

ਅਜੇ ਇਹ ਜੰਗ ਨਹੀਂ ਮੁੱਕੀ ਅਜੇ ਬਰਕੀ 'ਚ ਫੌਜਾਂ ਨੇ,
ਅਜੇ ਸਭ ਤਿਆਰ ਖੜੀਆਂ ਨੇ ਕਿ ਹੁਣ ਲੜੀਆਂ ਕਿ ਲੜੀਆਂ ਨੇ।

ਅਜੇ ਭੁੱਟੋ ਦੇ ਸਿਰ ਤੋਂ ਜੰਗ ਦਾ ਇਹ ਭੂਤ ਨਹੀਂ ਲੱਥਾ,
ਅਜੇ ਇਕ ਹੋਰ ਲਾਉਣਾ ਏ ਜੰਗਬਾਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਗੁਲਹੱਥਾ।
ਅਜੇ ਉਸ ਚੀਨ ਦੀ ਯਾਰੀ 'ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਬੜਾ ਮਾਣ ਏ।
ਅਜੇ ਇਹ ਜੰਗ... ..

ਅਜੇ ਕਸ਼ਮੀਰ ਵਿਚ ਲਾਏ ਸੀ ਜਿਹੜੇ ਜ਼ਖ਼ਮ ਨਹੀਂ ਮੁੱਕੇ,
ਉਹ ਪੈਟਨ ਟੈਂਕ, ਸ਼ੱਬਰ ਜਿੱਟ ਅਜੇ ਸਾਰੇ ਨਹੀਂ ਮੁੱਕੇ।
ਅਜੇ ਉਹ ਹਾਰ ਖਾਵਣ ਦੀ ਨਾ ਉਸ ਨੂੰ ਕੋਈ ਹਾਣ ਏ।
ਅਜੇ ਇਹ ਜੰਗ... ..

ਅਜੇ ਲੁੱਟਾਂ ਤੇ ਕਤਲਾਂ ਦੇ ਇਹ ਬਦਲੇ ਹੋਰ ਲੈਣੇ ਨੇ,
ਅਜੇ ਤੋਪਾਂ ਦੇ ਗੋਲੇ ਦੁਸ਼ਮਣਾਂ 'ਤੇ ਹੋਰ ਪੈਣੇ ਨੇ।
ਫਸੀ ਹੋਈ ਰਗਾਂ ਅੰਦਰ ਅਜੇ ਕਾਤਲ ਦੀ ਜਾਨ।
ਅਜੇ ਇਹ ਜੰਗ... ..

ਅਜੇ ਜਮਰੌਦ ਖੈਬਰ 'ਤੇ ਅਸਾਂ ਝੰਡਾ ਲਹਿਰਾਣਾ ਏ,
ਅਜੇ ਲਾਹੌਰ ਨੂੰ ਟੱਪ ਕੇ ਤੇ ਨਨਕਾਣੇ ਨੂੰ ਜਾਣਾ ਏ।
ਅਜੇ ਤਲਵਾਰ ਨੇ 'ਤਾਇਰ' ਦਿਖਾਣੀ ਆਪਣੀ ਸਾਨਏ।
ਅਜੇ ਇਹ ਜੰਗ... ..

ਪੱਤਝੜ ਗਏ

ਪੱਤਝੜ ਗਏ ਸੱਖਣੀ ਡਾਲੀ ਏ ਫੁੱਲਾਂ ਕਲੀਆਂ 'ਤੇ ਲਾਲੀ ਨਹੀਂ।
ਸਭ ਬੁਲਬੁਲਾਂ ਭੌਰੇ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ ਇਸ ਬਾਗ ਦਾ ਇਥੇ ਮਾਲੀ ਨਹੀਂ।
ਇਸ ਚਮਨ 'ਚ ਇਕ ਮੀਨਾਰਾ ਸੀ ਜਿਥੋਂ ਰੌਸ਼ਨੀ ਦੁਨੀਆਂ ਲੈਂਦੀ ਸੀ।
ਉਥੇ ਸਖ਼ਤ ਹਨੇਰਾ ਹੋਇਆ ਏ ਕੋਈ ਨੁੱਕਰ ਉਹਦੀ ਉਜਾਲੀ ਨਹੀਂ।
ਪੱਤਝੜ ਗਏ ਸੱਖਣੀ ਡਾਲੀ... ..।
ਇਥੇ ਰੁੱਤ ਬਹਾਰ ਨੂੰ ਅੱਗ ਲੱਗੀ ਗੁਲ ਗੁੱਚੇ ਸ਼ਗੂਫ਼ੇ ਬਲ ਉੱਠੇ,
ਇਥੇ ਸਬਜ਼ੇ ਸ਼ੋਲੇ ਬਣ ਗਏ ਨੇ ਹਾਲੇ ਖ਼ਤਰੇ ਤੋਂ ਖ਼ਾਲੀ ਨਹੀਂ।
ਪੱਤਝੜ ਗਏ ਸੱਖਣੀ ਡਾਲੀ... ..।
ਇਥੇ ਜ਼ਾਲਮ ਫ਼ਿਰਕਾਦਾਰੀ ਨੇ ਗਾਂਧੀ ਦਾ ਖ਼ੂਨ ਵਗਾਇਆ ਏ,
ਇਸ ਕਰਕੇ ਚਮਨ ਅੰਦਰ ਕੋਈ ਫੁੱਲਦੀ ਫੁੱਲਦੀ ਡਾਲੀ ਨਹੀਂ,
ਪੱਤਝੜ ਗਏ ਸੱਖਣੀ ਡਾਲੀ... ..।

ਉਹ ਤਾਂ ਹਾਰੀਆਂ...

ਉਹ ਤਾਂ ਹਾਰੀਆਂ ਬਾਜ਼ੀਆਂ ਜਿੱਤ ਜਾਂਦੇ,
ਜਿਹੜੇ ਹਵਾ ਦਾ ਰੁਖ ਪਹਿਚਾਨਦੇ ਨੇ।
ਮੁਸ਼ਕਲ ਰਾਹ ਨਹੀਂ ਉਹਨਾ ਦਾ ਰੋਕ ਸਕਦੀ,
ਜਿਹੜੇ ਨਾਲ ਟਕਰਾਉਂਦੇ ਤੂਫਾਨ ਦੇ ਨੇ।
ਉਹ ਤੇ ਵਸਲ ਮਹਿਬੂਬ ਦਾ ਪਾ ਲੈਂਦੇ,
ਜਿਹੜੇ ਝੱਲਦੇ ਦੁੱਖ ਹਿਜਰਾਨ ਦੇ ਨੇ।
ਸੱਚੀ ਕੋਲੇ 'ਚੋਂ ਹੀਰੋ ਵੀ ਕੱਢ ਲੈਂਦੇ,
ਜਿਹੜੇ ਲੋਕ ਹਕੀਕਤ ਨੂੰ ਜਾਣਦੇ ਨੇ।
ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਬਿਸਮਿੱਲਾ ਛੁਰੀ ਫੇਰ ਦਿੰਦੇ,
ਉੱਜ ਹਾਫਜ਼ ਏ ਬਣੇ ਕੁਰਾਨ ਦੇ ਨੇ।
ਠੱਗੀ ਕਰਨ ਲੱਗਿਆ ਜ਼ਰਾ ਝਕਦੇ ਨਹੀਂ,
ਜਾਪਣ ਬੜੇ ਇਹ ਭਗਤ ਭਗਵਾਨ ਦੇ ਨੇ।
ਬੇਈਮਾਨ ਇਨਸਾਨ ਜਹਾਨ ਉੱਤੇ,
ਦਾਨੇ ਬਣਦੇ ਬੜੇ ਇਮਾਨ ਨੇ।
ਪਰ ਨੁੱਕਰੇ ਬੈਠ ਕੇ ਜੀਵਨ ਗੁਜ਼ਾਰਦੇ ਨੇ,
ਜਿਹੜੇ ਲੋਕ ਹਕੀਕਤ ਨੂੰ ਜਾਣਦੇ ਨੇ।
ਰੂਪ, ਤੇਜ, ਅਣਖ ਤੇ ਮਾਣ ਇੱਜ਼ਤ,
ਜੌਹਰ ਪੰਜ ਤੇ ਸੁਣਿਆ ਇਨਸਾਨ ਦੇ ਨੇ।
ਰੋਣਾ, ਹੁੱਸਣਾ, ਹੱਸਣਾ, ਖੇਲਣਾ, ਜਿੱਦ,
ਪੰਜ ਕੰਮ ਇਹ ਬਾਲ ਅਣਜਾਣ ਦੇ ਨੇ।
ਧੋਖਾ, ਬੇਈਮਾਨੀ, ਨਿੰਦਾ, ਝੂਠ, ਚੋਰੀ
ਪੰਜੇ ਕਸਬ ਮਸਹੂਰ ਸ਼ੈਤਾਨ ਦੇ ਨੇ।
ਤਲਖੀ, ਆਕੜ, ਕ੍ਰੋਧ, ਘਮੰਡ, ਨਫਰਤ,
ਪੰਜੇ ਐਬ ਅੰਦਰ ਬੇਈਮਾਨ ਦੇ ਨੇ।
ਦਇਆ, ਨਿਮਰਤਾ, ਸ਼ੀਲਤਾ, ਖਿਮਾ, ਸੁੱਧੀ,
ਪੰਜੇ ਕਸਬ ਮਸਹੂਰ ਵਿਦਵਾਨ ਦੇ ਨੇ।
ਸੇਵਾ, ਪ੍ਰੇਮ, ਇੱਜ਼ਤ, ਮਾਣ, ਲਾਜ ਰੱਖਣੀ,
ਪੰਜੇ ਚਲਣ ਇਹ ਨੇਕ ਸੰਤਾਨ ਦੇ ਨੇ।

ਦੌਲਤ, ਜ਼ੋਰ, ਇੱਜ਼ਤ, ਪੂਜਾ, ਇਲਮ ਯਾਰੋ,
ਭੌਰੇ ਪੰਜ ਇਹ ਬਾਗੇ ਜਹਾਨ ਦੇ ਨੇ।
ਦੀਦ, ਵਸਲ, ਉਡੀਕ, ਖੁਰਾਕ, ਹਊਕੇ,
ਨੁਸਖੇ ਪੰਜ ਇਹ ਦਰਦ ਹਿਜਰਾਨ ਦੇ ਨੇ।
ਸੱਚ, ਤਪ, ਤਿਆਗ, ਇਖਲਾਕ, ਜ਼ਰੂਰਤ,
ਪੰਜ ਅਸੂਲ ਇਹ ਲੀਡਰ ਕਹਾਉਣ ਦੇ ਨੇ।
ਕ੍ਰਿਪਾ, ਕਰਮ, ਰੱਖਿਆ, ਅੰਨ, ਤਨ ਦੇਣਾ,
ਪੰਜ ਕੰਮ ਇਹ ਸੁਣਿਆ ਭਗਵਾਨ ਦੇ ਨੇ।
ਪਰ ਇਹਨਾਂ ਗੱਲਾਂ ਨੂੰ ਜਾਣਦੇ ਉਹ 'ਤਾਇਰ',
ਜਿਹੜੇ ਲੋਕ ਹਕੀਕਤ ਨੂੰ ਜਾਣਦੇ ਨੇ।

ਲੋਕ ਗੀਤ

ਇਸ਼ਕ ਕਮਾਵੇ ਜਿਹੜਾ ਹੋਰ ਕੰਮ ਕਾਰ ਛੱਡੇ,
ਰਹਿੰਦਾ ਹੋਇਆ ਜਗ ਵਿਚ ਜਗ ਨੂੰ ਵਿਸਾਰ ਛੱਡੇ।

ਇਸ਼ਕ ਕਮਾਉਣਾ ਕੋਈ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਅਣਜਾਣਿਆ ਦਾ,
ਚੱਲਦਾ ਨਹੀਂ ਇਥੇ ਕੋਈ ਦਾਅ ਵੀ ਸਿਆਣਿਆ ਦਾ।
ਗੱਲ ਹੈ ਸਬੱਬ ਉੱਤੇ ਡੋਬੇ ਚਾਹੇ ਤਾਰ ਛੱਡੇ।

ਇਸ਼ਕ ਤਾਈ ਲਾਜ ਲਾਵੇ ਰੱਖਦਾ ਜੋ ਲੋਕ ਲਾਜ,
ਇਸ਼ਕ ਦੀ ਫਕੀਰੀ ਅੱਗੇ ਚੀਜ਼ ਕੀ ਏ ਤਖ਼ਤ ਤਾਜ।
ਬਾਜ਼ੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਹੋਰ ਬਾਜ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਹਾਰ ਛੱਡੇ।

ਇਸ਼ਕ ਦੇ ਮੈਦਾਨੋਂ ਹਾਰ ਖਾਣੀ ਮਹਾਂਪਾਪ ਹੈ,
ਜਾਨੀ ਲਈ ਜਾਨ ਦਾ ਤਿਆਗ ਵੀ ਸਰਾਪ ਹੈ।
ਮੌਤ ਦਿਆਂ ਰਾਹਾਂ ਵਿਚ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਖਿਲਾਰ ਛੱਡੇ।

ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਮਾਤਾ ਤੇ ਭੈਣ ਦਾ ਵਿਰਲਾਪ

ਮਾਤਾ : ਘਰੋਂ ਬਾਹਰ ਤੈਨੂੰ ਕਦੇ ਕਢਦੀ ਨਾ।
ਕਦੇ ਕਾਲਜਾਂ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹਾਂਵਦੀ ਨਾ।
ਚੋਟ ਲੱਗਦੀ ਨਾ ਮੇਰੇ ਜਿਗਰ ਉੱਤੇ,
ਕਦੇ ਵੈਣ ਵਿਰਾਗ ਦੇ ਪਾਂਵਦੀ ਨਾ।

ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਰੂਹ : ਮਾਂਏ ਮੌਤ ਹਨੇਰੀ ਦੀ ਕੀ ਦਸਾਂ ?
ਜੜ੍ਹਾਂ ਕਈ ਦਰੱਖਤਾਂ ਦੀਆਂ ਪਟੀਆਂ ਨੇ।
ਦੋ ਚਾਰ ਦਿਨ ਦਾ ਸੌਦਾ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ,
ਖਾਲੀ ਹੁੰਦੀਆਂ ਅੰਤ ਨੂੰ ਹੱਟੀਆਂ ਨੇ।
ਸਦਾ ਹੁਸਨ ਨਾ ਹਾਰ ਸ਼ਿੰਗਾਰ ਰਹਿੰਦਾ,
ਸਦਾ ਵਹਿੰਦੀਆਂ ਨਾ ਸਿਰੀ ਪੱਟੀਆਂ ਨੇ।
ਸਾਡੀ ਮੌਤ ਦਾ ਮਾਂਏ ਨਾ ਕਰ ਮਾਤਮ,
ਅਸਾਂ ਨੇਕੀਆਂ ਜੱਗ ਤੋਂ ਖੱਟੀਆਂ ਨੇ।
ਲੱਖਾਂ ਮਾਵਾਂ ਦੇ ਪੁੱਤ ਇਸ ਦੇਸ਼ ਅੰਦਰ,
ਦੁੱਖਾਂ ਨਾਲ ਬੀਮਾਰੀਆਂ ਮਰੀ ਜਾਂਦੇ।
ਕਈ ਡੁੱਬ ਜਾਂਦੇ ਨਦੀਆਂ ਨਾਲਿਆਂ ਵਿਚ,
ਕਈ ਸਾਗਰ ਸੰਸਾਰ ਤੋਂ ਤਰੀ ਜਾਂਦੇ।

ਭੈਣ : ਖੋਲ੍ਹ ਕੇ ਕੇਸ ਵਿਰਲਾਪ ਕਰਦੀ,
ਕਿਥੇ ਵੀਰ ਮੇਰਾ ਗਿਆ ਦਸੀਓ ਨੀ।
ਕਿੰਨੇ ਲਾਲ ਨੂੰ ਝੁਲਸ ਕੇ ਰੋੜ ਦਿੱਤਾ,
ਦੱਸੋ ਦੱਸੋ ਦਰਿਆ ਦੀਓ ਮੱਛੀਓ ਨੀ।
ਹਮ ਜਿਨਸ ਦੇ ਨਾਲ ਪਿਆਰ ਕਰੇਓ,
ਤੁਸੀਂ ਖਿਜਰ ਖਵਾਜਾਂ ਨੂੰ ਪਛੀਓ ਨੀ।
ਸੁਣੋ ਸੁਣੋ ਨੀ ਮੱਛੀਓ ਦਰਿਆ ਦੀਓ,
ਤੁਸੀਂ ਸਾਰੇ ਦਰਿਆ ਨੂੰ ਕਸੀਓ ਨੀ।
ਹਾਏ ਦਰਦ ਨਾ ਕੋਈ ਵੰਡਾਵਣ ਵਾਲਾ,
ਕਿਸ ਨੂੰ ਮੱਥੇ ਦੇ ਜਾ ਕੇ ਲੇਖ ਦੱਸਾਂ।
ਮੇਰੇ ਰੇਖ ਵਿਚ ਕਿਸ ਨੇ ਮੇਖ ਮਾਰੀ,
ਕਿਸ ਨੂੰ ਸੀਨੇ ਦੇ ਜਾ ਕੇ ਛੇਕ ਦੱਸਾਂ।

ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਰੂਹ : ਜੀਨਾ ਓਸ ਦਾ ਕੀ ਜਹਾਨ ਉੱਤੇ,
ਜਿੰਨੂੰ ਗ਼ੈਰਤ ਤੇ ਸ਼ਰਮ ਹਜਯਾ ਹੈ ਨੀ।
ਅਸੀਂ ਆਪ ਏ ਮੌਤ ਕਬੂਲ ਕੀਤੀ,
ਸਾਨੂੰ ਕੋਈ ਜਵਾਨੀ ਦਾ ਚਾਅ ਹੈ ਨੀ।
ਸਾਡੀ ਲਾਸ਼ ਨੂੰ ਮੱਛੀਆਂ ਕੀ ਖਾਨਾ,
ਆਸਾਂ ਸਾਡੀਆਂ ਅੱਜ ਤੇ ਪੁੱਗੀਆਂ ਨੇ।
ਰੁੜ੍ਹੇ ਜਾਂਵਦੇ ਹਾਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਪਾਣੀਆਂ ਵਿਚ,
ਏਥੇ ਸਾਹਾਂ ਦੀਆਂ ਬੇੜੀਆਂ ਡੁਬੀਆਂ ਨੇ।

ਭੈਣ : ਮਿਲ ਜਾਏ ਜਹਾਨ ਦੀ ਬਾਦਸ਼ਾਹੀ,
ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਵੀਰ ਮਿਲਦੇ ਮਾਂ ਦੇ ਜਾਏ ਹੋਏ।
ਮੈਂ ਤੇ ਲੱਭਦੀ ਫਿਰ ਦਰਿਆ ਉੱਤੇ,
ਟੁਕੜੇ ਲਾਸ਼ ਦੇ ਕਟੇ-ਕਟਾਏ ਹੋਏ।
ਹਾਏ ਰੱਬਾ! ਇਹ ਕੀ ਕਹਿਰ ਹੋਇਆ,
ਨਕਸ਼ ਚਿਤਾ ਦੇ ਸਾਰੇ ਮਿਟਾਏ ਹੋਏ।
ਸਝਿੜ੍ਹਿਆਂ ਕੱਖਾਂ ਨੂੰ ਸੀਨੇ ਦੇ ਨਾਲ ਲਾਵਾਂ,
ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਸੀ ਇਹ ਜਲਾਏ ਹੋਏ।
ਤੇਰੀ ਮੌਤ ਨੂੰ ਮੈਂ ਕਬੂਲ ਕਰਦੀ,
ਦੁੱਖ ਝਲ ਲੈਂਦੀ ਆਪਣੀ ਜਾਨ ਉੱਤੇ।
ਸੀਨਾ ਪਾੜ ਕੇ ਕਿਸ ਨੂੰ ਛੇਕ ਦੱਸਾਂ,
ਮਹਿਰਮ ਕੋਈ ਨਾ ਰਿਹਾ ਜਹਾਨ ਉੱਤੇ।

ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਰੂਹ : ਭੈਣੇ ਗੋਦੀਓ ਲਾਲ ਗੁਆਚ ਜਾਵੇ,
ਚੁੱਪ ਕਰ ਰਹੀਏ ਤੇ ਬੋਲੀਏ ਨਾ।
ਮੌਤੀ ਲੱਭਦੇ ਵਿਚ ਸਮੁੰਦਰਾਂ ਦੇ,
ਕਦੇ ਕੰਢੇ ਦਰਿਆਵਾਂ ਦੇ ਟੋਲੀਏ ਨਾ।
ਰਾਜ ਦਿਲਾਂ ਦੇ ਦਿਲਾਂ ਵਿਚ ਰਹਿਣ ਦਈਏ,
ਥਾਂ ਥਾਂ ਤੇ ਦਰਦ ਨੂੰ ਫੋਲੀਏ ਨਾ।
ਮੌਤ ਮਰੇ ਜੇ ਵੀਰ ਬਹਾਦਰੀ ਦੀ,
ਹਾਂਵਾਂ ਮਾਰੀਏ ਨਾ ਤੇ ਸਿਰ ਖੋਲ੍ਹੀਏ ਨਾ।
ਅਸੀਂ ਪਾਣੀਆਂ ਦੇ ਵਿਚ ਪਰਵੇਸ਼ ਕੀਤਾ,
ਤੂੰ ਤੇ ਧਰਤੀ 'ਤੇ ਕਰਨੀ ਏ ਵਾਸ ਭੈਣੇ।
ਖੋਲ੍ਹ ਦਿਲ ਦੀ ਤਾਕੀ ਤੇ ਵੇਖ 'ਤਾਇਰ',
ਅਸੀਂ ਵਸਦੇ ਹਾਂ ਤੇਰੇ ਪਾਸ ਭੈਣੇ।

ਭੈਣੇ ਹਿੰਦੀਏ ਰਾਜ ਦੀਏ ਮਾਲਕੇ ਨੀ

ਭੈਣੇ ਹਿੰਦੀਏ ਰਾਜ ਦੀਏ ਮਾਲਕੇ ਨੀ,
ਮੈਂ ਤੇ ਪੂਜਦੀ ਹਾਂ ਸੌ ਸੌ ਵਾਰ ਤੈਨੂੰ।
ਤੈਨੂੰ ਚਾਅ ਸੀ ਸੋਲ੍ਹਾਂ ਸ਼ਿੰਗਾਰ ਲੱਗਣ,
ਹੁਣ ਲੱਗ ਗਏ ਕਈ ਸ਼ਿੰਗਾਰ ਤੈਨੂੰ।

ਜਲ ਸਾਗਰਾਂ ਦਾ ਤੇਰੇ ਚਰਨ ਚੁੰਮੇ,
ਪਰਬੱਤ ਮਿਲ ਗਏ ਨੇ ਪਹਿਰੇਦਾਰ ਤੈਨੂੰ।
ਚਸ਼ਮੇ, ਨਦੀ, ਨਾਲੇ ਤੇ ਸੈਦਾਨ ਚੌੜੇ,
ਹਰੇ ਖੇਤ ਕਰਦੇ ਨਮਸਕਾਰ ਤੈਨੂੰ।
ਤੂੰ ਤੇ ਮਨੂੰ ਬਿਆਸ ਦੀ ਆਤਮਾ ਏਂ,
ਕਾਲੀਦਾਸ ਨੇ ਕੀਤਾ ਪਿਆਰ ਤੈਨੂੰ।
ਨੀ ਸੁਣ ਚੌਦਾਂ ਸਹੇਲੀਆਂ ਵਾਲੀਏ ਨੀ,
ਕੋਈ ਸਕਦਾ ਨਹੀਂ ਵਿਸਾਰ ਤੈਨੂੰ।

ਛੋਟੀ ਭੈਣ ਮਰਾਠੀ ਨੇ ਤਿਲਕ ਲਾਇਆ,
ਤਮਿਲ, ਤੇਲਗੂ ਨੇ ਮਾਣ ਵਧਾਇਆ ਦਾ ਏ।
ਤੇ ਕੰਨੜ, ਬੰਗਾਲੀ ਦਾ ਸਿਦਕ ਵੇਖੋ,
ਝਰਮੁਟ ਉੜੀਆ ਜਾਂ ਉਰਦੂ ਨੇ ਪਾਇਆ ਦਾ ਏ।
ਅਸਾਮੀ, ਗੁਜਰਾਤੀ ਨੇ ਖੁਸ਼ ਹੋ ਕੇ,
ਤੇਰੇ ਨਾਮ ਨੂੰ ਅੱਜ ਚਮਕਾਇਆ ਦਾ ਏ।
ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ, ਮਲਯਾਲਮ, ਕਸ਼ਮੀਰੀ ਆਖੋ,
ਤੈਨੂੰ ਸੁਰਮਾ ਪੰਜਾਬੀ ਨੇ ਪਾਇਆ ਦਾ ਏ।

ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਦੀ ਜੇਠੀਏ ਬੇਟੀਏ ਨੀ,
ਢੋਲ ਤੇਰੇ ਜ਼ਮਾਨੇ ਵਿਚ ਵੱਜਦੇ ਨੇ।
ਕੀ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਤੇਰੇ ਸੁਹੱਪਣਾਂ ਦਾ,
ਤੇਰੇ ਤਾਜ ਅੰਦਰ ਹੀਰੇ ਸਜਦੇ ਨੇ।

ਤੈਨੂੰ ਨਹਿਰੂ ਨੇ ਹਿੰਦ ਦਾ ਰਾਜ ਦਿੱਤਾ,
ਮਾਣ ਹੋਇਆ ਹੈ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਮੇਰਾ।
ਚਮਕੀ ਤੂੰ ਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਚਮਕ ਉੱਠਿਆ,
ਸੁਣ ਪਿਆਰੀਏ ਹੁਸਨ ਸ਼ਬਾਬ ਮੇਰਾ।
ਸਤਲੁਜ, ਜਮਨਾ ਦਰਿਆ ਬਿਆਸ ਰਾਵੀ,
ਪੂਜਕ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜਿਹਲਮ, ਝਨਾਬ ਮੇਰਾ।
ਅਰਜੁਨ ਦੇਵ ਨੇ ਗੁਰਮੁਖੀ ਅੱਖਰਾਂ ਵਿਚ,
ਲਿਖਿਆ ਜਿੰਦਗੀ ਦਾ ਨਵਾਂ ਬਾਬ ਮੇਰਾ।

ਲੱਖਾਂ ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ ਮੇਰੇ 'ਤੇ ਆਣ ਚੜ੍ਹੀਆਂ,
ਮੈਂ ਤੇ ਆਈ ਨਾ ਕਿਸੇ ਦੇ ਵਾਰ ਥੱਲੇ।
ਨਲਵਾ, ਬੰਦਾ ਬੈਰਾਗੀ ਗਵਾਹ ਮੇਰੇ,
ਮੇਰੀ ਪਰਵਰਿਸ਼ ਹੋਈ ਤਲਵਾਰ ਥੱਲੇ।

ਮਾਂ ਪੰਜਾਬੀ ਤੋਂ ਐਨੀਆਂ ਨਫ਼ਰਤਾਂ ਕਿਉਂ,
ਅਤੇ ਹਿੰਦੀ ਦੇ ਨਾਂ ਤੋਂ ਖਾਰ ਹੈ ਕਿਉਂ।
ਅੱਜ ਤੱਕ ਇਹ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਸਮਝ ਆਈ,
ਸਾਡੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਸੋਚ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਕਿਉਂ।
ਕੀ ਹੋ ਗਿਆ ਵੀਰ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨੂੰ,
ਆਏ ਰੋਜ਼ ਪਾਉਂਦੇ ਹਾਹਾਕਾਰ ਹੈ ਕਿਉਂ।
ਸਾਰੇ ਜੱਗ ਵਿਚ ਅਸਾਂ ਦਾ ਮਾਣ ਹੁੰਦਾ,
ਅੱਪਰ ਘਰ ਵਿਚ ਟੁੱਟਿਆ ਪਿਆਰ ਹੈ ਕਿਉਂ।

ਮੈਂ ਹਾਂ ਮਾਤਰੀ ਤੂੰ ਹੈਂ ਦੇਸ਼ ਭਾਸ਼ਾ,
ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਹੈ ਹੋਇਆ ਮਿਲਾਪ ਸਾਡਾ।
ਜਦੋਂ ਤੰਗ ਖ਼ਿਆਲਾਂ ਦੇ ਕਿਲੇ ਟੁੱਟੇ,
ਦੁਨੀਆਂ ਕਰੇਗੀ ਜਪ ਤੇ ਜਾਪ ਸਾਡਾ।

ਦੇਣਾ ਗਿਆਨ ਨੇਤਰ ਕੰਮ ਵਿੱਦਿਆ ਦਾ,
ਰਹਿਬਰ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਇਹ ਗੱਲ ਸੋਚਦੇ ਨਹੀਂ।
ਸਦੀਆਂ ਪੜ੍ਹਿਆ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਤੇ ਫ਼ਾਰਸੀ ਨੂੰ,
ਦਿਲ ਗੁਰਮੁਖੀ 'ਤੇ ਕਿਉਂ ਲੋਚਦੇ ਨਹੀਂ।
ਭਾਸ਼ਾ ਉੱਤੇ ਨਹੀਂ ਇਹ ਤਕਰਾਰ ਸੱਜਦੇ,
ਇਹ ਕਿਉਂ ਚਿੱਕ ਦੀ ਖੁੰਜ ਫਰੋਲਦੇ ਨਹੀਂ।

ਪੱਟੀ ਅਹਿਦ ਗੁਲਾਮੀ ਨੇ ਲਿਖੀ ਸੀ ਜੋ,
ਰਲ-ਮਿਲ ਇਹਨੂੰ ਕਿਉਂ ਪੋਚਦੇ ਨਹੀਂ।

ਭਾਸ਼ਾ ਮਾਤਰੀ ਬਖਸ਼ਦੀ ਦੇਸ਼ ਭਗਤੀ,
ਰਾਜ ਭਾਸ਼ਾ ਨੇ ਰੋਸ਼ਨ ਦਿਮਾਗ ਕਰਨਾ।
ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਕੁੰਡ 'ਚੋਂ ਨਿਕਲੀਆਂ ਦੋ ਨਦੀਆਂ 'ਤਾਇਰ',
ਜਿੰਨਾਂ ਨੇ ਹਰਿਆ ਹੈ ਬਾਗ ਕਰਨਾ।

ਲਿੱਖੀ ਹੋਈ ਇੰਜ ਮੇਰੇ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਕਹਾਣੀ

ਲਿੱਖੀ ਹੋਈ ਇੰਜ ਮੇਰੇ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਏ, ਦੇਸ਼ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਏ।
ਚਹੁੰ ਗੱਲਾਂ ਵਾਲੀ ਇਕ ਪੋਥੀ ਇਹ ਪੁਰਾਣੀ ਏ, ਪੋਥੀ ਇਹ ਪੁਰਾਣੀ ਏ।

ਸੜੇ ਹੋਏ ਲਹੂਆਂ ਦੀ ਸਿਆਹੀ ਵਿਚ ਹੰਝੂ ਪਾਏ,
ਖੋਪਰ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੇ ਸੀ ਬੋਕੀਆਂ ਦੇ ਕੰਮ ਆਏ।
ਕਲਮ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਹੱਡੀਆਂ ਨੂੰ ਟੱਕ ਲਾਏ,
ਡਾਇਰ ਦੀ ਗੋਲੀ ਪਹਿਲੇ ਸਫੇ 'ਤੇ ਨਿਸ਼ਾਨੀ ਏ।
... .. ਦੇਸ਼ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਏ।

ਹਉਕੇ ਕਿਸੇ ਭੈਣ ਦੇ ਸੁਹਾਗ ਕਿਸੇ ਨਾਰ ਦਾ,
ਰੋਣਾ ਹੈ ਮਾਸੂਮ ਤੇ ਯਤੀਮ ਤੇ ਨਾਦਾਰ ਦਾ।
ਦਰਦ ਇਹਦੇ ਨਾਲ ਹੈ ਜੇ ਮਾਂ ਦੇ ਪਿਆਰ ਦਾ,
ਦੂਜੇ ਸਫੇ ਉੱਤੇ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਜਵਾਨੀ ਏ।
... .. ਦੇਸ਼ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਏ।

ਦਰਦ ਵਾਲਾ ਕਿੱਸਾ ਕਿਸੇ ਬੁੱਝੇ ਜਿਹੇ ਚਿਰਾਗ ਦਾ,
ਟੁੱਟੇ ਹੋਏ ਫੁੱਲ ਅਤੇ ਉਜੜੇ ਹੋਏ ਬਾਗ ਦਾ।
ਕਿਵੇਂ ਕੋਈ ਦੇਸ਼ ਲਈ ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਤਿਆਗਦਾ,
ਤੀਜੇ ਸਫੇ ਉੱਤੇ ਸੁਭਾਸ਼ ਦਿਲ ਜਾਨੀ ਏ।
... .. ਦੇਸ਼ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਏ।

ਚੌਥੇ ਸਫੇ ਉੱਤੇ ਇਕ ਡਿੱਠੀ ਤਸਵੀਰ ਏ,
ਇਹ ਕੋਈ ਨੰਗਾ ਜਿਹਾ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਫ਼ਕੀਰ ਏ।
ਗੋਲੀ ਨਾਲ ਇਹਦਾ ਕਿਸੇ ਸੀਨਾ ਦਿੱਤਾ ਚਿਰ ਏ,
ਜਮਨਾ 'ਤੇ ਮੜ੍ਹੀ 'ਤਾਇਰ' ਉਸ ਦੀ ਨਿਸ਼ਾਨੀ ਏ।
... .. ਦੇਸ਼ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਏ।

ਆਉ ਜੀ! ਆਜ਼ਾਦੀ ਉੱਤੇ ਤਨ-ਮਨ ਵਾਰ ਲਉ

ਆਉ ਜੀ! ਆਜ਼ਾਦੀ ਉੱਤੇ ਤਨ ਮਨ ਵਾਰ ਲਉ,
ਫਰਜ਼ ਨਿਭਾਉ ਸਿਰੋ ਕਰਜ਼ ਉਤਾਰ ਲਉ।

ਉਠੋ ਮਜ਼ਦੂਰੋ ਤੇ ਕਿਸਾਨੋ ਮੇਰੇ ਦੇਸ਼ ਦਿਉ,
ਉਠੋ ਦੇਸ਼ ਵਾਸਿਉ ਜਵਾਨੋ ਮੇਰੇ ਦੇਸ਼ ਦਿਉ।
ਉਠੋ ਮੇਰੀ ਸੱਧਰੋ ਅਰਮਾਨੋ ਮੇਰੇ ਦੇਸ਼ ਦਿਉ,
ਗਾਂਧੀ ਦੀ ਆਸ਼ੀਰਵਾਦ ਨਹਿਰੂ ਦਾ ਪਿਆਰ ਲਉ।
ਆਉ ਜੀ! ਆਜ਼ਾਦੀ ਉੱਤੇ ਤਨ ਮਨ ਵਾਰ ਲਉ,
ਫਰਜ਼ ਨਿਭਾਉ ਸਿਰੋ ਕਰਜ਼ ਉਤਾਰ ਲਉ।

ਉਠੋ ਸਾਰੇ ਉਠ ਕੇ ਤੇ ਰੋਕ ਲਉ ਉਪਾਧੀਆਂ,
ਅੱਗੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਨੇ ਹੋਈਆਂ ਬਰਬਾਦੀਆਂ।
ਚੋਰਾਂ ਘਰੀਂ ਦੀਵੇ ਜਗੇ ਖੂਬ ਹੋਈਆਂ ਸ਼ਾਦੀਆਂ,
ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰੇਮ ਤੇ ਪਿਆਰ ਥੀਂ ਸੁਧਾਰ ਲਉ।
ਆਉ ਜੀ! ਆਜ਼ਾਦੀ ਉੱਤੇ ਤਨ ਮਨ ਵਾਰ ਲਉ,
ਫਰਜ਼ ਨਿਭਾਉ ਸਿਰੋ ਕਰਜ਼ ਉਤਾਰ ਲਉ।

ਜੁਰਮਾਂ ਵਾਲੇ ਆਖਦੇ ਕਾਨੂੰਨ ਨਹੀਂ ਜੇ ਰਹਿਣ ਦੇਣਾ,
ਚੋਰ ਪਏ ਆਖਦੇ ਆਰਾਮ ਨਹੀਂ ਜੇ ਲੈਣ ਦੇਣਾ।
ਮਿਲੀ ਏ ਆਜ਼ਾਦੀ ਨਹੀਂ ਸੁੱਖ ਨਾਲ ਬਹਿਣ ਦੇਣਾ,
ਘਰਾਂ ਨੂੰ ਉਜਾੜ ਲਉ ਤੇ ਉਠੋ ਡਾਕੇ ਮਾਰ ਲਉ।
ਆਉ ਜੀ! ਆਜ਼ਾਦੀ ਉੱਤੇ ਤਨ ਮਨ ਵਾਰ ਲਉ,
ਫਰਜ਼ ਨਿਭਾਉ ਸਿਰੋ ਕਰਜ਼ ਉਤਾਰ ਲਉ।

ਨੌਕਰ ਸਲਾਹਾਂ ਕਰਦੇ ਉਪਰੋਂ ਕਮਾਈ ਕਰੋ,
ਬਦ ਪਏ ਆਖਦੇ ਨੇ ਹੋਰ ਬਦਰਾਹੀ ਕਰੋ।
ਮਿਲੀ ਏ ਆਜ਼ਾਦੀ ਕਿਸੇ ਨਾਲ ਨਾ ਭਲਾਈ ਕਰੋ,
ਟੱਕਰੇ ਗ਼ਰੀਬ ਉਹਦੀ ਖੱਲ ਨੂੰ ਉਤਾਰ ਲਉ।
ਆਉ ਜੀ! ਆਜ਼ਾਦੀ ਉੱਤੇ ਤਨ ਮਨ ਵਾਰ ਲਉ,
ਫਰਜ਼ ਨਿਭਾਉ ਸਿਰੋ ਕਰਜ਼ ਉਤਾਰ ਲਉ।

ਜ਼ਰਾ ਮੈਨੂੰ ਦੱਸੋ ਮੇਰਾ ਦੇਸ਼ ਕਿਵੇਂ ਵੱਸੇਗਾ,
ਦੇਸ਼ ਦਾ ਮਾਸੂਮ ਤੇ ਨਾਦਾਨ ਕਦੋਂ ਹੱਸੇਗਾ।
ਗਾਂਧੀ ਮੁੜ ਆਉਣਾ ਨਹੀਂ ਰਾਹ ਕੌਣ ਦੱਸੇਗਾ,
ਬੇੜੀ ਠਿੱਲੀ ਜਾਏ 'ਤਾਇਰ' ਡੋਬ ਲਉ ਜਾਂ ਤਾਰ ਲਉ।
ਆਉ ਜੀ! ਆਜ਼ਾਦੀ ਉੱਤੇ ਤਨ ਮਨ ਵਾਰ ਲਉ,
ਫਰਜ਼ ਨਿਭਾਉ ਸਿਰੋ ਕਰਜ਼ ਉਤਾਰ ਲਉ।

ਵਾਰਾਂ ਤੈਥੋਂ ਤਨ-ਮਨ

ਵਾਰਾਂ ਤੈਥੋਂ ਤਨ-ਮਨ ਵਾਰਾਂ ਨੀ ਆਜ਼ਾਦੀਏ,
ਤੇਰੇ ਬਿਨ ਘੜੀ ਨਾ ਗੁਜ਼ਾਰਾਂ ਨੀ ਆਜ਼ਾਦੀਏ।

ਤੇਰੇ ਲਈ ਵੀਰ ਜੋ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋਏ ਯਾਦ ਨੇ,
ਤੇਰੇ ਲਈ ਮਾਵਾਂ ਦੇ ਜੋ ਪੁੱਤ ਮੋਏ ਯਾਦ ਨੇ।
ਛਾਣੀਆਂ ਸੀ ਕੰਦਰਾਂ ਤੇ ਗਾਰਾਂ ਨੀ ਆਜ਼ਾਦੀਏ,
ਵਾਰਾਂ ਤੈਥੋਂ ਤਨ-ਮਨ... ..।

ਕਹੀਆਂ ਅਤੇ ਸੁਣੀਆਂ ਨਾ ਜਾਂਦੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ,
ਤੇਰੇ ਲਈ ਵਾਰੀਆਂ ਸੀ ਸੋਹਲ ਇਹ ਜਵਾਨੀਆਂ।
ਗੋਲੀਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ਮੋਈਆਂ ਡਾਰਾਂ ਨੀ ਆਜ਼ਾਦੀਏ,
ਵਾਰਾਂ ਤੈਥੋਂ ਤਨ-ਮਨ... ..।

ਫੂਕੇ ਗਏ ਘਰ ਨਾਲੇ ਕਈ ਹਿੱਕਾਂ ਪਾਟੀਆਂ,
ਕਿਥੇ ਈ ਸੁਭਾਸ਼ ਕਿਥੇ ਬਰਮਾ ਦੀਆਂ ਘਾਟੀਆਂ।
ਮਰੇ ਪਰਦੇਸਾਂ 'ਚ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਨੀ ਆਜ਼ਾਦੀਏ,
ਵਾਰਾਂ ਤੈਥੋਂ ਤਨ-ਮਨ... ..।

ਗਈ ਏ ਵਿਛੋੜੇ ਪਾ ਕੇ ਉੱਚੀ ਜਿਹੀ ਆਤਮਾ,
ਵਾਰ ਦਿੱਤਾ ਤੇਰੇ ਉੱਤੋਂ ਗਾਂਧੀ ਏ ਮਹਾਤਮਾ।
ਖੂਨ ਦੇ ਕੇ ਲੱਭੀਆਂ ਬਹਾਰਾਂ ਨੀ ਆਜ਼ਾਦੀਏ,
ਵਾਰਾਂ ਤੈਥੋਂ ਤਨ-ਮਨ... ..।

ਕੱਢਿਆ ਗੁਲਾਮੀ ਨੂੰ ਸੀ ਸਿਰ ਇਹ ਕਟਾ ਕੇ,
ਮੌਤ ਵੱਲ ਤੁਰੇ 'ਤਾਇਰ' ਝੰਡੇ ਨੂੰ ਉਠਾ ਕੇ।
ਵੱਸੀਆਂ ਨੇ ਤਦ ਗੁਲਜ਼ਾਰਾਂ ਨੀ ਆਜ਼ਾਦੀਏ,
ਵਾਰਾਂ ਤੈਥੋਂ ਤਨ-ਮਨ... ..।

ਚੜ੍ਹ ਚੜ੍ਹ ਜਾਵੀਂ ਤਿਰੰਗਿਆ

ਚੜ੍ਹ ਚੜ੍ਹ ਜਾਵੀਂ ਤਿਰੰਗਿਆ ਅਸਮਾਨਾਂ 'ਤੇ,
ਦੁੱਖ ਦਲਿੱਦਰ ਕੱਟ ਦੇਈ ਇਨਸਾਨਾਂ ਦੇ।
ਸਾਨੂੰ ਤੇਰਾ ਸਹਾਰਾ ਏ ਜਾਨੀ ਕਿ,
ਇਹ ਸਿਰ ਨਾਲੋਂ ਝੰਡਾ ਪਿਆਰਾ ਏ।
ਸੋਹਣੇ ਸੋਹਣੇ ਰੰਗ ਪਿਆਰੇ ਲੱਗਦੇ ਨੇ,
ਨਦੀ ਕਿਨਾਰੇ ਜਿਵੇਂ ਦੀਪਕ ਜਗਦੇ ਨੇ।
ਵਿਚ ਚੱਕਰ ਅਸ਼ੋਕੀ ਏ ਸਦਕੇ ਮੈਂ ਜਾਵਾਂ,
ਝੰਡਿਆ ਜੰਗ ਦੁਨੀਆਂ ਦੀ ਰੋਕੀਏ।
ਰਾਵੀ ਕੰਢੇ ਲਹਿਰਾਇਆ ਤੈਨੂੰ ਨਹਿਰੂ ਨੇ,
ਕਿਲਿਆ ਉੱਤੇ ਚੜ੍ਹਾਇਆ ਤੈਨੂੰ ਨਹਿਰੂ ਨੇ।
ਤੂੰ ਤੇ ਅੱਖੀਆਂ ਦਾ ਤਾਰਾ ਏਂ,
ਲੱਖ ਵਾਰੀ ਜਿੰਦ ਸਦਕੇ ਤੂੰ ਤੇ ਅਮਨ ਦਾ ਜ਼ਾਮਨ ਏ।
ਤੇਰੇ ਥੱਲੇ ਬਹਿ ਕੇ ਖੁਸ਼ੀ ਮਨਾਵਾਂਗੇ,
ਦੇਸ਼ ਪ੍ਰੇਮ ਦੇ ਗੀਤ ਜਦੋਂ ਕੇ ਗਾਵਾਂਗੇ।
ਤੈਨੂੰ ਪੂਜਿਆ ਜਵਾਨਾਂ ਨੇ ਸੱਚੀ ਗੱਲ ਇਹ 'ਤਾਇਰ',
ਅੱਜ ਦੁਨੀਆਂ 'ਤੇ ਸ਼ਾਨਾਂ ਨੇ।

ਉਹਦੇ ਨਾਲ ਪਿਆਰ ਹੁੰਦਾ ਏ

ਉਹਦੇ ਨਾਲ ਪਿਆਰ ਹੁੰਦਾ ਏ ਉਹਨੂੰ ਹੈ ਪੂਜਦੀ ਦੁਨੀਆਂ,
ਜੋ ਮਰਦਾ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਲਈ ਉਹ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਚੰਗਾ ਲੱਗਦਾ ਏ।
ਸ਼ਹੀਦੇ ਵਤਨ ਦੀ ਦੁਨੀਆਂ 'ਤੇ ਤਾਜ਼ਾ ਯਾਦ ਰਹਿੰਦੀ ਏ,
ਕਰੋੜਾਂ ਕਬਰਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇਕ ਕਬਰ 'ਤੇ ਦੀਵਾ ਜਗਦਾ ਏ।
ਜੋ ਮਰ ਕੇ ਕੌਮ ਜਿੰਦਾ ਕਰ ਗਿਆ ਉਹ ਤਰ ਗਿਆ ਸਮਝੋ,
ਵਤਨ ਆਪਣੇ ਦੀ ਖੇਤੀ ਨੂੰ ਹਰਾ ਉਹ ਕਰ ਗਿਆ ਸਮਝੋ।
ਵਤਨ ਦੀ ਆਸ਼ਕੀ ਆਪਣੇ ਲਈ ਹੀ ਆਸ਼ਕੀ ਹੁੰਦੀ,
ਵਤਨ ਦੀ ਆਸ਼ਕੀ ਸਭ ਕੁਝ ਵਤਨ ਉੱਤੇ ਲੁਟਾ ਦੇਵੇ।
ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਨੇ ਤਮੰਨਾ ਅੱਜ ਤੀਕਰ ਇਹ ਨਹੀਂ ਰੱਖੀ,
ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਕਬਰ ਦੇ ਉੱਤੇ ਕੋਈ ਦੀਵਾ ਜਗਾ ਦੇਵੇ।
ਉਹ ਪਰਬੱਤ ਤੋੜ ਦਿੰਦਾ ਏ ਸਮੁੰਦਰ ਚੀਰ ਸੁੱਟਦਾ ਏ,
ਜੋ ਆਪਣਾ ਖੂਨ ਕੱਢ ਕੇ ਆਪ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਪਿਲਾ ਦੇਵੇ।
ਸ਼ਮਾ ਕੀ ਏ ਪਤੰਗਾ ਕੀ ਏ 'ਤਾਇਰ' ਇਸ ਦੁਨੀਆਂ 'ਤੇ,
ਇਸ਼ਕ ਵਿਚ ਐਸੀ ਖੂਬੀ ਏ ਇਸ਼ਕ ਮਰਨਾ ਸਿਖਾ ਦੇਵੇ।

ਵੱਸੇ ਵੱਸੇ ਮੇਰਾ ਦੇਸ਼

ਵੱਸੇ ਵੱਸੇ ਮੇਰਾ ਦੇਸ਼ ਰਹੇ ਵੱਸਦਾ ਹਮੇਸ਼ਾ
ਇਹਦਾ ਜੁਗ ਜੁਗ ਰਾਜ ਸਵਾਯਾ,
ਅੱਜ ਦਿਨ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਦਾ ਆਇਆ।
ਇਹਦੇ ਬਾਗ ਵਿਚ ਸੋਹਣੇ ਸੋਹਣੇ ਫੁੱਲ ਖਿੜਦੇ ਫੁਲਦੇ,
ਅੱਜ ਜੱਗ ਵਿਚ ਹਿੰਦੀਆਂ ਦੇ ਝੰਡੇ ਝੁੱਲਦੇ ਝੁੱਲਦੇ
ਹੋਇਆ ਜੱਗ ਵਿਚ ਮਾਣ ਸਾਡੀ ਦੂਣੀ ਚੌਣੀ ਸ਼ਾਨ,
ਅਸੀਂ ਉੱਚਾ ਮਰਤਬਾ ਪਾਇਆ।
ਵੱਸੇ ਵੱਸੇ ਮੇਰਾ ਦੇਸ਼... ..।

ਇਥੇ ਸੌ ਕਰੋੜ ਸੂਰਵੀਰ ਵੱਸਦੇ ਵੱਸਦੇ,
ਬਲਸ਼ਾਲੀ ਪਹਿਲਵਾਨਾਂ ਦੇ ਨੇ ਚਿਹਰੇ ਹੱਸਦੇ ਹੱਸਦੇ।
ਇਥੇ ਨਰ ਅਤੇ ਨਾਰ ਜਾਣ ਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਨਿਸਾਰ,
ਜਿੰਨਾ ਪਲਟ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਕਾਇਆ।
ਵੱਸੇ ਵੱਸੇ ਮੇਰਾ ਦੇਸ਼... ..।

ਇਹਨਾਂ ਦੇਸ਼ ਲਈ ਸਿਰ ਭੱਠੀਆਂ 'ਚ ਝੋਕਿਆ ਝੋਕਿਆ,
ਇਹਨਾਂ ਗੋਲੀਆਂ ਨੂੰ ਛਾਤੀਆਂ ਦੇ ਉੱਤੇ ਰੋਕਿਆ ਰੋਕਿਆ।
ਇਹਨਾਂ ਜਾਨ ਦਿੱਤੀ ਵਾਰ ਕੀਤਾ ਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਪਿਆਰ,
ਐ 'ਤਾਇਰ' ਫ਼ਰਜ਼ ਨਿਭਾਇਆ।
ਵੱਸੇ ਵੱਸੇ ਮੇਰਾ ਦੇਸ਼... ..।

ਪਿਆਰ ਕਰੋ ਸੌ ਵਾਰ ਕਰੋ

ਪਿਆਰ ਕਰੋ ਸੌ ਵਾਰ ਕਰੋ ਨਾਲੇ ਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਵਾਰੋ ਜਾਨ
ਰੇ ਫਿਰ ਸਾਰੇ ਦੁੱਖ ਮਿਟ ਜਾਵਣਗੇ।

ਬੱਦਲ ਗਰਜੇ ਵਗੇ ਹਨੇਰੀ ਆਉਂਦੇ ਰਹਿਣ ਤੂਫਾਨ,
ਕਹਿਰ ਬਲਾ ਤੇ ਜ਼ੁਲਮ ਸਿਤਮ ਨੂੰ ਰੋਕ ਲਵੇ ਇਨਸਾਨ
ਇਕਰਾਰ ਕਰੋ ਇਸਰਾਰ ਕਰੋ ਰਹੇ ਕਾਇਮ ਸਾਡੀ ਸ਼ਾਨ
ਰੇ ਫਿਰ ਸਾਰੇ ਦੁੱਖ ਮਿਟ ਜਾਵਣਗੇ।

ਜੱਰਿਉ ਜੁਗਨੂੰ ਜੁਗਨੂੰਉ ਚੰਦਾ ਬਣ ਕਰੀਏ ਪ੍ਰਕਾਸ਼,
ਭੁੱਲੇ ਭਟਕੇ ਵੀ ਨਾ ਟੁੱਟੇ ਏਕਤਾ ਤੋਂ ਵਿਸ਼ਵਾਸ।
ਪਿਆਰ ਕਰੋ ਇਕਰਾਰ ਕਰੋ ਅਸਾਂ ਕਰਨਾ ਏ ਕਲਿਆਣ,
ਰੇ ਫਿਰ ਸਾਰੇ ਦੁੱਖ ਮਿਟ ਜਾਵਣਗੇ।

ਭੁੱਖ, ਬੀਮਾਰੀ, ਵੱਲ ਬਲਾਵਾਂ ਕੋਲੋਂ ਹੋਵੇ ਖਲਾਸੀ,
ਸੁੱਖੀ ਵਸਣ ਫਿਰ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਅੰਦਰ ਸਾਰੇ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਵਾਸੀ।
ਵਿਸਤਾਰ ਕਰੋ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰੋ ਪੰਜ ਸਾਲਾ ਚਲੇ ਪਲਾਨ,
ਰੇ ਫਿਰ ਸਾਰੇ ਦੁੱਖ ਮਿਟ ਜਾਵਣਗੇ।

ਇਸ ਝੰਡੇ ਦੀ ਛਤਰ ਛਾਇਆ ਵਿਚ ਗਾਈਏ ਗੀਤ ਖਲੋ ਕੇ,
ਕੱਟ ਦਈਏ ਸਭ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਮੁਸ਼ਕਲ 'ਤਾਇਰ' 'ਕੱਠੇ ਹੋ ਕੇ।
ਪਿਆਰ ਕਰੋ ਸੌ ਵਾਰ ਕਰੋ ਸਾਡਾ ਚਮਕੇ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ,
ਰੇ ਫਿਰ ਸਾਰੇ ਦੁੱਖ ਮਿਟ ਜਾਵਣਗੇ।

ਹਿੰਦੀ ਕਹਿਲਾਵਣ ਵਾਲਿਉ

ਹਿੰਦੀ ਕਹਿਲਾਵਣ ਵਾਲਿਉ ਓ ਦੇਸ਼ ਦਿਓ ਰਖਵਾਲਿਉ,
ਓ ਮਹਿਲਾਂ ਤੇ ਕੁੱਲੀਆਂ ਵਾਲਿਉ ਜ਼ਰਾ ਸੋਚ ਲਉ।
ਇਹ ਆਪਣਾ ਰਾਜ ਸਮਾਜ ਏ ਖੇਤ ਆਪਣੇ ਤੇ ਆਪਣਾ ਅਨਾਜ ਏ,
ਇਥੇ ਪਿਆਰ ਦਿਲਾਂ ਵਿਚ ਵੱਸਦਾ ਰਹੇ ਜ਼ਰਾ ਸੋਚ ਲਉ।
ਇਹ ਪੰਪ ਚੱਲਣ ਤੇ ਗਾਂਹ ਵੱਗਣ ਨਾਲੇ ਦਿਲਾਂ ਦੇ ਵਿਚ ਉਤਸ਼ਾਹ ਵੱਧਣ,
ਕਿਵੇਂ ਦੌਲਤ ਦੇ ਦਰਿਆ ਵਗਣ ਜ਼ਰਾ ਸੋਚ ਲਉ।
ਕਰ ਲਉ ਇਹ ਦੂਰ ਉਪਾਧੀਆਂ ਤੁਸੀਂ ਰੋਕ ਲਵੋ ਬਰਬਾਦੀਆਂ,
ਘਰ-ਘਰ ਵਿਚ ਹੋਵਣ ਸ਼ਾਦੀਆਂ ਜ਼ਰਾ ਸੋਚ ਲਉ।
ਤੁਸੀਂ ਜੀਉ ਮਰੋ ਤੇ ਦੇਸ਼ ਲਈ ਕੋਈ ਦਮ ਭਰੋ ਤੇ ਦੇਸ਼ ਲਈ,
ਕੋਈ ਕੰਮ ਕਰੋ ਤੇ ਦੇਸ਼ ਲਈ ਜ਼ਰਾ ਸੋਚ ਲਉ।
ਇਥੇ ਉਗਣ ਨਾ ਫ਼ਿਰਕਾਦਾਰੀਆਂ ਇਹ ਕਰ ਦਿਉ ਦੂਰ ਬੀਮਾਰੀਆਂ,
ਹੁਣ ਉੱਚੀਆਂ ਲਾਉ ਉਡਾਰੀਆਂ ਜ਼ਰਾ ਸੋਚ ਲਉ।
ਇਥੇ ਹਿੰਦੂ ਸਿੱਖ ਈਸਾਈ ਏ ਹਰੀਜਨ ਤੇ ਮੁਸਲਮ ਭਾਈ ਏ,
ਸਭ ਇੱਕੋ ਰਾਹ ਦੇ ਰਾਹੀ ਏ ਜ਼ਰਾ ਸੋਚ ਲਉ।
ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਇਕ ਤਸਵੀਰ ਏ ਇਹ ਸਾਡਾ ਦੇਸ਼ ਫ਼ਕੀਰ ਏ,
ਅਸੀਂ ਕਰਨੀ ਨਵੀਂ ਤਾਮੀਰ ਏ ਜ਼ਰਾ ਸੋਚ ਲਉ।
ਉਠੋ ਮਾਲੀਉ ਬਣ ਕੇ ਟੋਲੀਆਂ ਕੰਮ ਕਰੋ ਤੇ ਭਰ ਲਵੋ ਝੋਲੀਆਂ,
ਸੁਣੋ ਸੁਣੋ 'ਤਾਇਰ' ਦੀਆਂ ਬੋਲੀਆਂ ਜ਼ਰਾ ਸੋਚ ਲਉ।
ਹਿੰਦੀ ਕਹਿਲਾਵਣ ਵਾਲਿਉ ਓ ਦੇਸ਼ ਦਿਓ ਰਖਵਾਲਿਉ,
ਓ ਮਹਿਲਾਂ ਤੇ ਕੁੱਲੀਆਂ ਵਾਲਿਉ ਜ਼ਰਾ ਸੋਚ ਲਉ।

ਜੰਗੀ ਗੀਤ

ਭੁੱਟੋ ਤੇ ਅਯੂਬ ਕਹਿੰਦੇ ਅੱਲ੍ਹਾ ਅੱਲ੍ਹਾ
ਤੂੰ ਬੋਲ ਗਈ ਹਾਏ ਰੱਬਾ ਕੁੱਕੜ ਕੜੂੰ।

ਹਿੰਦ ਥੀਂ ਲੜਾਈ ਨਾਲ ਵਾਹ ਪੈ ਗਿਆ,
ਸੋਚਿਆ ਸੀ ਜੋ ਉਹ ਅਧੂਰਾ ਰਹਿ ਗਿਆ।
ਅੱਲ੍ਹਾ ਅੱਲ੍ਹਾ ਜੰਗ ਵਿਚ ਭੱਠਾ ਬਹਿ ਗਿਆ,
ਹਿੰਦ ਸਾਡਾ ਖੋ ਕੇ ਇਲਾਕਾ ਲੈ ਗਿਆ।
ਕਿਹੜਾ ਦਿਖਲਾਈਏ ਅਸੀਂ ਦੁਨੀਆਂ ਨੂੰ ਮੂੰਹ।
ਬੋਲ ਗਈ ਹਾਏ ਰੱਬਾ... ..।

ਟੈਂਕ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਉਹ ਸਾਰੇ ਤੋੜ ਗਏ,
ਮੂੰਹ ਸਾਡਾ ਉੱਡਣੇ ਜਹਾਜ਼ ਮੋੜ ਗਏ।
ਤੋਪਾਂ ਤੇ ਰਸਾਲੇ ਸਾਡਾ ਸਾਥ ਛੋੜ ਗਏ,
ਮੌਤ ਦੇ ਦੁਸ਼ਾਲੇ ਸਾਡੇ ਉੱਤੇ ਓੜ ਗਏ।
ਕਿਵੇਂ ਜਾ ਕੇ ਦੱਸੀਏ ਇਹ ਗੱਲ ਕਿਸੇ ਨੂੰ,
ਬੋਲ ਗਈ ਹਾਏ ਰੱਬਾ... ..।

ਗੋਲੀ ਸਿੱਕਾ ਜਿੰਨੇ ਹਥਿਆਰ ਕੋਲ ਸੀ,
ਜਿੰਨਾਂ ਅਮਰੀਕਨਾਂ ਦਾ ਪਿਆਰ ਕੋਲ ਸੀ।
ਚੀਨੀਆਂ ਦਾ ਕੋਲ ਇਕਰਾਰ ਕੋਲ ਸੀ,
ਵੱਡਾ ਇੰਡੋਨੇਸ਼ੀਆ ਦਾ ਯਾਰ ਕੋਲ ਸੀ।
ਉੱਡ ਗਿਆ ਐਵੇਂ ਜਿਵੇਂ ਉੱਡਦਾ ਹੈ ਰੂੰ,
ਬੋਲ ਗਈ ਹਾਏ ਰੱਬਾ... ..।

ਸਾਰੇ ਸਾਡੇ ਉੱਡਦੇ ਸਹਾਰੇ ਗਏ ਨੇ,
ਪਾਪ ਪੁੰਨ ਸਾਰੇ ਹੀ ਨਤਾਰੇ ਗਏ ਨੇ।
ਛਾਤਾ ਬਰਦਾਰ ਜੋ ਉਤਾਰੇ ਗਏ ਨੇ,
ਉਹ ਵੀ ਸਾਡੇ ਚੁਣ ਚੁਣ ਮਾਰੇ ਗਏ ਨੇ।
ਲੱਥ ਗਿਆ ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਮਜ਼ਹਬੀ ਜਨੂੰ,
ਬੋਲ ਗਈ ਹਾਏ ਰੱਬਾ... ..।

ਸਾਡਾ ਤਕਦੀਰ ਨੂੰ ਸਲਾਮ ਦੇ ਦਿਉ,
ਸਾਡਾ ਤਦਬੀਰ ਨੂੰ ਸਲਾਮ ਦੇ ਦਿਉ।
ਦੱਰੋ ਹਾਜੀ ਪੀਰ ਨੂੰ ਸਲਾਮ ਦੇ ਦਿਉ,
ਸਾਡਾ ਕਸ਼ਮੀਰ ਨੂੰ ਸਲਾਮ ਦੇ ਦਿਉ।
ਐਵੇਂ ਹੈ ਵਹਾਇਆ ਇਹ ਬੇਦੋਸ਼ਿਆਂ ਦਾ ਲਹੂ,
ਬੋਲ ਗਈ ਹਾਏ ਰੱਬਾ... ..।

ਸੋਚਣੇ ਹਾਂ ਹੁਣ ਸਾਡਾ ਟੌਹਰ ਬਚ ਜਾਏ,
ਬਚ ਜਾਏ ਭਾਵੇਂ ਕਿਸੇ ਤੌਰ ਬਚ ਜਾਏ।
ਬਚ ਜਾਏ ਪਿੰਡੀ ਤੇ ਲਾਹੌਰ ਬਚ ਜਾਏ,
ਸਿਆਲਕੋਟ ਤੇ ਪਿਸ਼ੌਰ ਬਚ ਜਾਏ।
ਵਿੰਨ ਦਿੱਤਾ ਹਿੰਦੀਆਂ ਨੇ ਸਾਡਾ ਲੂੰ ਲੂੰ,
ਬੋਲ ਗਈ ਹਾਏ ਰੱਬਾ... ..।

ਘੋੜੀ - ਭਗਤ ਸਿੰਘ

ਆਉ ਨੀ ਭੈਣਾ ਰਲ ਘੋੜੀਆਂ ਗਾਵੀਏ ਜੰਝ ਤੇ ਹੋਈ ਏ ਤਿਆਰ ਏ ਹਾਂ।
ਮੌਤ ਲਾੜੀ ਨੂੰ ਵਰਨਾਵਣ ਚੱਲਿਆ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਸਰਦਾਰ ਏ ਹਾਂ।
ਫਾਂਸੀ ਦਾ ਤਖ਼ਤਾ ਤੇਰਾ ਖਾਰਾ ਓ ਲਾੜਿਆ ਬਹਿ ਗਇਉਂ ਚੌਕੜੀ ਮਾਰ ਏ ਹਾਂ।
ਬਾਪੂ ਗਾਂਧੀ ਨੇ ਵੱਡਾ ਕਾਜ ਰਚਾ ਲਿਆ ਸ਼ਗਨ ਮਹੂਰਤ ਵਿਚਾਰ ਏ ਹਾਂ।
ਭਾਰਤ ਮਾਤਾ ਨੇ ਉੱਤੋਂ ਛੰਨਾ ਉਛਾਲਿਆ ਪਾਣੀ ਤੇ ਦਿੱਤਾ ਚੰਨਾ ਵਾਰ ਏ ਹਾਂ।
ਵਾਗ ਫੜਾਈ ਤੈਥੋਂ ਭੈਣਾਂ ਨੇ ਮੰਗਿਆ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਮੰਗਿਆ ਪਿਆਰ ਏ ਹਾਂ।
ਰਾਜਗੁਰੂ, ਸੁਖਦੇਵ ਸਰਬਾਲੇ ਬੈਠੇ ਤੂੰ ਦੋਹਾਂ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਏ ਹਾਂ।
ਹਰੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਤੇਰਾ ਸਾਂਝੂ ਓ ਲਾੜਿਆ ਦੋਵੇਂ ਤੇ ਢੁਕੇ ਇੱਕੋ ਵਾਰ ਏ ਹਾਂ।
ਜੰਡੀ ਤੇ ਵੱਡੀ ਲਾੜੇ ਜੁਲਮੋ ਸਿਤਮ ਦੀ, ਸਬਰ ਦੀ ਮਾਰ ਤਲਵਾਰ ਏ ਹਾਂ।
ਪੈਂਤੀ ਕਰੋੜ ਤੇਰੇ ਜਾਂਵੀ ਵੇ ਲਾੜਿਆ, ਪੈਦਲ ਤੇ ਕਈ ਅਸਵਾਰ ਏ ਹਾਂ।
ਕਾਲੀਆਂ ਪੁਸ਼ਾਕਾਂ ਪਾ ਕੇ ਜੰਝ ਜੂ ਤੁਰ ਪਈ, 'ਤਾਇਰ' ਵੀ ਹੋਏ ਨੇ ਤਿਆਰ ਏ ਹਾਂ।

ਤੜਕੇ ਫੜਕੇ ਜਹੇ...

ਤੜਕੇ ਫੜਕੇ ਜਹੇ ਦਿਲਾਂ ਦੇ ਵਿਚ,
ਮੈਂ ਤੇ ਸਬਰ ਸ਼ਾਂਤੀ ਸੁਕਰ ਸਕੂਨ ਕਰਨਾ।
ਗਰਮੀ ਜੋਸ਼ ਹਰਾਰਤ ਨੂੰ ਦੇਣ ਵਾਲਾ,
ਨਵਾਂ ਦਿਲਾਂ ਅੰਦਰ ਪੈਦਾ ਖੂਨ ਕਰਨਾ।
ਕੂਜੇ ਵਿਚ ਦਰਿਆ ਨੂੰ ਪਾ ਦੇਣਾ,
ਐਸੇ ਸ਼ੇਅਰਾਂ ਵਿਚ ਬੰਦ ਮਜ਼ਮੂਨ ਕਰਨਾ।
ਜੇ ਮਸ਼ੂਕ ਨੂੰ ਹੁਸਨ ਮੈਂ ਬਖਸ਼ਦਾ ਹਾਂ,
ਪੈਦਾ ਆਸ਼ਕ ਲਈ ਜਬਤ ਜਨੂੰਨ ਕਰਨਾ।
ਕਲਮ ਵਾਂਗਰਾ ਜਿਗਰ ਨੂੰ ਚਾਕ ਕਰਕੇ,
ਸਾਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਕਸ਼ਾਫਤ ਤੋਂ ਪਾਕ ਕਰਨਾ।
ਖਾਕ ਪਾਕ ਨੂੰ ਸੋਨਾ ਬਣਾ ਦੇਣਾ,
ਸੋ ਸੋ ਦਿਲ ਇਕ ਸ਼ੇਅਰ ਨਾਲ ਚਾਕ ਕਰਨਾ।

ਬਦੀ ਤਲਖੀ ਦਾ ਖੂਬ ਇਲਾਜ ਕਰਨਾ,
ਖੁਸ਼ ਜਾਇਕਾ ਮੁਰਕਬ ਮਾਜੂਨ ਦੇਣਾ।
ਦਰਦੇ ਦਿਲ ਦਾ ਨੁਸਖਾ ਅਕਸੀਰ ਮੇਰਾ,
ਮੱਗ ਮਿਰਚ ਸੈਂਚਲ ਕਾਲਾ ਲੂਣ ਦੇਣਾ।
ਜ਼ਰਾ ਦੇ ਕੇ ਨਿਵਾਜਿਸ਼ ਇਸ ਹੁਸਨ ਨੂੰ,
ਮੈਂ ਅਤੇ ਆਸ਼ਕਾਂ ਨੂੰ ਨਵੀਂ ਜੂਨ ਦੇਣਾ।
ਰੋਕ ਦੇਣਾ ਗੁਸਤਾਖ਼ ਦੀ ਜੀਭ ਫੋਰਨ,
ਵਿਚ ਮਜਲਿਸ ਦੇ ਅਦਬ ਨੂੰ ਕੂਨ ਦੇਣਾ।

ਮੈਂ ਪਰਵਾਜ ਹਾਂ ਉੱਚੇ ਤਖ਼ਾਈਲਾਂ ਦੀ,
ਤੁਲਸੀ ਗੁਲਾਬ ਟਗੋਰ ਦੀ ਜ਼ਬਾਨ ਹਾਂ ਮੈਂ।
ਕਾਇਨਾਤ ਨੂੰ ਲਾਵਾਂ ਸ਼ਿੰਗਾਰ 'ਤਾਇਰ',
ਇਸ ਕਦਰ ਖ਼ੁਸ਼ਨਸੀਬ ਹਾਂ ਮੈਂ।

ਜੇ ਕੋਈ ਤੋਲੇ...

ਜੇ ਕੋਈ ਤੋਲੇ ਇਖਲਾਕ ਦੀ ਤਕੜੀ 'ਤੇ,
ਮੇਰੀ ਗੱਲ ਹੈ ਲੱਖ ਹਜ਼ਾਰ ਦੀ ਗੱਲ।
ਗੱਲ ਗੱਲ ਦੇ ਵਿਚ ਹੈ ਫ਼ਰਕ ਹੁੰਦਾ,
ਕਿਤੇ ਡੋਬਦੀ ਤੇ ਕਿਤੇ ਤਾਰਦੀ ਗੱਲ।
ਉਹ ਵੀ ਗੱਲ ਹੀ ਹੈ ਜਿਹੜੀ,
ਗੱਲ ਕਰਕੇ ਗੱਲ ਗੱਲ ਨੂੰ ਪਈ ਨਿਤਾਰਦੀ ਗੱਲ।
ਗੱਲ ਧਰਤੀ ਤੋਂ ਲੈ ਜਾਏ ਬੁਲੰਦੀਆਂ 'ਤੇ,
ਜਦੋਂ ਦਿਲਾਂ ਦੇ ਜਜ਼ਬੇ ਉਭਾਰਦੀ ਗੱਲ।
ਗੱਲ ਸੁਣ ਮਾਲੀਆ ਵਾਲੀਆ ਦੇਸ਼ ਦਿਆ,
ਗਈ ਪਤਝੜ ਕਰ ਬਹਾਰ ਦੀ ਗੱਲ।
ਕਲੀਆਂ ਕਚੀਆਂ ਨੂੰ ਏਥੇ ਤੋੜ ਲੈਂਦੇ,
ਏਦੋਂ ਵੱਧ ਕੀ ਹੋਣ ਆਜ਼ਾਰ ਦੀ ਗੱਲ।
ਇਕ ਗੱਲ ਕਰਕੇ ਗੱਲ ਜਿੱਤ ਲੈਂਦੇ,
ਇਕ ਜਿੱਤ ਨੂੰ ਪਈ ਏ ਹਾਰਦੀ ਗੱਲ।
ਇਕ ਗੱਲ ਹੈ ਗਲੇ ਦਾ ਹਾਰ ਬਣਦੀ,
ਇਕ ਗੱਲ ਹੈ ਜੀਵਨ ਸਵਾਰਦੀ ਗੱਲ।
ਪਰ ਇਸ ਵੇਲੇ ਤੇ ਗੱਲ ਹੈ ਇਹ,
'ਤਾਇਰ' ਰਲ ਮਿਲ ਸੋਚੀਏ ਦੇਸ਼ ਪਿਆਰ ਦੀ ਗੱਲ।
ਉਲੂ ਸਦਾ ਉਜਾੜਾ ਨੂੰ ਮੰਗਦੇ ਨੇ,
ਮੋਰ ਕਰਦਾ ਏ ਅਬਰੇ ਬਹਾਰ ਦੀ ਗੱਲ।
ਤਿਆਗੀ' ਉਹ ਜੋ ਕਰੇ ਤਿਆਗ ਦੀ ਗੱਲ,
ਸਖੀ ਉਹ ਜੋ ਕਰੇ ਉਪਕਾਰ ਦੀ ਗੱਲ।
ਪੰਡਿਤ ਉਹ ਜੋ ਸਭ ਨੂੰ ਗਿਆਨ ਦੇਵੇ,
ਨੇਤਾ ਉਹ ਜੋ ਕਰੇ ਵਿਚਾਰ ਦੀ ਗੱਲ।
ਰਾਜਾ ਉਹ ਜੋ ਕਰੇ ਇਨਸਾਫ਼ ਨੂੰ ਪੂਰਾ,
ਦਾਤਾ ਉਹ ਜੋ ਕਰੇ ਦਾਤਾਰ ਨੂੰ ਗੱਲ।
ਖ਼ਾਦਮ ਖ਼ਿਦਮਤਾਂ ਦੀ ਸਦਾ ਗੱਲ ਕਰਦੇ,
ਠਗ ਕਰਦੇ ਨੇ ਚੋਰ ਬਾਜ਼ਾਰ ਦੀ ਗੱਲ।

ਆਲਮ ਗੱਲ ਕਰਦਾ ਸਦਾ ਪੁਸਤਕਾਂ ਦੀ,
 ਜ਼ਾਲਮ ਕਰਦਾ ਹੈ ਸਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਦੀ ਗੱਲ।
 ਜਾਲੀ ਪੰਛੀਆਂ ਨੂੰ ਸਦਾ ਕੈਦ ਕਰਦਾ,
 ਮਾਲੀ ਕਰਦਾ ਹੈ ਸਦਾ ਗੁਲਜ਼ਾਰ ਦੀ ਗੱਲ।
 ਮਾਇਆ ਪਿੱਛੇ ਤੇ ਲੱਗਦੇ ਲੋਕ ਸਾਰੇ,
 ਵਿਰਲਾ ਸੁਣਦਾ ਹੈ ਏਥੇ ਬੇਕਾਰ ਦੀ ਗੱਲ।
 ਜੀਭ ਨਾਲ ਹੈ ਗੱਲ ਕਰੋੜ ਹੁੰਦੀ,
 ਮਾਅਨੇਖੇਜ਼ ਹੈ ਹੁੰਦੀ ਇਸ਼ਾਰੇ ਦੀ ਗੱਲ।
 ਅੱਜ ਤੱਕ ਹਕੀਮ ਨਾ ਸਮਝ ਸਕਿਆ,
 ਬੇਕਰਾਰ ਜਾਂ ਤੜਫਦੇ ਪਾਰੇ ਦੀ ਗੱਲ।
 ਗੱਲ ਦੁਸ਼ਮਣ ਦੀ ਸ਼ਾਂਤੀ ਤੇ ਰੜਕਦੇ ਰਹੇ,
 ਮਿੱਠੀ ਲੱਗਦੀ ਸੱਜਣ ਪਿਆਰੇ ਦੀ ਗੱਲ।
 ਝੱਟ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਨਕਸ਼ਾ ਦਸ ਦਿੰਦੀ,
 ਟੁੱਟਦੇ ਹੋਏ ਅਸਮਾਨ ਦੇ ਤਾਰੇ ਦੀ ਗੱਲ।
 ਇਕ ਗੱਲ ਹੈ ਜੀਵਨ ਤਲਾਸ਼ ਕਰਦੀ,
 ਇਕ ਮੌਤ ਨੂੰ ਹੈ 'ਵਾਜ਼ਾਂ ਮਾਰਦੀ ਗੱਲ।
 ਇਕ ਗੱਲ ਹੈ ਕਾਂਜੀ ਦੀ ਛਿੱਟ 'ਤਾਇਰ',
 ਇਕ ਦੁੱਧ 'ਚੋਂ ਪਾਣੀ ਨਿਤਾਰਦੀ ਗੱਲ।
 ਧਨੀ ਕਰਦਾ ਹੈ ਗੱਲ ਖਜ਼ਾਨਿਆਂ ਦੀ,
 ਕਰਦਾ ਮਿਹਨਤੀ ਸੜੇ ਨਸੀਬ ਦੀ ਗੱਲ।
 ਵਾਪਸ ਕਦੇ ਨਾ ਮੁੜ ਕੇ ਆਵਦੀ ਏ,
 ਨਿਕਲ ਜਾਏ ਜੇ ਇਕ ਵਾਰ ਜੀਭ ਦੀ ਗੱਲ।
 ਹੁਸਨ ਸਦਾ ਮਜ਼ਾਕਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦਾ,
 ਆਸ਼ਕ ਕਰਦਾ ਏ ਹਬੀਬ ਦੀ ਗੱਲ।
 ਲਚਕਦਾਰ ਅਮੀਰ ਦੀ ਗੱਲ ਹੋਵੇ,
 ਵਜਨਦਾਰ ਹੈ ਹੁੰਦੀ ਗ਼ਰੀਬ ਦੀ ਗੱਲ।
 ਲਾਰੇ ਲਪਿਆਂ ਦੀ ਗੱਲ ਹੋਏ ਮਿੱਠੀ,
 ਸਾਫ਼ ਤਲਖ਼ ਹੈ ਹੁੰਦੀ ਇਨਕਾਰ ਦੀ ਗੱਲ।
 ਦੁਸ਼ਮਣ ਜਿਥਾ ਵੀ ਕਰ ਦਏ ਤੇ ਰੰਜ ਕੀ ਏ,
 ਦਿਲ ਨੂੰ ਤੋੜਦੀ ਏ ਦਿਲ ਦੇ ਯਾਰ ਦੀ ਗੱਲ।
 ਗੱਲ ਮਾਂ ਦੀ ਹਰ ਕੋਈ ਮੋੜ ਦਿੰਦਾ,
 ਕੌਣ ਮੋੜਦਾ ਹੈ ਆਪਣੀ ਨਾਰ ਦੀ ਗੱਲ।
 ਗੱਲ ਪਿਓ ਦੀ ਮੋੜਨੀ ਸਾਹਿਲ ਹੁੰਦੀ,
 ਪਰ ਕੌਣ ਮੋੜਦਾ ਏ ਬਰਖ਼ੁਰਦਾਰ ਦੀ ਗੱਲ।

ਮਤਾ ਰੋਟੀਓਂ ਨਾ ਜਵਾਬ ਮਿਲ ਜਾਏ,
ਮੰਨਣੀ ਪੈਂਦੀ ਏ ਆਪਣੀ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਗੱਲ।
ਇਹ ਨਾ ਹੋਵੇ ਤੇ ਜੁਗ ਤੋਂ ਮੁੱਕ ਜਾਏ,
ਪਾਪ ਪੁੰਨ ਕਮਾਈ ਤੇ ਕਾਰ ਦੀ ਗੱਲ।
ਜਦ ਦੀ ਲੜ ਲੱਗੀ ਤਦ ਦੀ ਮਾਰ ਵੱਗੀ,
ਸੁਣਨੀ ਪੈਂਦੀ ਏ ਲੱਖ ਹਜ਼ਾਰ ਦੀ ਗੱਲ।
ਮੈਂਨੂੰ ਰੋਟੀਆਂ ਦਾ ਫ਼ਿਕਰ ਪਿਆ 'ਤਾਇਰ',
ਤੁਸੀਂ ਕਰਦੇ ਓ ਤਸਬੀ ਜਨ ਨਾਰ ਦੀ ਗੱਲ।

ਬਹੁਤ ਬੁਰਾ ਭਾਈ...

ਬਹੁਤ ਬੁਰਾ ਭਾਈ ਬਹੁਤ ਬੁਰਾ ਭਾਈ ਬਹੁਤ ਬੁਰਾ
ਪੂਰਨ ਕਾਲੀ ਦਾਸ ਦਾ ਤੇ ਵਾਰਿਸ ਸ਼ਾਹ ਦੀ ਹੀਰ,
ਬੁੱਲ੍ਹੇ ਸ਼ਾਹ ਦੀਆਂ ਕਾਫ਼ੀਆਂ, ਖਿੱਚ ਦਿੱਤੀ ਤਸਵੀਰ।
ਸੋਹਣੀ ਫ਼ਜ਼ਲ ਹੁਸੈਨ ਦੀ, ਤੇ ਭਗਤ ਕਬੀਰ ਦੇ ਗੀਤ,
ਨਾਟਕ ਕਾਲੀ ਦਾਸ ਦਾ, ਮਨ ਕਰ ਦਏ ਪ੍ਰਤੀਤ।
ਕਵਿਤਾ ਪੜ੍ਹੇ ਟੈਗੋਰ ਦੀ, ਜਾਂ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਇਕਬਾਲ,
ਫੇਰ ਸ਼ਾਇਰ ਦਾ ਫ਼ਰਜ਼ ਹੈ ਆਪਣਾ ਲਿਖੇ ਖ਼ਿਆਲ।
ਨਫ਼ਰਤ ਵੈਰ ਲੜਾਈ ਦਾ ਜੇ ਬੀਜ ਬੋਇਆ ਤੇ ਬਹੁਤ ਬੁਰਾ।
ਟੁੱਟਦੀ ਰਾਤੇ ਸ਼ਿਖਰ ਬਨੇਰੇ ਉੱਲੂ ਰੋਇਆ ਬਹੁਤ ਬੁਰਾ।
ਸੂਰਜ ਚੜ੍ਹੇ ਰਜਾਈ ਲੈ ਕੇ ਪੰਡਿਤ ਸੋਇਆ ਬਹੁਤ ਬੁਰਾ।
ਬੇਅਕਲਾਂ ਨੂੰ ਲਾਰਾ ਦੇ ਕੇ ਧਨ ਖੋਇਆ ਬਹੁਤ ਬੁਰਾ।
ਘਰ ਦਾ ਭੇਦੀ ਦੁਸ਼ਮਣ ਬਣ ਕੇ ਸਾਹਮਣੇ ਹੋਇਆ ਬਹੁਤ ਬੁਰਾ।
ਸਾਥੀ ਬਣ ਕੇ ਰਾਹਾਂ ਅੰਦਰ ਦਿੱਤਾ ਟੋਇਆ ਬਹੁਤ ਬੁਰਾ।
ਬਹੁਤ ਬੁਰਾ ਭਾਈ ਬਹੁਤ... ..

ਹੱਟੀ ਵਾਲੇ ਜਾਣ ਬੁੱਝ ਕੇ ਘੱਟ ਤੋਲਿਆ ਤੇ ਬਹੁਤ ਬੁਰਾ।
ਬਿਨਾਂ ਵਜ੍ਹਾ ਹੀ ਕਸਮਾਂ ਖਾ ਕੇ ਝੂਠ ਬੋਲਿਆ ਬਹੁਤ ਬੁਰਾ।
ਇੱਜ਼ਤ ਵਾਲਾ ਹੀਰਾ ਮਿੱਟੀ ਵਿਚ ਰੋਲਿਆ ਬਹੁਤ ਬੁਰਾ।
ਵੈਰੀ ਨੂੰ ਜੇ ਸਮਝ ਕੇ ਸੱਜਣ ਰਾਜ ਖੋਲ੍ਹਿਆ ਬਹੁਤ ਬੁਰਾ।
ਧਨ ਕਿਸੇ ਦਾ ਵੇਖ ਕੇ ਆਪਣਾ ਸੀਨਾ ਸਲਿਆ ਬਹੁਤ ਬੁਰਾ।
ਝੂਠ ਪਾਠ ਅਪਰਾਧ ਦਾ ਬੂਟਾ ਜੇ ਫਲਿਆ ਤੇ ਬਹੁਤ ਬੁਰਾ।
ਫੁੱਲ ਬਾਗ ਦਾ ਓ ਬੇਦਰਦਾ ਅੱਗ ਵਿਚ ਜਲਿਆ ਬਹੁਤ ਬੁਰਾ।
ਰਾਜ ਦਾ ਆਪਣੇ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਅੰਦਰ ਤੇਜ ਜੇ ਢਲਿਆ ਬਹੁਤ ਬੁਰਾ।
ਸੱਜਣ ਨੂੰ ਜੇ ਦੁਸ਼ਮਣ ਦੇ ਹੱਥ ਸੁਨੇਹਾ ਘਲਿਆ ਬਹੁਤ ਬੁਰਾ।
ਬਹੁਤ ਬੁਰਾ ਭਾਈ ਬਹੁਤ... ..

ਸ਼ਾਦੀ ਹੋਵੇ ਜਿਸ ਘਰ ਅੰਦਰ ਉਥੇ ਰੋਣਾ ਬਹੁਤ ਬੁਰਾ।
ਮੌਤ ਦੇ ਉੱਤੇ ਹੱਸ ਹੱਸ ਕੇ ਤੇ ਲਟੂ ਹੋਣਾ ਬਹੁਤ ਬੁਰਾ।

ਖੋਟੀ ਨੀਅਤ ਨਾਲ ਕਿਸੇ ਦੀ ਸ਼ੈਅ ਨੂੰ ਛੋਨਾ ਬਹੁਤ ਬੁਰਾ।
 ਸੱਪ ਮੈਹਾਂ ਸੰਸਾਰ ਭੁਤਰੇ ਨਿਸ਼ਚੈ ਕਰਨਾ ਬਹੁਤ ਬੁਰਾ।
 ਔਰਤ ਅੰਨ੍ਹੇ ਬੋਲੇ ਖੁਸਰੇ ਨਾਲ ਹੈ ਲੜਨਾ ਬਹੁਤ ਬੁਰਾ।
 ਬਿਨਾਂ ਦਲੀਲੋਂ ਬਹਿਸ ਨਿਕੰਮੀ ਸਿਰ 'ਤੇ ਚੜ੍ਹਨਾ ਬਹੁਤ ਬੁਰਾ।
 ਬਿਨਾਂ ਇੱਜ਼ਤ ਦੇ ਇਸ ਜਗਤ ਵਿਚ ਜੀਣਾ ਮਰਨਾ ਬਹੁਤ ਬੁਰਾ।
 ਡਰ ਜੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆ ਜਾਵੇ ਤੇ ਡਰ ਤੋਂ ਡਰਨਾ ਬਹੁਤ ਬਹੁਤ ਬੁਰਾ।
 ਬਹੁਤ ਬੁਰਾ ਭਾਈ ਬਹੁਤ... ।

ਬੇਅਕਲਾਂ ਦੀ ਮਜਲਿਸ ਅੰਦਰ ਪੀਣਾ ਖਾਣਾ ਬਹੁਤ ਬੁਰਾ।
 ਸਖੀ ਦੇ ਨਾਲ ਸਲਾਮ ਹੀ ਚੰਗੀ ਸੂਮ ਦਾ ਦਾਨਾ ਬਹੁਤ ਬੁਰਾ।
 ਅਦਲ ਨੂੰ ਗਦੀਓ ਕਰੇ ਸ਼ਿਫਾਰਸ਼ ਅਫ਼ਸਰ ਕਾਣਾ ਬਹੁਤ ਬੁਰਾ।
 ਟਿਚਕਰ ਨਾਲ ਗਰੀਬ ਨਾ ਕਰੀਏ ਉਹ ਸਤਾਇਆ ਬਹੁਤ ਬੁਰਾ।
 ਬਿਨਾਂ ਮੁਰਾਦੋ ਦਰੋਂ ਸਵਾਲੀ ਜਾਏ ਖ਼ਾਲੀ ਬਹੁਤ ਬੁਰਾ।
 ਮਾਲੀ ਹੁੰਦਿਆਂ ਬਾਗ਼ ਅੰਦਰ ਸੁੱਕੇ ਡਾਲੀ ਬਹੁਤ ਬੁਰਾ।
 ਫੜ ਕੇ ਪੰਛੀ ਖੰਭ ਤੋੜ ਦਏ ਓ ਹੈ ਜਾਲੀ ਬਹੁਤ ਬੁਰਾ।
 ਅਤਿਆਚਾਰੀ ਜ਼ਾਲਿਮ ਪਾਪੀ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਵਾਲੀ ਬਹੁਤ ਬੁਰਾ।
 ਬੇਇਤਬਾਰਾ ਕ੍ਰਿਤਘਨ ਤੇ ਚੋਰ ਸਵਾਲੀ ਬਹੁਤ ਬੁਰਾ।
 ਸਾਹਨ, ਕਾਹਨ, ਭਲਵਾਨ ਮਦਾਰੀ ਢਿੱਡੋਂ ਖ਼ਾਲੀ ਬਹੁਤ ਬੁਰਾ।
 ਲੀਡਰ ਹੋ ਕੇ ਭਿਖ ਨੂੰ ਮੰਗੇ ਬਗਲੀ ਪਾਏ ਬਹੁਤ ਬੁਰਾ।
 ਛੱਕਰ ਹੋ ਕੇ ਗ੍ਰਿਸਤ 'ਤੇ ਆਸ ਲਗਾਏ ਬਹੁਤ ਬੁਰਾ।
 ਆਸ਼ਕ ਹੋ ਕੇ ਗ਼ੈਰ ਦੇ ਦਰ 'ਤੇ ਅਲਖ ਜਗਾਏ ਬਹੁਤ ਬੁਰਾ।
 ਸ਼ਾਇਰ ਹੋ ਕੇ ਦੌਲਤ ਲਭੇ ਹੱਥ ਫੈਲਾਏ ਬਹੁਤ ਬੁਰਾ।
 ਬਹੁਤ ਬੁਰਾ ਭਾਈ ਬਹੁਤ... ।

ਜੇ ਕਰ ਇਸ਼ਕ ਦੇ...

ਜੇ ਕਰ ਇਸ਼ਕ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਸੌਦਾ ਆਇਆ,
ਹਿੱਸੇ ਪਿਆਰ ਦੇ ਮਿਹਰੋਂ ਵਫ਼ਾ ਆਏ।
ਹਿੱਸੇ ਹੁਸਨ ਦੇ ਆਇਆ ਹੈ ਨਾਜ਼ ਨੱਖਰਾ,
ਹਿੱਸੇ ਦਿਲ ਦੇ ਜਲਨ ਤਪਾ ਆਏ।
ਹਿੱਸੇ ਅਕਲ ਦੇ ਸਮਝ ਤੇ ਸੋਚ ਆਈ,
ਸੋਹਣੀ ਸੂਰਤ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਹਿਆ ਆਏ।
ਆਈਆਂ ਹੁਸਨ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਵਿਚ ਦੌਲਤਾਂ ਨੇ,
ਤੇ ਮਿਹਨਤਾਂ ਹਿੱਸੇ ਉਤਸ਼ਾਹ ਆਏ।
ਹਿੱਸੇ ਸਿਦਕ ਦੇ ਸਬਰ ਕਰਾਰ ਆਇਆ,
ਬੇਯਕੀਨੀ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਵਲਾ ਆਏ।
ਜਿਵੇਂ ਜੋਗੀ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਵਿਚ ਜਬਤ ਆਇਆ,
ਐਵੇਂ ਸੋਗੀ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਸੌਦਾ ਆਏ।
ਹਿੱਸੇ ਫੁੱਲ ਦੇ ਜਿਵੇਂ ਖੁਸਬੂ ਆਏ,
ਹਿੱਸੇ ਮੌਰ ਦੇ ਕਾਲੀ ਘਟਾ ਆਏ।
ਆਈਆਂ ਪਰਬੱਤਾਂ ਹਿੱਸੇ ਖ਼ਾਮੋਸ਼ੀਆਂ ਨੇ,
ਵੱਡੇ ਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਝੁਕਾ ਆਏ।
ਆਈਆਂ ਨੇਕੀ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਵਿਚ ਬਰਕਤਾਂ ਨੇ,
ਜਿਵੇਂ ਹਿਕਮਤ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਸ਼ਫ਼ਾ ਆਏ।
ਦਾਨੀ ਪੁਰਸ਼ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਦਯਾ ਆਈ,
ਹਿੱਸੇ ਸਾਧ ਦੇ ਸੀਤਲ ਸੁਭਾਅ ਆਏ।
ਹਿੱਸੇ ਨਿੰਦਕਾਂ ਦੇ ਆਏ ਚੁਗਲਖੋਰੀ,
ਹਿੱਸੇ ਬਦੀ ਦੇ ਕਹਿਰ ਬਲਾ ਆਏ।
ਹਿੱਸੇ ਧਰਮ ਦੇ ਆਈ ਇਮਾਨਦਾਰੀ,
ਹਿੱਸੇ ਕਰਮ ਦੇ ਉਹਦੀ ਰਜਾ ਆਏ।
ਹਿੱਸੇ ਜ਼ੁਲਮ ਦੇ ਪਾਪ ਅਪਰਾਧ ਆਇਆ,
ਤੇ ਮਜ਼ਲੂਮ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਵਿਚ ਹਾਅ ਆਏ।
ਹਰ ਮੌਤ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਵਿਚ ਨਵਾਂ ਜੀਵਨ,
ਹਰ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਕਜਾ ਆਏ।

ਹਿੱਸੇ ਆਈ ਹਕੀਕਤ ਦੇ ਧਰਮ ਰਕਸ਼ਾ,
ਹਿੱਸੇ ਕਾਜੀਆਂ ਜੋਰੇ ਜਫਾ ਆਏ।
ਜਿਸ ਨੇ ਕੌਮ ਨੂੰ ਜਿੰਦਗੀ ਬਖਸ਼ ਦਿੱਤੀ,
ਘਰ ਘਰ ਦੇ ਵਿੱਚੋਂ ਸਦਾ ਆਏ।
'ਤਾਇਰ' ਜੀਨਾ ਤੇ ਹਰ ਕੋਈ ਜਾਣਦਾ ਏ,
ਮਜ਼ਾ ਤਦ ਹੈ ਮਰਨ ਦਾ ਮਜ਼ਾ ਆਏ।

ਉਦੋਂ ਸਮਝੋ ਸ਼ਨਿਚਰ...

ਜਦੋਂ ਭੁੱਖਿਆਂ/ਮੁਹਤਾਜਾਂ ਦਾ ਕੋਈ ਨਾ ਆਸਰਾ ਹੋਵੇ।
ਮੁਸੀਬਤ ਵਿਚ ਨਾ ਦਰਦੀ, ਕੋਈ ਵੀ ਦੂਸਰਾ ਹੋਵੇ।
ਜੇ ਅੱਥਰੂ ਪੁੰਝ ਦਵੇ ਕੋਈ ਨਾ ਐਸਾ ਭਰਾ ਹੋਵੇ।
ਭਲਾਈ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਜਿਸ ਵਕਤ ਸਮਝੋ ਬੁਰਾ ਹੋਵੇ।
ਜ਼ੁਬਾਨ ਤੇ ਕੋਲ ਦਾ ਇਤਬਾਰ ਨਾ ਹੋਵੇ ਜ਼ਮਾਨੇ ਵਿਚ,
ਉਦੋਂ ਸਮਝੋ ਸ਼ਨਿਚਾਰ ਬਹਿ ਗਿਆ ਮੰਗਲ ਦੇ ਖ਼ਾਨੇ ਵਿਚ।

ਜੇ ਸੋਨੇ ਨੂੰ ਪਾਵੇ ਹੱਥ ਆਦਮੀ, ਉਹਦੀ ਸਵਾ ਬਣ ਜਾਏ।
ਉਧਰ ਬਿਪਤਾ ਬਣੇ ਕੋਈ ਉਹਦਾ ਝੂਠਾ ਗਵਾਹ ਬਣ ਜਾਏ।
ਜੇ ਅੱਥਰੂ ਦਾ ਬਣੇ ਸ਼ੋਲਾ ਤੇ ਹਰ ਇਕ ਸਾਹ ਦੀ ਹਾਅ ਬਣ ਜਾਏ।
ਜਦੋਂ ਫੁੱਲਾਂ ਦੀ ਲੱਦੀ ਸੇਜ ਇਕ ਸੂਲੀ ਜਾਂ ਫਾਹ ਬਣ ਜਾਏ।
ਮਕਾਰੀ ਝੂਠ ਦਾ ਦਖ਼ਲ ਜਦੋਂ ਹੋਵੇ ਯਾਰ ਵਿਚ,
ਉਦੋਂ ਸਮਝੋ ਸ਼ਨਿਚਰ... ..

ਨਿਆਣਾ ਦੁੱਧ ਨੂੰ ਤਰਸੇ ਕਿਧਰੇ ਉਧਾਰ ਨਾ ਲੱਭੇ।
ਜਨਾਨੀ ਨੂੰ ਅਮੀਰਾਂ ਦੇ ਘਰਾਂ ਵਿਚ ਕਾਰ ਨਾ ਲੱਭੇ।
ਦਰਦ ਤੜਫੇ ਤੇ ਕੁਰਲਾਏ ਕਿਤੋਂ ਵੀ ਪਿਆਰ ਨਾ ਲੱਭੇ।
ਕਿਸੇ ਮਜਲਿਸ ਸੁਸਾਇਟੀ 'ਚੋਂ ਜ਼ਰਾ ਸਤਿਕਾਰ ਨਾ ਲੱਭੇ।
ਜੇ ਪੈ ਕੇ ਖ਼ੈਰ ਡੁੱਲ ਜਾਏ ਫੱਟੇ ਕੱਪੜੇ ਪੁਰਾਣੇ ਵਿਚ,
ਉਦੋਂ ਸਮਝੋ ਸ਼ਨਿਚਰ... ..

ਜੇ ਘਰ ਦੇ ਵਿਚ ਵਿਆਹ ਹੋਵੇ ਤੇ ਪੈਸਾ ਕੋਲ ਨਾ ਹੋਵੇ।
ਮੁਸੀਬਤ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਵੀ ਜ਼ਬਾਨ ਤੋਂ ਫੋਲ ਨਾ ਹੋਵੇ।
ਤਸੱਲੀ ਵਾਸਤੇ ਸੱਜਣਾਂ ਦਾ ਮਿੱਠਾ ਬੋਲ ਨਾ ਹੋਵੇ।
ਜੇ ਤੇਹ ਲੱਗੇ ਤੇ ਖੂਹ ਉੱਤੇ ਕੋਈ ਲੱਜ ਡੋਲ ਨਾ ਹੋਵੇ।
ਜਦੋਂ ਨਿਲਾਮ ਇੱਜ਼ਤ ਹੋ ਜਾਏ ਆਨੇ ਦੋ ਆਨੇ ਵਿਚ,
ਉਦੋਂ ਸਮਝੋ ਸ਼ਨਿਚਰ... ..

ਮੁਹੱਬਤ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਬਦਲੇ ਬਦਲ ਕੇ ਕੈਹਿਰ ਦੀ ਬਣ ਜਾਏ।
ਲਿਖੀ ਮੱਥੇ ਦੀ ਸੜ ਜਾਏ ਜਾਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਜ਼ਹਿਰ ਬਣ ਜਾਏ।
ਹਵਾ ਉਹ ਠੰਡੀ ਠੰਡੀ ਅੱਗ ਦੀ ਇਕ ਲਹਿਰ ਬਣ ਜਾਏ।
ਜਦੋਂ ਦੋਜ਼ਖ਼ ਇਹ ਆਪਣਾ ਵਸਦਾ ਵਸਦਾ ਸ਼ਹਿਰ ਹੋ ਜਾਏ।
ਕਲਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਹੋ ਜਾਏ ਜਦੋਂ ਵਸਦੇ ਘਰਾਣੇ ਵਿਚ,
ਉਦੋਂ ਸਮਝੋ ਸ਼ਨਿਚਰ... ..

ਜੇ ਦੌਲਤ ਹੱਥ ਵਿਚ ਆਏ ਤੇ ਰੇਤਾ ਵਾਂਗ ਵੱਗ ਜਾਵੇ।
ਬਣੇ ਦਰਦੀ ਵਧਾ ਕੇ ਪਿਆਰ ਚੋਰਾਂ ਵਾਂਗ ਠੱਗ ਜਾਏ।
ਲੱਭੇ ਨਾ ਰਾਤ ਨੂੰ ਚਾਨਣ ਦੁਪਹਿਰੀ ਦੀਵਾ ਜਗ ਜਾਏ।
ਕਰੇ ਨੇਕੀ ਤੇ ਉਹਦੇ ਇਵਜ਼ ਵਿਚ ਕੋਈ ਦੂਸ਼ਣ ਲੱਗ ਜਾਏ।
ਨਵਾਂ ਸੂਰਜ ਨਵਾਂ ਗਮ ਦਰਜ਼ ਹੋ ਜਾਵੇ ਫ਼ਸਾਨੇ ਵਿਚ,
ਉਦੋਂ ਸਮਝੋ ਸ਼ਨਿਚਰ... ..

ਭਰੀ ਮਜਲਿਸ ਵਿੱਚੋਂ ਦਿਲ ਦਾ ਬੇਲੀ ਯਾਰ ਉਠ ਜਾਏ।
ਭਰੋਸਾ ਹਰ ਵਕਤ ਕਰੀਏ ਤੇ ਉਹ ਹਰ ਵਾਰ ਉਠ ਜਾਏ।
ਸਕੇ ਭਾਈਆਂ ਦਾ ਜੋ ਹੈ ਪਿਆਰ ਜੇ ਉਹ ਪਿਆਰ ਉਠ ਜਾਏ।
ਮਰਦ ਔਰਤ ਦਾ ਜੋ ਹੈ ਪਿਆਰ ਜੇ ਉਹ ਪਿਆਰ ਉਠ ਜਾਏ।
ਬਿਨਾਂ ਬਦਲੋਂ ਗਿਰੇ ਬਿਜਲੀ ਜੇ ਵਸਦੇ ਘਰਾਨੇ ਵਿਚ,
ਉਦੋਂ ਸਮਝੋ ਸ਼ਨਿਚਰ... ..

ਬਹੁਦ ਦਰਦੀਲੇ ਕਿੱਸੇ ਹੋਣ ਜੀਵਨ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਦੇ।
ਉਹ ਟੁੱਟ ਜਾਣ ਸਾਜ ਸਾਰੇ ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਜ਼ਿੰਦਗਾਣੀ ਦੇ।
ਉਪਰ ਗੁਰਬਤ ਹੋਵੇ ਤੇ ਭੁੱਖ ਹੋਵੇ ਤੇ ਹੋਵਣ ਦਿਨ ਜਵਾਨੀ ਦੇ।
ਸ਼ਰੀਕਾ ਬੋਲੀਆਂ ਮਾਰੇ ਵਜਣ ਤਾਅਨੇ ਜਨਾਨੀ ਦੇ।
ਲਬਾਂ ਕੌਲ ਜਾਮ 'ਤਾਇਰ' ਛੇਕ ਪੈ ਜਾਏ ਪੈਮਾਨੇ ਵਿਚ,
ਉਦੋਂ ਸਮਝੋ ਸ਼ਨਿਚਰ... ..

ਰਹੀਆਂ ਰੋਣਕਾਂ

ਰਹੀਆਂ ਰੋਣਕਾਂ ਸਦਾ ਅਸਮਾਨ ਉੱਤੇ,
ਬਿਜਲੀ ਚਮਕਦੀ ਤੇ ਬਦਲ ਗਜਦੇ ਰਹੇ।
ਏਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜ਼ਮੀਨ 'ਤੇ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ,
ਇਕ ਦੂਜਿਆਂ ਦੇ ਪਰਦੇ ਕਜਦੇ ਰਹੇ।
ਮੈਖਾਨਿਆਂ ਦੇ ਵਿਚ ਹਿੰਦੂ ਬੈਠੇ,
ਸੂਫੀ ਮਸਜਿਦਾਂ ਦੇ ਵਿਚ ਸਜਦੇ ਰਹੇ।
ਗਾਜੀ ਲੋਕ ਮੈਦਾਨਾਂ ਵਿਚ ਰਹੇ ਲੜਦੇ,
ਮੌਜੀ ਭਾਜੜਾਂ ਖਾ ਕੇ ਭੱਜਦੇ ਰਹੇ।
ਹਾਸਦ ਹਸਦ ਦੀ ਅੱਗ ਵਿਚ ਸੜਨ 'ਤਾਇਰ',
ਤੂੰਬੇ ਆਸ਼ਕਾਂ ਦੇ ਸਦਾ ਵਜਦੇ ਰਹੇ।
ਭੋਗੀ ਲੋਕ ਸੰਸਾਰ ਅੰਦਰ ਭੋਗ ਭੋਗਦੇ,
ਜੋਗੀ ਸਦਾ ਸੰਸਾਰ ਨੂੰ ਤਜਦੇ ਰਹੇ।

ਬੋਝ ਚੁੱਕ ਕੇ

ਬੋਝ ਚੁੱਕ ਸਿਰ 'ਤੇ ਕੀ ਤੁਰਨਾ,
ਚੰਗੀ ਜਿੰਦਗੀ ਹੈ ਬੇਸਾਮਾਨਿਆਂ ਦੀ।
ਗੱਲ ਨਾਲ ਜਵਾਨੀ ਦੇ ਮੁੱਕ ਜਾਂਦੀ,
ਗੁਲੋਂ ਬੁਲਬੁਲ ਦੀ ਤੇ ਯਾਰਾਣਿਆਂ ਦੀ।

ਰੋਣਕ ਅਰਸ਼ 'ਤੇ ਰਹੀ ਸਿਤਾਰਿਆਂ ਦੀ,
ਰੋਣਕ ਫ਼ਰਸ਼ 'ਤੇ ਰਹੀ ਮੈਹਿਖਾਣਿਆਂ ਦੀ।
ਏਸ ਕਥਾ ਜਿਹੀ ਹੋਰ ਨਹੀਂ ਕਥਾ ਯੁਗ 'ਤੇ
ਕਥਾ ਜੋ ਹੈ ਸ਼ਮੂ ਪਰਵਾਣਿਆਂ ਦੀ।

ਜਿੰਨੇ ਜੰਮ ਕੇ ਮਸਤੀਆਂ ਵੇਖੀਆਂ ਨਹੀਂ,
ਇਸ ਜੱਗ ਉੱਤੇ ਉਹ ਇਨਸਾਨ ਕੀ ਏ।
ਘੁੱਟ ਪੀ ਕੇ 'ਤਾਇਰ' ਜੀ ਵੇਖ ਲਈ ਦਾ,
ਇਹ ਇਨਸਾਨ ਕੀ ਏ ਤੇ ਭਗਵਾਨ ਕੀ ਏ।

ਉਤਰ ਜਾਏ ਤੇ ਕੀ ਹੈ ਨਸ਼ਾ ਹੁੰਦਾ,
ਵਿਸਰ ਜਾਏ ਤੇ ਉਹ ਹੈ ਨਾਮ ਕਾਹਦਾ।
ਜਿਹੜਾ ਖੁਸ਼ੀ ਵਰਤਾਏ ਨਾ ਮਹਿਫ਼ਲਾਂ ਵਿਚ,
ਉਹ ਹੈ ਫ਼ੈਜੋ ਮੁਹੱਬਤ ਦਾ ਜਾਮ ਕਾਹਦਾ।

ਇੰਤਜ਼ਾਰ ਨੂੰ ਜੋ ਨਾ ਖ਼ਤਮ ਕਰ ਦੇ,
ਕਿਸੇ ਸੱਜਣ ਦਾ ਉਹ ਪੈਗਾਮ ਕਾਹਦਾ।
ਘੜੀ ਭਰ ਨਾ ਜੋ ਆਰਾਮ ਦੇਵੇ,
ਉਹ ਐਸ਼ ਆਨੰਦ ਆਰਾਮ ਕਾਹਦਾ।

ਰੂਹ ਬੁੱਤ ਵਾਲੀ ਕੱਚੀ ਹੈ ਯਾਰੀ,
ਪੱਕੀ ਯਾਰੀ ਤੇ ਰੋਜੇ ਹਿਸਾਬ ਦੀ ਏ।
ਗੁਣਾਂਗਾਰੀਆਂ ਦੇ ਪਰਦੇ ਧੌਣ ਦੀ ਲਈ,
ਲੋੜ 'ਤਾਇਰ' ਨੂੰ ਜਾਮੇ ਸ਼ਰਾਬ ਦੀ ਏ।

ਨਿਰਾ ਭਜਨ ਤੇ ਬੰਦਗੀ ਜੀਵਨ ਨਹੀਂ,
ਦਰਅਸਲ ਇਹ ਕੈਦ ਭਗਵਾਨ ਦੀ ਏ।
ਨਿਰਾ ਪਾਪ ਅਪਰਾਧ ਦਰਿੰਦਗੀ ਏ,
ਸਭ ਤਾਬਿਆ ਮਰਜ਼ੀ ਸ਼ੈਤਾਨ ਦੀ ਏ।

ਖਾਣਾ ਖਟਣਾ ਭੋਗਣਾ ਮਰ ਜਾਣਾ,
ਏਹੋ ਜੂਨ ਨਿਕੰਮੀ ਇਨਸਾਨ ਦੀ ਏ।
ਲੋਕ ਵਿਚ ਪਰਲੋਕ ਲਈ ਕੁਝ ਕਰਨਾ,
ਗੱਲ ਜੱਚੀ ਨਾ ਵੇਦ ਪੁਰਾਣ ਦੀ ਏ।

ਮਾਲਾ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਕਦੇ ਸਵਰਗ ਮਿਲਿਆ,
ਜੇ ਤੂੰ ਕਿਸੇ ਦਾ ਕੁਝ ਸਵਾਰਿਆ ਨਹੀਂ।
ਤੇਰਾ ਜਾਮੇ ਸ਼ਰਾਬ ਬੇਕਾਰ 'ਤਾਇਰ',
ਜੇ ਤੂੰ ਸਿਰ ਤੋਂ ਫਰਜ਼ ਉਤਾਰਿਆ ਨਹੀਂ।

ਆਇਆ ਸਾਵਨ

ਆਇਆ ਸਾਵਨ ਸੁਚੱਜਾ ਪਿਆਰੀਏ ਨੀ,
ਅਸੀਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛੁੱਪਾ ਕੇ ਰੱਖਿਆ ਏ।
ਗੁੜ ਸੱਕ ਛਿੱਲੜ ਸੰਤਰੇ ਦੇ,
ਅਸਾਂ ਮੱਟ ਦਬਾ ਕੇ ਰੱਖਿਆ ਏ।
ਠੇਕੇਦਾਰਾਂ ਪਿਆਰਿਆਂ ਸਾਰਿਆਂ ਨੇ,
ਸਾਡਾ ਦਿਲ ਭਰਮਾ ਕੇ ਰੱਖਿਆ ਏ।
ਏਸ ਚੌਦਵੇਂ ਰਤਨ 'ਤੇ ਸੱਚ ਕਹਿਣਾ,
ਬੜਾ ਟੈਕਸ ਲਗਾ ਕੇ ਰੱਖਿਆ ਏ।
ਚਾਰ ਚੂਲੀਆਂ ਇਹਦੀਆਂ ਲੈ ਕੇ ਤੇ,
ਜਦੋਂ ਨਸ਼ੇ ਦੇ ਰਾਕਟ ਤੇ ਚੜ੍ਹੀ ਦਾ ਏ।
ਪਹੁੰਚ ਜਾਈਦਾ ਝੱਟ ਅਸਮਾਨ ਅੰਦਰ,
ਮੰਗਲ ਚੰਦ ਤੇ ਸੂਰਜ ਨੂੰ ਫੜੀ ਦਾ ਏ।

ਫਿਰਕਾਦਾਰੀ

ਕਦੋਂ ਨਹੀਂ ਤੂੰ ਦੇਸ਼ ਤਬਾਹ ਕੀਤਾ,
ਫਿਰਕਾਦਾਰੀ ਏ ਗੰਧਲੇ ਜ਼ਹਿਰ ਦੀ ਏ।
ਤੇਰੇ ਮਜ਼ਹਿਬੀ ਦੀਵਾਨਿਆਂ ਵੈਣ ਪਾਏ ਨੀ,
ਪਟਗਾਣੀਏ ਉਜੜੇ ਸ਼ਹਿਰ ਦੀ ਏ।
ਦਿਲ ਦਿਲ ਤੂੰ ਫੂਕ ਕੇ ਕਰੇ ਕੋਲਾ,
ਨੀ ਚਵਾਤੀਏ ਜ਼ੁਲਮ ਤੇ ਕਹਿਰ ਦੀ ਏ।
ਭਾਈ ਨਾਲ ਨਾ ਭਾਈ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਦਵੇ,
ਨੀ ਸੁਣ ਮੌਤ ਨਿਸ਼ਾਨੀਏ ਵੈਰ ਦੀ ਏ।
ਦੇਸ਼ ਭਗਤਾਂ ਨੀ ਪੁੱਟ ਕੇ ਕਬਰ ਤੇਰੀ,
ਤੈਨੂੰ ਸਦਾ ਜ਼ਮੀਨ ਵਿਚ ਗੱਡਦੇ ਰਹੇ।
'ਤਾਇਰ' ਮਜ਼ਹਬਾਂ ਦਾ ਆਸਰਾ ਲੈਣ ਵਾਲੇ,
ਤੈਨੂੰ ਮੋਈ ਨੂੰ ਕਬਰ 'ਚੋਂ ਕਢਦੇ ਰਹੇ।

ਜੂਠ ਬੁਰੀ

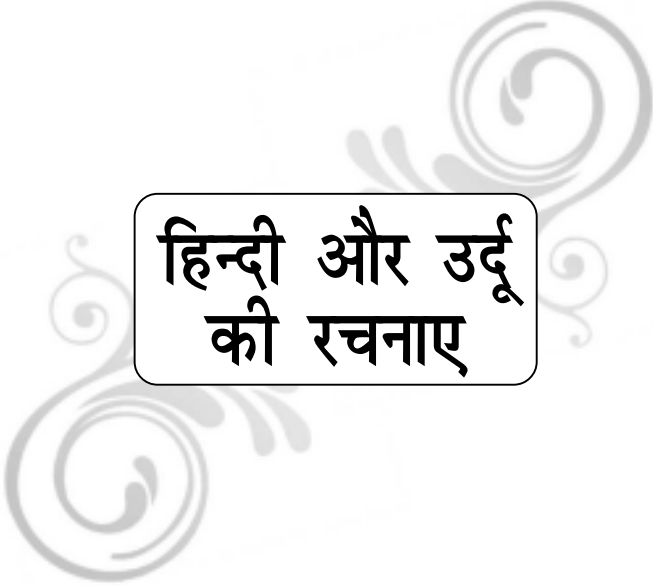
ਜੂਠ ਬੁਰੀ ਹੈ ਜੂਠ ਤੋਂ ਝੂਠ ਮੰਦਾ ਅਤੇ ਝੂਠ ਤੋਂ ਨਿੱਤ ਦੀ ਕੰਗ ਮੰਦੀ।
ਮੰਦਾ ਵਿਹਲ ਹੈ ਵਿਹਲ ਤੋਂ ਭੁੱਖ ਮੰਦੀ ਅਤੇ ਭੁੱਖ ਤੋਂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਸੰਗ ਮੰਦੀ।
ਮੰਦਾ ਕਹਿਰ ਹੈ ਕਹਿਰ ਤੋਂ ਵੈਰ ਮੰਦਾ ਵੈਰ ਕੋਲੋਂ ਹੈ ਭੁਜਦੀ ਭੰਗ ਮੰਦੀ।
ਮੰਦੀ ਏਕਤਾ ਟੁਟਣੀ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਏ ਲੱਗੀ ਨਾਲ ਭਰਾਵਾਂ ਦੇ ਜੰਗ ਮੰਦੀ।
ਮੰਦੀ ਹਾਰ ਹੈ ਹਾਰ ਤੋਂ ਬੁਰੀ ਭਾਜੜ ਅਤੇ ਭਾਜੜੋਂ ਕਰਮਾਂ ਦੀ ਮਾਰ ਮੰਦੀ।
ਮੰਦੀ ਧੀ ਹੈ ਕੁਲ ਨੂੰ ਗਰਕ ਕਰਦੀ ਘਰ ਦਾ ਨਾਸ਼ ਕਰਦੀ 'ਤਾਇਰ' ਨਾਰ ਮੰਦੀ।

ਦਿਲ ਚੰਗਾ ਹੈ ਦਿਲ ਤੋਂ ਨਜ਼ਰ ਚੰਗੀ ਚੰਗੀ ਸ਼ਕਲ ਤੋਂ ਅਕਲ ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਏ।
ਰਾਤ ਚੰਗੀ ਹੈ ਰਾਤ ਤੋਂ ਦਿਨ ਚੰਗਾ ਚੰਗੀ ਗੁਜ਼ਰਦੀ ਘੜੀ ਜੋ ਸੁੱਖ ਦੀ ਏ।
ਫੁੱਲ ਚੰਗਾ ਹੈ ਫੁੱਲ ਤੋਂ ਫੱਲ ਚੰਗਾ ਚੰਗੀ ਫੱਲ ਕੋਲੋਂ ਛਾਂ ਰੁੱਖ ਦੀ ਏ।
ਚੰਗੀ ਜੀਭ ਹੈ ਜੀਭੋਂ ਨਸੀਬ ਚੰਗੇ ਚੰਗੀ ਸਭ ਤੋਂ ਬੋਲੀ ਮੁੱਖ ਦੀ ਏ।
ਬਾਗ਼ ਚੰਗਾ ਚੰਗੀ ਬਾਗ਼ ਤੋਂ ਰੰਗਤ ਗੁਲਜ਼ਾਰ ਦੀ ਏ।
ਚੰਗਾ ਜ਼ਰ ਹੈ ਜ਼ਰ ਤੋਂ ਘਰ ਚੰਗਾ ਚੰਗੀ ਘਰ ਤੋਂ ਕੁੱਲੀ ਯਾਰ ਦੀ ਏ।

ਚੰਗੀ ਜ਼ੁਲਫ਼ ਹੈ ਜ਼ੁਲਫ਼ ਤੋਂ ਮੈਂ ਚੰਗੀ ਅਤੇ ਮੈਂ ਤੋਂ ਮੈਦਾ ਖੁਮਾਰ ਚੰਗਾ।
ਚੰਗਾ ਚੁੱਪ ਹੈ ਚੁੱਪ ਤੋਂ ਸਫ਼ਰ ਚੰਗਾ ਅਤੇ ਸਬਰ ਸਿਦਕ ਤੋਂ ਏਸਾਰ ਚੰਗਾ।
ਚੰਗੀ ਸ਼ਾਨ ਹੈ ਸ਼ਾਨ ਤੋਂ ਮਾਣ ਚੰਗਾ ਚੰਗਾ ਚੰਗਿਆਂ ਵਿਚ ਸੁਮਾਰ ਚੰਗਾ।
ਚੰਗੀ ਦੀਦ ਹੈ ਦੀਦ ਤੋਂ ਵਸਲ ਚੰਗਾ ਅਤੇ ਵਸਲ ਕੋਲੋਂ ਇੰਤਜ਼ਾਰ ਚੰਗਾ।
ਚੰਗਾ ਹੁਸਨ ਹੈ ਹੁਸਨ ਤੋਂ ਇਸ਼ਕ ਚੰਗਾ ਅਤੇ ਇਸ਼ਕ ਤੋਂ ਹੋਰ ਆਜ਼ਾਰ ਚੰਗਾ।
ਚੰਗਾ ਮਾਣ ਹੈ ਮਾਣੋਂ ਗਿਆਨ 'ਤਾਇਰ' ਐਪਰ ਸਭ ਤੋਂ ਦੇਸ਼ ਪਿਆਰ ਚੰਗਾ।

ਮੋਤੀ ਲੱਭਦੇ...

ਮੋਤੀ ਲੱਭਦੇ ਸਦਾ ਸਮੁੰਦਰਾਂ 'ਚੋਂ,
ਹੀਰੇ ਲੱਭਦੇ ਨੇ ਗਹਿਰੀ ਖਾਨ ਵਿੱਚੋਂ।
ਸ਼ਕਲ ਲੱਭਦੀ ਸ਼ੀਸ਼ੇ ਦੇ ਵਿਚ ਜਿਵੇਂ,
ਅਕਲ ਲੱਭਦੀ ਏਵੇਂ ਗਿਆਨ ਵਿੱਚੋਂ।
ਰਸ ਲੱਭਦਾ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੋਰੀਆਂ 'ਚੋਂ,
ਮਿਠਤ ਲੱਭਦੀ ਸ਼ੀਰੀ ਜ਼ਬਾਨ ਵਿੱਚੋਂ।
ਜੋਤ ਲਭੇ ਭਗਵਾਨ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚੋਂ,
ਗੁਣ ਲੱਭਦੇ ਨੇਕ ਇਨਸਾਨ ਵਿੱਚੋਂ।
ਜਿਵੇਂ ਸੁੱਚ ਵਿੱਚੋਂ ਬਰਕਤ ਲਭਦੀ ਏ,
ਦਯਾ ਲੱਭਦੀ ਧਰਮ ਇਮਾਨ ਵਿੱਚੋਂ।
ਤੇਜ ਲੱਭਦਾ ਏ ਬ੍ਰਹਮਚਾਰੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ,
ਅਤੇ ਸ਼ਾਂਤੀ ਲੱਭਦੀ ਏ ਦਾਨ ਵਿੱਚੋਂ।
ਖੁਸ਼ੀ ਲੱਭਦੀ ਨੇਕ ਇਮਾਨ ਵਿੱਚੋਂ,
ਦਿਲ ਲੱਭਦਾ ਤਰਜ਼ੇ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚੋਂ।
ਕਦੇ ਗੁਜਰ ਕੇ ਹੱਥ ਨਾ ਆਂਵਦਾ ਏ,
ਗਿਆ ਵਕਤ ਤੇ ਤੀਰ ਕਮਾਨ ਵਿੱਚੋਂ।

हिन्दी और उर्दू
की रचनाएँ

वो बच्चे बाप से पूछें

वो बच्चे बाप से पूछें हमारी कब दीवाली है।
निशते बज़मे इशरत है हसीं चेहरों पे लाली है।
किसी के गुदगुदे जानों पे बिखरी जुलफ काली है।
अंगूरी जाम लब पे शेर और रोशन ख्याली है।
अभी दोशीज़गीयां पर परीशां होने वाली है।
जहीं जूए की चौसर है यह कैसी बद अमली है।
इधर देखो उधर देखो अमीरों की दीवाली है।
वो बच्चे बाप से पूछें हमारी कब दीवाली है।

यहां तहज़ीब रोती है मुल्क के रहनुमाओं को।
सुनाई कुछ नहीं देता वतन के रहनुमाओं को।
वो बाज़ारों में देखो तो हसीनों की अदाओं को।
लपट में आग जैसे ले चुकी है सारे गाओं को।
कभी हुस्ने फ़िरोज़ा बिरहना ऐसा न देखा है।
किसी ने आज तक इसके मुतल्लक कुछ न सोचा है।
बला की रोशनी में है कहीं नगमें कहीं कहकहे।
सरेराह इश्क की बातें हसीनों के कहीं चर्चे।
उधर नादार बेकस गमज़दा लोगों के है मज़में।
कि न की ज़िंदगी अब गिन रही है मौत के लमहें।
सरद चुल्हा है घर में कौल ना कोई थाल थाली है।
इधर देखो उधर देखो अमीरों की दीवाली है।
वो बच्चे बाप से पूछें हमारी कब दीवाली है।

किसी की रेशमी साड़ी पे झिलमिल है सितारों की।
किसी का हुस्न झुर्रियां बन गया जीनत बाज़ारों की।

चौराहों में दुकानों पर है शॉपिंग ताजदारों की।
कभी जब बात करते हैं तो करते हैं हज़ारों की।
इधर नर पैरहन 'तायर' बदन की जिलद खाली है।
वो बच्चे बाप से पूछें हमारी कब दीवाली है।

इस शहर में सब कुछ जायज़ है

इस शहर में सब कुछ जायज़ है, इस शहर में सब कुछ चलता है।
इस शहर के मुल्को मिल्लत के हमदर्द भी है तजार भी है।
कुछ सरमाए के सांप भी है कुछ मोहताजों नादार भी हैं।
इस शहर में इबअन अलवक्त भी है मज़हब के उजारेदार भी हैं।
बेटेंडर ही ठेके लेलें कुछ ऐसे ठेकेदार भी हैं।
इस शहर में सब कुछ जायज़ है, इस शहर में सब कुछ चलता है।

इस शहर में रेहड़ी वाले भी चलते हैं मोटर वाले भी।
दिलदार भी हैं दिलफेंक भी है बेदिल भी दिल वाले भी।
मच्छरा खटमल है सटेजों के और वोटों के मतवाले भी।
है नोके कलम पर पहेरे भी फनकार के लब पर ताले भी।
इस शहर में सब कुछ... ..

इस शहर में गूंजा करते हैं नाले भी आहो ज़ारा भी।
बीमारी भी गमखारी भी ज़रदारी भी बेकारी भी।
मज़दूर के घर में टी.बी. भी और आंसू किसी के जारी भी।
इस शहर के गुलशन गुलशन पर है कौवों की सरदारी भी।
इस शहर में सब कुछ... ..

इस शहर के मंदिर मस्जिद में चोरी होती है दरीयां भी।
और फशों में कहीं मखमल भी और जिस्म यहां पर।
आंखों में किसी के काजल भी और आंख किसी की।
कॉलेज में मिलेंगे क्यूपिड भी और सड़कों पर हैं परियां भी।
इस शहर में सब कुछ... ..

इस शहर में आदमज़ाद भी है इस शहर में आदमखोर भी हैं।
है एंटीकरप्शन वाले भी मुनसफ भी काले चोर भी हैं।
कुछ कटे हुए वज़रा भी है जो बरहम हैं और बोर भी हैं।
इस शहर में मसले ऐसे हैं कई सालों से ज़ेरेगौर भी हैं।
इस शहर में सब कुछ... ..

इस शहर में ग़म हैं दुनिया के इक तरफ नज़ारे दुनिया के।
मज़दूर के घर में भूख बड़ी झनकार है बड़ी है बनिया के।
वो रहबर हैं कमज़ोर हुए पीकर के प्याले धनिया के।
झूठी तकरीरें करते हैं ये लीडर झूठे दुनिया के।
इस शहर में सब कुछ...

अब न प्यारी बटन लगेंगे

अब न प्यारी बटन लगेंगे इस सूसी की जैकट पर।
तेल रेल से न उतरेगा गांधी चढ़ा है रॉकेट पर।
अब न प्यारी नज़र करो तुम गुसलखानों के फर्शों पर।
ईंटों वाले आल बलैकी सीमेंट गया है अर्शों पर।
बम बम बम बम बम लैहरी लहर लहर नदिया गहरी।

आटा नमक मिलाकर खावो गया ज़माना दालों का।
सौ जन्म सपना न लेना हल्दी गर्म मसालों का।
गुच्छा एक बनालो प्यारी अपने काले बालों का।
इस युग में तुम नाम न लेना अतर, फुलेल, रुमालों का।
बम बम बम बम बम लैहरी लहर लहर नदिया गहरी।

किया भरोसा है अब प्यारी इन काले अंग्रेज़ों पर।
दूध दहीं और लस्सी माखन चले गए हैं मेज़ों पर।
रब्बी नूर है चल कर आया सिनेमा पर या होटल पर।
हर अय्याश की नज़र लगी है औरत पर या बोतल पर।
कल का रूप है कोयले वाले बाज़ है जैसे छत्ते पर।
लोहे वाले देश द्रोही नज़रें हैं कलकत्ते पर।
बम बम बम बम बम लैहरी लहर लहर नदिया गहरी।

दो नंबर में लाखों हैं और रोकड़ में कंगाल हैं ये।
खून चूसने वाले हैं और भारत मां के लाल हैं ये।
रूप बिगाड़ो रंग बदल दो आंच न आए जीने पर।
इन धनियों की कानी नज़रें लगी हैं उभरे सीने पर।
मातृशक्ति युग को बदलो पैदा नई आवाज़ करो।
सबर से काटो दिन ज़िंदगी के कभी न दसत दराज़ करो।
कंधी अंधी सुरमा बिंदी फैशन 'तायर' जाने दो।
वोट नोट को हाथ जोड़ं दो गोली वाले आने दो।
बम बम बम बम बम लैहरी लहर लहर नदिया गहरी।

दिल को बदलो

दिल को बदलो दिमाग बदलो ज़बां को बदलो बयां को बदलो ।
ज़मीं को बदलो आकाश बदलो ज़माना बदलो जहां को बदलो ।
वली पैग़म्बर फकीर हो तो वतन से रंजो मैहन को बदलो ।
ये कट रहे हैं गुलपरीशां उठो के सहने चमन को बदलो ।
ज़रा सा खोलो दिमाग अपना के बदलो जीवन सोदा को बदलो ।
उठो के कोई यह कह रहा है कि खौफे कहरों बला को बदलो ।
ज़मीर बदलेगी लोहे किस्मत खाध्श बदलो गुमा को बदलो ।
गरज़ को बदलो अरज़ को बदलो अब अपनी तर्जे फगां को बदलो ।
सदा को बदलो दुआ को बदलो रज़ा को बदलो कज़ा को बदलो ।
जो सुन सके न आवाज़ अपनी खुदा भी हो तो खुदा को बदलो ।
आवाज़ बदलेगी लोहे किस्मत तुम अपने रंगे सुखन को बदलो ।
अदीब हो तो नसीब बदलो आदात बदलो चलन को बदलो ।
हयातनों के ए खाहशमंदो उठो कि अपनी हयात बदलो ।
अमल को बदलो ऐमाल बदलो शुगल का आदात बदलो ।
जो हौसले में है पुख्तगी तो उठो उठो कायनात बदलो ।
सुबह को बदलो ये शाम बदलो दोपहर और रात बदलो ।
ये बेसबाती की ज़िंदगी क्या से बेसबाती की बात बदलो ।
लुटा दो अपनी जवां उमंगे हालात बदलो हालात बदलो ।
ये स्वर को बदलो और राग बदलो ये तान बदलो और साज़ बदलो ।
क्यों सब के चेहरे पर मुर्दनी है वजा को बदलो जवाज़ बदलो ।
मिज़ाज बदलो हजाब बदलो सलाम बदलो नमाज़ बदलो ।
अकेले कुछ भी न कर सकोगे मिला के अपनी आवाज़ बदलो ।

ये रंग बदलो ये ढंग बदलो यह बेकसों की नवा को बदलो ।
जो आशियाना जला रही है उठो के ऐसी हवा को बदलो ।
बदल दो इफलास बेकसी को यह रंज बदलो अलाम बदलो ।
भरा हुआ है जो नफरतों का जहर का खूनी हजाम बदलो ।
सुबह तलख है सुबह को बदलो और ग़म आलूदा है शाम बदलो ।
ये हसरतें जो मुजरमानां ये आरजूएं नाकाम बदलो ।
ये शहर बदलो ये गांव बदलो बदल दो लीडर आवाम बदलो ।
तूफान कहता है ऐ मल्लाहो उठा लो लंगर मुकाम बदलो ।
खलिश को बदलो तपिश को बदलो रवश को बदलो ये चाल बदलो ।
उठो कि नफरत की जड़ हिला दो सब अपने अपने एमाल बदलो ।
वतन की तामीर हो रही है तुम अपने फने कुमाल बदलो ।
ये हिन्दू सिक्ख और ईसाई मुस्लिम सब ऐसे नाकस ख्याल बदलो ।
बदल दपे कैफो सरुर 'तायर' रिवाज बदलो समाज बदलो ।
जो कल पे छोड़ी तो कल न होगी बदलना जो है वो आज बदलो ।

कहते हैं भारत के नेता

कहते हैं भारत के नेता कष्ट कटेंगे सारे।
देश की धरती चमक उठेगी खुलेंगे भाग हमारे।

प्यार बढ़े सत्कार बढ़े व्यापार बढ़ेगा आपस में।
मेहनत रानी जाग पड़े इतबार बढ़ेगा आपस में।
धरती पर भी चमक पड़ेंगे नील गगन के तारे।
कहते हैं भारत के नेता... ..

नई रोशनी नया प्रेम इक दुनिया नई बनाएगा।
हो जाएगा खत्म अंधेरा नया उजाला आएगा।
छूट जाएगी गम की बदली खुशी आएगी द्वारे।
कहते हैं भारत के नेता... ..

धीरज आशा प्रकट होगी और निराशा भागेगी।
आत्मशक्ति प्रबल होगी मेहनत हिम्मत जागेगी।
बहन भाई सब खुशी के मिलकर बोलेंगे जयकारे।
कहते हैं भारत के नेता... ..

सुनो कहानी दुनिया वालो

सुनो कहानी दुनिया वालो वीरों के बलिदान की।
यह कथा है इस भारत के गौरव की अभिमान की।

आजादी की खातिर ये तो योद्धे लड़ने वाले थे।
जय भारत की कहकर ये तो फांसी चढ़ने वाले थे।
कुछ मौत से लड़ने वाले थे कुछ आग में सड़ने वाले थे।
ये कुर्बानी के पुतले थे न डर से डरने वाले थे।
राजगुरु, सुखदेव, भगत सिंह ला गए बाजी जान की।
यह कथा है... ..

कफन सिरों पे बांधे थे और निकले थे मैदानों में।
आग लगाते जाते थे ये उभरे से अरमानों में।
सब जीवन अपना गर्क किया सड़ सड़ के बंदीखानों में।
मरने मिटने की खुबी इक भरी थी इन इंसानों में।
दास, गोखले, तिलक, लाजपत जिन्होंने पैदा शान की।
यह कथा है... ..

जंजीरों की झनकारों में गीत वतन के गाते थे।
पूजक आजादी के थे और शीश की भेट चढ़ाते थे।
तुफानो और कहरों से ये जानबूझ कर टकराते थे।
देश के जीवन के बदले ये अपने सर कटवाते थे।
सुर्ख सुर्ख मिट्टी देखो वो झांसी के मैदान की।
यह कथा है... ..

गोली, लाठी, कैद, फांसियां खेल समझने वाले थे।
जहर चूसने वाले थे और देश के ये मतवाले थे।

पीते थे जीवन की मदिरा ऐसे प्रेम प्याले थे।
अंधेरों को दूर हटाकर करते नए उजाले थे।
गंधी और सुभाष थे 'तायर' झांकी हिन्दुस्तान की।
यह कथा है... ..।

आगे बढ़ते जाएं

आगे बढ़ते जाएं हो रही है देश की उन्नति हम भी हाथ बंटाएं।
आगे बढ़ते जाएं... ..।
हम सब आजादी के पूजक देश के सेवक सच्चे।
नर नारी सब देश सिपाही बुढ़े, बाल और बच्चे।
ऐहद करें करने मरने का सारे फर्ज निभाएं।
आगे बढ़ते जाएं... ..।
अब मोहताजी दूर करेंगे कलाकार और हाली।
पश्चिम को उजाला देगी ये पूरब की लाली।
अमन, प्यार, मुहब्बत का एक रिश्ता नया बनाएं।
पंचशील के रॉकेट बनकर एटम से टकराएं।
आगे बढ़ते जाएं... ..।

तूफानों में है करती

तूफानों में है करती मल्लाहो पार करो।
भारत के वासी हो भारत से प्यार करो।
लाखों बलाएं आएँ आगे ही बढ़ते जाएँ।
मुश्किल में मन ना डोले पर्वत पे चढ़ते जाएँ।
तुम देश के सेवक हो तुम देश से प्यार करो।
तूफानों में है... ..।
करनी है दुनिया बस में हमरी है ऐसी रस्में।
देश पे जान वारें खाएँ सब मिलकर कसमें।
उन्नति के मार्ग की कोई तो कार करो।
तूफानों में है... ..।
देश के वीर जागे योद्धे बलबीर जागे।
भागे हैं देखा भागे हैं दुःख दलित्र भागे।
अब प्यार के पथ है खुले तुम प्रेम से पार करो।
तूफानों में है... ..।
हाथों में हाथ लेकर साथी को साथ लेकर।
झूमें तिरंगा प्यारा इस को सलामी देकर।
टूटे हुए दिल 'तायर' जी अब इकसार करो।
तूफानों में है... ..।

वो आने लगे और जाने लगे

वो आने लगे और जाने लगे,
हमें देखकर मुस्कराने लगे।
हिना मलके हाथों में क्या कर रहे हैं,
वो पानी में आतिश लगाने लगे।
यादों में जो गीत मैंने लिखे थे,
सुना है किसी को सुनाने लगे
नकाब उनका सरका तो क्या देखते हैं,
सितारे फलक के थराने लगे।
हंसे तो शगूफे चटकने लगे,
वो रोए तो दरिया बहाने लगे।
किसी को है अपनी नज़र से उठाया,
किसी को नज़र से गिराने लगे।
इलाही ये क्या इन्कलाब आ गया,
वो ख्वाबों में आकर मनाने लगे।
यकीन आ गया उनके वादों से 'तायर',
मेरी कसम खाकर वो जाने लगे।

दुनिया-ए मुहब्बत में

दुनिया-ए मुहब्बत में हमदम तकदीर बिगड़ कर बनती है।
फनकार के दस्ते नाजुक से तस्वीर बिगड़ कर बनती है।
मासूम जवानी के इनवां जब रंग बदल कर आते हैं।
अफसाना-ए कैफे हस्ती की ताबीर बिगड़ कर बनती है।
परवानों की खाके हसरत पर आंसू न बहा ऐ शमां सैहर।
इस सोज़ से शामें उल्फत की अकसीर बिगड़ कर बनती है।
तखरीबे खिजां के परदों में कलियों का फसाना होता है।
दौराने बहारां फूलों की तामीर बिगड़ कर बनती है।
अफसाना-ए कैफे हुस्नो कुमर ऐ डूबते तारो कुछ न कहो।
हंगामा शगुफता नूरे सहर तनवीर बिगड़ कर बनती है।
ऐ महरमे राजे जज्बे असर हंगामा-ए जोशे वहशत में।
एहसास की हद से आगे भी तासीर बिगड़ कर बनती है।
जज़्बात को ठोकर लगती है जब जोमें खुदी से दुनिया में।
खुददारिए ज़रफे इन्सां की तोकीर बिगड़ कर बनती है।
खामोश शबस्तां होता है और चैन की नींदें आती हैं।
जब आलें खाबे हस्ती की ताबीर बिगड़ कर बनती है।
जज़्बात के रंगीं मंज़र में एहसास की पैहम चोटों से।
इलहामकदे में शायर की तस्वीर बिगड़ कर बनती है।

ओ संतरी सिपाही

ओ संतरी सिपाही ओ काफिले के राही
आबाद से वतन में बर्बाद सा चमन क्यूं
क्या तुझ को कुछ खबर है तेरी कहां
ओ संतरी सिपाही...।

दुश्मन को तूने टोका तेगों को तुने रोका
जिस जिस जगह गिरा है तेरे लहू का कतरा
वो चांद बनके चमका तुफान बन के उभरा
गैरों की सरज़मीं पर इक धूम सी मचाई,
ओ संतरी सिपाही...।

वो दिन गुलामियों के अब तो हवा हुए हैं
सपने जो थे तुम्हारे वो दिन नवां हुए हैं
दुश्मन थे जो कभी के वो दिलरुबा हुए हैं
तामीर का वक्त है गर्दन है क्यूं झुकाई
ओ संतरी सिपाही...।

मैदां में लड़ने वालो महलों में रहना कैसा,
तलवार के धनी को फूलों का गहना कैसा,
हूरों का हुस्न तेरी छीनेगा सब दानाई
ओ संतरी सिपाही...।

दो गठीले बाजू देखो ना उभरे सीने,
काजल भरे ये नैना उल्टेंगे सब सफीने,
संभलो अभी से संभलो बदले अभी करीने,
ये हुस्न है बाज़ारी ये इश्क है तबाही
ओ संतरी सिपाही...।

भीगी लबों की सिलवट मुस्कान से बचो तुम,
इश्को हुस्न के ऐहदा पैमान से बचो तुम,

ख्वाबों में रहने वालो शैतान से बचों तुम,
इस रास्ते में कांटे इस रास्ते में खाई
ओ संतरी सिपाही... ..।

दो रास्ते है इन से इक रास्ते को चुन लो
छोड़ो यह ऐश इशरत ऐहले वतन की सुन लो
तलवार उठाओ या चूड़ियां पहन लो
भूखे बिलख रहे हैं 'तायर' हज़ारों भाई
ओ संतरी सिपाही... ..।

हम देश को स्वर्ग बनाएंगे

हम देश को स्वर्ग बनाएंगे
झनक झनक पायल झनके और मधुर मधुर मुरली बाजे
सँवर सँवर बावरिए मन अब मनो से मिलने जाएंगे
हम देश को...

ठुमक ठुमक हृदय ठुमके और झुमक झुमक झूमर झूमें,
रुमक रुमक कर मेघ कहें हम सब की प्यास बुझाएंगे,
हम देश को...

वो बलखाती निर्मल नदियां आई मानसरोवर से,
और बास भरे ठंडे झोंके इक मस्ती सी बिखराएंगे,
हम देश को...

हर कली कली मुस्कराएगी और फूल फूल कर फूलेगा,
इक नृत्य हंसी करती होगी सब देख देख मुस्कराएंगे,
हम देश को...

तब छोरियां घर से निकलेंगी नरमे की कलियां चुनने को
चरवाहे अपनी बंसी पर ये गीत 'तायर' जी गाएंगे,
हम देश को...

आगे कदम बढ़ाओ साथी

आगे कदम बढ़ाओ साथी, आगे कदम बढ़ाओ,
कदम कदम पर खुशी खड़ी है मुस्काती मनभाती है।
तेरे इस्तकबाल को वो अब आशा रानी आती है,
अंधियारे में कोई देवी देखो दीप जगाती है।
ये स्वप्नों की रानी मेहनत इस से प्रीत लगाओ साथी,
आगे कदम बढ़ाओ... ..

मधुर मधुर गीतों की रानी नगमों की तस्वीर है यह।
सुनो सुनो झंकारें इसकी निर्धन की तकदीर है यह।
इसके आंचल में छिप जाओ रूप की रानी हीर है यह।
यह मेहनत की रानी है तुम इसको पीड़ सुनाओ साथी,
आगे कदम बढ़ाओ... ..

रंग रूप सुन्दरता इसकी आंखों को चुंधियाएगी।
छू जाओगे साथ जो इसके जीवन को पलटाएगी।
इसकी बास आकाश में जाकर तारों से टकराएगी।
यह मेहनत की रानी है तुम इसको तिकल लगाओ साथी,
आगे कदम बढ़ाओ... ..

लाख किस्म के फूलों के हैं सुन्दर गहने पड़े हुए।
इसकी मांग सिंदूरी में है माणिक मोती जड़े हुए।
इसके दो नैनों में देखो अमृत सागर भरे हुए।
यह तो कुसुम लता है 'तायर' मेहनत करो तो पाओ साथी,
आगे कदम बढ़ाओ... ..

ये उजले उजले लोग हैं जो

ये उजले उजले लोग हैं जो ये मन के काले काले हैं।
ये आफत पैदा करते हैं और खून चूसने वाले हैं।
मैखाने में तो रिंद हैं ये और भगत है ये बुतखानों में।
दौलत ने अपने दामन में ये सांप निराले पाले हैं।
ये दाता और सखी भी है और जगत लूटने वाले हैं।
काबल हैं ये जर्गही के ये उभरे उभरे छाले हैं।
ये पाकबाज़ परहेज़गार तौबा तौबा मेरी तौबा।
यह सुबह समाज के रहबर है और शाम को पीने वाले हैं।
लीडर है सियासतदान हैं ये काज़ी चोर लुटेरे हैं।
हां यही समाज के कातिल हैं ये खंजर नेज़े भाले हैं।
ये दौलतमंद और शहज़ोर भगवान भगत हैं क्या कहने।
हर बात बात में बात छिपी हर काम में घाले माले हैं।
ये अधखिली सी कलियों से कुछ ऐसे जूआ खेलते हैं।
इज़ज़त को लूटने वाले हैं और इज़ज़त के रखवाले हैं।
ये अक्सर पाए जाते हैं या सिनेमा में या होटल में।
दिल फेकने वाले आशिक हैं और लब पे आहो नाले हैं।
ये भून भून कर खाते हैं 'तायर' जिगर परिंदों के।
है मेरी रग का गर्म लहू जो इनके भरे प्याले हैं।

तुमने किसी की याद में

तुमने किसी की याद में दीये जला दिए,
हमने किसी की याद में आंसू बहा दिए।
हमने वतन के नाम पे है जान वार दी,
तुमने वतन के नाम पे फितने जगा दिए।
ऐ जलने वाले दीपकों तुम ही जरा कहो,
कितने दीये जले थे जो तुमने बुझा दिए।
खंडहर से हो गए हैं शहीदों के मकबरे,
दो चार फूल हमने वहां पर चढ़ा दिए।
कब्रों पे कर रहे हो महलों की अब तामीर,
और देश भक्त सारे तुमने भुला दिए।
उनकी कब्र पे आज भी दीया न फूल है,
गैरों ने जिनके नक्श जहां से मिटा दिए।
ये आशियाना हो गया 'तायर' सुपुर्दे खाक,
तिनके जले हुए भी हवा ने उड़ा दिए।

इस भारत का तारा हूँ

इस भारत का तारा हूँ, सड़कों पर आवारा हूँ।
कोई मेरा रोजगार नहीं, किसी का मुझ को प्यार नहीं।
धनियों ने धित्कार दिया, मैंने सब कुछ देख लिया।
इन पाप पुण्य बाजारों में मैंने सब कुछ देख लिया।

इज़्जत को लुटते देखा, अस्मत को बिकते देखा,
दौलत की क्या कहने, जिस्मों की तजारत क्या कहने।
खामोश है यह सारी दुनिया, पाप पुण्य बाजारों में,
मैंने सब कुछ देख लिया... ..

मुझे सिसकियां भरने दो, बिना नफरत के मरने दो,
देखो तो ज़रा तमाशे को, फुटपाथ पे सड़ते को।
ये किसी का गुल चिराग हुआ, पाप पुण्य बाजारों में
मैंने सब कुछ देख लिया... ..

कोसो न और गरीबों को पूछो न सड़े नसीबों को,
तुम आग लगाने आए हो, तुम ऐश उड़ाने आए हो।
मोहताज फिर मैं दाने का, इन पाप पुण्य बाजारों में,
मैंने सब कुछ देख लिया... ..

यह मय्यत है परवाने की कोशिश न करो उठाने की,
रहने दो जहां जनाजे को रहने दो मुर्दे ताजे को।
कोई देगा इस को दफना, इस पाप पुण्य बाजारों में,
मैंने सब कुछ देख लिया... ..

ऐ ओस के कतरो आग बनो, गीतो तुम आग के राग बनो,
खत्म हुई जीवन की लै, दुनिया में क्या 'तायर' है।
जलगे दीया कब्रों का, इन पाप पुण्य बाजारों में,
मैंने सब कुछ देख लिया... ..

कोई दिल में हसरत

कोई दिल में हसरत लिए जा रहा हूँ,
तेरे आसरे में जिए जा रहा हूँ।
उजड़ जो चुकी है तमन्ना की दुनिया,
मैं वो दाग दिल में लिए जा रहा हूँ।
मुझे देख लो और हंसो दुनिया वालो,
मैं खूने जिगर को पिए जा रहा हूँ।
जो ढूँढो तो मिल जाए मंज़िल का रस्ता,
निशा उसके मैं तो दिए जा रहा हूँ।
मैं चाके जिगर चाक दिल हूँ तो क्या है,
मगर चाक दिल को सिए जा रहा हूँ।
नज़ारो को कहना ज़रा हट के रहना,
मैं बंद अपनी आंखें किए जा रहा हूँ।
खदारा न चेहरे से पर्दा हटाना,
मैं पर्दों से जलवे लिए जा रहा हूँ।
ये हर सांस 'तायर' जो है ज़िंदगी का,
निछावर किसी पे किए जा रहा हूँ।

कुछ दीये और जलाए हैं

कुछ दीये और जलाए हैं वतन हमने।
कुछ चमन और सजाए हैं वतन हमने।

हमपे मुरझाए हुए फूलों को जीनत दी है।
हमने अफसुरदा सी कलियों से मुहब्बत की है।
नाज़ कुछ और उठाए हैं वतन हमने,
कुछ दीये और... ..

हमने इफलास की वो काली घटा रोकी है।
हमने नफ्फाक की ज़हरीली हवा रोकी है।
अमन के पेड़ लगाए हैं वतन हमने,
कुछ दीये और... ..

हमने कश्मीर में लद्दाख की उस वादी पर।
उस हिमालय की वो बिखरी हुई उस वादी पर।
खून के कतरे गिराए हैं वतन हमने,
कुछ दीये और... ..

में जब रौशन सितारों में

में जब रौशन सितारों में चमकता चांद पाता हूं।
तो हुब्बे वतन के अक्सर नवीले गीत गाता हूं।
गोये पुरानी दुनिया है पर नई तमन्ना मेरी है।

मेरा मुस्तकबिल तो रौशन है आफत की मगर अंधेरी है,
इस आज्ञादी में छाए हुए हैं साए अभी गरीबी के,
क्या करूं मुकद्दर पे शिकवा तकदीर अभी कुछ टेढ़ी है,
गोये पुरानी... ..।

अभी चश्में लहू उगलते हैं और नदिया खून की बहती हैं
मौजों ने साहिल बनना है गरदाब ने करती घेरी है,
गोये पुरानी... ..।

बदलेगा जमाना बदलेगा आकाश और सूरज बदलेगा,
यह उपक की लाली कहती है ऐ 'तायर' तेरी देरी है,
गोये पुरानी... ..।

वो सर ही क्या

वो सर ही क्या है जिस सर में सोदाए हुब्बे वतन नहीं।
वो दिल ही क्या है जिस दिल में कुछ तड़प नहीं और जलन नहीं।
वो घर ही क्या है जिस घर में सामां हो फितना साजी के
वो देश ही क्या जिस देश में सुख चैन आराम और अमन नहीं।
वो सर ही... ..।

कमजोनर इरादे होते हैं मंज़िल की तरफ जो बढ़ न सके।
वो जोश ही क्या जिस जोश में कुछ कोई तड़प नहीं और लगन नहीं
तदबीर वो क्या जो बिगड़ी हुई तकदीर को फिर से बना न सके।
वो मन ही क्या जो देश प्रेम में मग्न नहीं प्रसन्न नहीं
वो गीत है क्या जिन गीतों में संगीत नहीं और सोज़ नहीं।
जो दिल में उतर न सके 'तायर' वो शेर नहीं और सुखन नहीं।
वो सर ही... ..।

हुई जा रही हैं नज़दीक राहें

हुई जा रही हैं नज़दीक राहें,
सफर ये ख़त्म है कदम को बढ़ाएं।

चलो साथियो अब तो बांधें कतारें,
फर्ज़ है कर्ज़ अपने सर से उतारें।
वतन के लिए कुछ जो करके दिखाएं,
सफर ये ख़त्म... ..।

ये कोह और सहरा यह सागर यह दरिया,
अगली तरफ चीर कर तू निकल जा।
तेरे साथ होंगी यह खुशकुन हवाएं,
सफर ये ख़त्म... ..।

अगर हौसले में कमी आ गई तो,
ख़यालों में कोई गमी आ गई तो।
तुझे घेर लेगी ये आकर बलाएं,
सफर ये ख़त्म... ..।

तेरी अक्ल से ही यह इज़्ज़त बनेगी,
तेरे अमल से ही यह किस्मत बनेगी।
तेरी तरफ 'तायर' है सबकी निगाहें,
सफर ये ख़त्म... ..।

यह आज़ादी की देवी

यह आज़ादी की देवी कुछ चाहती है कुर्बानी।
जब तलवारों से खेलें तब मिलती है ज़िंदगानी।

लब पे था नाम आज़ादी और सीने में थी गोली।
मैदरन था वो अफल का यहां खून की खेली होली।
इक अजब सा था वो आलम इक बनी थी नई कहानी।
जब तलवारों से खेलें... ..।

जब चली थी लाठी गोली और खुले थे बंदीखाने।
जब फांसी से थे लटके ए देश तेरे दीवाने।
उजड़ी थी किसी की दुनिया टूटी थी कोई जवानी।
जब तलवारों से खेलें... ..।

वो आज़ादी के पुतले वो देश पे मरने वाले।
बलिदान वो देने वाले दुश्मन से लड़ने वाले।
अब हमने मिलकर 'तायर' उनकी है याद मनानी।
जब तलवारों से खेलें... ..।

तूफान उठ रहा है

तूफान उठ रहा है सागर उबल रहा है।
इस तेज सी हवा में इक दीप जल रहा है।
मंज़िल में चलने वाले सब काफिले रुके हैं।
भूचाल आ रहे हैं शोले धुएं उठे हैं।
मैदान मौतगाह है पर्वत दहल रहा है।
इस तेज सी हवा... ..।

वो खोए जा रहे हैं वादी के सब नज़ारे।
और मौत कर रही है कुछ तल्लख से इशारे।
आकाश आग के अब गोले उगल रहा है।
इस तेज सी हवा... ..।

कुदरत नजाम अपना सारा पलट रही है।
शीतन सा चांद भी अब आतिश उगल रहा है।
धरती भी रुख को देखो जैसे पलट नहीं है।
इस तेज सी हवा... ..।

नूरे नज़र य किसका किस मां का है यह बेटा।
तूफान में दीए को 'तायर' है लेके बैठा।
इस दौरें नारसा को नेहरू बदल रहा है।
इस तेज सी हवा... ..।

चंपत हो गई निद्रा रानी

चंपत हो गई निद्रा रानी जाग उठे थे संत सिपाही ।
पग पग ठोकर खाते खाते चलते गए थे सब हमराही ।
तूफां आए बिजली कौंधी उभरी लहरें डूबा साहिल ।
कोमल कोमल कलियों का जलने लगा था हृदय शीतल ।
व्याकुल हुई थी देश की जनता गीत मधुर थे भूल गए ।
इधर थी लाठी उधर थी गोली इधर मौत और उधर तबाही ।
चंपत हो गई... .. ।

जाल के नीचे बिखरे दाने भोले पंछी कुछ न जानें ।
फांदी हाथ था मौत का पिंजरा लाख बने थे बंदीखाने ।
आग ने थी इक आग जलाई मौत ने ऐसे नगमें गाए ।
इनमें से निकला था तिरंगा जिस ने ज्योति अमर जगाई ।
चंपत हो गई... .. ।

तोड़ी कड़ियां और जंजीरें गर्म रक्त की धारों ने ।
चूमी थी बलिदान की वेदी अपने वीर जवानों ने ।
पुण्य कर्म से 'तायर' गांधी, नेहरू और सुभाष मिले ।
एक थी मंजिल एक निशाना, एक था रस्ता एक थे राही ।
चंपत हो गई... .. ।

दीप जगाना दीप जगाना

दीप जगाना दीप जगाना गाना खुशी मनाना ।
नाचो उछलो खेलो कूदो नेहरू का फरमाना ।
ढोलक बजे कहे शहनाई सुंदर ऋतु है आई ।
धरती रानी केश संवारे चारों तरफ हरिआई ।
शाम निराली सुबह है उजली कैसा समां सुहाना ।
दीप जगाना... .. ।
पंछी जागे प्राणी जागे जागे भाग अभागे ।
माला पीछे बनी है 'तायर' पहले जुड़े थे धागे ।
एकता, अमन, आज़ाद का यह कैसा सुंदर गाना ।
दीप जगाना... .. ।

यह दिल कांटों को बिस्तर है

यह दिल कांटों को बिस्तर है जिगर छालों की बस्ती है।
है मजमां इल्लजाओ का यहां हसरत बरसती है।
यहां जीने पे पाबंदी है यहां मरने पे पाबंदी।
यहां आटे का तोड़ा है यहां पर फाका मस्ती है।
यह दिल... ..।

पुरानी यादगारों में वो छिप कर कौन बैठे हैं।
बाहर बादल गरजता है बड़ी बिजली कड़कती है।
कतारों में दुकानों पर खड़े हैं मांगने वाले।
खुदाया क्या यही आज्ञाद इंसानों की बस्ती है।
सदा गलियों में आती है हाय रोटी हाय कपड़ा।
ये मंज़र है जिसे देखो तो रूह अपनी बिलखती है।
न कोई रोने वाला है जनाज़ा किस का उठा है।
कलेजा चीरती यह बेकफन मईयत निकलती है।
कड़कती धूप जलती रेत यूं बैरूत का साहिल।
यह नंगे पांव दोशीज़ा खुदाया कैसे चलती है।
फटे कपड़े सड़क पर फिर रहा है शायर आवारा।
रंगी सी कार मैखाने के आगे से निकलती है।
मुहाफिज़ कौम के बैठे हैं वो एयरकंडीशन में।
बाहर वो बेबसी रोती तड़पती है बिलखती है।
यह मेरा देश है 'तायर' मुझे कुछ शक गुजरता है।
सियाकारों का मसकन है रियाकारों की बस्ती है।

ये बंधे नोटों का बंडल

ये बंधे नोटों का बंडल बंद सी तिजोरियां।
चांदी और सोने के सिक्कों से भरी हुई बोरियां।
कल्लोगारत बेपनाह और सीना जोरियां।
लंबी लंबी दाढ़ियां और अस्मत्तों की चोरियां।
ये रियाकारों के पुतले हैं खड़े हर गांव पर।
और सब कुछ चल रहा है उस खुदा के नाम पर।

ये मसजद गुरुद्वारे खानगाहें दमदमें।
वो कालीने फर्श पर और वो गद्दे हैं गुदगुदे।
दौलतों से ले रहे हैं सब खुदाई के मज्जे।
कर रहे हैं कर रहे हैं ऐश दुनिया के गधे।
आंखें चिलमन की तरफ हैं और निगाहें जाम पर।
और सब कुछ चल रहा है उस खुदा के नाम पर।

जिगर है चाक धरती का

जिगर है चाक धरती का जनाजा किस का उठा है,
मेरे गंजीनायें दिल से ये मोती कम नहीं होते।
अभी जोके अजीयत जाने क्या क्या गुल खिलाएगी,
हमें उनसे शिकायत है कि वो बरहम नहीं होते।
नियाजो नाज में पहले पहल की शिदतें तौबा,
इरादे आतशीं होते हैं जब मोहकम नहीं होते।
मिलकर अश्क पीते हैं मुस्सरत खेज बादा में,
हजूरे हुस्न भी हम से नियाजे गम नहीं होते।
किसी का नाम अब भी खुद ही आ जाता है होठों पर,
कुछ ऐसी चोट खाई है कि जलवे कम नहीं होते।
उन्हीं के दम से कायम है वकारे बेखूदी अपनी,
वो दीवाने मयस्सर जिन को जामों जम नहीं होते।
इधर आंखों में आंसू हैं उधर इक हशर बरपा है,
नहायत गमजदा साहिल है त्रिवेणी के साहिल का।
घटाओं में उदासी है फ़िजाओं में अंधेरा है,
ठिकाना मिल गया बापू को उस जन्नत के गोशा में।
यहां परदा भी जलवा है यहां कतरा भी दरिया है,
तुम्हें परमात्मा दे शांति ऋषियों की दुनिया में
यही है आरजू मेरी यही मेरी तमन्ना है।
तेरी फुरकत से ऐ प्यारे वतन के राहबरे आजम,
तेरा दिल क्या है पहलू में कोई नन्हा सा छाला है।
अगर तू हम से रुखसत हो गया ऐ मोहसिने भारत,
तेरे हर नकश पर बसजदा 'तायर' यह दुनिया है।

अब उठो उठो इक बार

अब उठो उठो इक बार बढ़ाओ प्यार, उठो हिंदीओ गाएं
जी मिल मिल के तराना गाएं जी जिस सारा ज़माना।
एकता की कोई तार न टूटे वीणा मधुर बजाना गाएं, जी मिल
वीरों के हों केसरी बाणे बहनों हाथ हो गानें
देश के रोशान दीपक पर जल जल के मरें परवाने
जल जल के मरें परवाने
हम रल मिल कदम उठाएं विजय को पाएं उठो हिंदीओ
आशाओं के उठे उछारे झूम उठें मतवारे
नील गगन पर चमक रहे हैं नए नए चांद सितारे
अतरीली चलेंगी हवाएं कमल खिल जाएं, उठों हिंदीओ...

झनक झनक पायल बाजे और मांग सिन्दूर भरे,
भाई बहन मिलजुल कर सारे देश का काज करें
हिम्मत कुछ करके दिखाएं 'तायर' सुख पाएं उठो हिंदीओ...

यह दुनिया बुरी है

यह दुनिया बुरी है, यह दुनिया बुरी है।

खुदाया ये तेरे कारिन्दों की दुनिया।
यह मुर्दों से बढ़कर है जिन्दों की दुनिया।
कफन में तड़पते परिन्दों की दुनिया।
शैतानों, हैवानों, दरिन्दों की दुनिया।
यह कैसा है जीवन यह कैसी है दुनिया।
यह दुनिया... ..

न राहत का कोई सामान रह गया है।
न जीने का कोई निशान रह गया है।
यह मेहरों बफा अब कहां रह गया है।
यह सूना सा तेरा जहां रह गया है।
शराफत के अंदर शरारत छुपी है।
यह दुनिया... ..

ये गिरजे शिवाले ये मंदिर ये मस्जिद।
कभी जोत भक्ति की थी यां थी उजागर।
है अब इनके अंदर कबाहत की चौसर।
बाहर बिलखते हैं भूखे गदागर।
अनब अबतरी है यह क्या जरगरी है,
यह दुनिया... ..

महलों में जाओ जमालों को देखो।
ये परियों के रोशन ख्यालों को देखो।
उधर जाओ फिर अस्पतालों को देखो।
बिना कफन के मरने वालों को देखो।
वो लाशों पे इक बेबसी रो रही है,
यह दुनिया... ..

बाज़ारों में चोरों लुटेरों को देखो।
सांपों को देखो सपेरों को देखो।
ये दौलत परस्तों के घरों को देखो।
ये उजाले में काले अंधेरों को देखो।
कि जर से ही अब सब को दिल बस्तगी है,
यह दुनिया... ..।

ये कांटों से भरपूर सेहने चमन।
झुलसती है कलियों को चलती पवन।
हां बिगड़े जहां साधुओं के चलन।
अय्याशों के बाजू हसीनों की गर्दन।
ऐ दौलत तेरा नाम अस्मत बरी है
यह दुनिया... ..।

सियाकार बिगड़े रिवाजों की दुनिया।
उजाले में अंधे समाजों की दुनिया।
इधर देखो भूखे प्यासों की दुनिया।
यह मरघट से बढ़कर मोहताजों की दुनिया।
यहां कैसी मातम की सी सफ बिछी है
यह दुनिया... ..।

मयखानों में साकी अदाकार देखो।
हुस्न का वो होटल में सरशार देखो।
इधर तो जरा मेरी सरकार देखो।
सड़क पर मरा कोई लाचार देखो।
खरी बात 'तायर' ये तुमने कही है
यह दुनिया... ..।

ग़ज़ल

यह जवानी ढूँढती रह गई हयाते जाविंदा
और ज़िंदगी मौत की लेती रहीं अंगड़ाईयां।
चार दिन की ज़िंदगी में क्या भरोसा कीजिए
दर हकीकत ज़िंदगी है सूरते परछाईयां।
लाख नेकी इक बुराई का असर जायल करे
एक गलती दूर कर देती है सब अच्छाईयां।
मेहरबानी और दुश्मन बात यह मुतजाद है
ज़िंदगी को ज़िंदगी देती है खुद आराईयां।
मौत 'तायर' किस कदर साबित हुई बंदा नवाज़
माफ कर देती है जो इंसान की बदराईयां।

ग़ज़ल

ग़मे हयात में डूबा हुआ वो ज़ाम न हो,
नसीब में हो जो लुकमां कहीं हराम न हो।
तुम्हारी मेहरो मुरव्वत का इख़ताम न हो,
वो फ़ेज फ़ेज ही क्या जो कि फ़ेजो आम न हो।
निगाह निगाह है वो क्या जो तुझको न पहचान सके,
दिल वो दिल क्या है जिसे तेरा एहताराम न हो।
इसी तमन्ना में गुज़री है अपनी शामो सैहर,
मिले जो खाने को दाना तो साथ दाम न हो।
चिरग और न वो आंसू न आरजूए सैहर,
खूदा करे कि किसी घर की ऐसी शाम न हो।

ग़ज़ल

दिललगी भी चाहिए इस ज़िंदगी के वास्ते।
जिस तरह दीये है जलते रोशनी के वास्ते।
रोशनी हो या अंधेरा नूर या जुल्मात हो,
मौत का लम्हा मुकर्र है सभी के वास्ते।
आरजूएं और उमंगें और कतरे खून के,
ऐसे तोहफे चाहिए बस दोस्ती के वास्ते।
नीची नज़रें और तबस्सुम बांकपन शर्मो हया,
पांच बातें लाज़मी है कमसिनी के वास्ते।
फूल हो कांटे बहारें या खिजां का दौर हो,
एक है गुलशन फिराने अजनबी के वास्ते।
गर किया अपने लिए ऐहले खिरद तो क्या किया,
बात तब है कर दिखाओ तुम किसी के वास्ते।
थोड़ा ज़र आबाद घर सबरोत हम्मल है,
दैहर में लाजिम है 'तायर' आदमी के वास्ते।

ग़ज़ल

नहीं होता जिसे एहसास औरों की मुसीबत का,
वो दिल पत्थर तो हो सकता है लेकिन दिल नहीं होता ।
मुहब्बत में खलूसे दिल अगर शामिल नहीं होता,
इश्क वो इश्क क्या है जो इश्क का मिल नहीं होता ।
वक्त की तेज रफ्तारी से जो खेला नहीं करते,
कभी भी खूबसूरत उनका मुस्तकिबल नहीं होता ।
जो मौजों के सहारे पर भी कश्ती ठेल देते हैं,
उन्हें तूफान के गम में गमों साहिल नहीं होता ।
अमीरों के लिए बंद है खुदा के घर के दरवाजे,
कोई ज़रदार जन्नत में कभी शामिल नहीं होता ।
कुफर, बातल रियाकारी फरेबों मकर का इन्सान,
ज़माने भर की महफिल के कभी काबिल नहीं होता ।
खुदा का शुक्र कर 'तायर' जो सबको रिज़क देता है,
सकूने राब बिलासब्रो शुक्र हासिल नहीं होता ।

ग़ज़ल

गिरती रही बिजली जलते रहे काशाने,
आबाद ही रहे हैं यूं ही तेरे घराने।
आई कभी जो मुश्किल टकरा गए दीवाने,
यूँ दासताने गम के बनते है फंसाने।
बज़में निशात की तो है बात याद इतनी,
उल्टे हुए थे सागर टूटे हुए पैमाने।
फूलों की आरजू थी मेरे इश्क पारसा को
कांटे बिखेरे राह में इस बख्ते नारसा ने।
पत्थर के सनम पूजे सोने के बुत तराशे,
कोई कर्म किया न फिर भी तेरी अदा ने।
तेरे सिवा किसी का मैं मोतकिद नहीं हूँ,
मेरी नमाज़ क्या थी मिलने के थे बहाने।
एहले इश्क तो था ही एहले सुखन बना कर,
माहशर से कर दिया है वापिस मुझे खुदा ने।
बर्बाद से चमन की रूहदाद है यह 'तायर',
जलने लगे थे पत्ते तो आग दी हवा ने।

ग़ज़ल

मस्जिद में हम तो जाके कह देंगे यह खुदा को।
अब हाथ न उठेंगे हरगिज़ तेरी दुआ को।
सजदे बजा के तेरे अब कौन भीख मांगे,
हम खुद ही बना लेंगे अब बख्ते नारसा को।
यह जिंदगी की नेमत सद शोक ले लो वापिस,
हम दे रहे हैं दावत खुद ही तेरी कज़ा को।
बेचैनिया है लेकिन राहत सकूने शब है,
घर में बुला लिया है खुद हमने करबला को।
ये है फरेब पूरा तसबी नमाज़ माला,
जामे सबर है काफी मेरे इश्क पारसा को।
इक जिंदगी को देकर सौ गम को देने वाले,
करते हैं हम गवारा फिर भी तेरी रज़ा को।

ग़ज़ल

अफसुर्दा शब को सलाम देकर सुबह हुई तो करा रहे हैं।
नई मुसीबत की शौक से हम तलाश करने को जा रहे हैं।
यहां मुरव्वत की बात कैसी यहां मुहब्बत की बात बंद है,
हम जिनसे रज़रें मिलाना चाहें वो हमसे नज़रे चुरा रहे हैं।
हमारे शौके जनून ही से में उबरे है खुरानुमा से कांटे,
हम अपने हाथों का खून ताज़ा अभी भी उनको पिला रहे हैं।
हमारे ताजे गदागरी पर है पारसाई के लाख हीरे,
तुम्हें नहीं तो किसी-किसी को वो राहे मंज़िल दिखा रहे हैं।
तमाम दुनिया के गमज़दों को यह अपना दे दो पैगाम 'तायर',
कि शहनशाहियत का हम जनाज़ा तरुए सुबह उठा रहे हैं।

ग़ज़ल

यही है शोर पहलू में यही हंगामा आराई।
तेरी बज़में तगाफल में नहीं होती है सुनवाई।
बड़े मनहूस साए है अमीरों के गरीबों पर,
अभी तो आग बरसाए तवानों की तवानाई।
यह दिल नन्हा सा शाला है अभी हसरत की ज़द में है,
अभी तो दर्द में हमदर्द है इक अपनी तनहाई।
दीवारों के परे कुछ कमकमों की अजब झिलमिल है,
हमारी झोंपड़ी में आज तक न रोशनी आई।
कहीं दिलचस्प वादे हैं कहीं रंगीन धोखे हैं,
गुलों की आरजू में चांदनी शोले उठा लाई।
हमारे दिल शिकस्ता पर गिरी जब बर्फ़ ऐ 'तायर',
किसी ने मुस्कुरा कर कह दिया कि यह है सौदाई।

ग़ज़ल

नज़र नज़र से मिलने की बात जाने दो।
किसी से दिल को मिलाने की बात जाने दो।
किसी तरह तो बहाने की बात जाने दो।
किसी पुराने फसाने की बात जाने दो।
हृदये इश्क पे अब तक नज़र नहीं पहुँची,
निशाने हस्ती मिटाने की बात जाने दो।
तुम अपनी मेहरो मुहब्बत की बात बंद करो,
और आज कल के ज़माने की बात जाने दो।
अभी तो सजदे लिखे हैं हमारी किस्मत में,
अभी तो सर के उढ़ाने की बात जाने दो।
पिलाओ ऐसा नशा चढ़ के जो न उतर सके,
सुराही शीशा पैमाने की बात जाने दो।
ये रंजो ग़म व मुसीबत के दौर दौर में,
किसी को दिल के सुनाने की बात जाने दो।
हमारे गोशाए दिल में नहीं जगह 'तायर',
हमारे दिल में समाने की बात जाने दो।

ग़ज़ल

तुम्हारा जब कभी महफिल में नाम आता है।
सुराही झुकती है गर्दिश में जाम आता है।
निगाह के तीर का जब दिल पे वार होता है,
तो समझो प्यार का पहला पैगाम आता है।
दिखाई देता नहीं है मगर खुदा है वो,
जो मुश्किलों में हज़ारों के काम आता है।
फराके दर्द में रंजो मेहन की बातों को,
सुना सुना के किसी को आराम आता है।
करूं मैं वादाकशी यां अदा नमाज़ करूं,
ध्यान दोनों का ही वक्त शाम आता है।
हमारी उनकी मोहब्बत की बात इतनी है,
सलाम जाए जो 'तायर' सलाम आता है।

गज़ल

न बनी बात तो फिर और भी मुश्किल होगी ।
आज की रात तो फिर और भी मुश्किल होगी ।
सैंकड़ों लोग सुबह होते बिछुड़ जाएंगे,
कल मुलाकात तो और भी मुश्किल होगी ।
कोई भी काम कशीदा न हो इस दुनिया में,
न लगी घात तो और भी मुश्किल होगी ।
खेलो तुफ़ां मुश्किल व बला से वरना,
आई औकात तो और भी मुश्किल होगी ।
आज की रात और भी मुश्किल होगी,
हुई प्रभात तो और भी मुश्किल होगी ।
लगा के प्यार की बाज़ी तू जीत ऐ 'तायर',
गर हुई मात तो और भी मुश्किल होगी ।

गज़ल

अब के जब ये दीदा ए तर हो गया।
जो भी होना था वो बेहतर हो गया।
अब उम्मीदे पास का झगड़ा ही क्या,
दिल का एक टुकड़ा था पत्थर हो गया।
दागे दिल दाग तमन्ना के सबब,
ज़ख्म था नासूर रस कर हो गया।
चोट जब खाई उम्मीदो लतब ने,
हाले दिल कुछ और बदतर हो गया।
आरजूओं का वा मोमा और हज़ूम,
इक सराफा दर्दे मुजतिर हो गया।
दो कदम मंज़िल थी 'तायर' क्या करें,
राह में गुमराह मुसाफिर हो गया।

ग़ज़ल

कुछ गुनाहों स्वाब में गुज़री ।
जितनी गुज़री हिसाब में गुज़री ।
याद आए हुसीन ख्याल मुझे,
जो जवानी शबाब में गुज़री ।
कुछ उमर कट गई सवालों में,
कुछ उम्मीदे जवाब में गुज़री ।
चिरागे हरम में वो रात जो कि देखी थी
रात वो ही ख्वाब में गुज़री ।
अच्छी जन्नत से रहीं वो 'तायर',
जो कि सौहबत ऐ हबाब में गुज़री ।

तायर जी की अंतिम ग़ज़ल

तमाम उम्र तुम्हारी ही बंदगी की है।
सपुर्द आपके सारी यह ज़िंदगी की है।
हमारे ज़ौके मुहब्बत की शान तो देखो,
हमने दुश्मन से दोस्ती की तमन्ना की है।
गमें हयात की गर बात है तो है इतनी,
वक्त ने साथ हमारे बड़ी हंसी की है।
किसी भी एक की मेरास नहीं है उलफत,
यह वो दौलत के दहर में जो हर किसी की है।
हसीन वादा रंगी धोखा फरेबे दौलत,
यह बात अपनी है लेकिन यह कमसिनी की है।
न चढ़ सका कभी चांदी पे मुतलमा कोई,
हमने इस बात की कोशिश तो बहुत की है।
सुबह व शाम मिला जाम जिसे ऐ 'तायर'
ऐसी किस्मत तो यहां पर किसी किसी की है।